

Segurtasun Nazionalaren Urteko Txostena

2022

PRESIDENCIA
 DEL GOBIERNO

Segurtasun
Nazionalaren
Urteko Txostena
2022

Traducción al Euskera: Delegación del Gobierno en la Comunidad Autónoma del País Vasco

Estatuko Administrazio Orokorraren argitalpenen katalogoa o <https://cpage.mpr.gob.es>

Argitaratzaile:

© Egilea eta argitaratzailea, 2023

NIPO (on-line edizioa):

Edizio-data: 2023ko martxoa

Segurtasun Nazionalaren Urteko Txostena 2022

Txosten hau Gobernuaren Presidentetzaren Kabineteko Segurtasun Nazionalako Sailak egin du, Segurtasun Nazionalako Kontseiluaren Idazkaritza Teknikoa eta Lan Organo Iraunkorra den aldetik, eta honako hauek parte hartu dute: Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioa, Justizia Ministerioa, Defentsa Ministerioa, Ogasun eta Funtzio Publikoko Ministerioa, Barne Ministerioa, Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agenda Ministerioa, Industria, Merkataritza eta Turismo Ministerioa, Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa, Presidentzia, Gorteekiko Harremanak eta Memoria Demokratikoa Ministerioa, Lurralde Politikako Ministerioa, Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa, Ekonomia Gaietarako eta Eraldaketa Digitalerako Ministerioa, Osasun Ministerioa, Zientzia eta Berrikuntza Ministerioa, Gizarteratze, Gizarte Segurantzza eta Migrazio Ministerioa, eta Inteligentzia Zentro Nazionala. 2022ko Segurtasun Nazionalerako Arriskuen Analisisian, Administrazioetik, sektore pribatutik eta zientziaren eta ikerketaren arloetatik etorritako berrehun eta berrogei adituk parte hartu dute.

AURKIBIDEA

SARRERA.....	9
SEGURTASUN NAZIONALAREKIKO ARRISKUAK ETA EHATXUAK	15
TENTSIO ESTRATEGIKOA ETA ESKUALDEKOA	17
TERRORISMOA ETA INDARKERIAZKO ERRADIKALIZAZIOA	33
EPIDEMIAK ETA PANDEMIAK	45
AZPIEGITURA KRITIKOEN AURKAKO MEHATXUAK	55
LARRIALDIAK ETA HONDAMENDIAK	61
ESPIOITZA ETA ESKU-SARTZEAK KANPOTIK.....	73
DESINFORMAZIO-KANPAINAK	79
ZIBERESPAZIOAREN KALTEBERATASUNA.....	89
ITSAS ESPAZIOAREN KALTEBERATASUNA	109
KALTEBERATASUN AEROESPAZIALA	125
EKONOMIA ETA FINANTZA-EZEGONKORTASUNA.....	137
KRIMEN ANTOLATUA ETA DELINKUENTZIA LARRIA.....	149
MIGRAZIO-FLUXU IRREGULARRAK.....	157
AHULTASUN ENERGETIKOA.....	173
SUNTSIPEN MASIBOKO ARMEN UGALTZEA	193
KLIMA-ALDAKETAREN ETA NATURA-INGURUNEAREN DEGRADAZIOAREN ONDORIOAK	203
ARRISKUEN AZTERKETA 2022	215
SEGURTASUN NAZIONALAREN KULTURA	229
GLOSATEGIA.....	241

SARRERA

2022ko Segurtasun Nazionalaren Urteko Txostenak, orain arteko hamargarrenak, 2021eko Segurtasun Nazionalaren Estrategia (21SNE) du erreferentzia-esparru. Estrategiak Segurtasun Nazionalari eragiten dioten arrisku konplexuen eta elkarri lotutakoen mapa bat deskribatzen du. Identifikatutako 16 arriskuak dira txosten honen bizkarrezurra.

2022an zehar, 21SNE adierazitako arrisku eta mehatxu batzuk gauzatu egin dira, eta krisiak eragin dituzte, askotan aldi berean eta elkarri lotuta. Urtea Ukrainako mugan tropa errusiarrek mehatxuz hedatzearekin hasi zen, Ukraina hainbat ardatzetik inbaditu aurretik. Mundua, oraindik ere Covid-19aren pandemiaren ondorioetan zentratua, Europan gerra bati aurre egin behar zion, non erasotzaileak, Errusiak, buru nuklearren armategirik handiena duen. Gainera, beto eskubidea duen Nazio Batuen Segurtasun Kontseiluko kide gisa, bakea mantentzeko lana behar bezala egitea eragozten du, eta erabakiak Batzar Nagusiari helaraztera behartzen du.

Pandemiako geldialdi industrialaren ondorioz hornidura-kateekin izandako arazoei energiaren prezioen igoerak eragindako inflazioa gehitu behar zitzairen, Errusiak Ukrainarekin izandako liskarraren ondorioz.

Konbultsio geopolitikoak, energia krisiarekin batera, erronka garrantzitsuak dakartza, hala nola energia iturri berriztagarrietarako trantsizioa bizkortzeko beharra, erregai fosilekiko mendekotasuna murrizten lagunduko dutenak eta, horrela, klima aldaketaren ondorioak arintzen lagunduko dutenak, itsasoaren maila gero eta handiagoaren eragilea, bero-boladak, suteak, uholdeak eta abar. Hori guztia oinarrizko energia-beharrak asetzea ezinbestekoa dela ahaztu gabe.

Globalizazioaren eskutik iristen zaigun gero eta konektibitate handiagoak, onura handiak ditu, baina arriskuak eta mehatxuak gauzatzen ere laguntzen du. Herritarren jarduerarako ezinbestekoak diren baliabideen fluxuen bolumena eta abiadura handitu ahala, aukera gehiago daude krisi berriak sortzeko. Horrela, Errusiak Ukrainako azpiegitura kritikoei egindako erasoek eta Nord Stream gasbideen sabotajeak kezka sortu dute azpiegitura mota hauen segurtasunagatik eta, bereziki, itsaspeko kableen, gasbideen eta itsaspeko oliobideen babesagatik. Errusiako flotak Ukrainako portuak blokeatu izanak eta gerrak eragin larria izan dute herrialde ahulenetako elikagaien segurtasunean, eta, nahiz eta Errusiak ahaleginak egin bere

erantzukizuna desbideratzeko eta Europari errua egozteko, egia esan, EBren zehapenek ez diete nekazaritza eta elikadura sektoreei eragiten.

Lehiakortasun geoestrategiko eta geopolitiko gero eta handiagoaren testuinguruan, estrategia hibridoak erabiltzeak aukera ematen die potentzia ertainei eremu griseko konfrontazioa ikusteko, beren helburu politikoak gatazka armaturik sortu gabe lortzeko uste osoarekin, nahiz eta kontrolatzeko zaila den eskalada bat bideratzeko arriskuarekin. Estrategia hibridoek desinformazio kanpainak, zibererasoak, azpiegitura kritikoen aurkako sabotajeak, gezurrezko bandera erasoak, energia gerra, gerra ekonomikoa eta abar erabiltzea ekar dezakete. Egoera honetan, Inteligentzia Zerbitzuen jarduera funtsezko tresna da.

Bestalde, egungo baldintzetan Errusiarekin elkarrizketa izateko zailtasunak nazio arteko arkitektura gero eta gehiago blokeatzea eragin du, hau da, ez ugaltzea eta desarmatzea. Lerro hauek idaztean, Putin presidenteak iragarri du bertan behera utzi duela Estatu Batuen eta Errusiaren artean indarrean zegoen muga eta gainbegiratze nuklearrerako itun bakarrean, Start Berrian, parte hartzea, eta gaineratu du “ezin dela Errusia garaitu gudu zelaian”.

Krisi gainjartze hauek aldaketa nabarmenak eragin ditzakete ingurune geopolitikoan, ekonomikoan eta sozialean. Desglobalizazioari edo gerra hotz berri bati buruzko alertak gehiegi-zkoak izan badaitezke ere, badirudi azken urteotako joerak protekzionismo handiagorantz jotzen duela, dependentzia ekonomiko lokalizatuagoak antzeko herrialdeetan eta klima polarizatuagoa, ez bakarrik Errusiarekin, baita Txinarekin ere. Zentzu honetan, Errusiaren erasoak kohesio eta irmotasun erreakzio bat eragin du Europar Batasuneko eta NATOko kide eta aliatuen artean, eta horrek zigorrak ezartzea eta defentsako gastua handitzeko konpromisoak hartzea barne hartu ditu. Espainiaren kasuan, gobernuak konpromisoa hartu du BP-Gren % 2ra iristeko Defentsako aurrekontuan 2029an, nahiz eta 2021ean ahalegin ekonomiko handiak egin zituen norabide horretan.

Beste arrisku eta mehatxu batzuek, hala nola terrorismo jihadistak edo krimen antolatutak, bizirik dira. Bi talde terrorista nagusiek, Daesh eta Al Qaeda, presentzia bereziki aktiboa dute Afrikan, haien izenean jarduten duten frankizien bidez, eta oraindik ere presente dago Espainiako lurraldean ekintza terroristak egiteko aukera, batez ere otso bakartien bidez.

Era berean, erakunde kriminal transnazionalak beren ingurunera egokitzen eta jardura nagusiak garatzen jarraitzen dute -pertsonek trafikoa, droga-trafikoa, ciber krimena eta dirua zuritzea-, gero eta espezializatuagoak diren plataformak eta egituren bitartez.

Eremu aeroespazialean, joera kezagarrietako bat da gero eta gehiago erabiltzen direla urrutitik pilotatutako aireko ibilgailuak, ingelesez Remotely Piloted Aircraft System (RPAS); izan ere, gerrako agertokietan erabiltzeaz gain, Ukrainan egiaztatu ahal izan denez, sabotajeak edo ekintza terroristak egiteko arma potentzialak dira.

Covid-19aren pandemiaren eragin latzena mundu osoan txertaketak gora egin ahala nabarmen jaitsi bada ere, datozen urteetan, beharrezkoa izango da osasunean, ekonomian eta arazo sozialetan dituen ondorioak kudeatzen jarraitzea.

Nazio mailan, Errusiak Ukraina inbaditu izanak eragindako krisiak hainbat aldagaitan eragin du, eta aldagai horiek Gobernuko presidentearen eta Segurtasun Nazionaleko Kontseiluaren (SNK) esku informazio holistikoa, eguneratua eta integratua jartzea eskatzen dute, erabakiak hartzea errazteko. Horretarako, Segurtasun Nazionaleko Sistemako hainbat erakunde aktibatu dira.

Segurtasun Nazionaleko Kontseilua lau aldiz bildu zen: ezohiko bilera bat, B. M. Erregea buru zela, inbasioaren egunean bertan, otsailaren 24an, Espainiaren egoera eta inplikazioak baloratzeko.

Inbasioa baino hilabete lehenago, Koordinazio Zelula bat (CELCOR) aktibatu zen, krisiaren kudeaketan zuzenean inplikaturako ministerioetako ordezkariekin. CELCOREk Egoera Batzordearen jarraibideak betetzen ditu. Batzorde honen zeregin nagusia da barne-koordinazioa bultzatzea, Gobernuko presidenteari eta SNKri aholkuak ematea eta sail edo administrazio bakar baten eskumenak gainditzen dituzten egoeren aurrean erantzuteko bizkortasuna eta malgutasuna erraztea. Batzorde hau hemeretzi aldiz bildu da iaz.

Segurtasun Nazionaleko Sailak koordinatu zituen CELCORen bilerak, eta ekainaren gra arte egunero bildu zen. Harrezkero, gerraren kronifikazioaren aurrean, bilerak astean behin egitera pasa ziren.

Egoera batzordeak lantaldeak sortu ditu, egoerak hala aholkatzen zuen heinean:

- Zibersegurtasuneko lantaldea: neurri prebentiboak, proaktiboak eta arintzaileak ezartzeko, ziberespazioaren eremuan eragin nazionala izan dezakeen aurkako ekintza baten aurrean, EBko eta NATOk mendebaldeko herrialdeak izanik Errusiaren orbitari lotutako zibererasoen helburu potentzialak. Babes-neurriak hartu dira sektore publikoan zein pribatuan. Gainera, erreferentziazko erkidegoek Espainiaren aurkako ziber mehatxuaren maila eta abian jarritako zibersegurtasun neurrien betetze-maila aztertzen ditu.
- Ukrainako aldi baterako desplazatuak babesteko eta hartzeko lantaldea: gerraren ondorioz, 8,7 milioi pertsonak alde egin behar izan dute Ukrainatik. Espainian, 161.000 pertsona iritsi dira Ukrainatik 2022an, gutxi gorabehera. Harrera-sistema nazional bat eratu da aldi baterako zentroekin, Madrilen, Bartzelonan, Alacanten eta Malagan.
- Zehapenen jarraipenerako eta betearazpenerako lantaldea: Europar Batasunak ezarritako zehapen-paketeen ezarpena maila nazionalean koordinatzeko. Horren baitan,

jarduera zehatzak adostu dira, hala nola 64 funts eta lotutako banku kontuak ibilgetzea. Guztira, ia 1.022 milioi euroko balioa duten ondasunak ibilgetu dira.

- Energia-taldea: ministerioetako sailetatik informazioa biltzeko, segurtasun energetikoko kontingentzia-plan bat formulatu ahal izateko. Taldea informaziorako gune fokala izango da planean jasotako neurrien jarraipenari dagokionez.
- Ukraina berreraikitze taldea: Ukraina berreraikitze prozesua jorratzeko taldea. EBk eta bere estatu kideek lehentasunezko arreta eskaini diote prozesu horri, ikuspegi politikotik zein finantzariotik.

Segurtasun Nazionalaren Sistemako gainerako organoek beren jarduerekin jarraitu dute, eta horien artean azpimarratzekoa da “Zibersegurtasuneko Foro Nazionala – Lankidetzako Publiko-Pribatuaren Motorra” – argitalpena, foro horren lanak jasotzen dituen, aurkeztea, Gobernuko presidentea buru dela. Halaber, “Segurtasun Nazionalaren esparruko desinformazio kanpainen aurkako borroka. Gizarte zibilaren proposamenak” izeneko liburua aurkeztu zen, arlo honetako lankidetzako publiko-pribatuaren emaitza, eta Segurtasun Nazionalaren eremuko Desinformazio Kanpainen aurka Borrokatzeko Foro Nazionalaren jardueraren preludioa, Ministroen Kontseiluak onartua.

Suntsipen Masiboko Armak Ez Ugaltzeko Batzorde Espezializatuak “Ez ugaltzeko eta armagabetzeko gida exekutiboa 2022” argitaratu zuen, eta Segurtasun Aeroespazialeko Kontseilu Nazionalak “Droneak eta segurtasun nazionala. Azterketa multidimentsional bat” ikerketa zabalak argitaratu zuen, Espazioko Alerten Protokoloa onartzeaz gain, dagoeneko erabili behar izan dena

Bestalde, CSNk Erresilientzia Nazionala Koordinatzeko Talde Iraunkorra sortu zuen, Segurtasun Nazionalaren arloko erresilientzia nazionalaren indartzea koordinatzeko. Hau da Segurtasun Nazionalaren politika bideratzen duen oinarrizko printzipioetako bat, 36/2015 Legearen 4.2 artikulua jasotzen duenez.

Lantalde bat aktibatu zen Ceuta eta Melillarako Segurtasun Integraleko Plana egiteko, 2021eko Segurtasun Nazionaleko Estrategia Nazionalaren 12. ekintza-ildoari jarraiki.

Segurtasun Nazionaleko Kulturaren Plan Integralean jasotzen den bezala, Ministroen Kontseiluak Segurtasun Nazionaleko Kulturaren Foro Nazionala sortzea onartu zuen, baita Segurtasun Nazionaleko Kulturaren Jarraipenerako eta Ebaluaziorako Ministerio arteko Taldea ere, dagoeneko eratuta daudenak.

SEGURTASUN
NAZIONALAREKIKO
ARRISKUAK ETA EHATXUAK

TENTSIO ESTRATEGIKOA ETA ESKUALDEKOA

Errusia nazioartean gero eta oldarkorragoa izateak goia jo zuen Ukrainaren inbasioarekin, 2022ko otsailaren 24an. Eraso hori, eskualde izaeraz haratago, munduko egonkortasunaren aurkako eraso zuzena da, eta, aldi berean, mendebaldeko segurtasun arkitektura desafiatzen eta zalantzan jartzen du.

Errusiak Ukrainaren aurka egindako eraso-gerra hasi zenetik, Estatu Batuen, Europar Batasunaren eta mendebaldeko beste herrialde batzuen laguntza politiko, militar eta finantzarioak Ukrainan erresistentzia indartzen eta mantentzen lagundu du, eta Ukrainako indarrak — mendebaldeko eta ondo trebatutako ekipamenduarekin — herrialdearen hegoaldean eta ekialdean okupatutako lurraldearen zati handi bat pixkanaka berreskuratzeko gai izatea ahalbidetu du, horrela indar errusiarrak atzera egitera behartuz. Orain arte, aire erasoen kanpaina errusiarra kalte larriak eragiten ari da Ukrainako azpiegiturretan, hauen berreraikuntza luzea eta garestia izango baita. Inbasioak biztanleriaren exodoa eragin du Europar Batasunera, eta gerra luzatzen ari da. Hala eta guztiz ere, Errusiak Ukraina inbaditu izanak errealitate bihurtu du Errusiak Europa ekialdean duen mehatxu espantsionista, eta nazioarteko babesa erabakigarria izaten jarraitzen du Ukraina Estatu subirano gisa bizirauteko. (1.1 Irudia)

Nazioarteko Erkidegoaren erantzunak, Estatu Batuen eta Europar Batasunaren lidergo garrantzitsuarekin — G-7arekin eta beste kide batzuekin batera —, Errusiak Ukrainaren gaineko aurrerapen estrategikoa blokeatzen lagundu du; eta Errusiak onartu behar izan du ez duela gaitasunik Ukrainak nazioartean hain babes zabala eta irmoa duen gatazka honetan gailentzeko. Gainera, Estatu Batuek, Europar Batasunak eta beste kide batzuek ezarritako zigorrak, aurrekaririk gabeko azkartasunez, batasunez eta irmotasunez hartutakoak, gero eta eragin handiagoa izaten ari dira, eta, besteak beste, Errusia Europako energia-hornitzaile nagusia izateari uztea eragin dute. Aldi berean, Moskuk bazkide komertzial berriak lortu ditu eta harreman politikoak estutu ditu tradizioz hurbil egon diren herrialdeekin. Horri esker, Errusiako ekonomiak erresilientzia handia erakutsi die zigorrei, epe laburrean behintzat, batez ere Txinaren babesa izaten jarraitzen duen bitartean.

Errusiak Ukraina inbaditu izanak, gainera, eragin larria izan du munduko elikagaien segurtasunean. Errusiak eta Ukrainak — mundu mailako nekazaritza-produktuen hornitzaile garrantzitsuenetako bik — funtsezko zeregina dute lehengaien merkatuan. Errusia ongarrien

ekoizle eta esportatzaile nagusietako bat ere bada — ezinbestekoak elikadura-hornidura bermatzeko —, eta sektore honen bilakaeraren ezaugarria gas naturalarekin duen lotura, prezioen gorakada eta eskuragarritasunari buruzko ziurgabetasuna dira, Errusiak Ukrainari egindako eraso militarragatik larriagotuak.

Testuinguru horretan, gatazkak gero eta tentsio handiagoa eragin du munduko merkatuan — eta, ondorioz, elikagaien eta ongarrien prezioak maximo berrietara igo dira —, eta eragin negatiboak izan ditu elikagaien segurtasunean mundu mailan, bereziki herrialde ahulenetan.

Espainiari dagokionez, 2022an lehengai nagusien prezioak aurreko kanpainako prezioen eta aurreko bosten batez bestekoaren oso gainetik egon dira. Horregatik, nazio mailan hainbat neurri hartu dira Ukrainaren inbasioak lehen sektoreetan izan duen eragina arintzeko.

Iturria: DSNk egina

1.1Irudia: Gatazkaren mapa, Errusiak Ukraina inbaditu ondoren

Gainera, Errusiak, beto eskubidea duen Segurtasun Kontseiluko kide iraunkor gisa, esparru honetan ebazpenik adostea eragotzi du. Hau dela eta, erantzukizuna Nazio Batuen Batzar Nagusiarena izan zen, zeinak Errusiak Ukraina inbaditzeari buruzko bost ebazpen eman dituen. Horiek guztiek Estatu gehienen babesa izan dute, nahiz eta bozketek desadostasun argiak erakutsi mundu mailan, beti ere Errusiak eta Txinak nazioarteko eszenatokian duten eragin handiagoak edo txikiagoak markatuta. (1.2 Irudia)

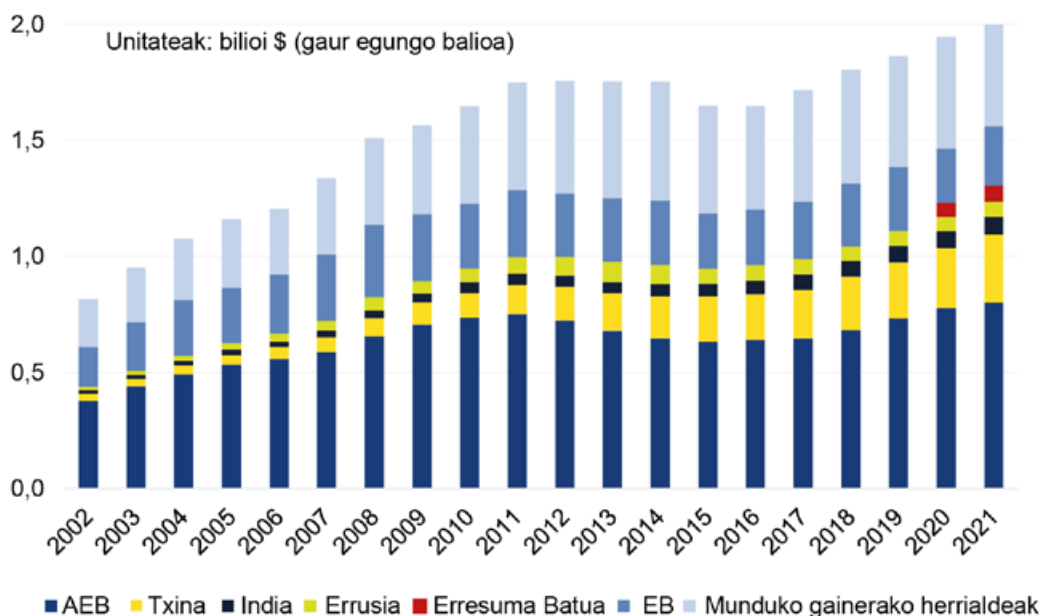
1.2 Irudia: NBEko Batzar Nagusiko ebazpenen bozketen taula - Ukraina

Ukrainako eraso gaitzesteko ebazpena A/RES/ES-11/1 (2022)			
Alde	Kontra	Abstentzioa	Absentziak
GUZTIRA 141	GUZTIRA 5	GUZTIRA 35	GUZTIRA 12
Ukrainaren aurkako erasoaren ondorio humanitarioei buruzko ebazpena A/RES/ES-11/2 (2022)			
Alde	Kontra	Abstentzioa	Absentziak
GUZTIRA 140	GUZTIRA 5	GUZTIRA 38	GUZTIRA 10
Errusiak Giza Eskubideen Kontseiluko kide izateko eskubideak eteteari buruzko ebazpena A/RES/ES-11/3 (2022)			
Alde	Kontra	Abstentzioa	Absentziak
GUZTIRA 93	GUZTIRA 24	GUZTIRA 58	GUZTIRA 18
Ukrainaren lurralde-osotasunari buruzko ebazpena: Nazio Batuen Gutunaren printzipioen defentsa A/RES/ES-11/4 (2022)			
Alde	Kontra	Abstentzioa	Absentziak
GUZTIRA 143	GUZTIRA 5	GUZTIRA 35	GUZTIRA 10
Ukrainaren aurkako erasoagatik errekurso eta konponketei buruzko ebazpena A/RES/ES-11/5 (2022)			
Alde	Kontra	Abstentzioa	Absentziak
GUZTIRA 94	GUZTIRA 14	GUZTIRA 73	GUZTIRA 12

Iturria: DSNk egina Nazio Batuen Erakundearen Datuekin

Suediarentzat eta Finlandiarentzat errusiar mehatxuaren pertzepzioa Aliantza Atlantikoan sartzeko eskaeraren jatorrian dago 2022ko maiatzaren 16an. Atxikitze Protokoloak Madrilgo Goi Bileraren ondoren sinatu ziren, Turkiarekin hiruko akordio bat egin ondoren. 2022aren amaierara arte, 28 berrespen-tresna gordailutu ziren (Espainiakoa urriaren 6an), eta Hungariakoak eta Turkiakoak bakarrik kendu ziren indarrean sartzeko. Integrazio honekin, eremu euroatlantikoaren segurtasuna areagotuko da, bai eta barne-kohesioa ere. Bestalde, NATOren eta Errusiaren arteko mugak haziko dira, eta Baltikoko itsasoko gatazkak areagotu litezke.

2022ko ekainaren amaieran egindako Madrilgo Goi Bileran, NATOren Kontzeptu Estrategiko berria onartu zen, Aliantzaren segurtasun-ikuspegia zehazten duena, segurtasun-ingurune aldakor batean aurre egin beharreko erronka eta aukeren aurrean, eta erakundearen barruan inflexio-puntutzat har daitekeena. Aliantzaren etorkizuna Disuasio eta Defentsa Jarrera indartzeak eta Ekialdeko Hegalean presentzia militar iraunkorra handitzeak markatu zuten nagusiki, nahiz eta 360 graduko ikuspegia mantentzen duen, Espainiak eskatzen zuen bezala. Kontzeptu estrategiko berriaren elementu berritzaileetako bat Txinaren agerpena da (ez zen aipatzen 2010ean), “zeinaren Anbizioek eta politikak NATOren balio, interes eta segurtasunari aurre egiten dieten Estatu” bezala definitzen den. Errusia mehatxu nagusi gisa eta Txina lehiakide sistemiko gisa definitzea koherentea da Estatu Batuek eta Europak iraganean baino askoz ere modu asertiboagoan kokatu behar dutela uste izatearekin. Kontzeptuak EB “Aliantzaren funtsezko bazkidea” dela azpimarratzen du. Bi erakundeen arteko harremana funtsezkoa da Europaren segurtasunerako eta defentsarako, Batasunak esparru horretan integrazten aurrera egitea erabaki baitu. Goi-bileran, NATO 2030 Agenda ezartzea eta NATOren dimentsio “ez-militarra” indartzeko inplikazioak ere erabaki ziren. (1.3-1.5 Irudiak)

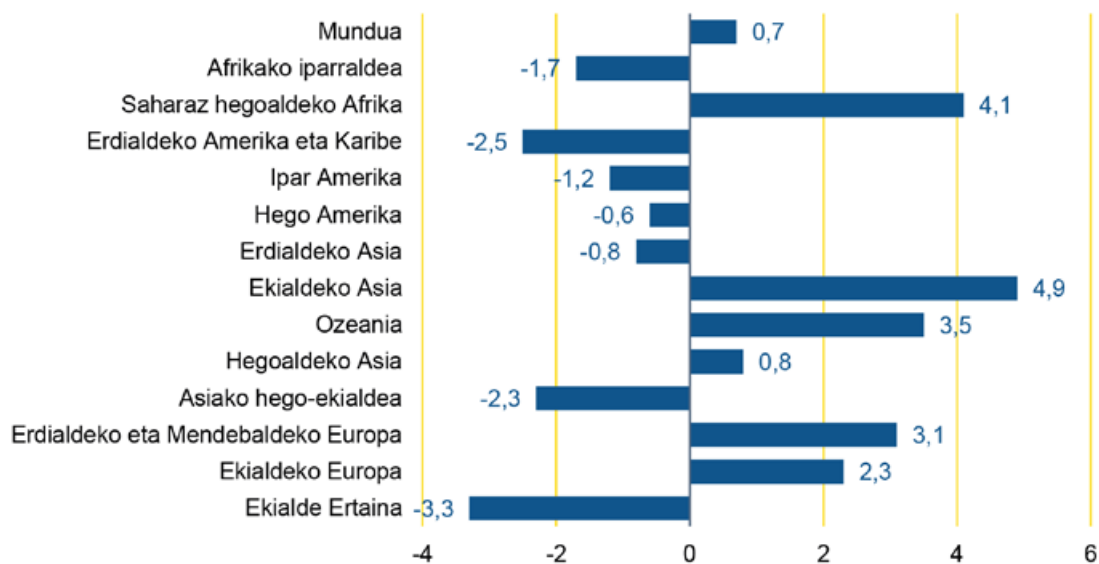
Iturria: Stockholmeko Bakerako Azterlanen Nazioarteko Institutua (SIPRI)

1.3 Irudia: Defentsa-gastuaren bilakaera munduan

1.4 Irudia: 2021ean defentsa-gastu handiena izan duten 10 herrialdeak

2021EAN DEFENTSA-GASTU HANDIENA IZAN DUTEN 10 HERRIALDEAK		
HERRIALDEAK	Defentsa-gastua (mila milioi)	Munduko defentsa-gastuaren %
Estatu Batuak	\$801	38%
Txina	\$293	14%
India	\$76,6	3,6%
Erresuma Batua	\$68,4	3,2%
Errusia	\$65,9	3,1%
Frantzia	\$58,6	2,7%
Alemania	\$56	2,7%
Saudi Arabia	\$55,6	2,6%
Japonia	\$54,1	2,6%
Hego Korea	\$50,2	2,4%
GUZTIRA	\$1.578	75%

Iturria: Stockholmeko Bakerako Azterlanen Nazioarteko Institutua (SIPRI)

Iturria: Stockholmeko Bakerako Azterlanen Nazioarteko Institutua (SIPRI). 2022ko apirila

1.5 Irudia: 2020 eta 2021 arteko defentsa-gastuaren diferentzia azpi-erregio bakoitzeko

Europar Batasunaren esparruan, Errusiak Ukrainari egindako erasoak Iparorratz Estrategikoa onartu eta aste gutxira hasi zen. Dokumentu hau funtsezkoa da EBren 2016ko Segurtasun Estrategia Globalaren ildoan, eta eragin esanguratsua izango du Europako Segurtasun eta Defentsarako Politika Erkidearen (PCSD) garapenean. Beste ekimen batzuen artean, 2016ko Estrategia Bakerako Europako Funtzaren abiapuntua izan zen, eta oso balagarria izan da Ukrainari laguntzeko.

Iparorratz Estrategikoa — 2022ko martxoan onartua — segurtasun hornitzaile indartsuago eta gaituago bihurtu nahi du EB. Dokumentu honek, lehen aldiz, etorkizuneko “Defentsaren Europa” garatzeko gida bat ematen dio EBri, zeinetan estatu kideek ikuspegi komun bat adostu duten, segurtasunean eta defentsan lortu nahi dutenari buruzko helburu zehatzekin. Iparorratzak zehazten du nola indartuko diren ekintza azkar eta erabakigarriak, nola areagotuko den misio eta operazio zibil eta militarren eraginkortasuna, nola bermatuko den erabakiak hartzeko malgutasun handiagoa eta nola indartuko den eraso armatuen aurkako elkartasuna eta elkarrekiko laguntza.

La Errusiaren erasoak kohesio eta irmotasun erreakzioa eragin du Europar Batasuneko eta NATOk kide eta aliatuen artean, eta horrek Ukrainari laguntzeko neurri garrantzitsuak ekarri ditu. EBk Ukrainari emandako laguntza integrala nabarmena izan den arren, gatazkak NATOk defentsa kolektiborako tresna gisa izan duen papera murriztu du, eta defentsarako gastuaren hazkundera erakunde horren esparruan sortu da. Hala ere, garrantzitsua da proiektatzea Europar Batasunak aurrera egin behar duela defentsa-esparru komun baterantz.

Es Espainia, bai nazioartean, bai nazio mailan, Ukrainari laguntza leial eta irmo gisa mantendu da. Gatazka hasi zenetik, Espainiako gizarteak elkartasun handia erakutsi zion Ukrainako herriari; eta Espainiako administrazio osoak — estatu, autonomia eta toki mailan — ahalegin handia egin du inbasioak eragindako pertsonak lekualdatzeko eta hartzeko: aldi baterako babeserako 160.000 kontzesio baino gehiago, 2022aren amaieran. Desplazatuaren artean, arreta berezia eskaini zaie kolektibo ahulenei, eta gerrako dozenaka zauritu ukrainar tratatu dituzte Espainiako ospitaleetan.

Arlo militarrean, material militarra eta hainbat ekipamendu bidali dira Ukrainara. Gainera, Espainiak erantzun egin dio Ukrainak Toledoko Trebakuntza Koordinatzeko Zentroan 2.400 militar ukrainar trebatzeko egindako eskaerari. 2022ko abendutik, Espainiak Ukrainari ematen dion laguntza militar hau EUMAM Ukraina misioaren barruan dago.

SDPE Zibilaren misioei dagokienez, ESIKak Ukrainako EUAMen parte hartu du. Helburua da mugako kontroleko, aduanetako eta merkataritzako praktikak sustatzea, EBren arauak betetz eta kide diren bi herrialdeen (Ukraina eta Moldavia) beharrei erantzunez.

2022an, Errusiak Ukraina inbaditu ondoren NATOk egindako eskaerari erantzunez, Espainiak bere ekarpena handitu zuen Letoniako Presentzia Indartuko Eragiketa Aurreratuan (eFP), Lituaniako Baltikoko Aireko Polizian (BAP) parte hartzeari eutsi zion eta Hegoaldeko Aire Polizian hedatu zuen: Errumanian (8 F18 eta radar bat) eta Bulgarian (6 Eurofighter), Ekialdeko Hegaleko Aliantza-aren aire-defentsa indartzeko. Bestalde, Armadak bere partaidetza handitu zuen NATOk Mediterraneoan eta Ipar Atlantikoan dituen Itsas Talde Iraunkorretan.

Bestalde, Segurtasuneko Estatu Idazkaritzaren Instrukzioa eguneratu zen, eraso terrorista handien aurrean edo Nazioarteko Zuzenbidearen esparruan eta esparruan delitu larriak ikertzeko Laguntzeko Polizia Taldea (LPT) sortzeari eta eratzeari buruzkoa, beste estatu batzuek eta/edo Nazioarteko Zigor Gorteak hala eskatzen dutenean. Ildo horretan, Ukrainako agintariek eskatuta, 2022ko abenduan LPT bat aktibatu eta hedatu zen Ukrainan, SDPEko espezialistek osatua, tropa errusiarrek Ukrainako lurraldean egindako gerrako krimenen ikerketan laguntzeko.

Oraingoz, Errusiak Ukraina inbaditzearen hasierako helburu politikoek bertan porrot egin dute, bereziki gatazkaren denborazko hedapenagatik; eta honek, Errusiaren lidergoari eragin dio errepublika exsobietarren espazioan. Testuinguru honetan, eskualdeko beste eragile batzuek — Turkiak, esaterako — eskualdean duten eragina berriz definituko dute. Bestalde, gero eta handiagoa den errusiar ahultasun itxura horrek inguruko gatazkak indartuko ditu, Azerbaijan eta Armeniaren arteko Nagorno-Karabajeko gatazkan gertatu den bezala. Azerbaijanek egoera hau aprobetxatu du posizioak aurrera egiteko eta Armeniak ez du Errusiaren babes espliziturik izan. Bestalde, eta Errusiaren kaltetan, Europar Batasuna gero eta protagonismo handiagoa hartzen ari da bake-prozesuan, zailtasun handiei aurre egiten jarraitzen baitu.

Hegoalderago, Georgiak jarrera neutrala du Ukrainako gatazkan, eta Errusiak Hego Osetia edo Abkhazia anexionatzeko mehatxua urrundu du. Hala ere, Georgiatik Europarako funtsezkoak diren merkataritza ibilbideak eta energia azpiegiturak igarotzeak, Errusia, jada apartatuta dauden tropak dituen herrialde honetan esku hartzera bultzatzen lezake.

Ekialde Hurbilean, Siriak eskualdeko segurtasunerako erronka izaten jarraitzen du. Bashar al Assaden erregimenak lurralde gehiena berreskuratzea lortu du, baina Idlibeko probintzian dagoen egoerak, matxinoak biltzen diren lekuan, eta Daeshen edo Siriako indar kurduen presentiak, nazioaren egonkortasun prekarioa mehatxatzen dute.

Libanok krisi politiko larriari jarraitzen du, presidenterik gabe eta bitarteko gobernu batekin, kuota erlijiosoen ondorioz adostasunak lortzeko lan zaila dela eta. Arlo ekonomikoan, Libanok eta Israelek akordio bat lortu zuten beren lurralde-uretan gas naturalaren hobiak ustiatzeko, Libanori lagundu ziezaiokeena hidrokarburoen kanpo-mendekotasun handiari amaiera ematen. Testuinguru honetan, eta sortu zenetik bigarrenenez, Espainiako jeneral batek gidatzen du Nazio Batuen Bitarteko Indarra Libanon (UNIFIL), eta Espainiak 600 militar baino gehiagoko ekarpena egiten du, Libanoko eta Israelgo indar armatuen arteko tentsioak gora egin ez dezan bi herrialdeen arteko demarkazio-lerroan (*Blue Line*). Guardia Zibilak UNIFIL ere lagundu dio. Guardia zibilek parte hartzen dute bertan (24, 2022an). Guardia zibilek polizia- eta segurtasun-gaietan Indarraren buruaren aholkulari-lanpostua eta Polizia Militarraren funtzioak dituen unitate bat osatzen dute.

Europar Batasuneko PCSD Zibilaren barruko krisi-kudeaketa zibileko misioetan, 2022an, ESIKek EUPOL COPPSko langileak hedatu dituzte Palestinako Lurraldeetan.

Irakeko egoerak ezegonkor jarraitzen du, batez ere Kurdistango gatazkaren eta mehatxu terroristaren ondorioz. 2022an, Espainiak eskualdean duen inplikazioa areagotu du, NATOk

Iraken duen misioan (NMI - *NATO Mission Iraq*) bere soldadu militarren kopurua handituz (128ra arte), eta, ziurrenik, 2023an Espainiako jeneral batek hartuko du bere gain misio hori. Bestalde, Espainiak 175 militar ingururekin laguntzen dio Daeshen aurkako nazioarteko koalizioari: operazio berezietako eta helikopteroetako unitateak (*Task Force Toro*) osatzen dituen taldea da, besteak beste.

Irani dagokionez, 2015eko Baterako Ekintza Plan Integralera (*JCPoA, Joint Comprehensive Plan of Action*) itzultzeari buruzko ziurgabetasunak jarraitzen du, besteak beste, Errusiari gerran emandako babesagatik. 2018an akordio nuklearra bertan behera utzi zuenetik Estatu Batuekin tentsioa mantentzen da, eta Iranek bere jarduera nuklear batzuk berriz martxan jartzearekin erreakzionatzen du. Iranek zigorrak guztiz kentzea eskatzen du akordiora itzultzeko, eta zentrifugagailu aurreratuak erabiltzen hasi da uranioa ehuneko 60an aberasteko. Barne mailan, herritarrak masiboki manifestatu dira irailetik kaleetan, Irango erregimenari eskubideak eta aldaketa sozialak eskatzeko, eta horren erreakzio zapaltzaileak EBren zigorrak ezartzea eragin du.

Magreben, Libiako krisi politiko sakona herrialdeko energia-sektorerara eraman da, ezinbestekoa baita ekonomia mantentzeko, urte askotako gerra zibilaren ondoren. Bitartean, kezka sortzen du Tunisiako gobernuaren deriba totalitarioak, herrialdea ezegonkortasun sakonean hondoratu baitu; eta Marokok eta Aljeriak “segurtasun-dilema” tirabiratsu batean murgilduta jarraitzen dute, Mendebaldeko Sahararen auzia atzean utzita.

Ezegonkortasun politikoak, azpigarapen ekonomikoak eta segurtasunaren degradazioak markatzen dute Mendebaldeko Sahelaren egungo egoera, non hiru mugen eremua (Mali, Niger eta Burkina Faso) indarkeria eta tirabira handieneko puntu gisa mantentzen den talde armatu ezberdinen artean, horien artean, terrorista jihadistak. Ezegonkortasuna hegoalde-rantz hedatzen da Burkina Fasotik, eta Gineako Golkoko ibaiertzeko herrialdeetara hedatzeko mehatxua egiten du.

Saheleko dimentsio anitzeko krisi honek zuzenean eragiten die Europaren eta Espainiaren interesei, batez ere mehatxu terroristari eta migrazio-fluxu irregularrei dagokienez; eta eskualdeko egoera larriagotu egin da gatazkak Ukrainan izan duen eragin globalaren ondorioz. Aldi berean, Errusiaren presentzia handitzen da, ezegonkortze agenda batekin eta mendebaldearen aurkako sentimendu baten sustapenarekin, eta Wagner errusiar talde paramilitarraren hedapena handitzen da, Nazio Batuek salatutako prozedurekin milizia jihadistien aurka borrokatzeko.

Hori guztia Europarentzat lehentasunezkoa den eskualde batean, eta Hegoaldeko hegala segurtasunerako agertoki erabakigarrienean. Testuinguru honetan, Espainiak eskualdearekiko duen politika, aldebikoa zein EBren eta beste instantzia multilateral batzuen bidezkoa, jihadistak eta krimen antolatutako diren talde terroristen jardunaren ondoriozko arriskuen prebentzioan eta arintzean oinarritzen da, baita garapen iraunkorreko agenda bat sustatzean eta biztanleria ahulenei laguntzean ere.

Bai Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioak, bai Espainiak Afrikan dituen enbaxadek, Afrika III. Planean aipatzen diren lau helburuetako lehen

helburura bideratutako jarduerak sustatu dituzte – 2019ko martxoan onartu zen plan hori, eta orain berrikuspen-aldian dago –: “Espainiaren eta Afrikako kideen artean partekatutako segurtasunaren kontzeptua aplikatzen laguntzea, prebentzio-jarduera lehenetsiz Kanpo Ekintzako Estrategiaren, 2030 Agendaren eta EBren Estrategia Globalaren eta Segurtasunaren esparruan”.

G5ak —Mendebaldeko Saheleko bost herrialdeak (Mauritania, Mali, Burkina Faso, Niger eta Txad) biltzen dituen plataformak— une zailan dago, bereziki Maliren aldebakarreko erretiratzearen ondorioz. G5 Sahelek eskualdean solaskide politiko gisa duen garrantzia alde batera utzita, bere Indar Bateratuaren (FCG5S) papera ere nabarmentzen da; izan ere, nahiz eta muga garrantzitsuak ez izan, aukera handiak ditu fenomeno transnazionalen aurka borrokatzeko. Horregatik guztiagatik, Espainiak konpromiso handia du G5 Sahelekin, eta haren birgaitzea babesten du.

Gainera, 2020tik, Sahelerako Koalizioak (CS) Sahelgo herrialdeen eta nazioarteko bazkideen arteko koordinazio-talde bat izan nahi du, eskualdeak gaur egun dituen erronkei aurre egiteko: terrorismoaren aurkako borroka; indar armatu nazionalen eta G5 Saheleko Indar Bateratuaren gaitasunak indartzea; estatuko administrazioaren eta oinarrizko zerbitzuen presentzia sustatzea; eta segurtasunik ezaren arrazoi sakonetan jardutea, Sahel Aliantza eta G5a protagonista direla. 2022ko martxoan, Espainiaren babesarekin, CSak erronka berriei aurre egitea erabaki zuen; besteak beste, mehatxu terrorista Gineako Golkoko herrialdeetara hedatzea.

SKren babespean garatzen dira Saheleko Segurtasun eta Egonkortasunerako Lankidetzak eta Sahel Aliantza, Espainiaren babes irmoa dutenak. Zehazkiago, Espainiak Sahel Aliantzaren presidentetza du — Madrilek 2022ko apirilean hartu zuen Batzar Nagusia —, eta 124 milioi euro konprometitu ditu G5 Sahel herrialdeko 91 proiektutan.

Bestalde, Espainiak erakusten du konpromiso sendoa duela Afrikarekin EBk kontinentean dituen misio zibil eta militar guztietan hedatzeko.

Malin, EUTM Maliren trebakuntza-jarduerak etenda egon dira 2022an, eta horrek, Maliko gobernuaren lankidetzak faltarekin batera, herrialde askok misioa uztea eragin du. Espainiak eskualdearekin duen konpromisoari tinko eusten dio: bere hedapenari eustez gain (350 militar baino gehiago), abenduan misioaren agintea hartu zuen, hirugarrenez, eta urtebetez beteko du. Gainera, Espainiak bere hedapenari eusten dio EUTM Afrika Erdiko Errepublikan (8 militar). Bi egoera horietan, Espainia bere hedapena Errusiak laguntza hori ez baliatzeko ezarritako baldintzetara egokitzen joango da; EUTM Mozambiken bezala, non bi erabiltzaile espainiar hedatzen diren jihadismoa mehatxu nagusia den eszenatoki batean.

Halaber, Espainiak EUTM Somaliari egindako ekarpenari eusten dio (20 kide), Al Shabaab talde jihadistaren aurkako borrokan laguntzeko (trebakuntza eta aholkularitza). Atalanta Operazioari dagokionez, Segurtasun eta Defentsarako Politika Bateratuaren misioen arrakastaren adibide, Somaliako arroan pirateriaren arriskua ez dago aktibo, baina mantendu egiten da. Misioak beste agintaldi bati ekingo dio orain, Somaliako agintariak 2022ko martxoan beren lurralde-uretan jarduteko baimena kendu ostean.

Europar Batasunak Afrikan duen SDPE Zibilaren barruko krisi-kudeaketa zibileko misioetan, ESIKek lau misioetan parte hartu dute: EUCAP Sahel Niger, EUCAP Sahel Mali, EUBAM Libia eta EUCAP Somalia, baita Nazio Batuek eskualdean dituzten bi misiotan ere: MINUSCA Afrika Erdiko Errepublikan eta MINUSMA Malin.

Jendarmeria indarrez osatuta, eta Guardia Zibila bertan sartzen delarik, EUROGENDFORek Delinkuentzia Antolatu Larriaren eta Terrorismoaren Aurkako Inteligentzia Kriminalaren Unitatea izeneko taldea du, Mali-Bamakon zabaldua, MINUSMAko Nazio Batuen Poliziaren Delinkuentzia Antolatu eta Larriari Laguntzeko Unitatearen barruan.

Defentsaren Diplomaziaren barruan, eta estatuz kanpoko talde armatuen eta talde terroristen mehatxuari aurre egiteko jarduerak bultzatzeko, Espainia Segurtasun eta Defentsa Sektorea hobetzen ari da Tunisian, Mauritanean, Senegalen eta Cabo Verden, bere indarren gaitasun operatiboa hobetzeko jarduera ohikoak eta integralak eginez. Ildo beretik, 5+5 Defentsa Ekimena indartu da, Mediterraneoko bi ertzen arteko lankidetzaz-espirtua sustatzeko, parte-hartzaileen arteko elkarrizketan eta berdintasunean oinarrituta. Era berean, Espainiak Senegaldik Frantziako IAei, NBERen misioei, FCG5S eta EBk Malin eta Afrika Erdiko Errepublikan dituen misioei garraio estrategikoan ematen dien laguntzari eusten dio.

Asia-Pazifikoko eskualdean, Estatu Batuen eta Txinaren arteko botere harremanek, Pekinek eskualdean duen eragina geldiarazteko lehenengoaren saiakeran, ezegonkortzeko potentzial nabarmena dute. Testuinguru honetan, tentsioa handia izango da Txinako Hegoaldeko Itsasoan eta Taiwanekin alderatuta, eta areagotu ere egingo da. Txinaren jardura militar gero eta handiagoa, hasiera batean, ez litzateke epe laburrean gatazka beliko bat eragitera bideratuko, baina areagotu egiten du tentsio-igoera sor dezaketen ustekabeko gertakarien arriskua. Horregatik guztiagatik, Txina erronkatzat jotzen da NATOrentzat eta bere aliatuen interesentzat kontzeptu estrategiko berrian, eta Espainia – 2022an Asia Pazifikoko Atalanta Operaziotik haratago indarrak zabaldu ez duena – horren aitzindari sendoa da.

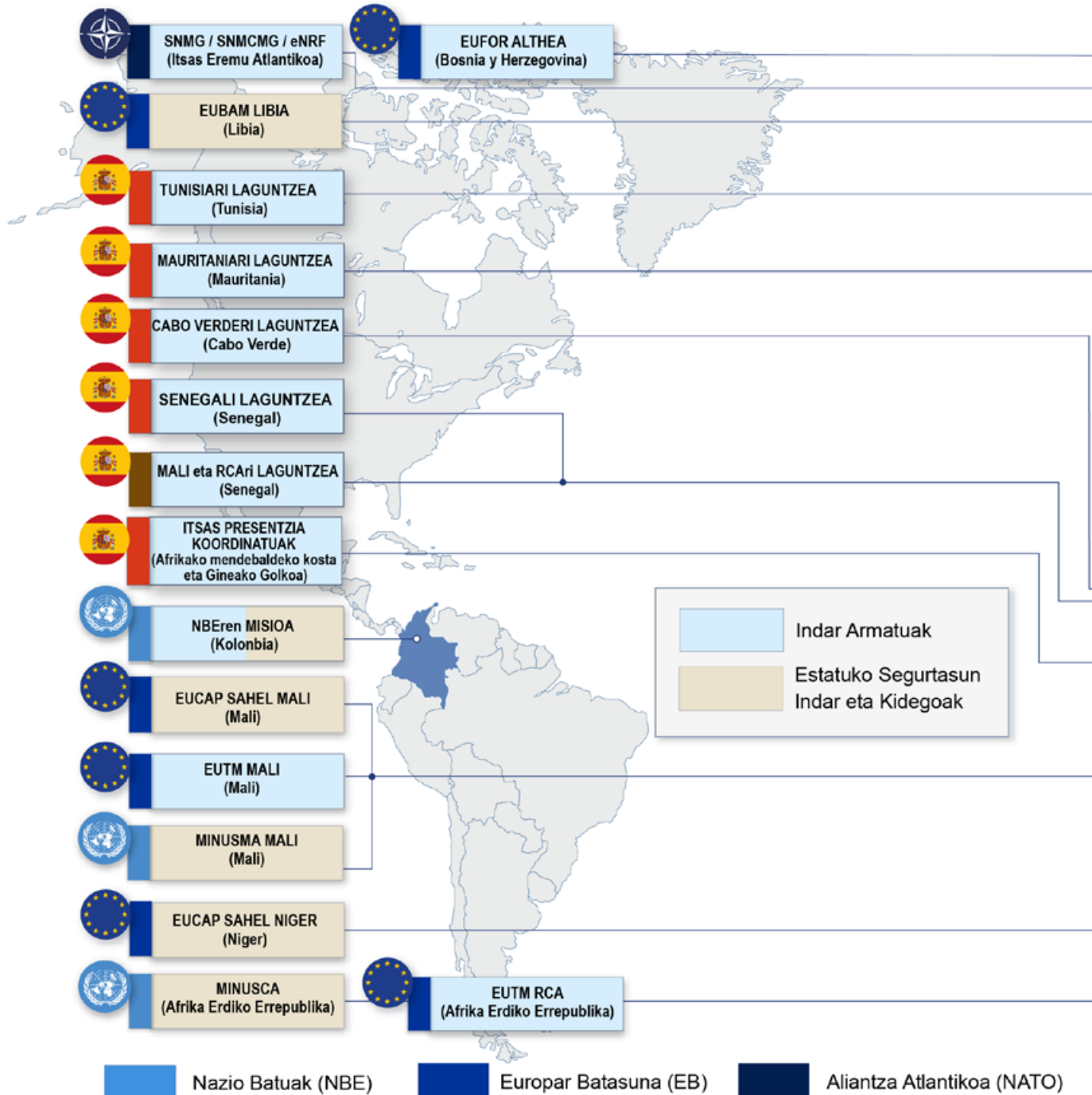
Amerikako kontinentean, 2022an, Kolonbiako gobernuak Nazio Askapenerako Armadarekin (ELN) — Espainia herrialde laguntzailea da — bake elkarrizketak berrabiarazi ditu, baita Venezuelarekiko harreman diplomatiko eta komertzialak ere. Egoera honek indarkeriaren behar-kada ekarri badu ere, 2022an gizarte liderren eta giza eskubideen defendatzaileen heriotza kopuruak gora egin du 2021ean. Bai IAek, bai ESIKek behatzaileak hedatu dituzte Kolonbiako Nazio Batuen Egiaztatze Misioan, Kolonbiako Gobernuak eta FARC-Epek sinatutako Azken Akordioa ezartzeko. (1.6-1.8 Irudiak)

1.6 Irudia: FAS eta FCSEn misioak eta operazioak atzerrian 2022an

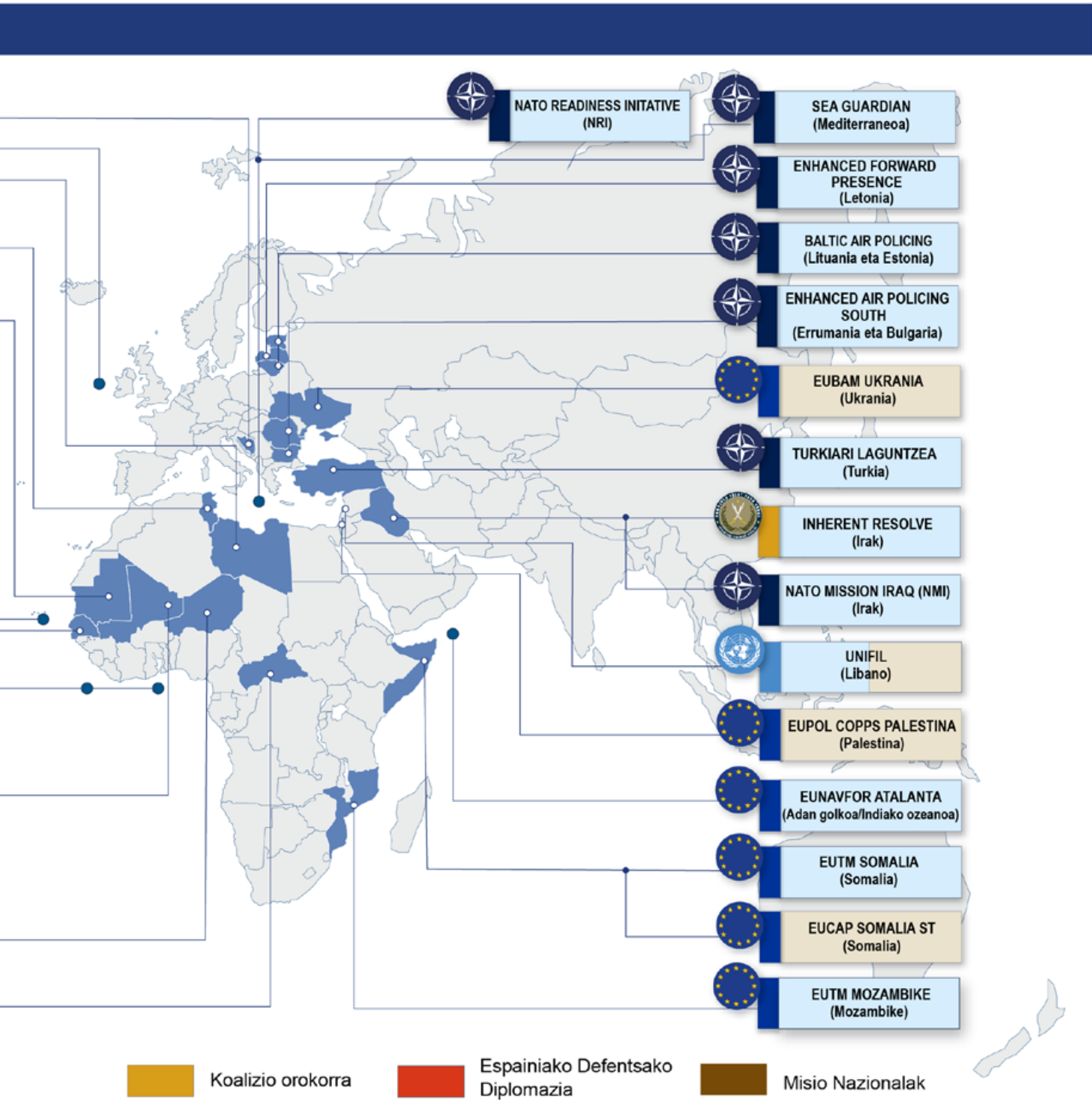
FASen MISIOAK ETA OPERAZIOAK ATZERRIAN 2022an		2022an GUZTIRA ZABALDUTAKO SOLDADUAK
NBEren MISIOA KOLONBIAN	NBE	6
NBEren MISIOA LIBANON (UNIFIL)	NBE	2.038
EUFOR ALTHEA	EB	9
EUTM MALI	EB	1.350
EUTM SOMALIA	EB	53
EUTM RCA	EB	32
EUTM MOZAMBIKE	EB	6
EUNAVFOR ATALANTA	EB	1.355
ITSAS PRESENTZIA KOORDINATUA	EB	164
OFIZIAL ARTEKARIAK ETA MEDITERRANEOKO BEHATZAILEAK	EB	15
SNMG / SNMCMG (Itsas talde iraunkorrak) / eNRF	NATO	1.140
SEA GUARDIAN	NATO	265
NATO READINESS INITIATIVE (NRI)	NATO	383
PRESENTZIA AURRERATU INDARTUA (eFP) Letonia	NATO	1.301
AIREKO POLIZIA INDARTUA (eAP) BALTIKOAN Lituania eta Estonia	NATO	792
AIREKO POLIZIA INDARTUA (eAP) SOUTHen Errumania eta Bulgaria	NATO	
TURKIARI LAGUNTZEA	NATO	382
NATO MISSION IRAQ (NMI)	NATO	239
INHERENT RESOLVE IRAQ	KOALIZIOA NAZIOARTEKO	689
MALI ETA RCA-RI LAGUNTZEA	MISIO NAZIONALAK	385
TUNISIARI LAGUNTZEA	ESPAINIAKO DEFENTSAKO DIPLOMAZIA	37
MAURITANIARI LAGUNTZEA	ESPAINIAKO DEFENTSAKO DIPLOMAZIA	87
SENEGALI LAGUNTZEA	ESPAINIAKO DEFENTSAKO DIPLOMAZIA	44
CABO VERDERI LAGUNTZEA	ESPAINIAKO DEFENTSAKO DIPLOMAZIA	9
FCSEn MISIOAK ATZERRIAN 2022an		2022an GUZTIRA ZABALDUTAKO SOLDADUAK
NBEren MISIOA KOLONBIAN	NBE	5
NBEren MISIOA AFRIKA ERDIKO ERREPUBLIKAN (MINUSCA)	NBE	6
NBEren MISIOA LIBANON (UNIFIL)	NBE	24
NBEren MISIOA MALIN (MINUSMA)	NBE	5
EUBAM LIBIA	EB	2
EUCAP SAHEL MALI	EB	7
EUCAP SAHEL NIGER	EB	6
EUBAM UKRAINA	EB	3
EUCAP SOMALIA ST	EB	5
EUPOL COPPS PALESTINA	EB	1

Iturria: Defentsa Ministerioa eta Barne Ministerioa

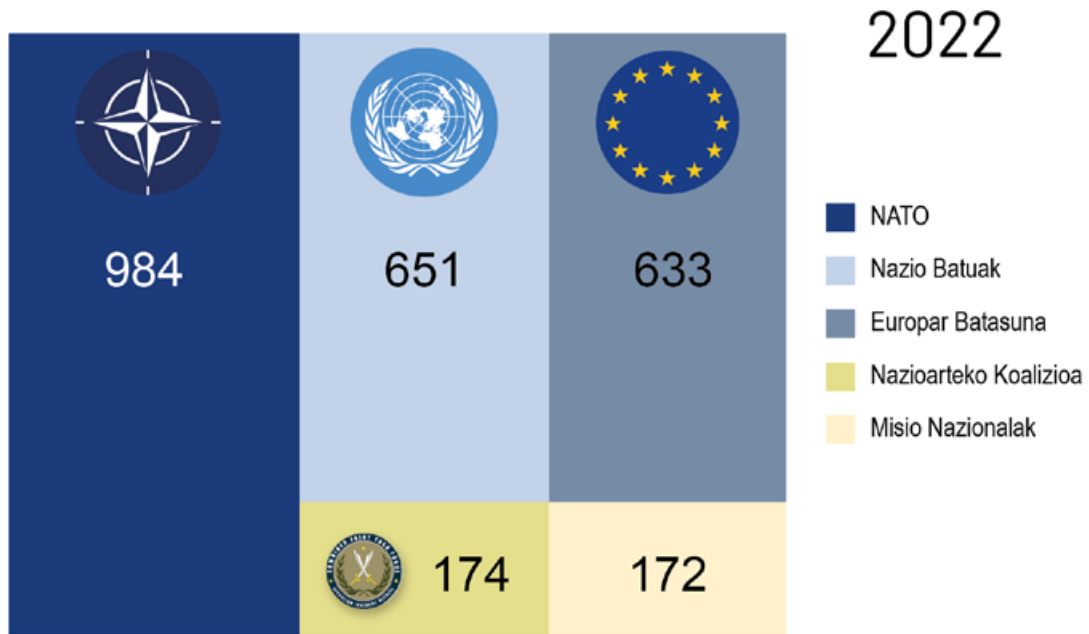
FAS eta FCSEen Misiok eta Operazioak atzerrian 2022an

Iturria: DSNk egina, Defentsa Ministerioaren eta Barne Ministerioaren informazioarekin

2022ko abenduaren 31n zabaldutako Indar
Armatuetako kide kopurua

2022ko abenduaren 31n krisialdiko kudeaketa zibileko misioetan zabaldutako
Estatuko Segurtasun Indar eta Kidegoetako kide kopurua

Iturria: Defentsa Ministerioa eta Barne Ministerioa

1.8 Irudia: FAS eta FCSEko kide kopurua 2022ko abenduaren 31n

Inteligentziaren esparruan, Inteligentzia Zerbitzu aliatuekin lankidetzan jarduten da, interes handieneko eremuetan egon daitezkeen ezegonkortasun-arriskuak detektatzeko eta prebenitzeko. Gainera, tokiko inteligentzia zerbitzuei laguntza ematen zaie eremu ezegonkorretan, interes nazionalentzat arriskurik handiena ekar dezaketen mehatxuei aurre egiteko.

Defentsari dagokionez, eta herrialde bazkide eta aliatu guztietan bezala, Espainia finantzaketa esparru egonkor bat sendotzen ari da, Indar Armatuak beren misioak eta eragiketak eraginkortasunez garatzeko behar dituzten gaitasunak emateko, bai iraunkorrak, bai kanpoan egiten dituztenak, bai arrisku larrien, hondamendiaren, laseriaren edo bestelako premia publikoen aurrean Espainiako gizartearen segurtasuna eta ongizatea zaintzeko beharrezkotzat jotzen diren misioak.

2022an, defentsari aplikatzeko I+G+Bko jarduera berriak finantzatzen jarraitu du, Defentsarako Teknologia eta Berrikuntza Estrategian (ETID 2020) ezarritako lehentasun teknologikoen arabera. Helburua irtenbide teknologiko aurreratuak eta berritzaileak lortzea da, gaitasun militarrik garatzen eta defentsarako oinarri teknologiko eta industrialaren gaitasunak indartzen laguntzeko.

I+G dualeko jardueraren barruan, arlo aeroespazialean, aeronautikan, hidrodinamikan, segurtasunean eta defentsan, Teknika Aeroespazialeko Institutu Nazionalak (INTA) ETID2020arekin bat etorritik garatzen diren ikerketa-ildoak modulatu jarraitzen du, eta, gaur egun, % 60 baino gehiago estalita daude.

Aldi berean, Europako Defentsa Funtsekin finantzatutako proiektuetan presentzia sustatzen da, Defentsa sektoreko behar nazionalekin eta Europakoekin lerrotatuta.

2019az geroztik, Teknologia eta Industria Garapeneko Zentroak (CDTI) I+G+B duala babes-teko programak garatzen eta sustatzen ditu, erabilera zibileko zein militarreko teknologiak sortzeko proiektuak sustatzeko helburuarekin, eta Defentsa Ministerioarekin eta Barne Ministerioarekin lankidetzan. Aldi honetan, CDTIk I+Gko 64 proiektu dual onartu ditu guztira, 94 milioi euroko balioarekin, 67 milioi euro inguruko CDTI ekarpenarekin. Onartutako proiektuak bat datoz Segurtasun Nazionalako Estrategiaren helburuekin, eta bereziki nabarmentzen dira arriskuak eta mehatxuak arintzeko teknologiei buruzkoak.

2021ean, Defentsa, Segurtasun, Aeronautika eta Espazioko industriak 17.906 milioi euro eman zizkion Espainiako BPGri, guztizkoaren % 1,4. Sektoreka, Aeronautika (11.782 milioi euro), Defentsa (9.513 milioi euro), Espazioa (1.595 milioi euro) eta Segurtasuna (224 milioi euro) nabarmentzen dira. Fakturazioari dagokionez, sektore osoa 11.594 milioi eurora iritsi zen, 2020an baino % 2 gehiago.

Azpisektoreen arabera, bilakaera desberdina izan da. Aeronautika bada ere gehien fakturatu zuen jarduera (8.104 milioi euro) ez zen hazi 2020arekin alderatuta, batez ere abiazio zibilagatik, pandemiaren aurreko hegaldi-mailak baino are txikiagoak izan baitziren. Defentsaren kasuan, 7.065 milioi euro fakturatu zituen bigarrena, % 5 hazi zen 2020aren aldean. Segurtasuna hazi zen gehien, % 12, 184 milioi euroraino. Azkenik, Espazio enpresak 979 milioi euro fakturatu zituen, 2020an baino % 1 gehiago. Bestalde, industria osoa 50.000

enplegu zuzenen arduraduna da, eta 202.500, zeharkakoak eta eragindakoak barne. Nabarmenezkoa da, halaber, I+G+Brekiko konpromisoa, 2021ean 1.177 milioi euro inbertitu baitzuten, inbertsioaren % 13 Espainian, eta 2020an baino % 14 gehiago. Horrek esan nahi du industria dela berrikuntzara baliabide gehien bideratzen dituen eta bere erresilientzia handia erakusten duena. (1.9 Irudia)

Espazioaren kasuan, sektoreak Espainiako BPG industrialaren % 0,9 ematen du. Espainia Europako bosgarren herrialdea da enplegu-bolumenaren arabera, zuzeneko 4.980 lanposturekin. Sektoreak fakturazioaren % 80 esportatzen du. Fakturazioaren % 21 inbertitzen du. Bere produktibitatea industriaren batez bestekoa baino 2,5 aldiz handiagoa da. Espazio-industria Espainiako ekonomiaren motorra da. Gainera, nazioarteko eszenan sendotzen da, garrantzi handiagoko programen eta proiektuen aintzatespen eta lidergo handiagorekin.

Enpresa-tamaina	Langile kopurua		Guztizko fakturazioa		Balantze-oina	Enpresa zkia	Guztizkoarekiko ehunekoa
Handia	> 250	y	> 50 M€	ó	> 43 M€	55	16,4%
Ertaina	< 250	y	≤ 50 M€	ó	≤ 43 M€	99	29,5%
Txikia	< 50	y	≥ 10 M€	ó	≤ 10 M€	122	36,3%
Mikroenpresa	< 10	y	≤ 2 M€	ó	≤ 2 M€	60	17,9%

Iturria: Defentsa Ministerioa

1.9 Irudia: Defentsa enpresen 2022ko banaketa, enpresa-tamainaren arabera

TERRORISMOA ETA INDARKERIAZKO ERRADIKALIZAZIOA

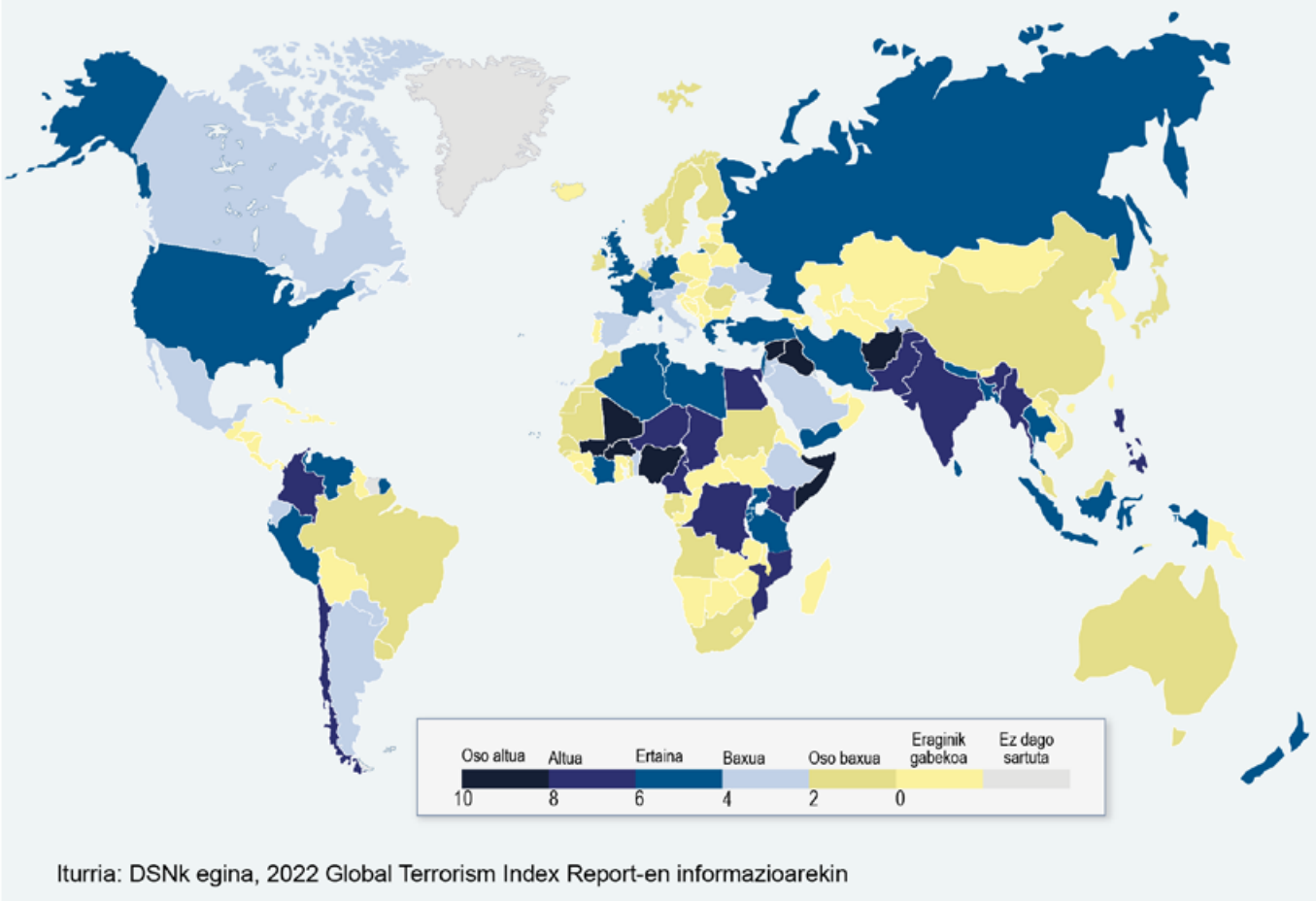
Irailaren 11ko Estatu Batuetako atentatuetatik hogeit hamar urtera, terrorismo jihadistak lehentasuneko mehatxua izaten jarraitzen du, munduko eremu zabaletan ezegonkortzeko duen gaitasunagatik, batzuk Espainiarentzat interes handikoak, eta Espainiako lurraldean edo Espainiako interesen aurka ekintza terroristak egiteko aukeragatik. (2.1 irudia)

Atentatu terroristak egiteko gaitasun handiena duten erakundeak, antolatutako zelulen bidez edo eragile bakartien bidez, Al Qaeda eta Daesh dira oraindik, 2022an euren buruzagietako batzuk hil ziren arren. Otsailean, Abu Ibrahim al Hashimi al Qurashi, Daesh buru zuela, hil zen Estatu Batuek Siria ipar-mendebaldean egindako eraso batean, eta haren ordezkoa, Abu al Hasan al Hashimi al Qurashi, urrian hil zen Siriako matxinoen esku. Uztailean Ayman al Zawahiri hil zuten, Al Kaidako buruzagia, Kabulen amerikar dron batekin egindako eraso batean. (2.2 irudia)

Mundu osoan presentzia handia duten bi erakunde handitan mugimendu jihadistak polarizatzeak, haren izenean jarduten duten frankizien bidez, terrorismo jihadistak hedatzea baino ez du errazten. Daesh, Al Kaidak eta bere afiliatuek gatazkak eta ezegonkortasuna kapitalizatzen jarraitzen dute, Ekialde Hurbilean, Afrika ekialdean, mendebaldean eta Asian lurraldearen zati handietan eragina izateko, jarraitzaileak eta baliabideak erakarritik.

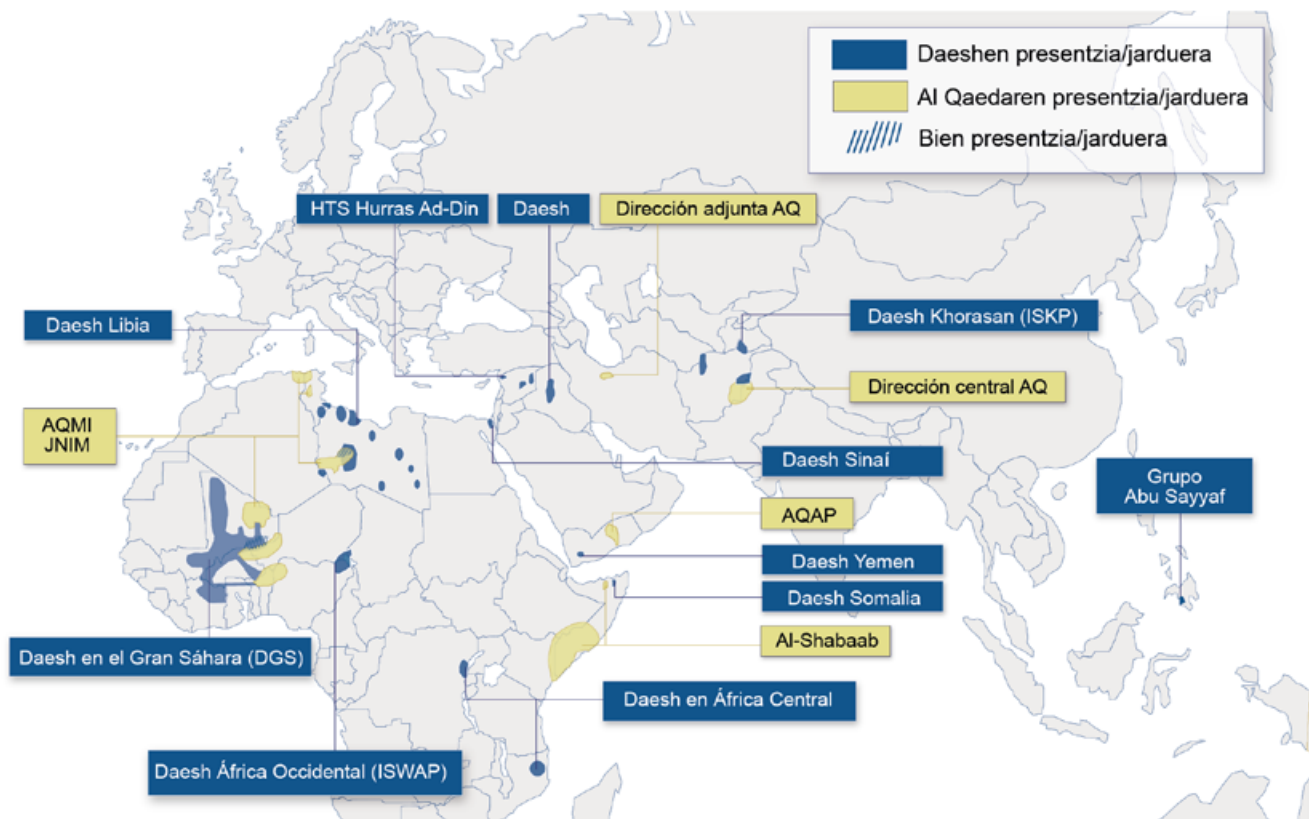
Hala ere, azken helburuak lortzeko taktikak desberdinak dira. Daesh nahiago du bere printzipioak gizar-tearen maila guztietan inposatu, Lege Islamiko zurrun, zorrotz, zorrotz eta zurruna interpretatuz, Al Qaedak epe luzeagoko taktikarekin jarraitzen duen bitartean, bere kokapen-eremuetan herriaren sostenguen bila, bere aterkipean tokiko erakundeak bilduz.

Terrorismoaren eragina herrialdeka

Iturria: DSNk egina, 2022 Global Terrorism Index Report-en informazioarekin

2.1 Irudia: Terrorismoaren eragina herrialdeka

Iturria: DSNk egina, Inteligentzia Zentro Nazionalaren datuekin

2.2 Irudia: Daesh, Al Qaeda eta afiliatuen presentzia mapa

Terrorismo jihadista indartu egin da Afrikan, bereziki Sahelen, Txad lakuaren arroan eta Afrikako adarrean. Bere jarduerak hainbat herrialdetara eragiten dute eta bere logistika eta finantzab sareak kontinenteko eremu zabaletara zabaltzen dituzte. Hain zuzen ere, eskualde honetan, Espainiak uste du terrorismoaren aurkako borrokan egin beharreko ahaleginak indar armatuak eta tokiko segurtasun kidegoak terrorismoari eusteko gaitzera bideratutako trebakuntza-misioetan oinarritu behar direla. (2.3 Irudia)

Siriaren eta Iraken egoerak ez du aldaketa handirik izan, eta badirudi Daesh eutsi egin nahi diola egoera hobea iritsi arte, eta, aldi berean, baliabideak bideratu nahi dituela Magreb eta Sahel eskualdera.

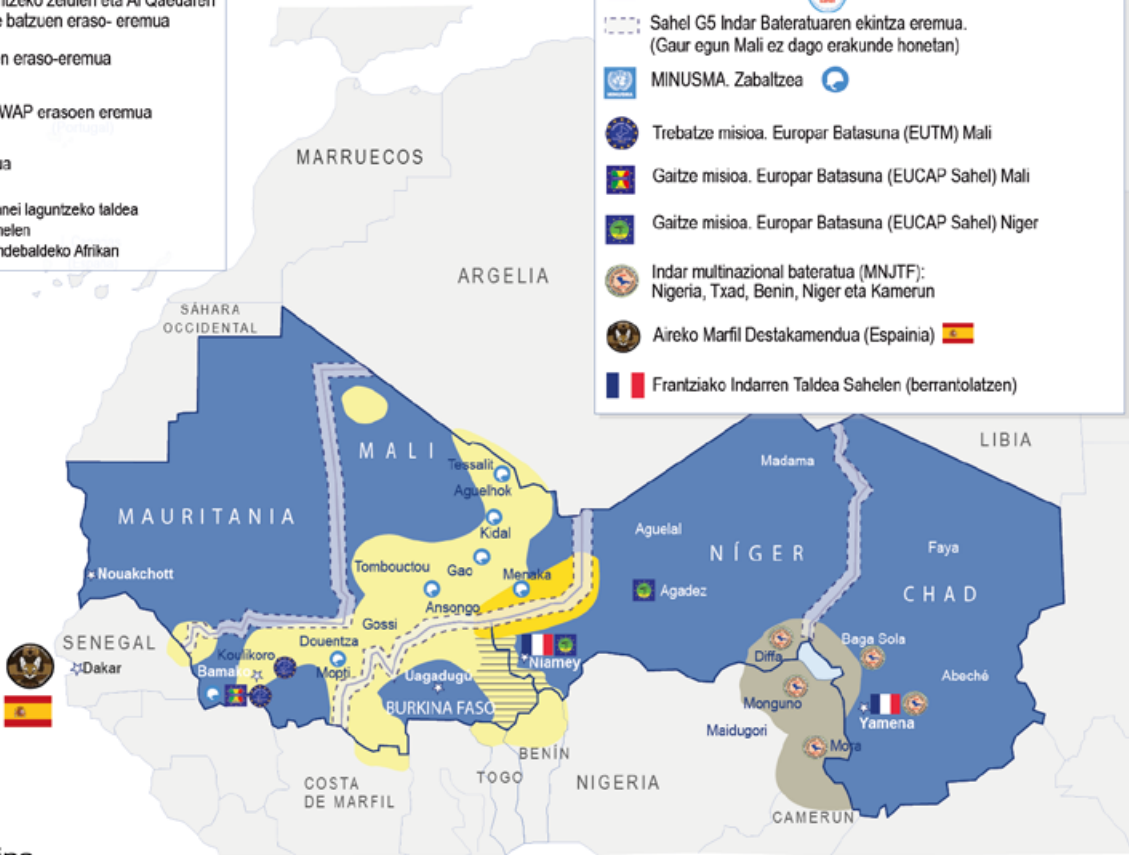
MEHATXU YIHADISTA ESKUALDEAN

- JNIMen, JNIMen antzeko zelulen eta Al Qaedaen antzeko beste talde batzuen eraso- eremua
- JNIMen eta EIGSren eraso-eremua
- Boko Haram eta ISWAP erasoen eremua
- EISen eraso-eremua

JNIM - Islamari eta musulmani laguntzeko taldea
 EIS - Estatu islamiarra Sahelen
 ISWAP - Estatu islamiarra Mendebaldeko Afrikan

OPERAZIOAK ETA MISIOAK MENDEBALDEKO SAHELEN

- Sahel G5 Herrialdeak
- Sahel G5 Indar Bateratuaren ekintza eremua. (Gaur egun Mali ez dago erakunde honetan)
- MINUSMA. Zabalitzea
- Trebatze misioa. Europar Batasuna (EUTM) Mali
- Gaitze misioa. Europar Batasuna (EUCAP Sahel) Mali
- Gaitze misioa. Europar Batasuna (EUCAP Sahel) Niger
- Indar multinazional bateratua (MNJTF): Nigeria, Txad, Benin, Niger eta Kamerun
- Aireko Marfil Destakamendua (Espainia)
- Frantziako Indarren Taldea Sahelen (berrantolatzen)

Iturria: DSNk egina

2.3 Irudia: Sahelgo egoera 2022an

Afganistanen, tropa estatubatuarren irteera eta talibanak gobernura itzultzea akuilu eta inspirazio-eredu dira talde jihadistentzat, lurraldeak menderatzeko zenbait asmo baitituzte; Daesh-ek, berriz, herrialdea ezegonkortu nahi du, inpaktu handiko erasoekin.

Espainia nazioartean terrorismoaren aurkako borrokan gehien konprometitutako herrialdeetako bat da. Horrela, 2021ean, Nazio Batuen Terrorismoaren aurkako Estrategia Globalaren zazpigarren berrikuspenera erraztu zuen, Batzar Nagusiaren adostasunez onartua. Estrategia horren esparruan, zeinak terrorismoaren aurkako borrokan giza eskubideak errespetatzea oinarri baitu, Nazio Batuen Giza Eskubideei, Gizarte Zibilari eta Terrorismoaren aurkako Borrokarari buruzko lehen Nazioarteko Konferentzia antolatu zen Malagan, 2022ko maiatzean. Hilabete batzuk geroago, Terrorismoaren aurkako Nazio Batuen Bulegoaren (UNOCT) Proiektuen Bulegoa ireki zen Madrilan.

Terrorismoaren aurkako borrokan, Espainiak koordinazio eta lankidetzeta estua du, indarrak, helikopteroak eta Operazio Bereziak unitateak eskainiz. Alde batetik, EBk Afrikan gaitasunak sortzeari buruz dituen misioetan murgilduta dago. Bestetik, NATOk Iraken duen misioan parte hartzen du, Irakeko indarrei Daeshen aurkako borrokan laguntzeko, talde terrorista horren aurkako Irak Koalizio Globalaren barruan. Parte-hartze horren ondorioz, Espainia, beste 85 herrialderekin batera, bere lantaldeetako kide da: Koalizioaren kontsulta politiko-militarrei buruzkoa, finantzaketaren aurkakoa eta atzerriko borrokalari terroristen mugimenduaren prebentzioari buruzkoa, horrela kanpaina militarren jarraipena eta zonaldearen egonkortzea erraztuz. (2.4 Irudia)

Iturria: DSNk egina, Defentsa Ministerioaren informazioarekin

2.4 Irudia: Terrorismoaren aurka egiten laguntzen duten misioak

Barne Ministerioa Europar Batasunak finantzaturako hainbat proiekturen buru da eta horietan parte hartzen du, erakundeak indartzeko eta tokiko segurtasun-indarrak mehatxu terroristaren aurkako borrokan trebatzeko, hainbat eremu geografikotan, besteak beste:

- “Prebentzioaren eta erradikalizazioaren aurkako laguntza teknikoa”(RAN) izeneko proiektua, Europar Batasuneko Barne Segurtasuneko Funtzak finantzatua.
- “MENA herrialdeetan Terrorismoaren aurkako Europar Batasunaren Proiektua” (CT MENA) 2022ko uztailan amaitua. Proiektu horrek jarraipena du Espainia buru duen “CT-JUST” proiektuan.
- »Terrorismoaren aurkako borrokari laguntzea Tunisian« proiektua, bai eta “Espetxean dauden bitartean eta aske utzi ondoren erradikalizatzeko arriskuan dauden presoak berregokitzen laguntzeko proiektua” ere (READ).
- “Terrorismoaren aurkako borroka eta muturreko indarkerien prebentzioa” proiektua, Libanon Espainiak gidatzen dueña.
- GAR-SI Sahel proiektua, Guardia Zibila buru duena eta Frantziako Jendarmeria Nazionalak, Portugalgo Guardia Nazionalek eta Italiako Carabinieri Armak parte hartzen dutena, Sahel ingurua egonkortzen laguntzen duena.
- ECI – CT Niger proiektua, herrialde horretako terrorismoaren aurkako borrokari buruzkoa, Polizia Nazionalek parte hartzen duena.
- NORPREVSEC proiektua, Ghanako Polizia Nazionalearen buru dena.
- CT *Public Spaces* proiektua, Guardia Zibilak FIIAPPekin kudeatua, Senegalgo, Ghanako eta Kenyako hiri-espazio publikoetan eraso terroristak eta horien ondorioak prebenitzea eta murriztea helburu duena.
- EU *High Risk Security Network* (EU HRSN), Guardia Zibila buru duena, zeinaren helburua espazio publikoak babesteko Europako ekimenak gidatzea den.
- SCEPYLT proiektua, Guardia Zibila buru duena, Lehergailuak Kontrolatzeko eta Babesteko Sistema bat garatzeko, Terrorismoa Prebenitzeko eta Borrokatzeko.

Gainera, ESIKeko kideek EBk Malin eta Nigerren dituen trebakuntza-misioetan parte hartzen dute (EUCAP Sahel Mali eta EUCAP Sahel Niger), eta parte-hartze nabarmena dute G5 “Sahel izeneko herrialdeen eskualde-lankidetzari laguntza” deitutako proiektuan.

Polizia Nazionalek Polizia Zientifikoko Talde Espezializatu bat du Afrika Erdiko Errepublikako Nazio Batuen Misioan (MINUSCA). Inteligentziaren arloan, indarrean jarraitzen du EBko Inteligentzia Zerbitzuen arteko borroka kontraterroristan indartutako lankidetzak, agintari nazionalei eta europarrei laguntzeko.

CNIak laguntza ematen dio Kanpo Harremanetarako Europako Zerbitzuari, Inteligentzia eta Egoera Zentroaren (INTCEN) bidez. Espainiatik kanpo, CNIak talde terroristen presentzia Espainiarentzat edo bere interesentzat arriskutsua den agertokietan jarri ditu indarrak, batez ere Espainiako tropak hedatzen badira. Intereseko eszenatoki nagusiak Magreb, Sahel eta Siria-Irak dira. (2.5 Irudia)

NAZIOARTEKO TERRORISMOAREN AURKAKO BORROKA			
	2020	2021	2022
TERRORISMO YIHADISTAGATIK ATXILOTUTAKOAK	38	40	53
ESPAINIAN	37	39	46
BESTE HERRIALDE BATZUETAN	1	1	7
BESTE TALDE TERRORISTA BATZUETAKO ATXILOTUAK	4	5	1
ATXILOTUAK GUZTIRA Terrorismo Yihadista	131		
ATXILOTUAK GUZTIRA Beste talde terroristak		10	

Iturria: Barne Ministerioa

2.5 Irudia: 2020-2022an terrorismoagatik atxilotutakoak

Europar Batasuneko Aduana Kodearekin bat etorritik, EBko aduana-agintariak, beste agintaritzak batzuekin koordinatuta, arrisku irizpideetan oinarritutako segurtasun kontrolak egiteaz arduratzen dira, besteak beste, atentatu terroristarik gerta ez dadin. ICS2 sistemak (*Import*

Europar Batasuneko Aduana Kodearekin bat etorritik, EBko aduana-agintariak, beste agintaritzak batzuekin koordinatuta, arrisku irizpideetan oinarritutako segurtasun kontrolak egiteaz arduratzen dira, besteak beste, atentatu terroristarik gerta ez dadin. ICS2 sistemak (*Import*

Control System 2, inportazioaren kontrol-sistema 2), 2023ko martxoaren 1etik aurrera, garrailariak bi aitorten aurkeztera behartzen ditu aduana-agintaritzei, hegazkinetan garraiatutako salgaien artean bonbak detektatzeko arrisku-arau espezifikoak barne (*bomb in a box*).

Uste da eragile bakartiek eta zelula autorradikatuek edo ideologia jihadistaren eraginpean daudenek, aukera mesedegarriak aprobetxatzen dituztenek eta *modus operandi* ez oso sofistikatuak erabiltzen dituztenek, mehatxu bektore garrantzitsuena izaten jarraitzen dutela, bai Espainian, bai Mendebaldean. Ildo horretan, nabarmentzekoa da gatazka eremura joan ezin izan diren eta beren ezintasuna erakusten duten gizabanakoen profil zehatz bat, sare sozialetan ideologia oso erradikala erakutsiz. (2.6 Irudia)

2022

Iturria: DSNk egina, Barne Ministerioaren datuekin

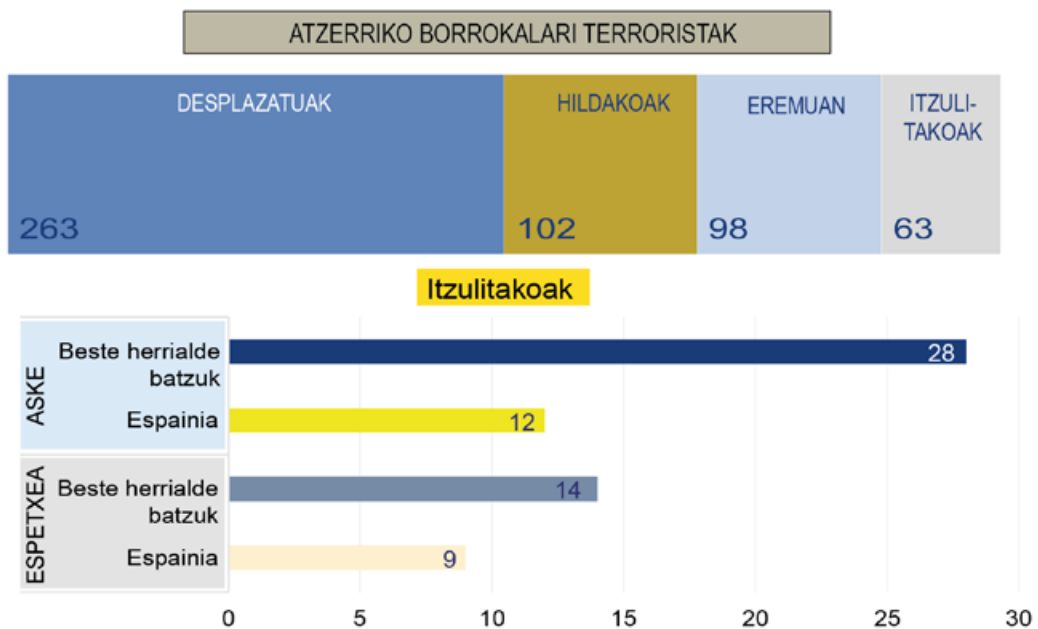
2.6 Irudia: 2022an Espainian egindako operazio eta atxilotuen kopurua, terrorismo yihadistari dagokionez

2022an, alerta-maila 4tan mantendu da (Goi-Mailan), eta, horren ondorioz, mehatxua balo- ratzeko mahaia egin da astero. Eta, ondorioz, Terrorismoaren Aurkako Prebentzio eta Babes Planaren esparruan Segurtasun Indar eta Kidegoek garatutako prebentzio- eta babes-neurri zehatzetan islatzea. 2022ko otsailean eguneratutako plana, alerta-maila desberdinetarako aurreikusitako neurriak berriz definitu eta doitzeko.

Atzerriko borrokalari terroristen mehatxua, eta bereziki itzulitakoena, da oraindik ere Espai- nian atentatu terroristak egiteko erronka eta arrisku handienetako bat. Gatazka-eremuetan duten presentziak eta jarduerak ezagutza operatiboa eta esperientzia eman die armamentua maneiatzen, kontaktuak egiten eta ibilbide eta agente bideratzaileak ezagutzen, bai eta te- rrorismo-ekintzen erabateko kontzientziazioaren eta ondorengo gauzatzearen ardatz egitu- ratzaile bihur ditzakeen lidergo posible bat ere.

Europako borrokalari terrorista atzerritarren kopurua (CTE), gatazkan dauden eremu guztie- tan, 6.000 inguru da, eta ez dirudi horien itzulera masiboa gertatuko denik, Daeshen eragina eta lurraldea galdu arren.

Espainiak 263 CTE izendatu ditu, Terrorismoaren eta Krimen Antolatuaren aurkako Inteligentzia Zentroak (CITCO) egindako *Foreign Terrorist Figthers* Zerrenda Bakarraren arabera. Horietatik 98 gatazka-eremuetan desplazatu dira, hau da, guztizkoaren % 37. Horiei guztiei dagokienez, monitorizazio-neurriren bat hartu da, hala nola Atxilotzeko eta Entregatzeko Europako Agindua (OEDE), Schengen lurraldean sartzeko debekua edo Estatuaren Segurtasunagatik SIS hedapena duen kontrol espezifikoa. Nahiko kopuru txikiak dira, baina garrantzitsuak, Europar Batasuneko beste estatu kide batzuekin alderatuta (Frantzia 1.900, Alemania 1.070, Belgika 536). (2.7 Irudia)

Iturria: Barne Ministerioa - Terrorismoaren eta Krimen Antolatuaren aurkako Inteligentzia Zentroa

2.7 Irudia: Atzerriko borrokalari terroristak

Espainiak nazioarteko erakundeekin bazkide eta aliatu gisa duen konpromisoaren eta fidagarritasunaren froga gisa, gure herrialdeak Nazio Batuen Erakundearen, Europar Batasunaren eta Daeshen aurkako Koalizio Globalaren gomendioak jarraitu zituen, Siriako ipar-ekialdeko atxilotuen esparruetatik bi emakume eta hamahiru adingabe aberriraturaz, espainiar nazionalak, izaera humanitarioko operazio batean, eremu kontsularraren barruan.

Bestalde, Interneten eta sare sozialetan propaganda terroristaren jardueraren garrantzia hazi egin da. Bitarteko horien bidez, talde jihadistek beren ideologia zabaltzen dute, eta beren kideei edo jarraitzaileei adierazten diete zein diren eraso behar dieten helburuak, informazio operatiboa eta aholku taktikoak helarazteko erabiltzeaz gain. Ohikoa da, halaber, propaganda publiko potentzialaren egoerara egokitzea, eta, beraz, Europaren kasuan, kontinentean hitz egiten diren hizkuntzetan argitaratu ohi da, gaztelania barne. Aipamen berezia merezi du erakunde terrorista jihadistek lehentasunezko propaganda egiteko web orriak erabiltzeak, baita online jokoen plataformak erabiltzeak ere.

Telegrameko profilak masiboki ezabatu zirenetik, eduki jihadistak hedatzeko jarduera segurtasun-ingurune berrietara aldatu da, garapen teknologikoari dagokionez berritzaileak direnak. Profilak taldeetan eta kanaletan argitaratzeko jarduerak boten (roboten) ziberaktibitateari ematen dio protagonismoa. Izan ere, botak biltegietatik zabaltzeko lan errepikakorrak automatizatzen ditu, eta materiala talde eta kanal jihadistetan banatzen du, erabiltzaile kopuru handi batengana iritsiz eta inpaktu handiagoa lortuz.

Delitu-jarduera horien aurka borrokatzeko, funtsezkoa da nazioarteko lankidetzak, maila judizialean eta ikerkuntzan, bereziki Europar Batasunaren esparruan, Atxilotzeko eta Entregatzeko Europako Aginduak (OEDEs) eta Europako Ikerketa Aginduak (OEIak) bezalako tresnekin, Eurojusten bidez. Ildo horretan, bereziki baliagarriak dira, halaber, Ikerketarako Talde Bateratuak, OEIak alde batera utzita; izan ere, horien arau-estaldurarako egin da, 2022aren amaieran, baterako ikerketa-taldeak arautzen dituen lege-aurreproiektua.

Gainera, Eduki Terroristen Hedapenaren aurkako 2021/784 Europako Erregelamendua (TCO) onartu da, eta CITCO Agintaritza Nazionala izendatu da, konpainia pribatuei edukiak kentzeko aginduak emateko eta berehalako erasoan Internet bidezko mehatxuak daudenean prebentzio-jarduerak koordinatzeko ahalmenarekin.

Azken aldian, terrorismo jihadistaren aurka egindako operazio judizial nagusiak erradikalizazio- eta doktrinamendu-jardueretan oinarritu dira (horietako batzuk espetxeetan), baita terrorismoa zabaltzearekin eta goratzearekin lotutako jardueretan ere.

Espainiak eduki terroristak eta muturreko indarkeriazkoak monitorizatzeko Europa mailako ariketa bateratuen garapenean parte hartzen du, baita eduki horiek Interneteko zerbitzuen hornitzaileei kentzeko proposamenean ere. Ariketa horiek, Referral Action Days (RAD) izendatuak, NRBQ eskuliburuak, audio eta eduki terroristak eta muturreko indarkeriazkoak bilatzera bideratu dira 2022an, eta guztira 1.687 legez kontrako eduki erretiratzea proposatu da, horietatik Espainiak 224 aurkeztu zituelarik. Era berean, abenduan ariketa berri bat egin da, eskuin muturreko indarkeriazko edukietan ardaztua. Ariketa horretan 831 eduki identifikatu

dira 34 plataformatan erretiratzeko, eta horietatik 275 Espainiako Segurtasun Indar eta Kidegoek eman dituzte.

Terrorismoaren finantzaketaren esparruan, 2022an izandako aldaketarik nabarmenena aktibo birtualen erabilera handiagoa izan da. Dirua biltzeko eta mugitzeko aktibo horien erabilera gora egin du, bai taldeen barruan, bai eskualde-mailan (hau da, Daeshen nukleoaren eta Afrikako eta Asiako afiliatuen artean, eta Al Kaidaren eta afiliatuen artean).

Talde horiek funtsak lortzeko gainerako joerak aurreko urteekin bat datoz. Legez kanpoko merkataritzaren erabilera, estortsioa, lurraldeen arpilatzea, erreskate bidezko bahiketa, beste herrialde batzuetatik jarraitzaileen dohaintzak eta irabazi asmorik gabeko erakundeen erabilera nabarmentzen dira. Joera batzuk eskualde edo talde partikularretakoak dira, hala nola Boko Harameko abereen lapurreta Nigerian, eta Siriarako bidalitako Daesh-eko borrokalari atzerritarren ezkontide eta familien dohaintzak. Aktibo birtualak gehiago erabiltzen badira ere, fondoak transferitzeko metodo nagusia dirua eta baloreak transferitzeko zerbitzuak dira, batez ere hawaten bidez. Espainian, azken urtean, crowdfunding delakoaren bidez (pertsonek askoren diru-bilketak) finantzatu da terrorismoa, bai eskudirutan, bai sare sozialen bidez.

Erakunde terroristen eta krimen antolatuen arteko harremana nabarmentzen da oraindik ere, mota guztietako zerbitzuak eskaintzen baitizkio, baina, batez ere, haien finantzaketa-ekin lotutako zerbitzuak, hala nola kapitalak zurtzea. Gai hori Terrorismoaren aurkako Estrategia Nazionalan (TAEN) eta Terrorismoaren Finantzaketaren aurkako Plan Estrategiko Nazionalan (TFAPEN) jorratzen da. Plan honetaz gain, Terrorismoaren aurkako Batzorde Espezializatuak Erradikalizazio Bortitza Prebenitzeko eta Borrokatzeko Plan Estrategiko Nazionalan (PENCRAV) jasotako ildo estrategikoak eta ekintzak garatzen jarraitu du.

Beste muturreko indarkeriei dagokienez, Europa eskuin muturreko indarkeria-erasoen gorakadaren lekuko izan da, hainbat ideologia elkartuk bultzatuta, besteak beste, ordezkapen handiaren teoria, nagusitasun zuria, arrazakeria, natibismoa eta immigrazioarekiko etsaitasuna. Neurri handi batean, lineako komunikazio-plataformek erraztuta, eskuin muturreko terrorismoa gero eta transnazionalagoa bihurtu da, herrialde guztietan eta antzeko ideien talde eta gizabanakoekin lankidetzan aritzen diren talde eta gizabanako ugariarekin. Hori dela eta, beharrezkoa da faktore politiko eta sozialetan, mugimenduen izaeran eta teknologian sakontzea, fenomeno terrorista horren bultzatzaile posible gisa. Bestalde, Europako ezker muturreko terrorismoaren eta nihilismo anarkistaren mehatxua txikia da beste jarduera terrorista batzuekin alderatuta, baina Mediterraneoko arkuarentzat ere mehatxu horrek kezka sortzen du.

Espainiaren kasuan, muturreko mugimendu bortitzek, eskuin muturrekoek zein ezker muturrekoek, dakarten mehatxua eta anarkismo matxinatzailea maila baxuan eta edukian daude. Ekintza erradikalak egiteko deiei esker, unean uneko egoera politiko, sozial eta ekonomikoak aprobetxatzen dira, ideologia jakin batetik datorren egoerari babesa edo arbuioa ikusarazteko. Bere jarduera nagusia kide berriak erakartzea, haien propaganda sare sozialen bidez zabaltzea eta nazioartean antzeko erakundeekin harremanetan jartzea da. Azkenaldian, ez da talde horien eraso edo gertakari garrantzitsurik gertatu.

ETA, Erresistentzia Galiziarra eta PCE (r) GRAPO erakunde terroristek duten mehatxuaren maila oso txikia da; izan ere, poliziaren, epailearen eta CNIren lan eraginkorrak erakunde horien guztien polizia-desartikulazioa eragin du.

Hala ere, ETAREN jardueraren ondorioek bere horretan jarraitzen dute, argitu gabeko atentatu askorekin, Espainiako Justiziarekin bat ez datozen eta beste herrialde batzuetan bizi diren erakunde terroristako kideen existentzia, eta ETAREN gordailuak aurkitu izana. Erakunde terroristak ez zuen horien kokapenari buruzko xehetasunik eman 2017ko apirilean, zortzi arma-biltegiren kokapen zehatza jakinarazi zuenean. Erakunde sateliteek beren estrategia bideratzen dute kontakizunaren aldeko borroka deitzen duten horretan, indarkeriari buruzko bertsioa inposatzen eta Zuzenbide Estatua deslegitimatzen saiatuz. Australiak eta Zeelanda Berriak ETA eta GRAPO talde terroristen zerrenda nazionaletan sartzea berri du dute datozen hiru urteetarako.

Terrorismoaren Aurkako Batzorde Espezializatuak (TABE) 2022an egindako lanen artean, atentatu terroristen aurrean erantzuteko Erakunde arteko Protokoloa onartu izana nabarmendu behar da, atentatu terrorista baten aurrean erantzunaren kudeaketan esku hartzera deitutako eragile guztien arteko koordinazioa hobetzera bideratua.

Terrorismoaren aurkako Estrategia Nazionala 2019an onartu zen, eta Espainiako terrorismoaren eta indarkeriazko estremismoaren aurkako borrokaren esparru politiko-estrategikoa da. Onartu zenetik ia lau urte igaro direnean, TABEak hura berrikusteko lanei ekitea erabaki du. Aldi horretan aldaketa nabarmenak gertatu dira mehatxu terroristaren testuinguru estrategikoan, baita nazioarteko egoera geopolitikoan ere. Gainera, Terrorismoaren aurkako Estrategia Nazionala 2021eko egungo Segurtasun Nazionaleko Estrategiara egokitu behar da.

Segurtasun Nazionaleko Kontseiluak Terrorismoaren aurkako Estrategia Nazional berri bat egiteko prozedura onartu zuen ekainaren 21ean egindako bilkuran. Azaroaren 3an, TKAIZren koordinaziopean, 2019ko TAEN eguneratzeko lantaldea eratu zen, adostutako metodologia eta egutegi baten arabera, eta 2023an amaitzea aurreikusi da.

EPIDEMIAK ETA PANDEMIAK

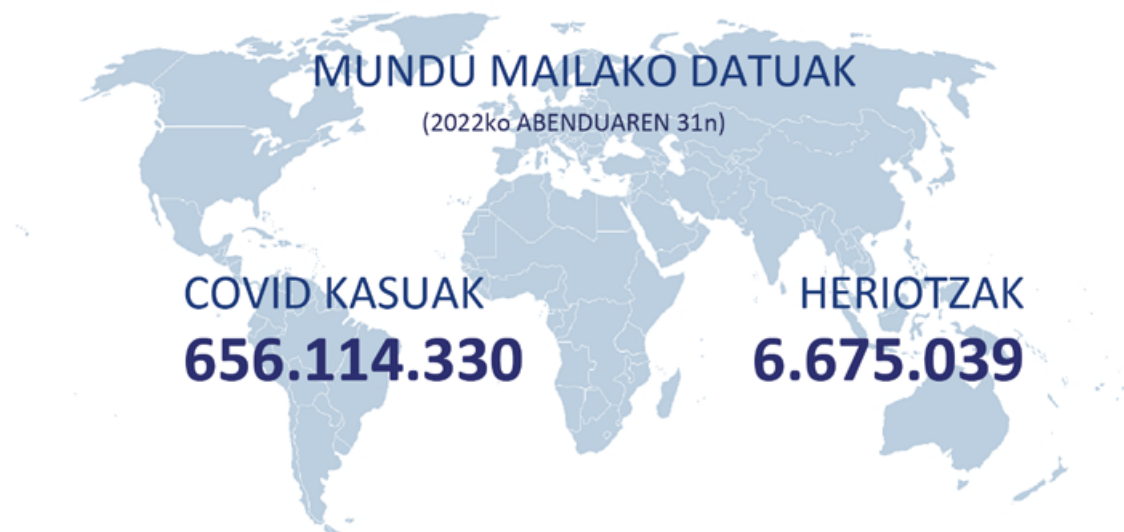
Koronabirusaren pandemia hasi zenetik, 656.114.330 kasu baieztatu eta 6.675.039 hildako zenbatu dira munduan, Osasunaren Mundu Erakundeak (OME) 2022ko abenduaren 31n emandako datuen arabera. (3.1 Irudia)

2022ko lehen hilabeteetan COVID-19aren intzidentzia aurreko urteetan erregistratutakoa baino handiagoa izan zen, ziurrenik Omicron aldaera sartu zelako, aurrekoak baino kutsagarriagoa, 2021eko azarotik aurrera, eta transmisioa kontrolatzeko neurri ez-farmakologiko guztiak pixkanaka erlaxatu zirelako. Hala ere, batez ere lortutako txertaketa-estaldurei esker, mundu mailako heriotza-kopurua nabarmen txikiagoa izan da. (3.2 eta 3.3 Irudiak)

2022an 1.224.617 izan dira hildakoak, baina zifra horrek beheranzko joera argia erakusten du. Joera honek baikortasuna ematen du koronabirusaren pandemiaren etorkizuneko bilakaerari buruz. Hala ere, erronka nagusietako bat grabitate eta transmisio ezaugarri desberdinak dituzten aldaera berriak agertzea eta hedatzea da. Gainera, mundu-mailan asimetria argia identifikatzen da eskualdeen artean pandemiaren bilakaerari dagokionez. (3.4-3.6 Irudiak)

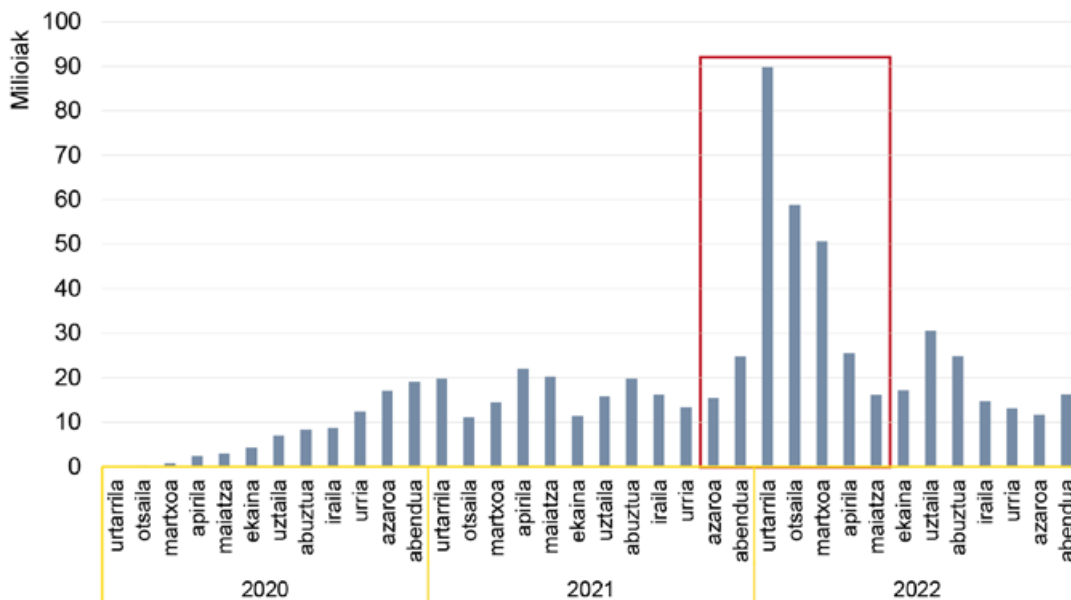
Pandemiaren bilakaera positiboa izan arren, Txinaren zero-COVID-19 politikaren aldaketak, 2022aren amaieran kontrol neurri zorrotzak bertan behera uzteagatik, herrialde horretan kasuen igoera azkarra ekarri zuena, zalantzak sortu zituen COVID-19ak munduko gainerako herrialdeetan izan dezakeen bilakaerari buruz.

OMEk eta nazioarteko komunitateak epidemiaren eboluazioari buruzko informazioa hobetzeko eta birus-sekuentziazioa, kudeaketa klinikoa eta eraginaren ebaluazioa indartzeko eskatu zioten Txinari. Zenbait herrialdek babes-neurri eta prebentzio-neurri espezifikoak proposatu zituzten, epidemiak Txinan bere lurraldeetan izan zezakeen eragina murrizteko. Europa mailan, Dispositiboko Krisiei Erantzun Politiko Integratua emateko Gailuak, Osasun Segurtasuneko Batzordeak proposatuta, arrisku komunak kudeatzeko neurriak proposatu zituen. Neurri horien artean zeuden Txinatik datozen bidaiarien sarrera kontrolatzeko neurriak, proba diagnostiko negatiboa edo txertoak jartzeko OMEk onartutako ziurtagiria eskatzea Txinatik datozen bidaiariei, herrialde horretatik datozen bidaiariei COVID 19 testak egitea eta Asiako herrialdetik datozen hegaldietako hondakin urak zaintzeko sistemak ezartzea. Espainiak Osasun Ministerioaren ebazpen bidez ezarri zituen neurri horiek guztiak, 2022ko abenduaren 30etik aurrera.

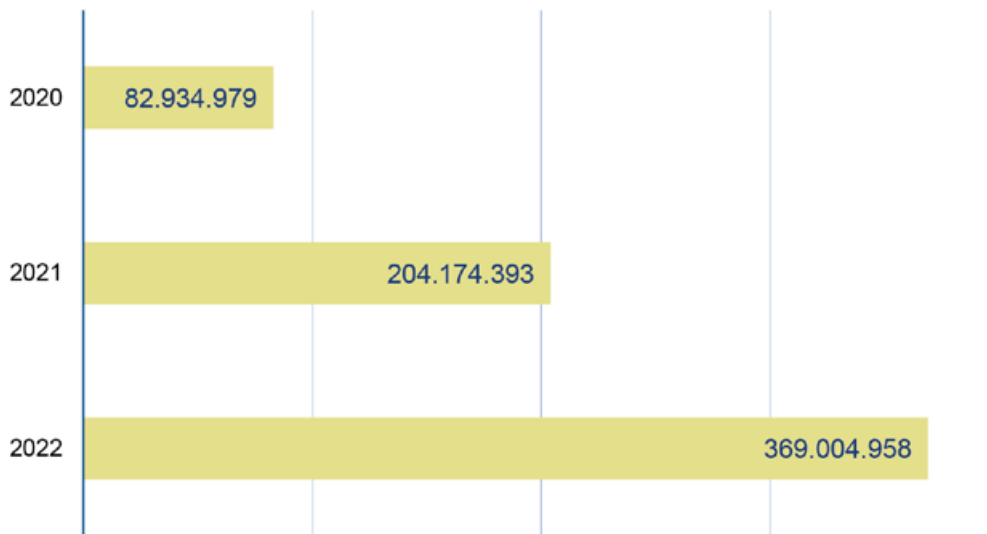
Iturria: DSNk egina, Osasunaren Mundu Erakundearen datuekin

3.1 Irudia: COVID-19ren eraginez mundu mailan jakinarazitako kasuen eta hildakoen datuak

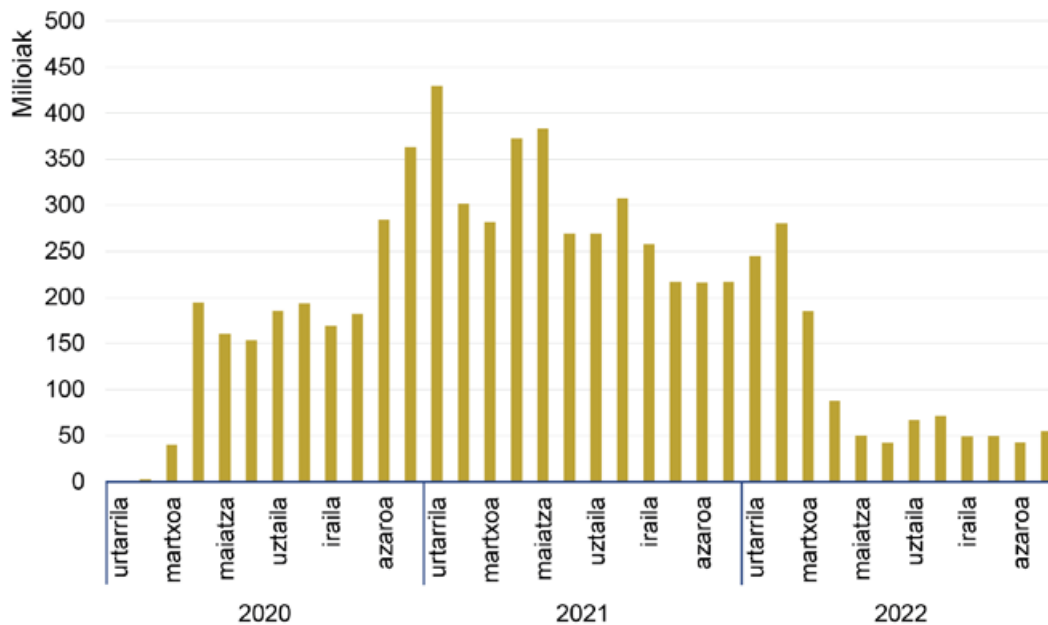
Iturria: DSNk egina, Osasunaren Mundu Erakundearen datuekin

3.2 Irudia: COVID-19ko kasuen bilakaera-kurba mundu mailan

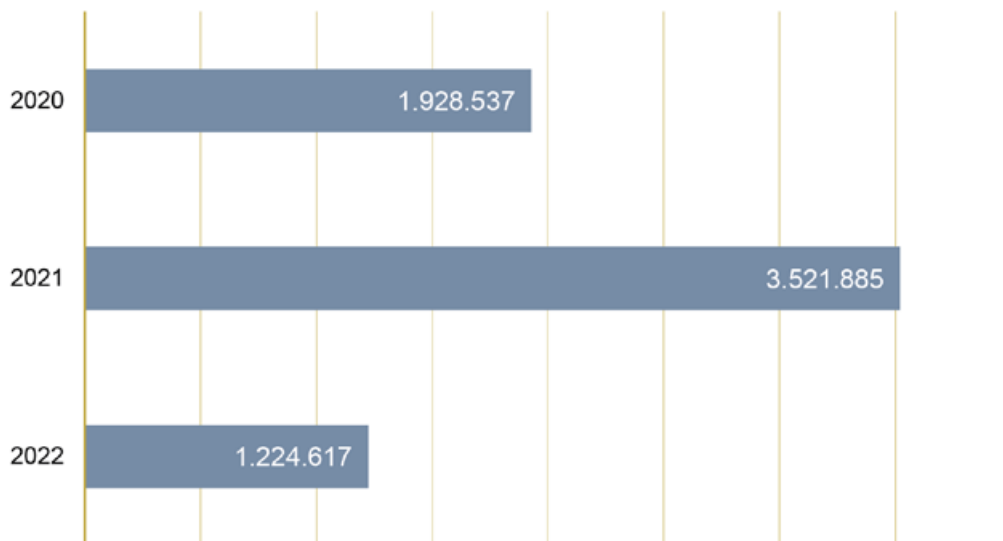
Iturria: DSNk egina, Osasunaren Mundu Erakundearen datuekin

3.3 Irudia: 2020, 2021eta 2022. urteetan mundu mailan jakinarazitako COVID 19ko kasuak

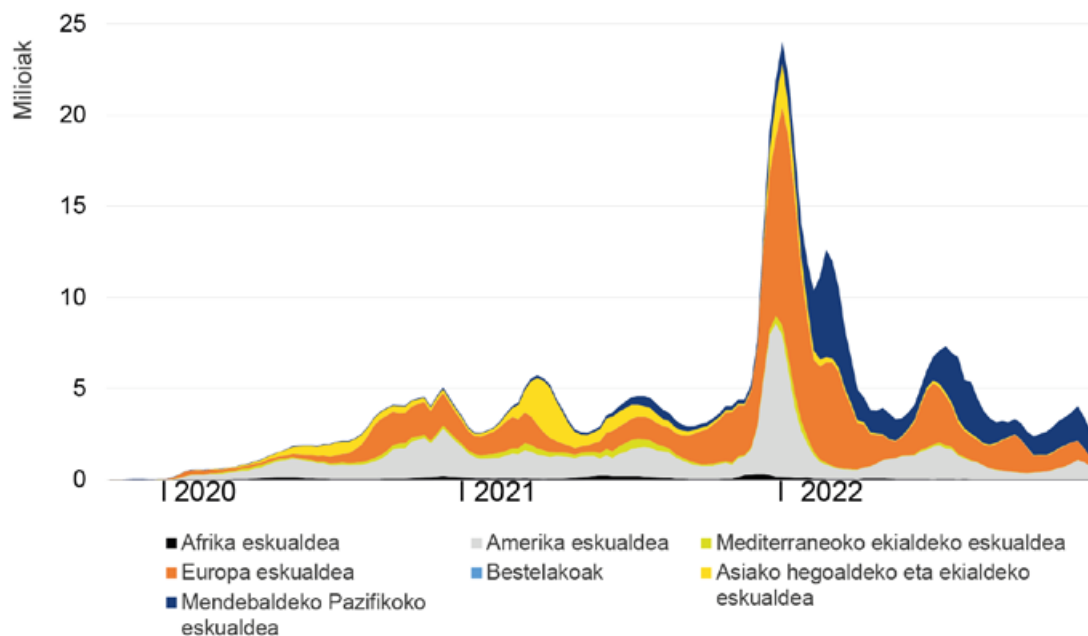
Iturria: DSNk egina, Osasunaren Mundu Erakundearen datuekin

3.4 Irudia: COVID-19k mundu mailan eragindako heriotza kasuen bilakaera-kurba

Iturria: DSNk egina, Osasunaren Mundu Erakundearen datuekin

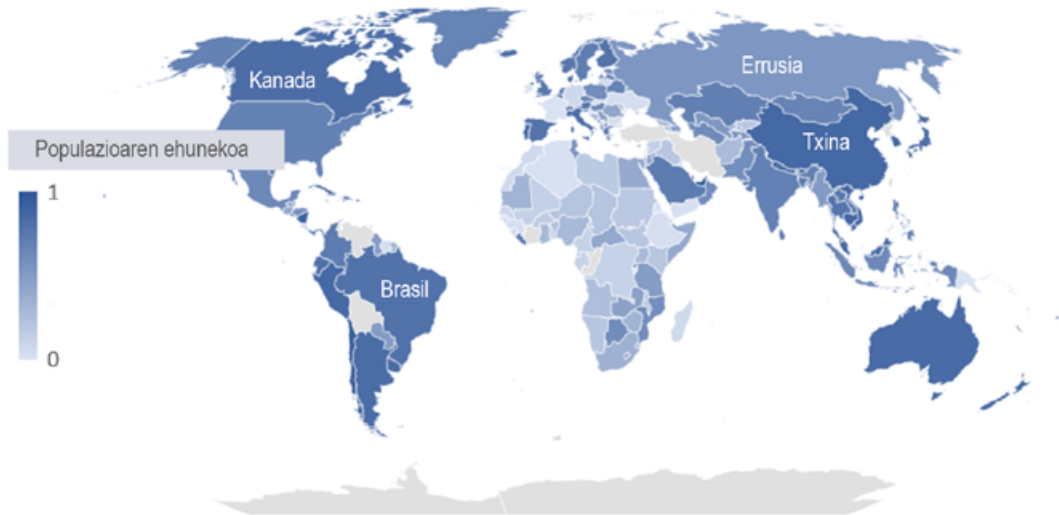
3.5 Irudia: COVID-19ren eraginez munduan hildakoak 2020an, 201ean eta 2022an

Iturria: DSNk egina, Osasunaren Mundu Erakundearen datuekin

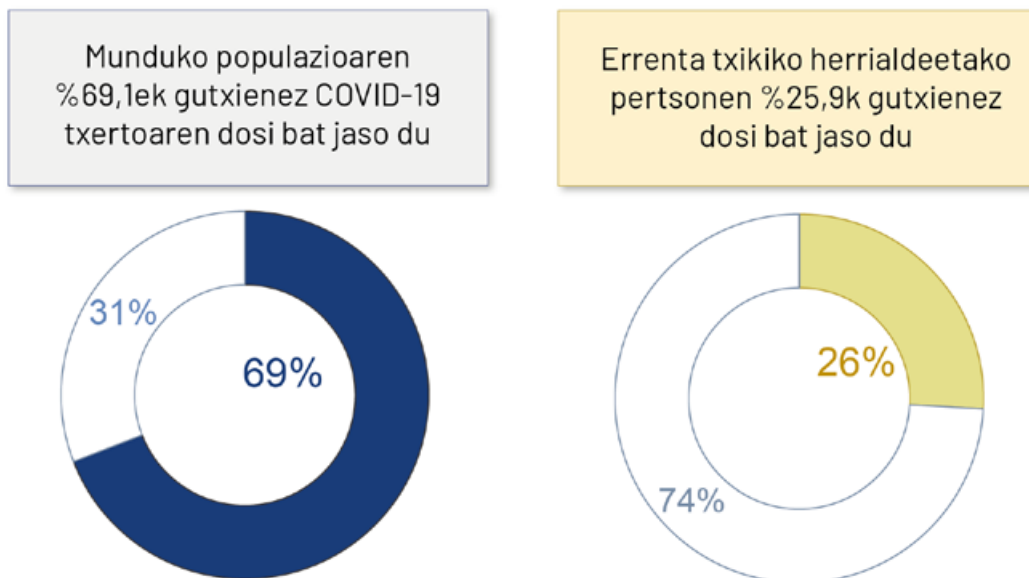
3.6 Irudia: COVID-19ko kasu kopuruaren bilakaera eskualdeka (OME)

Txertaketa-mailari dagokionez 2022an lortutako aurrerapenak gorabehera, kezka sortzen jarraitzen duen gaietako bat herrialde garatuen eta errenta txikieneko herrialdeen artean txertatutako biztanleriaren ehunekoetan dagoen aldea da. Oro har, batez beste 2,4 milioi txerto baino gehiago aplikatzen dira egunero. Munduko biztanleriaren % 69,1ek gutxienez txertoaren dosi bat jaso du. Hala ere, zifra hori % 26ra jaisten da errenta baxuko herrialdeetan. (3.7 eta 3.8 irudiak)

Iturria: DSNk egina, Osasunaren Mundu Erakundearen datuekin

3.7 Irudia: COVIDen aurkako pautaren osoarekin txertatutako populazioaren ehunekoak

Iturria: DSNk egina, Osasunaren Mundu Erakundearen datuekin

3.8 Irudia: Munduan eta errenta txikiko herrialdeetan, COVID-19ren aurkako txertoaren dosi bat gutxienez jaso duten biztanleen ehunekoak

Espanian COVID-19 kasuen kopuruak behera egiteko joera sendotu da, 2022ko hasieran Omicron aldaerarekin izandako olatuaren ostean. Pandemia hasi zenetik, 13.684.258 kutsatze baieztatu dira guztira. Zehaztu behar da 2022ko martxoaren 28an sartu zela indarrean COVID-19aren aurkako zaintza eta kontrol Estrategia, pandemiaren fase akutuaren ondoren; funtsean, zaugarritasun-irizpideak dituzten edo eremu kalteberekin eta ospitaleratzea behar dutenekin lotutako pertsonak hartzen ditu ardatz. Une horretatik aurrera jakinarazitako kasuek joera bat dute talde horiekiko, eta, beraz, une horretatik aurrera jakinarazitako SARS-CoV-2k eragindako infekzioen guztizko kopurua ez da alderatu behar estrategia berria indarrean jarri aurreko txostenekin, baina intzidentzia-adierazlearen osotasunari eusten zaio 60 urtetik gorakoentzat, zeinak behar bezala adierazten baitu epidemiak herrialdean izan duen bilakaera. (3.9 Irudia)

Beharrezko joera lurralde osoko ospitaleetan ospitaleratutako SARS-CoV-2 infekzioa duten pazienteei erreferentzia egiten dieten asistentzia zerbitzuen erabilera adierazleatara aldatzen da. Zehazki, Espainiako ospitale oheen okupazioaren ehunekoa % 24ra iritsi da intentsitate handieneko garaietan, eta 2022aren amaieran % 3tik gertu dago (3.717 ospitaleratu COVID-19agatik). (3.10 eta 3.11 Irudiak)

Espainiako heriotza-kopuruari dagokionez, 117.095 pertsona hil dira pandemiaren ondorioz, 100.000 biztanleko 246,77ko batez besteko heriotza tasarekin. (3.12 Irudia)

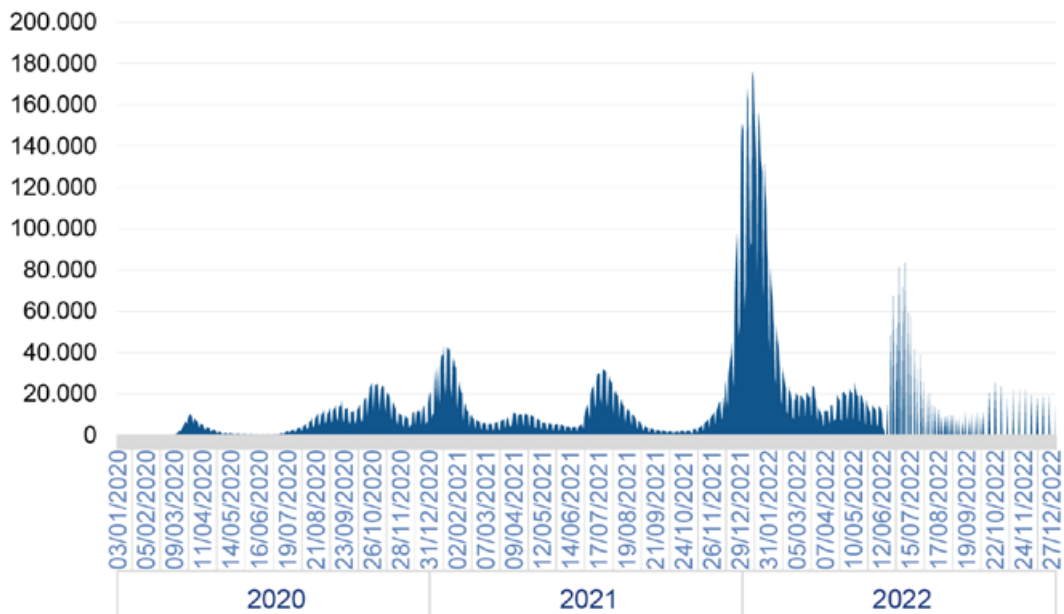
Txertaketa kanpainari dagokionez, esan behar da 2022ko abenduaren 31n jarraibide osoa zuten pertsonak 40.720.794 zirela guztira, 282.312.175 dosi erosita eta 104 milioi dosi baino gehiago emanda. (3.13 Irudia)

Zifra hauek 40 urtetik gorako biztanle-talde guztietan lehen oroitza-pen dosiarekin txertatutako biztanleen % 82 baino gehiago dira. (3.14 Irudia)

2022an egindako lan garrantzitsuei dagokionez, Osasun Publikoaren Estrategiaren onarpena nabarmendu behar da. Bigarren ekintza ildoak (osasun publikoaren zaintza eguneratzea eta osasun arriskuen eta larrialdien aurrean erantzuteko gaitasuna bermatzea) bi helburu ditu: osasun publikoaren zaintza sistema indartzea eta osatzea; eta erantzun azkarra, egokia eta koordinatua bermatzea, tokiko, eskualdeko, estatuko eta nazioarteko osasun publikorako arriskutsuak izan daitezkeen mehatxuen aurrean.

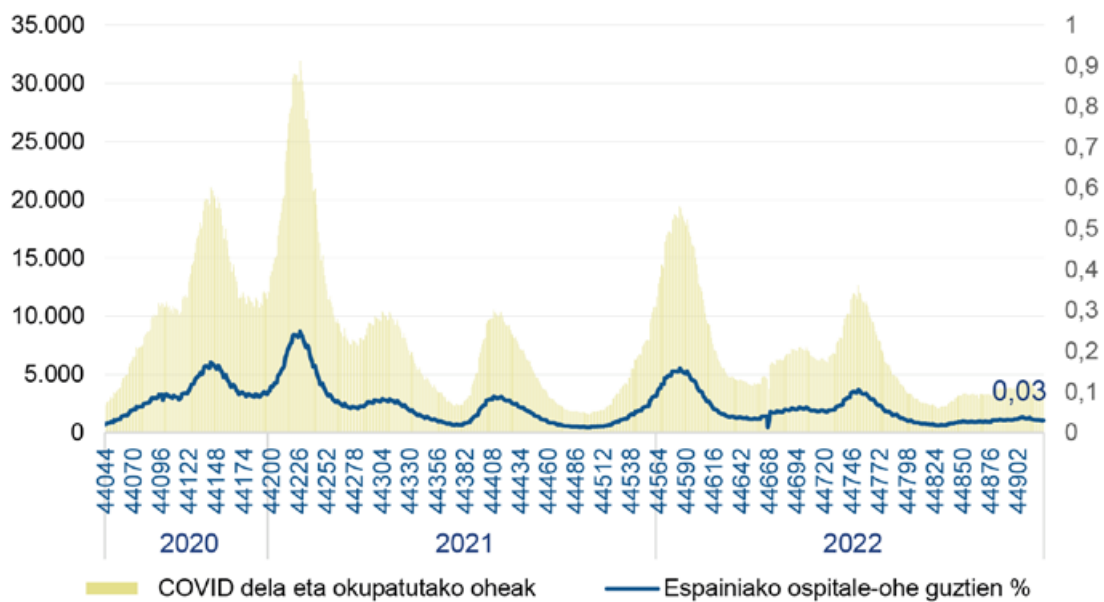
Osasun Sistema Nazionalaren gaitasunak indartzeari dagokionez, 2022an Osasun Sistema Nazionalaren Goi Teknologiko Ekipoetan Inbertitzeko Plana (INVEAT Plana) gauzatzen jarraitu du, Autonomia Erkidegoei eta Hiri Autonomoei Espainiako Gobernuaren Berreskuratze, Eraldaketa eta Erresilientzia Planean sartutako *Next Generation* funts europarren 393,9 milioi euro transferituz. Zenbateko hau gehitu behar zaio 2021ean jada transferitutako 399 milioiei, berrikuntza teknologikoa eta gaitasun diagnostiko eta terapeutikoen hobekuntza bultzatzeko, eta guztira alta emateko 757 ekipo berri eta/edo handitu dira.

Europa mailan, 2022ko azaroaren 30ean, Batzordeak EBren osasun-arloko Estrategia Global berria onartu zuen, mundu aldakor batean munduko osasun segurtasuna eta guztion osasuna hobetzeko. Estrategia honetan, EBk munduko osasunari buruzko bere ikuspegia aurkezten

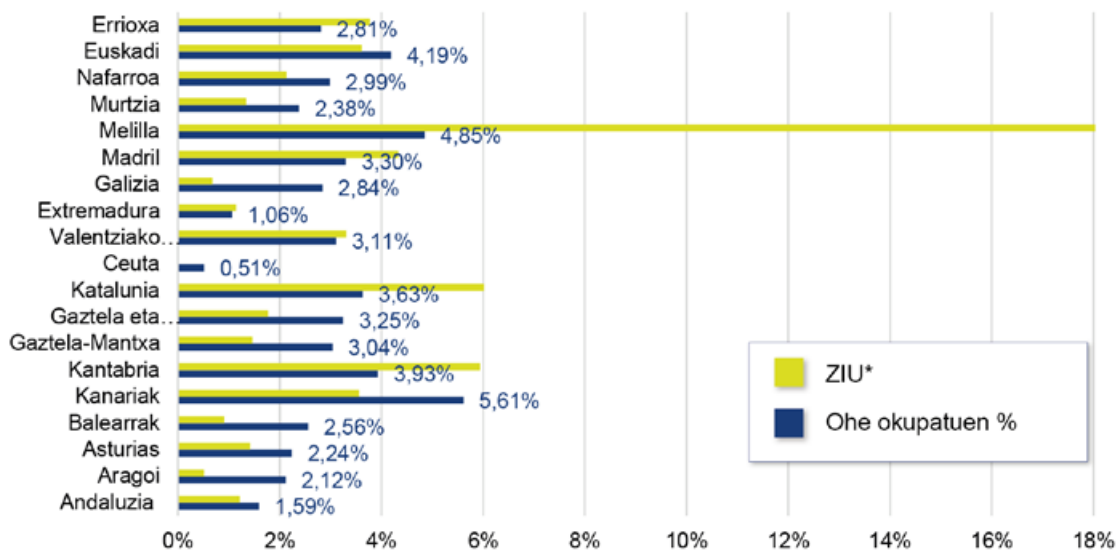
Iturria: DSNk egina, Osasunaren Mundu Erakundearen datuekin (Osasun Ministerioak emanak)

3.9 Irudia: COVID-19ko kasuen bilakaera-kurba Espainian

Iturria: DSNk egina, Osasun Ministerioaren datuekin

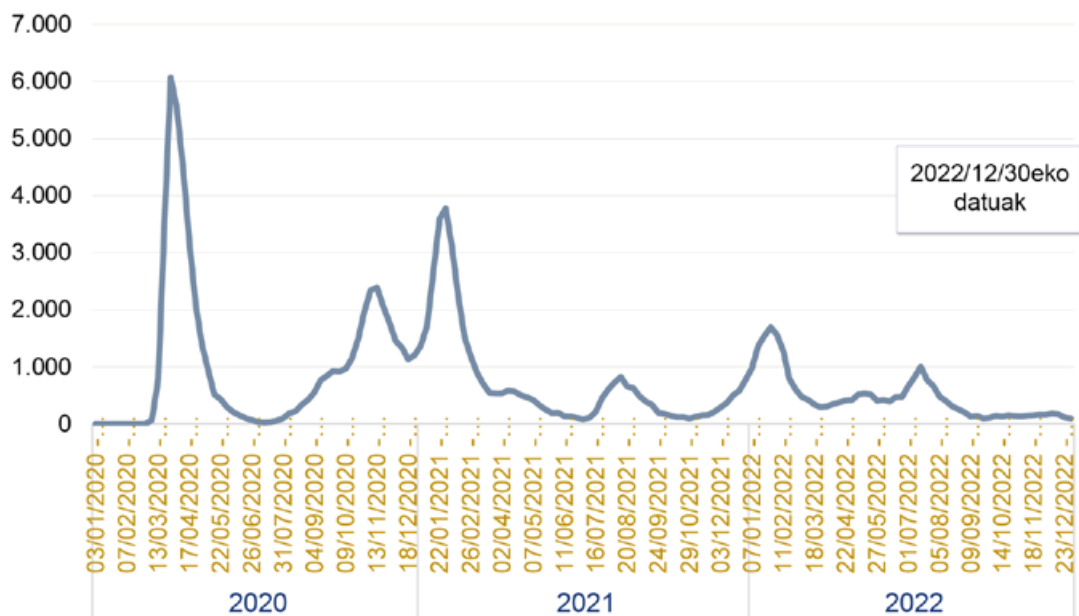
3.10 Irudia: COVID-19 dela eta, Espainian ospitaleratutako pertsona-kopurua, eta ohe okupatuen %

*Ehunekoak kontuz baloratu behar dira ZIUko ohe kopuru txikia duten autonomia-erkidegoetan (Melillako okupazioaren % 18 deigarria da, baina bi kasuri dagokie soilik)

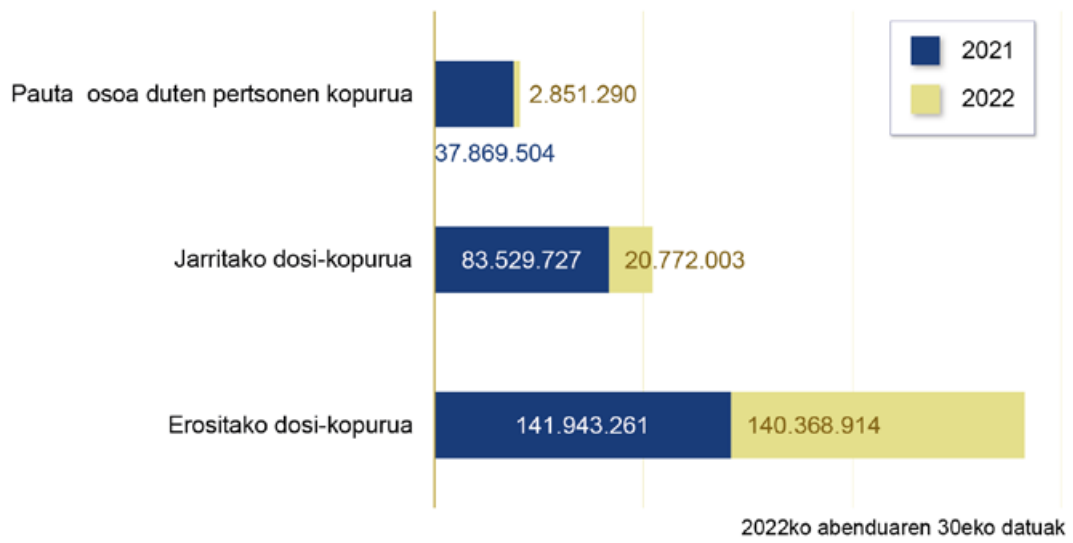
Iturria: DSNk egina, Osasun Ministerioaren datuekin

3.11 Irudia: Ohe okupatuena ehunekoak 2022ko abenduaren 30ean Autonomia Erkidegoak

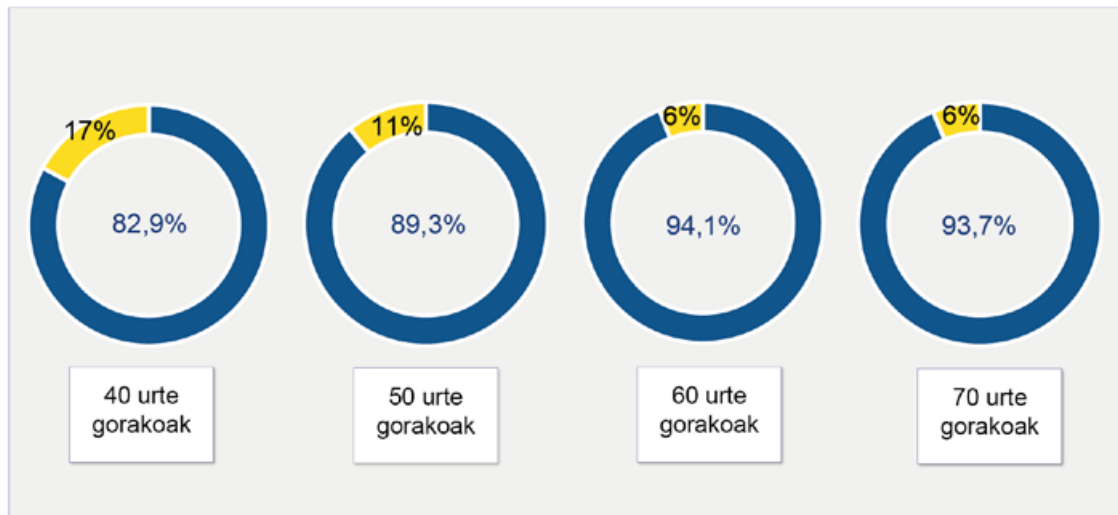
Iturria: DSNk egina, Osasun Ministerioaren datuekin

3.12 Irudia: COVID-19ren eraginez Espanian hildakoen bilakaera-kurba

Iturria: DSNk egina, Osasun Ministerioaren datuekin

3.13 Irudia: Txertaketa kanpaina Espanian

Iturria: DSNk egina, Osasun Ministerioaren datuekin

3.14 Irudia: Lehen oroitzapen-dosia duten populazio-taldeen estaldura-maila Espanian

du, bere kanpo politikaren funtsezko zutabe gisa, eta segurtasunarekin duen lotura adierazten du. Estrategia berriak munduko osasunaren inplikazio geopolitikoak jorratzen ditu, baita EBren autonomia estrategikorako funtsezko faktore izatea ere. (3.15 Irudia)

3.15 Irudia: EBren Estrategia Globalaren lehentasunak osasun arloan

EBREN ESTRATEGIA GLOBALAREN LEHENTASUNAK OSASUN ARLOAN

- Pertsonen osasuna eta ongizatea bizitza osoan hobetzea;
- Osasun-sistemak indartzea eta osasun-estaldura unibertsalean aurrera egitea;
- Osasunerako mehatxuen aurka borrokatzea, pandemiak barne, «osasun bakarra» kontzeptua aplikatuz.

Iturria: Europako Batzordea

AZPIEGITURA KRITIKOEN AURKAKO MEHATXUAK

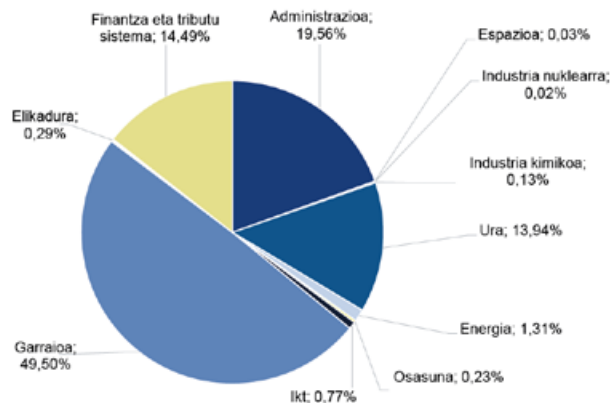
2022an, Errusiak Ukraina inbaditu izanak eragindako egoera bereziak tentsio handia sortzen ari dira energiaren sektorean eta, bereziki, gasaren azpisektorean, batez ere Nord Stream 1 eta 2 itsaspeko gasbideei egindako sabotajeen ondoren. Honek berretsi egiten du gasaren eta beste erregai batzuen erauzketarekin, banaketarekin eta garraioarekin lotutako azpiegiturak babestearen garrantzia.

Antzeko arrisku egoeran daude urpeko kableak, eta bertatik bideratzen dira telekomunikazio-sare desberdinak, ezinbestekoak sistema ekonomiko nazionalan eta internazionalan. Europako Parlamentuaren txosten batek, 2022ko ekainean aurkeztuak, adierazten zuen ezen, nahiz eta itsas azpiegituren kalteberatasuna arreta handiagoa jasotzen ari den Errusiako ontzigintza jardueraren eta Ukrainako gerraren ondorioz, kableen babesaren eta “erresilientziaren Europako gobernantzak atzeratuta jarraitzen duela eta hobekuntzak behar dituela”. Azterketa honek ondorioztatzen du ezin direla baztertu Errusiak, Txinak edo beste estatu batzuek Europar Batasunaren konektibitateari egiten dizkieten mehatxuak, ezta muturreko sareak edo sare kriminalak ere.

Era berean, Errusiaren aldeko eragileek garraio sektorearekin lotutako azpiegitura kritikoen aurkako zibererasoak areagotu dituztela egiaztatu da, besteak beste, IAIEko herrialdeetan. Ildo honetan, azpiegitura kritiko batzuen babesa bermatzeko, areagotu egin da arlo horretan eskumenak dituzten informazioaren segurtasuneko gorabeherei erantzuteko zentro nazionalen arteko lankidetzak.

Espanian, zibermehatxuak azpiegitura estrategikoetarako mehatxu nagusietako bat dira oraindik ere, eta 2022an atzemandako gertakari gehienek atzean daude. Gainera, telelanaren ezarpenak esposizio azalera handitu du, eta, horrekin batera, arriskua ere bai. (4.1 eta 4.2 Irudiak)

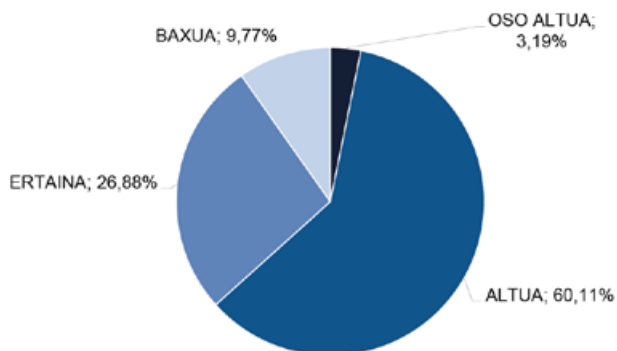
SEKTORE ESTRATEGIKOA	GUZTIRA
ADMINISTRAZIOA	3.033
ESPAZIOA	5
INDUSTRIA NUKLEARRA	3
INDUSTRIA KIMIKOA	20
IKERKETA-INSTALAZIOAK	0
URA	2.161
OSASUNA	203
SALUD	36
IKT	120
GARRAIOA	7.676
ELIKADURA	3
FINANTZA ETA TRIBUTU SISTEMA	2247
GORABEHERAK, GUZTIRA	15.507

Iturria: Segurtasun Estatu Idazkaritzako Zibersegurtasuna Koordinatzeko Bulegoa

4.1Irudia: Sektore Estrategikoak OCCri 2022an jakinarazitako gorabeherak

ARRISKUGARRITASUN MAILA	GUZTIRA
KRITIKOA	0
OSO ALTUA	494
ALTUA	9.321
ERTAINA	4.168
BAXUA	1.515
DATURIK GABE	9
GORABEHERAK GUZTIRA	15.507

Iturria: Segurtasun Estatu Idazkaritzako Zibersegurtasuna Koordinatzeko Bulegoa

4.2 Irudia: OCCri, arriskugarritasun maila dela eta 2022an jakinarazitako gorabeherak

Azken urteetan kalte informatikoen eraso handiak izan dira, *ransomware* motakoak eta zerbitzu-ukapenak bereziki (DDoS), eta eragin handiagoa edo txikiagoa izan dute funtsezko zerbitzuen eskaintzan. Hala ere, 2022an, funtsezko zerbitzuen operadoreek nabarmen egin dute

gora datu pertsonalak lortzera bideratutako erasoek, beren informazio-sistemetan dauden arrakalen bidez. Hau dela eta, ezinbestekoa da aktibo kritikoak babesteko mekanismoak ezartzea, batez ere azaldutako web aplikazioetan, sarbide pasahitzen politikak sendotuz eta faktore anitzeko autentifikazioa ezarriz, bai eta aplikazio horiei eusten dieten eskaerei lotutako hainbat parametroren kontrola areagotuz ere.

Ilido honetan, sare eta sistemen segurtasun logikoaren eta segurtasunaren arloan babesaren garrantzia errepikatzen da, funtsezko zerbitzuen jarraitutasuna eta prestazioa bermatzeko. Horregatik, sistemen segurtasun neurriak indartu dira, babesteko, detektatzeko eta zaintza teknologikoa egiteko gaitasunetan.

Azpiegitura kritikoetan, eremu publikoan zein pribatuan, jarduten duten CIS sistemen (Informazio eta Telekomunikazio Sistemak) barruan, garrantzitsua da komunikazioak eraso-bektore gisa erabiltzen dituzten zibermehatxuetan arreta jartzea, industria sektoreetan oso presente baitaude.

Honi dagokionez, ziurtapen bidezko azpiegitura kritiko batean erabilitako CIS sistema guztien segurtasuna bermatzea ahalbidetuko duten hainbat neurri sartzen ari gara, Azpiegitura Kritikoaren Babesaren Ziurtagiriaren Eskemaren (AKBZE) bidez.

Mehatxu fisikoen artean, gero eta garrantzi handiagoa hartzen du Urrutiko Kontrol bidez Pilotatutako Aireontzien Sistemak (RPAS) eragindako mehatxuak, bereziki zenbait azpiegitura kritikok eragindakoak, hala nola zentral nuklearrek eta aireportuek. Hori oinarri hartuta, Segurtasuneko Estatu Idazkaritzaren CD Sistema eta Estatuko Segurtasun Indar eta Kidegoen droneen aurkako detekzio eta neutralizazio gaitasunak indartu dira.

Mehatxu fisikoei aurre egiteko eta azpiegitura estrategikoetan segurtasun maila ezin hobe lortzeko, beharrezkoa da prebentzio-jarduerak egitea ahalbidetuko duten bitartekoak izatea, operadore estrategikoen erantzuna hobetzeko eta ustekabeko ekintzen aurrean jardutea ahalbidetzeko, baldin eta funtsezko zerbitzuen funtzionamendu egokian eragina izan badezakete.

Eragile kritikoek azpiegitura kritikoaren segurtasuna bermatzeko prestatu behar dituzten planen egituraren bizkarrezurra PIC sisteman nahita egindako erasoaren prebentzioa da. Horrela, probabilitatearen gaineko inpaktua lehenesten da, edozein azpiegitura nahita egindako eraso baten aurrean prebenituta dagoela ziurtatuz, eraso hori jasateko probabilitatea edozein dela ere.

Horregatik, Operadorearen Segurtasun Planak (OSP) eta Berariazko Babes Planak (BBP), AZ-BZnK koordinatuta eta ESIKek ikuskatuta, mehatxuei aurrea hartzeko funtsezko elementua dira; izan ere, Plan Estrategiko Sektorialak/Azpisektoreak, Babes Plan Espezifikoak eta Laguntza Operatiboko Planak egiten eta balioesten ere laguntzen dute. (4.3 Irudia)

4.3 Irudia: Sistema Nazionalaren aurrerapen-maila Azpiegitura Kritikoak Babestekas

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	GUZTIRA
ONARTUTAKO PSOak	0	33	34	31	11	38	13	7	18	185
ONARTUTAKO PPEak	0	0	140	22	14	82	55	77	25	415

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Sub.	Cese OC/IC	GUZTIRA
Eragile Kritikoak	42	72	12	8	44	2	0	84	7	271	31	240
Azpiegitura Kritikoak	190	179	35	32	88	2	0	146	8	680	33	647

Iturria: Barne Ministerioa

Azpiegitura Kritikoak Babesteko Zentro Nazionalak (akbzn) mehatxu zuhaitz bat jarri du operadore kritiko guztien eskura. Zuhaitz hau handitu egin beharko da azpiegitura kritiko bakoitzari, espezifikotasuna dela eta, dagokionarekin, eta komenigarria da kontuan hartzea azpiegitura horren arrisku balorazioa egitean, azpiegitura bakoitzerako Babes Plan Espezifikoa bat garatu ahal izateko.

2022an, halaber, areagotu egin ditu gorabeherak detektatzeko tresnak hobetzeko lanak, azpiegitura kritiko nazionalen arloan lan hobea egiteko eta Operadore Kritikoetan eta Funtsezko Zerbitzuetakoetan erregistratutako gorabeheren egoeraren berri izateko, zerbitzuak ematen jarraitzeko neurri eraginkorragoak hartzea ahalbidetzeko, mehatxu fisiko eta logikoaren aurrean erresilientzia gaitasunaren funtsezko elementua baita.

2022an, PIC Koordinazio Mahaiak, operadore kritikoek aktibatutako babes-neurrien jarraipena eta koordinazioa egiteko eta sistemako eragileen arteko lankidetzak eta komunikazio prozedurak ezartzeko laguntza organo iraunkorrek, hiru bilera egin ditu. Horri esker, informazio baliotsua trukatu ahal izan da, operadoreen beharrak aurkitutako egoerak errealitate-ra egokitzeko.

Gaur egun, Defentsa Nazionalen eragina duten funtsezko operadoreen katalogoa egiten ari dira. Katalogo honek ZABko erreferentziarako hiru CERTen (CCN-CERT, INCIBE-CERT eta ESPDEF-CERT) arteko koordinazioa eta laguntza hobea ahalbidetu behar du.

Segurtasun Indar eta Kidegoek eta Indar Armatuek (IA) gaitasunak ematen dituzte hainbat eragiketa iraunkorren bidez; horien artean, nabarmentzekoak dira zaintza-patruilak, subiranotasun eta interes nazionalako espazioetako azpiegitura kritikoen monitorizazioa eta segurtasuna indartzeko. Gainera, Segurtasun Indar eta Kidegoek, enpresen segurtasun esparruarekin (Polizia Nazionalaren Sare Urdina eta Guardia Zibilaren Kooperera Programa) lankidetzan aritzeko programen bidez, hainbat ekintza egin dituzte beren azpiegituren segurtasuna hobetzeko.

Prestakuntzari dagokionez, IAekin eta agintari zibilekin mintegiak egin dira eremu grisari buruz, FASEk Estatuko agintariei Ziberespazioan elkar ezagutzeko, koordinatzeko eta laguntzeko.

Espainiako Geologia eta Meatzaritza Institutu Nazionala (EMGI-IZKG), RISKCOAST eta RAS-TOOL nazioarteko proiektuen esparruan, monitorizazioa egiten ari da Interferometria Radar Satelite (InSAR) teknikekin eta lurralde nazionalako azpiegitura estrategiko batzuen beste teknika aerotransportatu batzuekin.

Bestalde, hegazkortasun eta ziurgabetasun ingurune batean, Errusia eta Ukrainaren arteko egungo testuinguruak areagotuta, ANKEMSk bere azpiegitura nagusien arrisku-analisien eta dauden neurrien eguneratzea sustatu du. Emaitzekin, babes-sistemak hobetzeko planak eta inbertsioak garatzen ari dira, bai antolamenduari dagokionez, bai neurri teknikoiei dagokionez, eta sektore horretako funtsezko zerbitzu eta azpiegitura kritiko guztien zaintza indartzen ari da. Gainera, ANKEMSek indartu egin ditu aire-zirkulazioaren kudeaketa babesteko mekanismoak, Segurtasun Programa Teknikoaren bidez, eta EAANK Informazioaren Segurtasunerako Plan Estrategikoa gauzatzeari ekin dio 2022-2026 bosturtekorako (ISPE 2022-2026).

Renfek segurtasun-tresna bat ere ezarri du, konpainiaren egungo gaitasunak osatzeko eta bere esparruko sistemetan eta sareetan gertatzen diren segundoko mila milioi ekitaldi baino gehiago aztertzeko. Gainera, trenak fabrikatzeko, aldatzeko eta mantentzeko zibersegurtasun-baldintzak ezartzeari ekin dio, eta horrek zibersegurtasun-plan bat eskatzen du, trenaren balio-bizitza osoan zehar kudeatzeko. Plan honen bidez, ontziratutako sistema guztiak gainbegiratzen dira eta eragin diezaieketen arriskuak aztertzen dira. Gainera, betekizun hauen artean daude Europako trenetako zibersegurtasuneko estandar teknikoa Espainiako zibersegurtasuneko lan-esparruekin lerrokatzeko neurri espezifikoak, bai eta zibersegurtasuneko elementu zehatzak sartzea ere, mehatxuak monitorizatzeko, detektatzeko eta prebenitzeko.

Europa mailan, Europako Batzordeak EBko azpiegitura kritikoen erresilientzia indartzea proposatu du, Europako Parlamentuan aurkeztutako “azpiegitura kritiko erresiliente batzuetarako bost puntuko Planaren bidez”. Plan honen helburua lehentasunezko hiru esparrutan azpiegitura kritikoak babestea da: prestakuntza, erantzuna eta nazioarteko lankidetzak. Horretarako, Batzordearen laguntza eta koordinazioa aurreikusten du, egungo mehatxu garrantzitsuenen aurrean prestakuntza eta erantzuna hobetzeko, bai eta estatu kideen eta inguruko beste herrialde batzuen arteko lankidetzak indartzeko ere. Azpimarratzekoa da energiaren, azpiegitura digitalaren, garraioaren eta espazioaren funtsezko sektoreak lehenesten direla.

2022aren amaieran *Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2022/2557 (EB) Zuzentaraua onartu zen*, 2022ko abenduaren 14koa, erakunde kritikoen erresilientziari buruzkoa eta *Kontseiluaren 2008/114/EE Zuzentaraua* indargabetzen duena. Zuzentaru berri honen bidez, barne-merkatuaren funtzionamendurako hain funtsezkoak diren zerbitzuak eskaintzen dituzten erakunde kritikoen funtzioaren eta betebeharren definizioa eta koherentzia hobetu nahi dira, eta Batasuneko arauak ezarri, erakunde kritiko horien erresilientzia areagotzeko.

Horren guztiaren ondorioz, erakunde kritikoek prebentzio, babes, erantzun, erresistentzia, arintze, xurgatze, egokitze eta berreskuratze-ahalmena indartu ahal izango dute funtsezko zerbitzuak ematea eragotz dezaketen gertakarien kasuan, hau da, erresilientzia terminoa biltzen duten ekintza-eremuak indartu.

LARRIALDIAK ETA HONDAMENDIAK

2022an 1.044 gertakari erregistratu dira Larrialdiak Kudeatzeko Sistema Integratuan (LKSI), Barne Ministerioko Babes Zibileko eta Larrialdietako Zuzendaritza Nagusiaren eskutik. (5.1 - 5.3 Irudiak)

2022an, LJKZNe kontrako fenomeno meteorologikoen 70 gertakari erregistratu ditu: elurra (6), kostaldekoa (4), haizea (6), haizea eta euria (9), haizea eta elurra (1), ekaitzak (8), euria (24), tenperatura maximoak (2), uholdeak (8), zikloi tropikala (2).

Ildo honetan, EMAk Kontrako Fenomeno Meteorologikoak Aurreikusteko eta Zaintzeko Me-teoalerta Planaren berrikuspina argitaratu du, abisuen atalase batzuk eguneratuz. Plan hau aplikatuz, arrisku handiko edo muturreko 2.479 abisu igorri ditu 2022an igorritako 17.099 abisuetatik. Gainera, Agentziak ABUrako (Arriskua Baloratzeko Unitatea) neguko EMA sistema mantentzen du, eta horrek aurreikuspen doituagoak ematen ditu espazioan eta aldi bate-rako, erabakiak aurreratzeko.

Lurralde Politikako Ministerioak babes zibileko larrialdi batek kaltetutako eremuak berres-
kuratzeko emandako laguntzen esparruan (udal azpiegituretan eta probintziako eta uhar-
teetako bide sarean izandako kalteengatiko dirulaguntzak), hobekuntza nabarmena gertatu
da 2022an, eta horrek izapidetze denborak murriztea ekarri du. Ildo honetan, Gobernuaren
ordezkaritzak funtsezko baliabideak dira Gobernuak lurralde osorako duen ekintzan. Bere
eginkizun nagusia administrazio guztiak koordinatzea eta laguntzea da, egoera kritikoei eta
hondamendi naturalei erantzun eraginkorra emateko.

Bereziki, aurrera egin da kalteen datuak hartzen, informazioa azkar eta sistematizatuta ibil
dadin. Izan ere, 2022an 7 dirulaguntza lerroren instrukzioa garatu da, 303.138.758,53 euroko
zenbatekoarekin.

Meteorologiari dagokionez, batez besteko tenperaturaren goranzko joera eta udako iraupena
dira fenomeno esanguratsuenak. Halaber, areagotu egin da bero-boladen fenomenoak,
maiztasun eta iraupen handiagoa baitute. 2022. urtea serie historikoko udarik beroena da
EMAREN arabera, bero-boladako egunen errekorrarekin (42), azken hamarkadako batez
besteko bero-boladen kopurua hirukoiztuz. Udan hiru bero-bolada izan ziren. Lehenengoa,
ekainaren 12tik 18ra, erregistroak dauden bigarren goiztiarrena izan zen. Bigarrena,

uztailaren 9tik 26ra, apartekoa izan zen iraupenari dagokionez (hemezortzi egunekin, serieko bigarren luzeena izan zen) eta hedapenari dagokionez (43 probintziari eragin zien, maximo historikoa). Gainera, Espainian erregistratutako bero-boladarik gogorrena izan zen, 2021eko abuztukoa gaindituta, orain arteko marka hautsi baitzuen. Hirugarren bero bolada uztailaren 30etik abuztuaren 15era bitartean izan zen, eta hirugarrena izan zen, hamazazpi egunekin. Bereziki aipagarria da ekaitz lehorren fenomenoak, bero-boladekin lotuta dagoena, tximistak eragindako suteen ehuneko handi bat eragin duten deskarga elektriko ugari eragiten dituenak.

5.1 Irudia: Larraldietako Zentro Nazionalen erregistratutako gertakariak

5.2 Irudia: 2022an, Larrialdiak Kudeatzeko Sistemaren erregistratutako gertakariak

2022an SIGEn ERREGISTRATUTAKO GERTAKARIAK									
GERTAKARIAK	Arrisku nuklearra	Arrisku kimikoa	TMP	Baso-suteak	Arrisku klimatikoa	Arrisku sismikoa	Arrisku bolkanikoa	Bestelakoak	GUZTIRA
Andaluzia		3	18	60	13	59		2	155
Aragoi			4	36	3	2		1	46
Asturias			1	60		2		1	64
Kanariak			3	5	5	26		2	41
Kantabria			1	35		1			37
Gaztela-Mantxa		2	6	49	2	12		2	73
Gaztela eta Leon			15	105	4	9			133
Katalunia	4	23	3	30	9	21		7	98
Ceuta				1		1			2
Valentziako Erkidegoa	3		10	16	13	14		1	57
Extremadura			1	36	3	1			41
Galizia		3	2	127	3	30		4	169
Balear Uharteak			2	17	2			1	22
Errioxa		1	2	3	1				7
Madril		2	1	4	4			1	12
Melilla						19			18
Murtzia			1	5	5	13		1	25
Nafarroa				20	2	7			29
Euskadi				12	1			1	14
GUZTIRA	7	34	71	621	70	217	0	24	1.044

Iturria: Barne Ministerioa

5.3 Irudia: Larrialdiak Kudeatzeko Sisteman erregistratutako gertakarien konparazioa, urteka

GERTAKARIAK	2022	2021	2020	2019	2018
Arrisku nuklearra	7	11	2	0	1
Arrisku kimikoa	34	30	26	24	19
TMP	71	55	40	62	49
Baso-suteak	621	588	504	575	342
Arrisku klimatikoa	70	94	43	124	221
Arrisku sismikoa	217	4.615	197	213	279
Arrisku bolkanikoa	0	1	0	0	0
Bestelako arriskuak	24	31	37	14	18
GUZTIRA	1.044	5.425	849	1.012	929

Iturria: Barne Ministerioa

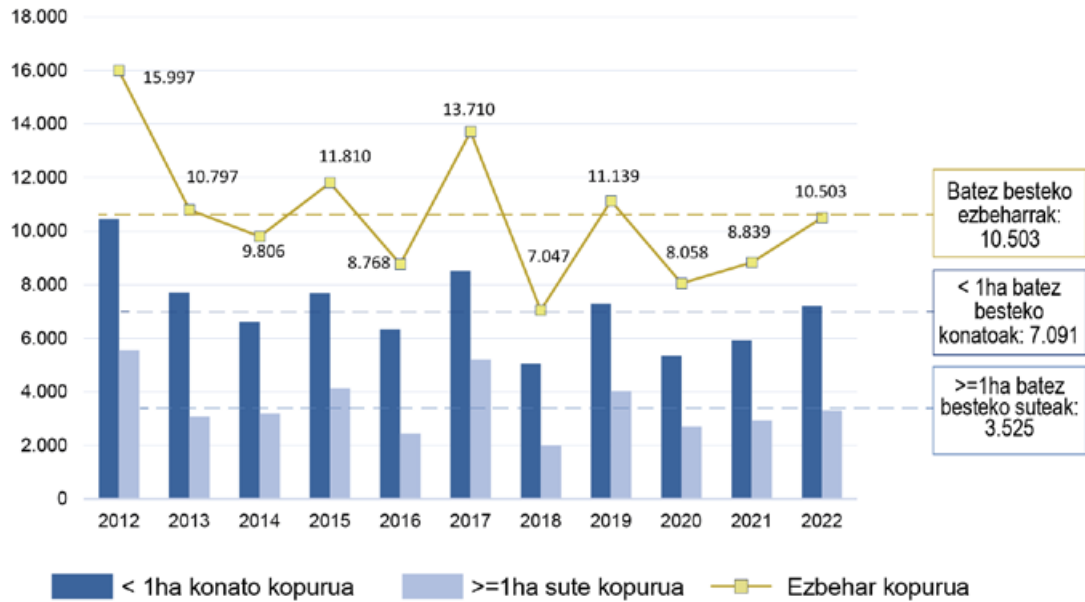
2022ko baso suteen aurkako kanpaina orain arteko txarrena izan da, batez ere lehorte hidrológico handiak bat egin duelako, erregistroak daudenetik uda beroenarekin eta bero boladako egunen errekorrekin batera. Kanpaina aurreikusi baino lehen hasi zen (ekainaren 8an), eta 30.000 pertsona ebakuatu behar izan zituzten 94 sutetan.

LUMak parte hartu duen hamar sute larrienetatik bi ekaitz lehorren fenomenoak eragin ditu, operazio guztien % 33 (tximistak eragindako suteen batez bestekoa % 4 denean). Ekaitz lehorrek fokuen aldiberekotasun handia sortzen dute, eta, tenperatura altuarekin, hezetasun baxuarekin eta ekaitzaren berezko haize gogorrekin batera, suteen hedapen azkarra, ingurune autonomikoen gainezkatzea eta, beraz, LUMa aktibatzea errazten dute. LUMren 55 eragiketetatik, 50 bero-boladan egin dira. Operazio horietako gehienak Aireko eta Espazioko Armadako 43 Talderekin eta Lurreko Armadako Larrialdietarako Helikopteroen II. Batailoiarekin lankidetzan egin ziren.

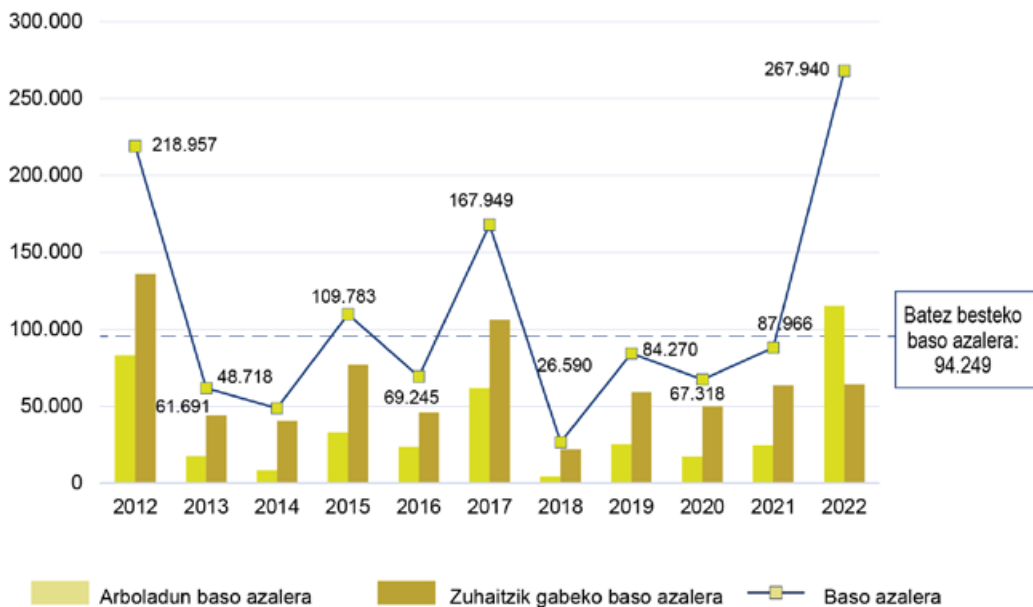
Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioaren Baso suteei buruzko Informazio Nazionala Koordinatzeko Zentroaren (BSINKZ) informazio aurrerapenaren arabera, nahiz eta suteen kopurua azken hamarkadako batez bestekoaren antzeko zifretan mantendu den eta beste urte batzuetan baino balio txikiagoak ere izan dituen, 2022an erretako azalera azken hamarkadako batez bestekoaren ia hirukoitza da, eta aldi horretan eragindako azalera handiena izan duen urtea izan da, sute handietan erretako azalera izugarria dela eta (GIF): 56 GIFek guztizko azaleraren % 81 erre dute.

Zehazki, ezbeharren kopurua % 1,5 jaitsi da hamarkadako batez bestekoarekin alderatuta, suteen kopurua % 6,2 murriztu da eta konatoena % 1,5 igo. Eragindako baso-azalerari dagokionez, % 284,3ko igoera izan da, aurreko hamarkadako batez bestekoaren aldean. Hazkunde hori esanguratsuagoa izan da zuhaitz-azaleran, % 385,6ko balioa izan baitu.

Horrela, 10.053 baso-sute istripu erregistratu dira; horietatik 3.309 (% 31,5) hektarea batetik gorako azalera erre zuten suteak izan ziren, eta 7.194 (% 68,5) konato. (5.4 eta 5.5 Irudiak)

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa
 5.4 Irudia: Ezbeharrek, konatoak eta suteak azken hamarkadan

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa
 5.5 Irudia: Azken hamarkadan erretako baso azalera

Babes zibileko ondorioak dituzten suteei dagokienez, 2022a azken 5 urteetako urterik txarrena da, batez ere biztanleria zibilaren ebakuazio kopuru handiagatik, kalte materialengatik eta pertsonalengatik, Losacioko (Zamora) sutean 4 pertsona hil zirela nabarmenduz. (5.6 Irudia)

5.6 Irudia: Babes zibilak izandako gorabeherak suteen kanpainan

	2022	BATEZ BESTE- KOA*	URTEAK				
		2017 2021	2021	2020	2019	2018	2017
Erregiratutako sute kopurua	621	557	588	508	575	342	772
BZan eragina izan duten sute kopurua	133	69	96	48	69	36	98
Hildakoak	4	3	1	6	3	1	6
Zaurituak	92	25	61	9	17	12	28
Ebakuatuak	30.207	8.688	6.441	7.528	17.694	4.531	7.247
Suteak ebakuatuekin	94	44	57	32	52	22	59
Azpiegituretan kalteak eragin dituzten suteak	29	14	18	11	17	3	21
Suteak UMEren parte hartzearekin	55	23	14	21	26	5	51

Iturria: Barne Ministerioa

Guardia Zibilak Baso suteak prebenitzeko eta horietan jarduteko zerbitzuen 2022 Agindua jarri zuen abian, eta 167.186 zerbitzu antolatu zituen baso-delituak prebenitzeko eta jazartzeko, eta 3.878 sute ezagutu zituen. Horietatik 584 delituagatik ikertzeko kausa izan ziren, 411 pertsona atxilotuz edo ikertuz eta 2.262 arau-hauste administratibo ezarriz.

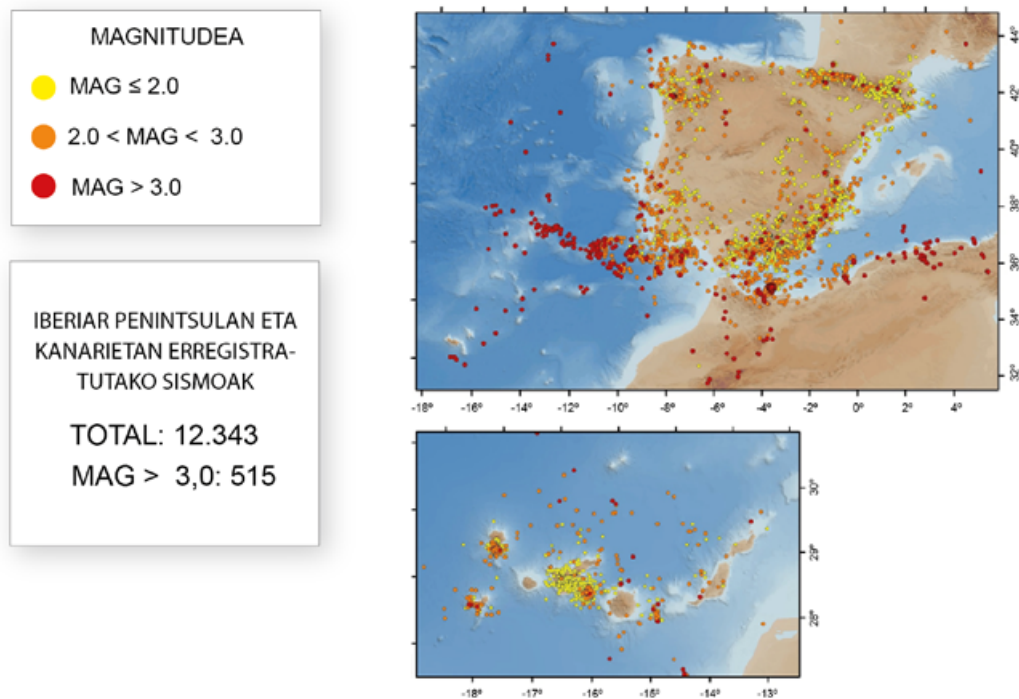
Bestalde, EMAk EMA ALCIF sistema ezarri du, baso suteen aurkako borrokan laguntzeko informazio meteorologikoko bisore espezifikoak.

Atzerriko hedabide nazionalen esku-hartzeak BZLZNk koordinatzen ditu, bai Babes Zibileko Europako Mekanismoaren esparruan egindakoak, bai Portugal, Frantzia eta Marokoko auzo-herrialdeekin egindako aldebiko hitzarmenen bidez egindakoak.

Alde batetik, 2022an, Portugalgo Babes Zibileko Europako Mekanismoaren bidez (rescEU ekimena) baso-sute batean esku hartzeko laguntza-eskaera jaso zen. Esku-hartzea bi egunez egin zen (uztailaren 10ean eta 11n) Ourém (Santarém) eta Escalhão (Guarda) eremuetan, Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioaren bi hegazkin anfibioekin, Aireko eta Espazioko Armadak operatuta, eta Larrialdietako Unitate Militarreko bi kideekin lotura-talde batekin.

Bestalde, 2022an, Espainiako Erresumaren eta Portugalgo Errepublikaren arteko protokoloa aplikatu zen, Babes Zibilaren arloko lankidetzaren teknikoari eta elkarrekiko laguntzari buruzkoa, bai eta mugako eremuetako elkarrekiko laguntzari buruzko protokolo gehigarria ere, Portugalgo laguntza emanez, estatuko komunikabideei dagokienez, Bragançan, uztailaren 27an, eta Covilhéren (Castelo Branco), abuztuaren 11n.

Jarduera sismikoari dagokionez, 2022koak 2021ekoak baino txikiagoak izan dira, eta aurreko urteetako antzekoak, magnitude ertaineko serie edo multzo sismikoekin. (5.7 irudia)

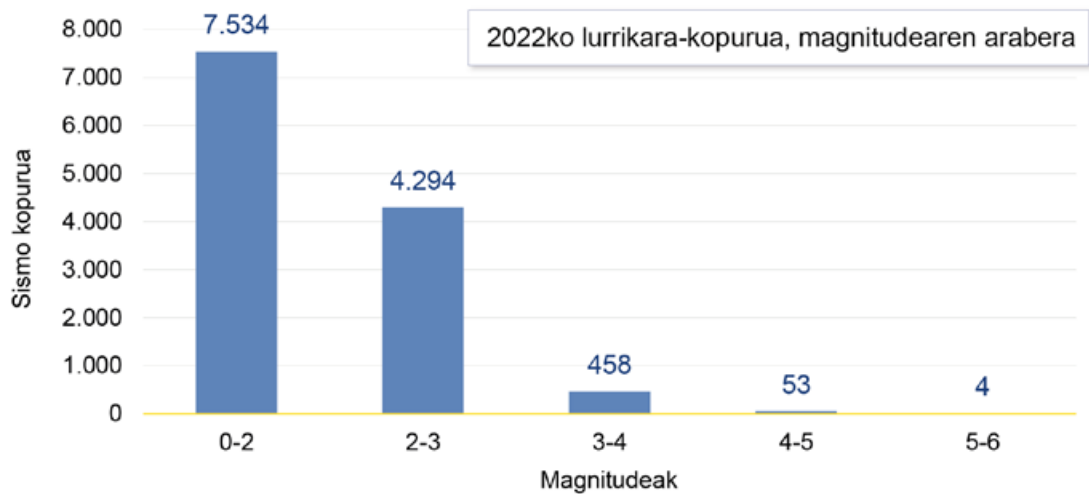

Iturria: Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agenda Ministerioa

5.7 Irudia: IGNk 2022an Espainian eta mugako eremuetan erregistratutako sismoak

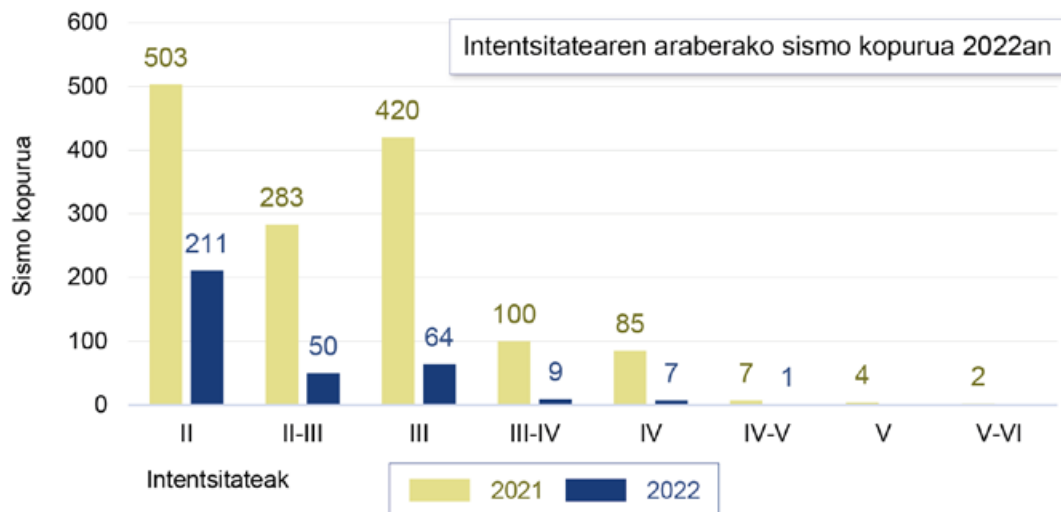
Geografia Institutu Nazionalaren (GIN) Sare Sismiko Nazionalak (SSN) 12.343 lurrikara erregistratu ditu 2022an Espainian eta inguruko eremuetan. Horietatik 426k 3,0tik gorako magnitudea dute. Zentzumenezko lurrikarak 342 izan dira. (5.8 Irudia)

Jarduera sismikoarekin lotutako 217 gertakari erregistratu dira guztira LJKZNen, eta horietako bat ere ez da garrantzitsua. Era berean, penintsularen hegoaldean kokatutako 8 serie sismiko interesgarri eta intentsitate ezberdineko jarraipena egin da, ondorioz gabe: Granada, Malaga, Mar de Alboran eta Valentiako Utiel zelaian. (5.9 Irudia)

Iturria: Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agenda Ministerioa

5.8 Irudia: 2022ko lurrikara-kopuruaren banaketa, magnitudearen arabera

Iturria: Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agenda Ministerioa

5.9 Irudia: 2021-2022an erregistratutako intentsitate makrosismiko maximoko sismoak (EMS-98 eskala)

2022ko urtarrilaren 31n, La Palmako larrialdi bolkanikoa 2. mailatik (autonomikoa) 1. mailara (uhartekoa) igaro zen. Kanarietako lurralde osoan, 2021eko azaroaren 22tik 2022ko azaroaren 24ra bitartean, 5.473 lurrikara baino gehiago izan dira, gehienak La Palmako jarduerarekin lotuta. 2022an 2.915 ekitaldi aurkitu dira. Jarduera horrek La Palmako prozesu post-eruptiboa eta Hierroko, Tenerifeko eta azken uharte horren eta Kanaria Handiaren arteko zona sismiko aktiboak islatzen ditu.

IZKGen Espainiako Geologia eta Meatzaritza Institutu Nazionalak (EMGI/IZKG) La Palma berreskuratzeko aholkularitza zientifikoa parte hartu du erupzio bolkanikoaren ondoren, eta erupzioaren aurreko, bitarteko eta osteko etapetan sumendietako larrialdia lagundu duten talde zientifikoetako kide izan da. Zehazki, EMGI-IZKGeko Arrisku Geologikoen eta Klima Aldaketaren Departamentuak funtsezko zeregina izan du 2022an larrialdi osteko etapan.

Larrialdi etapako in situ txandak 2022ko urtarrilaren 29an amaitu ziren; hala ere, urte honetan zehar landa-lanak eta -kanpainak egiten jarraitu da Palma Berreskuratzeko Planaren esparruan. Gaur egun, IGME-CSICek aholkularitza ematen die tokiko, eskualdeko eta nazioko agintariei, bai eta Kanarietako Larrialdi Bolkanikoen Planaren (KLBP) Batzorde Zientifikoko kideei eta La Palmako Larrialdi Planaren (LEUP) Aholku Batzordeko kideei ere. Azken hori semaforo bolkanikoaren maila horira eta larrialdiaren maila 1. mailara jaitsi ondoren aktibatuta da, eta orain horren kudeatzailea La Palmako Kabildoa da.

Itsasikarak Alertatzeko Zentro Nazionalak itsasikarari buruzko sei informazio-mezu (hiru mezu-kategoria daude: Informazioa, Abisua eta Alerta) igorri dizkio BZLZNri, Mediterraneo itsasoan eta Ozeano Atlantikoan izandako lurrikara esanguratsuen ondorioz.

2022an Itsasikarei buruzko Planaren Seinaleztapenerako Gida Teknikoa egin da, arrisku horren eraginpeko eremuak homogeneoki seinalezatzeko, nazioarteko arauetara jarraituz.

Jarduera sismikoa eta bolkanikoa beti presente dagoen arriskua da, bereziki eremu jakin batzuetan. Ahal den neurrian, fenomeno ondoak minimizatzeko, beharrezkoa da fenomenoak zaintzeko eta monitorizatzeko sistemak mantentzea eta indartzea, bai eta prebentzio neurriak hartzea ere. Jarduera horien artean sartzen dira:

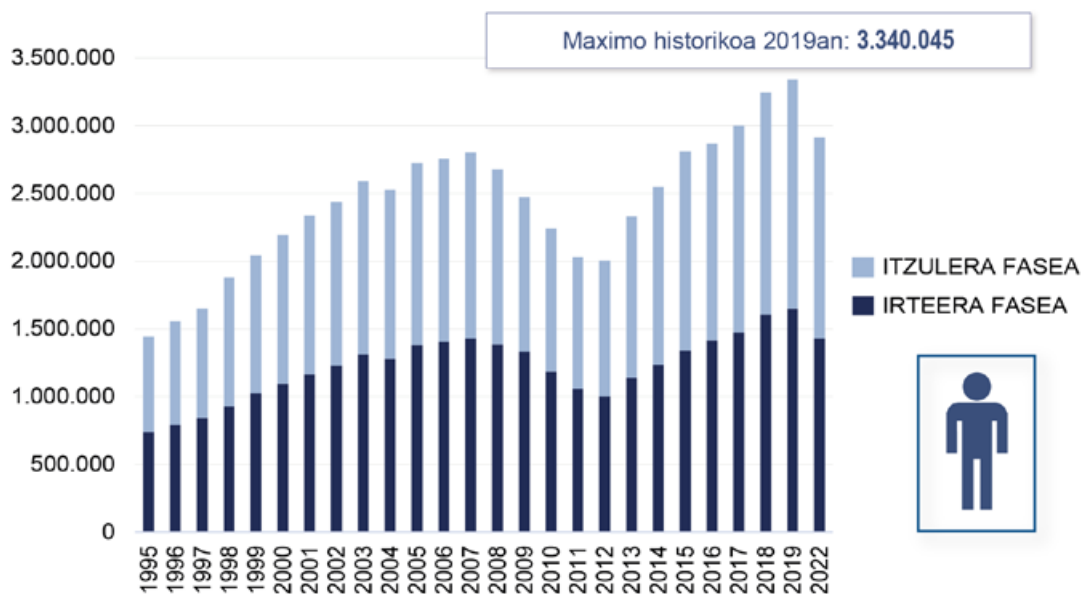
- Sare Sismiko Nazionalaren eraldaketa digitala, hardwarea eguneratuz eta egokituz eta eredu berriak hartuz, hala nola hodei-prozesua eta adimen artifizialeko algoritmoak;
- Itsasikarak izateko arriskuaren aurrean Babes Zibileko Plan Nazionalean aurkeztutako Itsasikarak Alertatzeko Sistema Nazionalaren garapena, 2021eko maiatzaren 20an onartua;
- sumendiak zaintzeko sistema indartzea.

Gainera, Espainiako Sismorresistente Araudia (ESA) eguneratzeko Errege Dekretu berri bat garatzen ari da, eta 2023an argitaratzea aurreikusten da.

2022ko udan, Itsasarteko Pasabidea izeneko operazioa garatu zen berriro, aurreko bi ekitaldian etenda egon zena, osasun-egoera eta COVID-19ak eragindako pandemiaren testuinguruan ezarritako pertsonen mugimendurako murrizketak zirela eta.

Operazio honi lotutako gailuak Barne Ministerioak koordinatu zituen, Babes Zibileko eta Larrialdietako Zuzendaritza Nagusiaren bidez, eta bi fasetan banatu ziren: irteerako bat (ekainaren 15etik abuztuaren 15era) eta itzulerako beste bat (uztailaren 15etik irailaren 15era).

2022ko Itsasartea lgarotzeko Operazioari lotutako zifrak aurreko edizioetakoen oso antzekoak izan dira; guztira 2.912.283 bidaiari zenbatu dira, 695.487 ibilgailu, 9.908 itsasontziren txandakatzearekin. Bestalde, trafiko handiena jasan duten portuak Algeciras, Ceuta, Melilla eta Almeriakoak izan dira. (5.10 irudia)

Iturria: Babes Zibil eta Larrialdietako Zuzendaritza Nagusia

5.10 Irudia: OPEko bidaiarien ontziratzea 1995etik

Garraioko gorabehereri dagokienez, Abiazio Zibileko Istripuak eta Gertakariak Ikertzeko Batzordeak (AZIGIB) hegazkintza zibileko istripu eta gertakari larriei buruzko 93 ikerketa ireki zituen 2022an, eta, guztira, operazio-segurtasunari buruzko 40 gomendio eman zituen. Itsas Istripuak eta Jazoerak Ikertzeko Batzordeak (IIJIB) istripuen eta gertakarien 277 jakinarazpen jaso zituen. Horietatik 16ri ikerketa ireki zien, eta 32 txosten eta 38 segurtasun-gomendio argitaratu zituen. Tren Istripuen Ikerketa Batzordeak 112 jakinarazpen jaso zituen istripuei eta gertakariari buruz, eta horietatik bost ikertzea erabaki zen (hiru istripu eta bi gertakari, horietako bi 2021ean gertatutakoak); horrez gain, hiru aurretiazko azterlan egin ziren. Era berean, aurten sei gertakariaren ikerketa itxi da (lau istripu eta bi gertakari), eta azken txostenak argitaratu dira, guztira 23 segurtasun-gomendio biltzen dituztenak.

Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agenda Ministerioaren Aire Istripuetako Biktimei Laguntzeko Bulegoak (AIBLB) prestakuntza-arloetan jarraitu du, Hegazkintza Zibileko Zuzendaritza Nagusiarekin lankidetzan. Hainbat simulakrotan parte hartu du, eta Nazioarteko Abiazio Zibilaren Erakundearen (NAZE) 41. Batzar Orokorrean parte hartu du, Montrealen, irailean, bai eta Aire Istripuen Biktimen Elkarteen Nazioarteko Federazioarekin (AIBLB) ere, eta alde biko harremanak izan ditu hainbat herrialderekin. Halaber, ekainean, NAZEk diseinatutako AAVF ikastaro pilotuaren ebaluazioan parte hartu du, biktimei laguntzeko esparruko araudia eta gomendioak ezartzeko estatuek dituzten gaitasunak hobetzeko.

La Palmako Presidenteentzako Biltzarrean, martxoaren 13an, Babes Zibileko Sistema Nazionala lurralde-maila guztietan bultzatzeko akordio politikoa onartu zen, eta Babes Zibileko Kontseilu Nazionalari agindu zitzaion 2035eko Hondamendien Arriskua Murrizteko I. Plan Nazionala egiteko. Plan hori Konferentzia Sektorial honek onartu zuen, aho batez, 2022ko urriaren 24an.

Planak Estatuaren, autonomia-erkidegoen eta toki-korporazioen plangintza estrategikoaren multzoa antolatzen du estrategien segida batean, eta segidako hiru garapen-ziklo diseinatu zituen ditu. (5.11 irudia)

5.11 Irudia: Horizonte Plana 2035

HORIZONTE PLANA 2035			
ARDATZAK			
Klima aldaketa	Segurtasun integrala	Babes Zibileko Sistema Nazionala Estatuaren funtsezko zutabe gisa eta gizarte kohesiorako tresna gisa eratzeara	Arriskuei aurre hartzeko beharra, larrialdietako gastua, segurtasunerako eta ongizaterako inbertsio bihurtuz
OBJETIVOS			
Sistemako zuzendaritza organoen gaitasun operatiboa indartzea	Baliabideen elkarreragingarritasuna bermatzea	Administrazio publiko bakoitzak bere plangintza-mailaren mehatxuei aurre egiteko duen gaitasuna bermatzea	Prebentzioaren kultura bultzatzea eta eragile garrantzitsuak sartzeara
ACTUACIONES TRANSVERSALES			
Zientzia eta I+G+B ekintzak sartzeara			
Sektore pribatuko eragile garrantzitsuak gehitzea			
Babes zibilaren, gizarte zerbitzuen eta laguntza humanitarioaren arteko loturak indartzea.			

Iturria: Barne Ministerioa

Teknologiari dagokionez, 2022an bi aurrerapen handi egin dira larrialdi-egoerak kudeatzeko:

- Autonomia Erkidegoetako eta Ceuta eta Melilla hirietako 112 Zentroetan AML lokalizazio mugikor aurreratuko teknologia hedatzea, larrialdietako telefonorako deiak behar bezala geolokalizatzeko aukera ematen duena.
- Alerta sistema ES-Alert telefono mugikorretara hedatzea. Honen bidez, Alerta Sare Nazionalak 112 zenbakitik eta LJKZNetik zuzenean alertak bidaltzeko ahalmena du eremu geografikoetara, larrialdi-egoera baten eraginpean.

Azkenik, arau-arloan, 2013/59/EURATOM Zuzentarauaren transposizioa babes zibilaren eremuan egiteaz gain, Babes Zibileko Oinarrizko Arauaren aurreproiektua egin da. (5.12 irudia)

5.12 Irudia: Babes Zibileko Sistema Nazionala. 2022ko gertaera garrantzitsuak

ESPIOITZA ETA ESKU-SARTZEAK KANPOTIK

Lehiakortasun geoestrategiko gero eta handiagoaren testuinguruan, aurkako Inteligentzia Zerbitzuen (IZ) jarduera mehatxu larria da. Errusiak Ukraina inbaditu izanak eta herrialde batzuen estrategia politikoak eragina izan dute Zerbitzuen helburuetan eta oldarkortasunean, eta areagotu egin dira haien informazio beharrak.

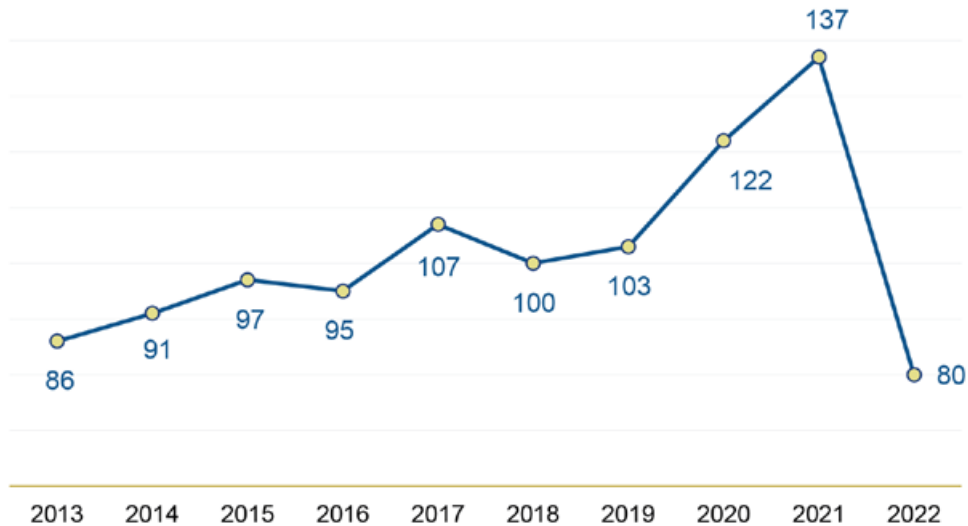
2022ko apirilean 27 diplomazialari errusiar kanporatu zituzten Espainiatik, Errusiak Ukraina inbaditzearen ondorioz EBko gainerako herrialdeekin adostutako neurrien barruan. Honek eragin negatiboa izan du Europako lurraldean jarduteko gaitasunean, eta, beste faktore batzuen artean, eragina izan du atzerriko Inteligentzia Zerbitzuen jarduera indizean. (6.1 Irudia)

Era berean, nabarmentzekoa da Inteligentziako Ofizialen (IO) jarduerak ugaritu egin direla, batez ere IAIEk Madrilen egingo duen Goi Bilerarekin eta 2023ko bigarren seihilekoan Espainiak izango duen EBko Kontseiluaren lehendakaritzarekin lotutakoak. Espainiak lehendakaritza horretan sustatutako erabakiak eta ekimenak aurkako hainbat IZren jardueren xede izan daitezke.

Espainian IZren presentziari dagokionez, bai deklaraturako IOekin, bai agente ibiltarien bitartez, esan daiteke egonkor mantendu dela, gutxi gorabehera, aurreko aldiekin alderatuta, eta bere koloniak kontrolatzen jarraitzen du, oposiziogile posibleak aurkitzeko, bai eta nazioarteko komunitatearen jarrerak bere interesen alde lerrokatzeko ere.

Adierazgarritzat jo daiteke hain tradizionalak ez diren estalduren erabilera handitzea, besteak beste, esparru zientifikora, akademikora eta teknologikora sartzeko. Hori dela eta, etorkizuneko erronken artean egon behar da arrisku horien inguruan sentsibilizatzea sektoreko enpresetan lan egiten duten langileak, publikoak zein pribatuak izan.

Atzerriko inteligentzia zerbitzuen indizea

Iturria: Inteligentzia Zentro Nazionala

6.1 Irudia: Atzerriko inteligentzia zerbitzuen jarduera indizea

Aurkako Inteligentzia Zerbitzuen ziberespioitza kanpainen helburu nagusia mendebaldeko herrialdeetako administrazioak eta erakunde publikoak dira, bereziki IAIerekin eta EBrekin lotutako informazio estrategikoa eskura dutenak, gaur egungo testuinguru geopolitikoan garrantzi handia dutenak. Espainian, Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioak, Presidentetza Ministerioak eta Defentsa Ministerioak beren helburu lehenetsiei eusten diete.

Bestalde, sektore pribatuan jabetza industrialak lapurtzeko helburu tradizionalak mantentzen dira, hirugarren herrialdeen lidergo teknologikoko asmoekin bat datozen biktimekin.

Mendebaldearen aurkako herrialdeek beren estrategia hibridoak Ukrainaren inbasioaren ondorioz sortutako nazioarteko agertoki berrira egokitu dituzte. Horretarako, tresna hibrido tradizionalaz gain (eragin-eragileak, GKE, IZ, oligarkak, etab.), askoz ere tresna oldarkorragoak eta kaltegarriagoak erabiltzen dira. Horrela, 2022an ikusi da nola ustiatzen zen Europak gas eta petrolio hornikuntzekiko zuen mendekotasun energetikoa, bere ekonomiak ahultzeko eta, azken buruan, zehapenei eta Ukrainaren inbasioari buruzko Europako adostasunak hausteko.

Era berean, herrialde hauek propagandarako eta desinformaziorako tresnak garatu dituzte, eta, horrela, zitazioaren aurkako narratiben hedapena hobetu dute. Horretarako, komunikabide eta sare sozialetako hedapen-sare bat dute, Espainiako iritzi publikoan eragin nahi duena. IAIeren, EBren eta, oro har, mendebaldeko demokrazien aurkako hainbat jatorritako narratibak bat datozela ikusi da. Jarduera kaltegarri horrek bere horretan jarrai dezan nahi

da, eta are gehiago, herrialde horien posizioa Mendebaldean defendatutakoarekin kontrajarririko duten nazioarteko gertaerak sortuko balira.

Espainiako interesen aurkako espioitza eta esku sartze jardueren jarraipena egitea da IZNren lehentasun nagusia. Espainiako Inteligentzia Zerbitzuaren helburua da Espainiaren egonkortasun politikoa, soziala eta ekonomikoa, baita subiranotasuna eta lurralde-osotasuna ere, alda ditzaketen hirugarren estatuen aurkako ekintzak prebenitzea.

Ildo honetan, IAIEk Madrilen 2022ko ekainean egin zuen goi-bilerak IZNren kontrainteligenzia-lanak areagotzea ekarri zuen, bai eta inteligenzia zerbitzu aliatuekiko koordinazioa indartzea ere, topaketa hori behar bezala egiten zela bermatzeko.

Arrisku honekiko kontzientziazioa hobetzeko, IZNk prestakuntza-jarduerak egiten jarraitzen du administrazio publikoko erakundeetan eta sektore estrategikoetako enpresetan, dauden arriskuez eta segurtasun-neurriak areagotzearen garrantziaz kontzientziazuz.

Bestalde, IZNk ahalegin handia egiten du atzerrian dauden enbaxada, kontsulatu eta enpresa espainiarrak babesteko etsaien IZek egin ditzaketen ekintza oldarkorretatik.

Deskribatutako mehatxuen aurrean, aurkako inteligenzia zerbitzuen jarduerak prebenitzera, hautematera eta neutralizatza bideratutako funtzioez gain, IZNk informazio sailkatua babesten laguntzen du, gero eta garrantzitsuagoa den aktibo nazionala.

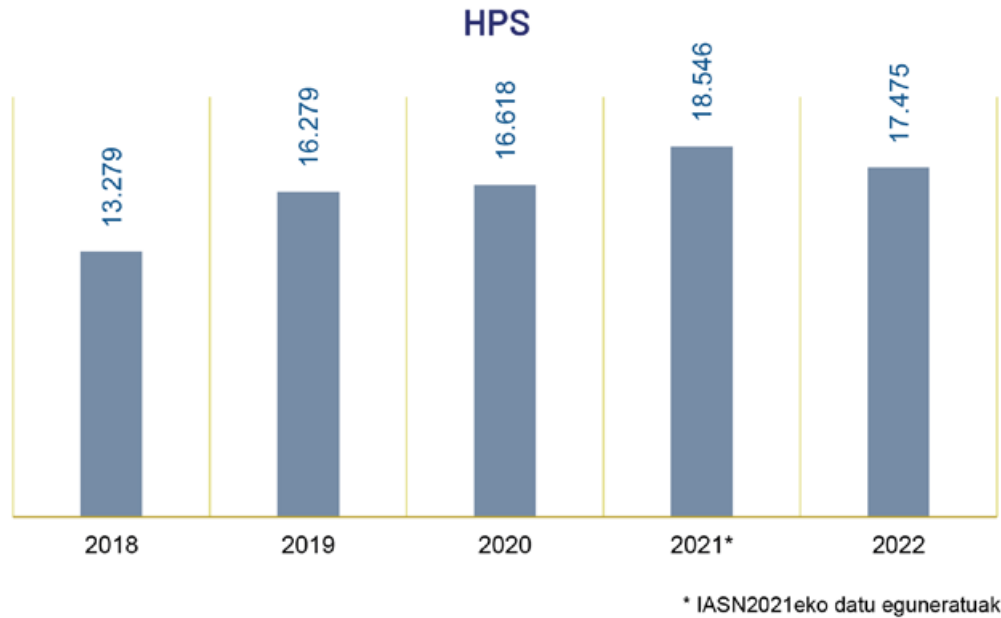
Segurtasun Bulego Nazionalak (SBN) prozedurak berrikusteari ekin dio, pertsonen eta enpresen gaikuntzak, kontrol-organoak eratzea, instalazioak egiaztatzea eta ikuskatzea eta IKT sistemak egiaztatzea bizkortzeko eta sinplifikatzeko. Gainera, ahalegin berezia egin du informazio sailkatua babesteko egitura nazionala zabaltzeko, Administrazio publikoaren eta enpresa-sarearen beharrak asetzeko.

2021eko eta 2022ko datuek 2020an COVID-19ak izandako intzidentzia negatiboaren ondoren sailkatutako informazioari lotutako jarduera pixkanaka berreskuratzen ari dela erakusten dute.

Berreskuratze honek agerian uzten du garrantzitsua eta beharrezkoa dela administrazio publikoan eta enpresa-sare nazionalen informazio sailkatua babesteko egiturak izatea, sailkatutako programak, proiektuak eta kontratuak ugaritzearen ondorioz informazio sailkatua eskuratu eta erabili ahal izateko.

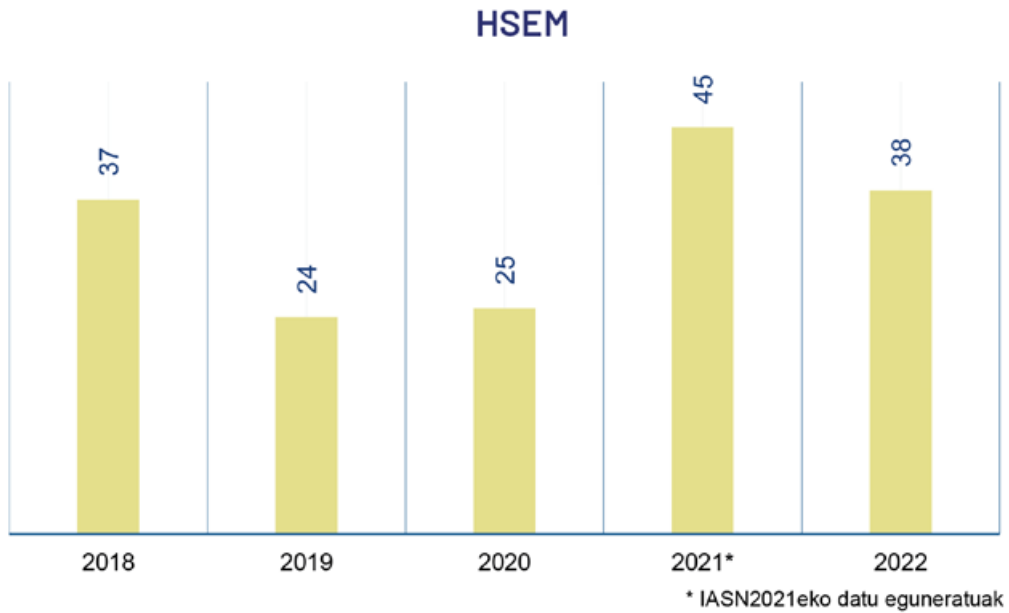
2022. urtean, erakunde publiko eta pribatuetan sailkatutako informazioaren babes maila onargarria mantendu dela uste da, ikerketa prozesuak, analisia eta arriskuen kudeaketa hobetuz, sailkatutako informazioa arriskuan egon den kasuetan. Gainera, neurri zuzentzaileak zehazten aurrera egin da, eragindako kaltearekiko proportzionaltasun printzipioa erabiliz, eta sailkatutako proiektu, programa eta kontratuetan parte hartzen duten enpresen gaineko arriskuen azterketa eguneratzeko lanean jarraitzen da, dagozkion segurtasun neurriak egokitzeko helburuarekin.

2022ko abenduaren 31n, Espainiak 87.347 pertsona eta 554 enpresa zituen gaituta, maila desberdinetan, informazio sailkatua eskuratzeko. (6.2 eta 6.3 irudiak)

Iturria: Inteligentzia Zentro Nazionala

6.2 Irudia: ONSk emandako Segurtasun Gaikuntza Pertsonalen kopurua

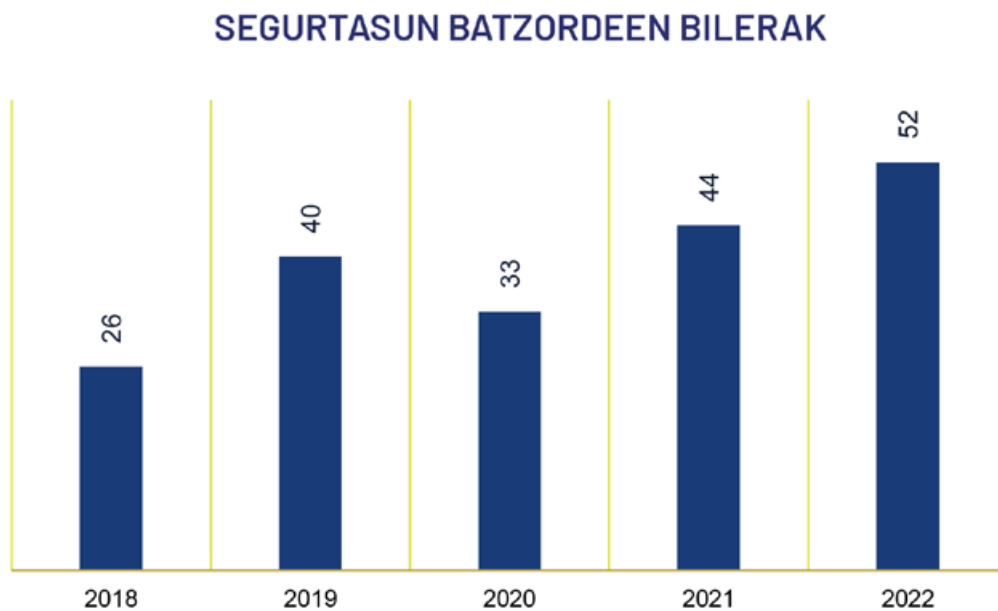

Iturria: Inteligentzia Zentro Nazionala

6.3 Irudia: Enpresei emandako Segurtasun Gaikuntza kopurua

Bestalde, ahalegina egin da Administrazio publikoan informazio sailkatua babesteko egitura-ri eusteko. Ildo honetan, Segurtasun Nazionalako Sailari laguntzen ari zaio Lehendakartzako Komunikazio Berezien Sistema garatzen, informazio sailkatua babesteko egitura berriak sortuz eta autonomia erkidegoek eta hiri autonomoek eta beste erakunde publiko batzuek behar dituzten lokalak ziurtatuz.

Nazioartean, ONSren zeregin nagusietako bat da erakunde multilateraletako (IAIE, EB, EEA, eta abar) segurtasun- batzordeetan Espainiaren ordezkaritza bermatzea, eta nazioarteko programen bilerak nabarmen ugartu dira (Galileo, Horizonte Europa, Europako Defentsa Funtsa, eta abar), interes nazionaletarako oso garrantzitsuak diren erabakiak hartzeko. Era berean, informazio sailkatua elkarri babesteko alde biko akordioak lortzera bideratutako jarduerak gauzatu dira. (6.4 Irudia)

Iturria: Inteligentzia Zentro Nazionala

6.4 Irudia: Erakunde multilateraletako eta programa sailkatuetako segurtasun batzordeen bilera kopurua

Aurten, gainera, ahalegin berezia egin da IAIEk Madrilen egin duen Goi-Bilera dela eta. Honen ondorioz, plangintza eta koordinazio bileretan parte hartu da, eta 2000 segurtasun gaikuntza pertsonal izapidetu, ikertu eta eman dira.

Azkenik, informazio sailkatuaren segurtasun kultura sustatzeko lanean jarraitu da, pres-takuntza ikastaroak eta kontzientziazio saioak eginez.

DESINFORMAZIO-KANPAINAK

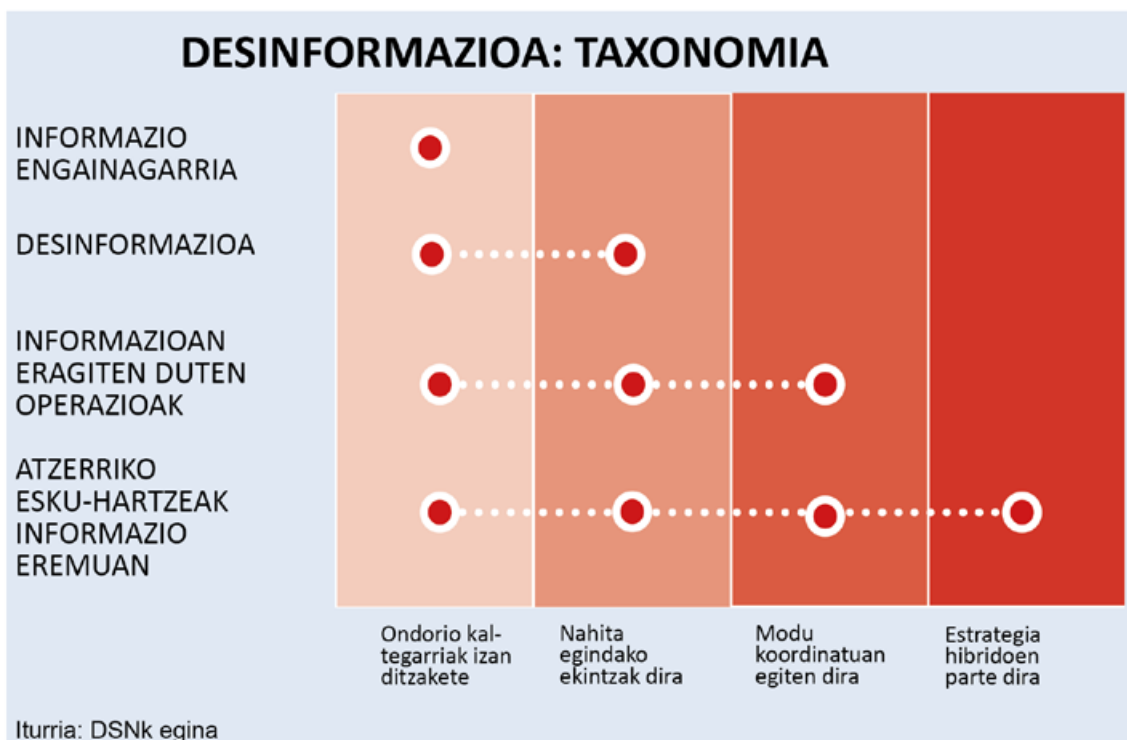
2022ko otsailean Errusiak Ukraina inbaditu izanak eta Espainian eta Europan oro har Kremli-
nen orbitatik datozen desinformazio-kanpainak ugaritu izanak are gehiago nabarmendu dute
mekanismo nazionalak, europarrak eta nazioartekoak garatzeko beharra, ondorioak prebe-
nit, mugatu eta indargabetzeko.

2021eko Segurtasun Nazionalako Estrategiak (SNE21) lehen aldiz identifikatzen ditu, Europar
Batasunaren eta mendebaldeko nazioarteko komunitatearen ildotik, desinformazio-kanpai-
nak Segurtasun Nazionalerako arrisku eta mehatxu gisa. Gero eta nagusiagoa den fenome-
noa da, eta arriskua dakar Estatu demokratikoen eta zuzenbideko estatuen segurtasunerako,
bereziki testuinguru zehatz eta delikatueta, adibidez, hauteskunde-prozesuetan.

Desinformazio-kanpainak, Segurtasun Nazionalaren esparruan, informazio-eremuan
garatutako portaera-eredutzat hartzen dira, modu koordinatuan eta nahita egindakoak,
eta horiek ezartzea eta hedatzea mehatxua da balio konstituzionalentzat, prozesu
demokratikoentzat, demokratikoki eraturako erakundeentzat eta, beraz, Segurtasun
Nazionalarentzat. (7.1 irudia)

Era berean, desinformazio-kanpainak estatuko eta estatukoak ez diren atzerriko eragileek
sustatutako estrategia hibridoen parte izan daitezke. Estatuen eta beren erakundeen urrakor-
tasunak ustiatzen saiatzen diren ekintza koordinatu eta dimentsioaniztunak dira, zatiketa,
ezegonkortasuna edo hertsadura politiko, sozial edo ekonomikoa helburu argia dutenak.

Gaur egungo gatazkek, nagusiki ingurune hibridoetan garatutakoek, oso kontuan izan behar
dute desinformazioa “arma” gisa erabiltzen dela eremu kognitiboan, modu sistematikoan
eta antolatuan erabiltzen baita arerioaren, bere aliatuen eta bere indar eta herritarren “bi-
hotzak eta gogoak irabazteko/higatzeko edo ahultzeko.”

7.1 Irudia: Desinformazio fenomenoak (taxonomia), Europako Demokraziarako Ekintza Planaren arabera

Desinformazio-kanpaini aurre egiteko, beharrezkoa da detekzioaren, alerta goiztiarraren eta jakinarazpenaren erabilera sistematikoa egitea, bai eta erantzunaren koordinazioa antolatzea ere, betiere Europar Batasunean garatutako jarraibideen, gomendioen eta lanaren ildotik. Herritarrak sentsibilizatzea eta lankidetzak publiko-pribatua ere funtsezko alderdiak dira desinformazio-kanpainak hautemateko, prebenitzeko eta horiei erantzuteko. Konstituzioaren 20. artikuluan xedaturiko adierazpen-askatasunerako eskubide konstituzionala zorrotz errespetatzea ez da bateraezina artikuluko horrek aitortzen duen egiazko informazioa komunikatzeko eta jasotzeko eskubidearekin.

Uste horretatik abiatuta, Segurtasun Nazionalarentzat interesgarriak diren desinformazio-kanpainen aurrean hautemateko eta erantzuteko edozein mekanismo honako premisa hauek zorrotz bete behar ditu: funtzionamendu-mekanismo gardenak hartzea, Espainia kide den nazioz gaindiko erakundeek (EB, NATO, NBE) hartutako neurriekin koordinatuta eta koherente jardutea, sentsibilizazioa, prestakuntza eta lankidetzak publiko pribatuaren sustapena, hau da, Administrazio publikoaren eta gizarte zibilaren artekoa, batez ere desinformazioaren fenomenoak gehien ezagutzen duten kolektiboena.

Fenomeno hori detektatzeko eta haren aurka borrokatzeko Europar Batasunaren ekimenen esparruan, aipatzekoa da 2022ko ekainean Europar Batasuneko Kontseiluak mehatxu hibridoaren tresna-kutxa bat egiteari buruz ateratako Ondorioak argitaratu zirela. Kutxa horrek desinformaziorako tresna-kutxa bat izan lezake (*Foreign Information Manipulation and Interference* edo Kanpoko Informazioaren eta Interferentzien Manipulazioa). Aurreikuspenen arabera, etorkizuneko Ondorioek FIMI kutxa hau sortzea onartuko dute, Espainiak eta gainerako estatu kideek mehatxuak detektatzeko, aztertzeko eta horiei erantzuteko dituzten gaitasunak indartzeko.

FIMI kontzeptua desinformazio-kanpainaren kontzeptuaren osagarri gisa erabiltzeak erraztu egiten du fenomeno baten konplexutasuna eta intentzionalitatea identifikatzea; izan ere, fenomeno horrek ez dio soilik komunikazio-eremuari eragiten, baizik eta estrategia konplexuagoetan integratzen da helburu jakin batekin (ekonomikoa, politikoa, soziala, etab.).

Errusiak Ukraina inbaditu zueneko testuinguru zehatzean, atzerriko agenteek, kasu honetan Kremlinek, sustatutako FIMI estrategia hibridoa hedatuago dago gatazka belikoaren parte gisa. Atzemandako desinformazio-kanpaina errusiarrek aurkariaren eta, oro har, EBren eta Mendebaldearen ahultzea bilatzen dute, higadura-, zatiketa- eta tirabira kultural, sozial eta ekonomikoen ustiapen-narratibak erabiliz eta hedatuz. Kanpaina hauek eragina dute kanpo-eta segurtasun-politika eta EBren politika aplikatzeko gaitasunean, eta ondorioak izan ditzakete barne-politikaren eremuetan.

Kremlinetik datozen eta Kanpo Harremanetarako Europako Zerbitzuak (SEAE) identifikatzen dituen desinformazioko estrategia eta narratiben artean, EUvsDisinfo web atarian argitaratutakoak, honako hauek daude, lortu nahi diren helburuen arabera multzokatuta:

- Muturreko mugimendu politiko/sozialak babestea. Estrategia honen zati bat mugimendu hauen aldarrikapenak edo gatazkak Errusiaren interesekin lerrokatzeko instrumentalizatzen dituzten narratibak zabaltzea da. Estrategia honen bidez, Kremlinak mugimendu hauetako batzuk errusiarren aldeko narratibetan gero eta gehiago inspiratzea eta beren agenda politikoa babestea lor dezake, beren interesekin lerrokatuta dagoela uste dutelako. Azken finean, Errusiako gobernuaren eraginaren bitartekari gisa jardungo dute, jakitun izan edo ez.
- Informazio-gunean leku nagusia ziurtatzea, bai norberarena, bai atzerrikoa. Mendebaldeko demokrazien aurkako errusiar gobernuak sustatzen dituen narratiba nagusiak, identifikatuak eta errepikariak, Espainiako gizarteko zenbait sektoretan sartzen diren ideia hauen ingurukoak dira: “elite gaiztoak herriaren aurka”, “mehatxatutako balio tradizionalak”, “Estaturen subiranotasuna galtzea eta nortasun eta balio nazionalak mehatxatzea”, “mendebaldeko demokraziak berehala kolapsatzea”, edo “jaganda” diskurtso publikoaren zati gisa erabiltzea, erakunde publiko eta politikoak barregarri uzteko eta umiliatzeko, helburu jakin baten sinesgarritasuna eta fidagarritasuna ahultzeko.

- Gerraren testuinguru espezifikoan, beste askoren artean, hurrengo narratibak identifikatzen dira:
 - Bere “operazio berezia” justifikatzen zutenak, bereziki Ukraina “estatu nazi” “gisa irudikatzen saiatuz, ukrainarrak deshumanizatzeko helburuarekin.
 - Berrikuspen historikoa: Ukraina huts egindako estatu bat da, SESB sortu aurretik inoiz existitu ez zena, ezta formatu independentean ere.
 - Ukraina ez da estatu subirano bat, baizik eta Mendebaldeak Errusia eze-gonkortzeko finantzaturako “Errusiaren aurkako proiektu bat”.
 - Europar gogorik eza eragitea: Errusiari ezarritako zigorren ondorioz krisi ekonomikoan murgilduta dagoela argudiatzea. Europak Errusia zigortuz bere buruari egiten dion kalteari eta Europak Errusiatik datorren gas edo petroliorik gabe aurre egiteko duen ezintasunari buruzkoak dira mezuak.
 - Errusiak gero eta handiagoa den elikadura-krisian eta horniduraren segurtasunik ezan duen erantzukizuna desbideratzea helburu dutenak, egoera horren errua EBri eta Errusiari ezarritako AEBetako eta Mendebaldeko zigorrei egotziz.

Alerta Azkarreko Sistema (RAS), Europako Kanpo Harremanetarako Zerbitzuaren zati bat da, SNDk nazio-mailan egiten duena, eta EBko elementu garrantzitsua da desinformazio-kanpainei ekiteko. Haren helburua da hauekin lotutako ezagutzak trukitzea eta erantzunak EBko erakundeen eta Estatu kideen artean koordinatzea.

Europako Parlamentuak, gainera, Europar Batasuneko Prozesu Demokratiko guztietan, bereziki desinformazioan (INGE), Atzerriko Esku-sartzeari buruzko Batzorde Berezi bat du, 2022ko martxoaren 23an amaitu zuena bere agintaldia. Hala ere, Parlamentuak berak (2022ko martxoaren 10eko erabakia, 2022/2585 prozedura (RSO)) Komite Berezi (INGE 2) berri bat sortu zuen, INGE txostenaren jarraipen-erantzukizunekin, eratu zenetik bereziki Errusiaren eta Txinaren esku-sartzean zentratua eta txosten-zirriborro bat egin duena, 2022ko abenduaren 14koa.

INGEri buruz 2022ko martxoaren 9an hartutako azken txostenak, besteak beste, honako hau azpimarratzen du:

- Atzerriko esku-sartzearen aurkako Europako estrategia koordinatu baten beharra, eta finantza-baliabide egokiak eta disuasio-tresnak hornitzea, Estatuko eta Estatu-tik kanpoko atzerriko eragileek antolatutako mehatxu eta eraso hibrido guztiei aurre egiteko.

- Erresilientzia indartzea kontzientzia situazionalaren, alfabetatze mediatiko eta informatiboaren, komunikabideen pluralismoaren, kazetaritza independentearen eta hezkuntzaren bidez. Diplomazia publikoa eta komunikazio estrategikoa funtsezko elementutzat jotzen dira EBren kanpo-harremanetarako eta haren balio demokratikoak babesteko.
- Hauteskunde-prozesuak babestu beharra, atzerriko esku-sartzeari aurre egiteko.
- Araudi nazionalen harmonizazioan sakontzearen garrantzia, atzerriko emaleek jarduera politikoak ezkutuan finantzatzea saihesteko. Ildo horretan, “Errusiako funtzionarioen eta Kataluniako sezesionisten talde bateko ordezkarien arteko kontaktu estu eta erregularrei buruzko aurkikuntzak” bezalako jarduerak “ikerketak sakona” eskatzen dute, “Errusiaren estrategia zabalenaren parte direla uste baita, hau da, desegonkortzea sustatzeko diskurtsoa manipulatzeko aukera guzti-guztiak erabiltzea”.
- Atzerriko esku-sartzea ekidin beharra, agente globalen bidez, eliteak, diaspora nazionalak, unibertsitateak eta kultura-ekitaldiak erakarrit.
- Zehapen diplomatikoez gain, sektore arteko zehapen-erregimen asimetrikoa ezartzearen garrantzia, atzerriko esku-sartzearen aurkako neurri gisa.

Estatu mailan, Espainiak Desinformazioaren aurkako jarduera-Prozedura bat du, Segurtasun Nazionaleko Kontseiluak onartua *urriaren 30eko PCM/1030/2020 Aginduaren* bidez. Agindu horretan, desinformazio-kanpainen detekzioan, identifikazioan eta aurkako borrokan inplikaturako ministerio-sailak eta erakundeak jasotzen dira. Mekanismo nazional horrek RASEkin informazioa trukatzeko errazten du, desinformazio-kanpainei erantzun koordinatuak eta bateratuak emateko.

Era berean, 2020an, Segurtasun Nazionaleko Batzorde Mistoan desinformazioaren fenomeno eta «*fake news*» fenomenoak aztertzearen Ponentzia bat sortu zen, desinformazioaren eta fake newsen fenomenoak aztertzearen, gizartearen eragin disruptiboak zituztelako: bere errealitatea, inplikazioak, ondorioak, horri aurre egiteko neurriak eta konponbideak.

Espainiako barne-segurtasuneko politikari dagokionez, ESIEK, berezkoak dituzten funtzioen esparruan, monitorizazioa eta jarraipena egiten dute atzerriko desinformazio- eta esku-sartze kanpainak hautemateko, batez ere Espainiako segurtasun publikorako kritikoak diren ekitaldi edo uneen aurrean, hala nola NATOk Madrilen egindako aurreko goi-bilera, EBren etorkizuneko Espainiaren Lehendakaritza edo 2023an aurreikusitako hauteskunde-prozesuak. Barne Ministerioak aurre egin beharreko erronka nagusia hautematea eta aurrea hartzea da. (7.2 irudia)

BARNE MINISTERIOA

HAUTESKUNDE BATZORDE NAGUSIA

Iturria: Barne Ministerioa

7.2 Irudia: Hauteskunde Prozesuetako Segurtasuna Koordinatzeko Sarea (Sarea)

CNIak aurkako Inteligentzia-Zerbitzuen jardueren jarraipena egiten du, bai eta proxyen eta haiek erabiltzeko beste agente batzuen jarraipena ere, desinformazio-kanpainekin lotuta, bai lurralde nazionalaren barruan, bai kanpoan, horiek hautematen lagunduz eta, ahal den neurrian, haien esleipena erraztuz. Mota horretako eragiketak oro har egin ahal izateko, nazioarteko lankidetzak estua behar da inteligentziaren arloan.

Bestalde, arlo honetan ezinbestekoa den lankidetzak publiko-pribatuaren esparrua bultzatzeko, 2022an Segurtasun Nazionalaren eremuko desinformazio-kanpainen aurkako Foroa sortu da (PCM/541/2022 Agindua, ekainaren 10ekoa), Segurtasun Nazionaleko Saila buru duena.

Foro hau lankidetzagune bat da, eta aholkularitza-funtzioak ditu, ez betearazleak, ez lotesleak. Desinformazio-kanpainen mehatxuaren ezagutzan aurrera egiteko eta modu integratuean eta koordinatuean aurre egitea ahalbidetzen duten estrategiak aztertze eta identifikatzeko ezarri da. Gainera, jarraipena ematen die 2021ean gizarte zibileko hainbat ordezkari aditu-Talde batean egindako lanei eta ekarpenei. Talde horren ahalegina 2022ko irailean argitaratu zen, *Lucha contra las campañas de desinformación en el ámbito de la seguridad nacional: propuestas de la sociedad civil* (Desinformazio kanpainen aurkako borroka segurtasun nazionalaren esparruan: gizarte zibilaren proposamenak) izeneko liburua.

Foroan, 2022ko abenduaren 15ean, bederatzi Lantalde eratu dira, eta horietako bakoitzak gizarte zibileko koordinatzaile bat eta Administrazio Publikoko beste bat biltzen ditu, honako gai interesgarri hauei heltzeko:

1. Segurtasun Nazionalaren eremuko desinformazio-kanpainen aurkako estrategiaren oinarriak.
2. Espainiako Unibertsitateetan eta ikerketa-zentroetan desinformazioan ikertzeko gaitasunen mapa.
3. Desinformazioa detektatzeko eta egiaztatze eta komunikazioaren planoan erantzuteko metodologia eta jardunbide egokiak.
4. Informazioaren gizarteko zerbitzu-emaileek Europa mailan hartutako konpromisoak Espainian bete diren azterzea.
5. Informazioaren atzerriko esku-sartzeak eta manipulazioak eragindako gizarte-gatazken ondorio psikologikoak, erradikalizazioa eta anplifikazioa: analisia eta prebentzioa.
6. Hauteskunde-garaietako desinformazioaren aurkako borrokan eduki-plataformen jardunbide egokiak.
7. Errusiaren desinformazioaren azterketa nazioartean, Errusiak Ukraina inbaditzearen testuinguruan.
8. Desinformazioari aurre egiteko AAren teknikak, metodologiak eta prospektiba.
9. Ziber inteligentziako teknikak eta metodologiak, informazioko eta gerra kognitiboko eragiketak ikertzeko.

2022. Urtean zehar, Espainiak *“Hybrid CoE Disinformation Wargames”* izeneko ekitaldian parte hartu du. Mehatxu Hibridoaren aurka Borrokatze Europa Bikaintasun Zentroak antolatu du, Estatuak, EBren eta NATOren metodologiak garatzeko, desinformazioari aurre egiteko eta balizko erantzunean aintzatespen-, identifikazio- eta komunikazio-ikuspegi estrategikoak praktikan jartzeko. Bertan diziplina arteko talde nazional batek parte hartu zuen, *PCM/1030/2020 Prozeduraren* arabera inplikaturako ministerio-departamentuetako kideek osatua.

Espainiak alfabetatze mediatikoa sustatzeko proiektuak eta ekimenak ditu, edo desinformazioaren fenomenoaren ezagutzearekin lotutakoak. Ildo honetan, 2022ko martxoan, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren gutxieneko irakaskuntzak eta antolamendua jasotzen dituen Errege Dekretuan ezarri zen alfabetatze mediatikoa sustatzeko eta manipulazio eta desinformazio arriskuak saihesteko gaitasunak sartzea 2022/23 ikasturterako prestakuntza-curriculumaren zati gisa.

Ildo honetan, Ikerketa Zientifikoen Goi Mailako Zentroko (ITEFI-CSIC) Teknologia Fisikoen eta Informazioaren Institutua “*eXplainable AI for disinformation and conspiracy detection during infodemics (XAI-DisInfodemics)*” proiektua garatzen ari da, Espainiako hainbat unibertsitateekin eta sektore pribaturekin batera, Gizartearen Erronketara Bideratutako I+G+b Estatuko Programaren barruan. Proiektu horren helburuak hauek dira: 1) konspirazioaren teoretan pertsuasio-komunikazioaren mekanismoak deskribatzea eta desinformazioak gizabanakoen eta gizarteetan duen eragina minimizatzeko estrategiak identifikatzea; 2) desinformazioaren zeharkako efektua nola gertatzen den aztertzea eta mapatzea, eta fenomeno honek herritarren talde berezien arteko informazioaren urrakortasun soziala nola areagotzen duen aztertzea eta mapatzea. 3) alerta goiztiarreko mekanismoak garatzea, une jakin batean desinformazioak gainezka egitearen ondorioei aurre egiteko; eta 4) publikoa, oro har, gaitzea, gazteengan arreta berezia jarriz, osasun-informazioaren izaera toxikoa eta kalitate txarra identifikatzeko.

Espainiak hedabide digitalen behatoki bat du, IBERIFIER izeneko, unibertsitateak, egiazta-pen-erakundeak eta albiste-agentziak barne hartzen dituena, baita diziplina anitzeko ikerketa-zentroak ere, non Portugal ere integratzen den. IBERIFIER Europar Batzordeak onartutako hedabide digitalen eta desinformazioaren zortzi behatokitako bat da, eta bost lan-ildo ditu: a) Baliabide digitalen ekosistema iberikoaren ezaugarriak eta joerei buruzko ikerketa; b) desinformazioa goiz detektatzeko teknologia konputazionalak garatzea; c) lurralde iberiarreko desinformazioa egiaztatzea; d) desinformazio-mehatxuei buruzko txosten estrategikoak egitea, bai jendeak ezagutzeko, bai herrialde horietako agintariak erabiltzeko; eta e) alfabetatze mediatikoko ekimenak bultzatzea, kazetari eta informatzaileei, gazteei eta gizarte osoari zuzenduak.

Gainera, Zibersegurtasuneko Institutu Nazionalak (INCIBE) Hezkuntza Ministerioarekin lankidetzan dihardu, Europako Hezkuntza Digitaleko Planaren esparruan. Ildo honetan, Europar Batzordeak, 2022ko urrian, gomendio-gida bat argitaratu zuen hezitzaileei alfabetatze mediatikoa sustatzen laguntzeko eta hezkuntzaren eta trebakuntzaren bidez desinformazioari heltzeko.

Era berean, ZINak, herritarren eta enpresen zibersegurtasuna eta konfiantza digitala garatzeko erreferentziazko erakundea den aldetik, desinformazioaren eraginari aurre egiteko jarduerak ditu, honako jarduerak hauekin:

- Sentsibilizazio-kanpainak eta helburu diren publikoetara egokitutako baliabide didaktikoak, honako ekimen hauen bidez: “Babestu Zure Enpresa”, Internautaren Segurtasun Bulegoa (ISB) eta Adingabeentzako Interneteko Segurtasun Zentroa (*Internet Segura for Kids, IS4K*).

- MOOC Irakasleei zuzendutako “segurtasun eta pribatutasun digitalean hezte”
- Internet Seguruaren Eguna antolatzea

Azkenik, egungo erronken artean, lankidetzaren publiko-pribatuaren esparruan, desinformazio-kanpainei dagokienez SNE21en ezarritako helburuak betetzea dago:

- Administrazio publikoaren, oro har, eta gizarte zibilaren erresilientzia-gaitasunak handitzea desinformazio-kanpainen aurkako babesaren esparruan, kontzientziazioaren, alfabetatze mediatikoaren eta pentsamendu kritikoaren sustapenaren bidez.
- Espainiak atzerrian dituen misioen eta ordezkartzen babesaren handitzea desinformazio-kanpainen aurrean, kanpainak identifikatzea ahalbidetuko duten jardunbide egokien bidez, eta, hala badagokio, bidezko komunikazio-erantzun estrategiko bat antolatzea.
- Errusiako gobernuak segurtasun nazionalerako interesgarriak diren narratiba desinformatiboak zabaltzeko erruz erabiltzen dituen erakunde sateliteak, bitarteko proxy digitalak eta sare sozialetan eragiteko eragileak identifikatzea eta monitorizatzea, eta iritzi publikoan oro har eta bereziki komunitate polarizatu kalteberenetan eragina neutralizatzen eta, hala badagokio, minimizatzen lagunduko duten neurriak bultzatzea.
- Analitika aurreratuko gaitasunen garapenean eta indartzean lan egitea, segurtasun nazionalerako interesa duen informazio-eremuan atzerriko esku-sartzearen alerta goiztiarreko tresnak eraginkortasunez martxan jartzea ahalbidetuko dutenak. Esparru honetan, oso garrantzitsua da Europan eta nazioarte mailan bazkide fidagarriekin lankidetzan aritzea tresna eta esperientzia horiek erabiltzen eta partekatzen.
- Antzemandako desinformazio-kanpainen atzean, atzerriko aktore etsaia esleitzeko zailtasunean aurrera egitea, detekzio-tresnen garapenean egindako aurrerapenen bidez.
- IAaren ikerketan aurrera egitea, bi alderditatik: batetik, eduki faltsu errealistak sortzea errazten duen teknologia gisa, eta, bestetik, informazio-gunearen azterketan ahalmen handia duen teknologia gisa, desinformazio-kanpainen hedapena prebenitu, detektatu, aztertu eta indargabetezko helburuarekin
- Esparru honetan ezagutzak eta sinergiak elkartrukitzea eta prestatzea sustatzen jarraitzea. Horretarako, erantzun-mekanismo kolektiboak, integratuak eta koordinatuak behar dira, bai nazio mailan, bai nazioartean, ariketak barne.

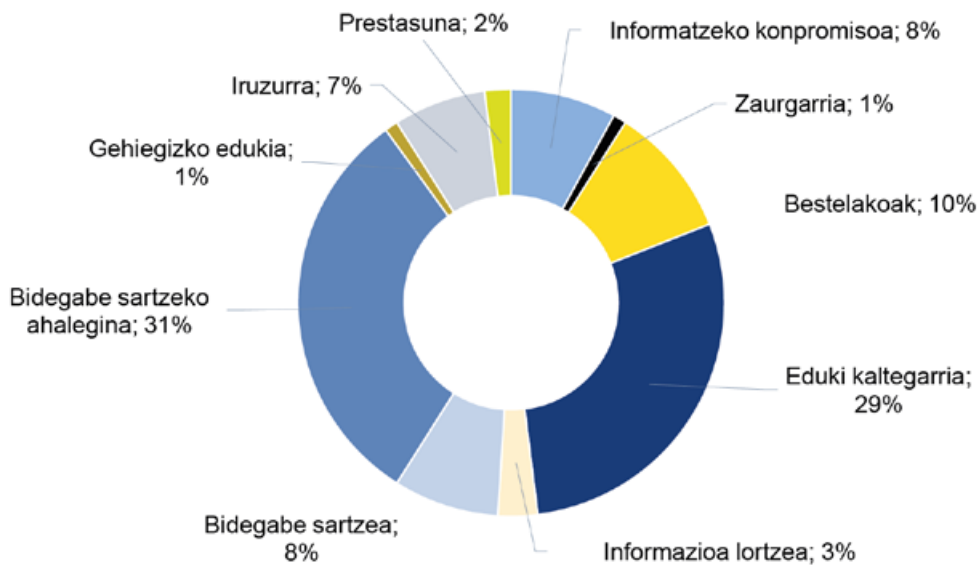
ZIBERESPAZIOAREN KALTEBERATASUNA

Espainiak erronka askori egin behar die aurre zibersegurtasunaren esparruan, eta erronka horiek, neurri handi batean, erakunde publikoen, enpresen eta, oro har, herritarren konektibitate-maila altu eta gero eta handiagoek bultzatzen dituzte. Zibererasoa jasatearen kostua gero eta handiagoa da, eta, beraz, administrazioak eta enpresak inbertsiorako eta zibersegurtasun-politikak indartzeko aurrera egitera behartuta daude.

Zibermehatxuak eboluzionatu egin du aurreko urteekin alderatuta, batez ere zibererasoen hobekuntza teknikoagatik. Izan ere, zibererasoak antzematea zailtzen dute, haien jatorria ezkutatzea ahalbidetzen duten segurtasun-neurri eraginkorrak ezartzen dituztelako, eta erasotzaileen iraunkortasun-maila altua delako. Ildo honetan, ziberintzidenteak jasateko arriskua nabarmen handitu da, bereziki zibersabotajeak, ustez estaliak, hala nola ziberkrimena (*ransomware*), ziberhaktivismoa (zerbitzua ukatzeko erasoak) azpiegitura kritiko nazionalen aurka, bereziki energia-sektorearekin eta ziberespioitzarekin lotutakoak, mehatxu iraunkor aurreratuen bidez (APTs).

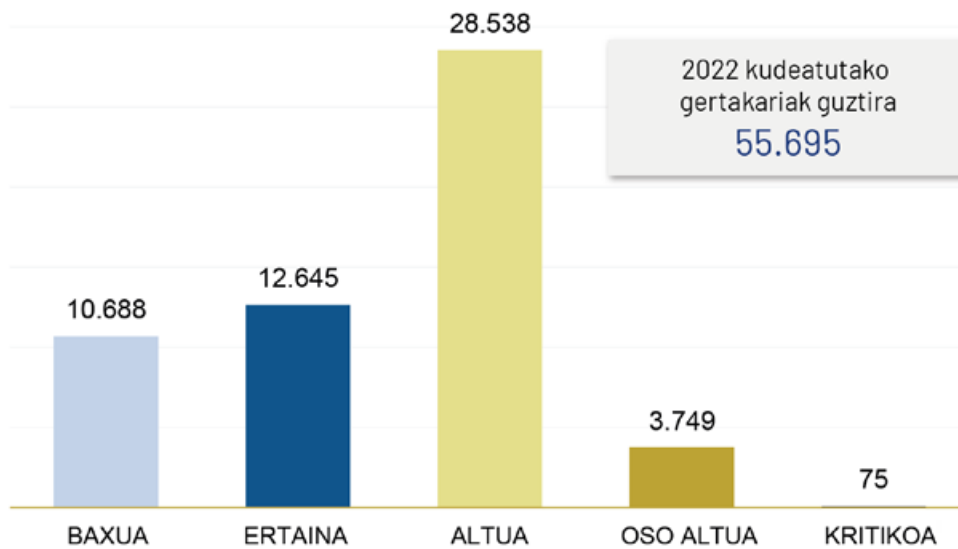
2022an, hornidura-kateak konprometitu dituzten erasoen kopuruak gora egin du, eta joera horrek 2023an ere jarraitzea espero da. Era berean, eragile sozialen sareei egindako zibereraso suntsitzaileak (*computer network attacks*) handitzea aurreikusten da, aliatu ez diren herrialdeetako azpiegitura kritikoen aurka, bai IT eremuan (*Information Technologies*), bai OTn (*Operation Technologies*). Bestalde, Errusiak Ukraina inbaditu izanaren ondorioz, Mendebaldeko azpiegitura kritikoen aurkako zibersabotajeen mehatxua areagotu egin dela uste da, batez ere energiaren sektorearekin lotutakoak.

2022an ZKN-CERTek 55.695 gertakari kudeatu ditu, CCN-CERT 111.197 (behin-behineko datuak otsailaren 15era arte) eta ESDF-CERT 2035. (8.1-8.9 irudiak)

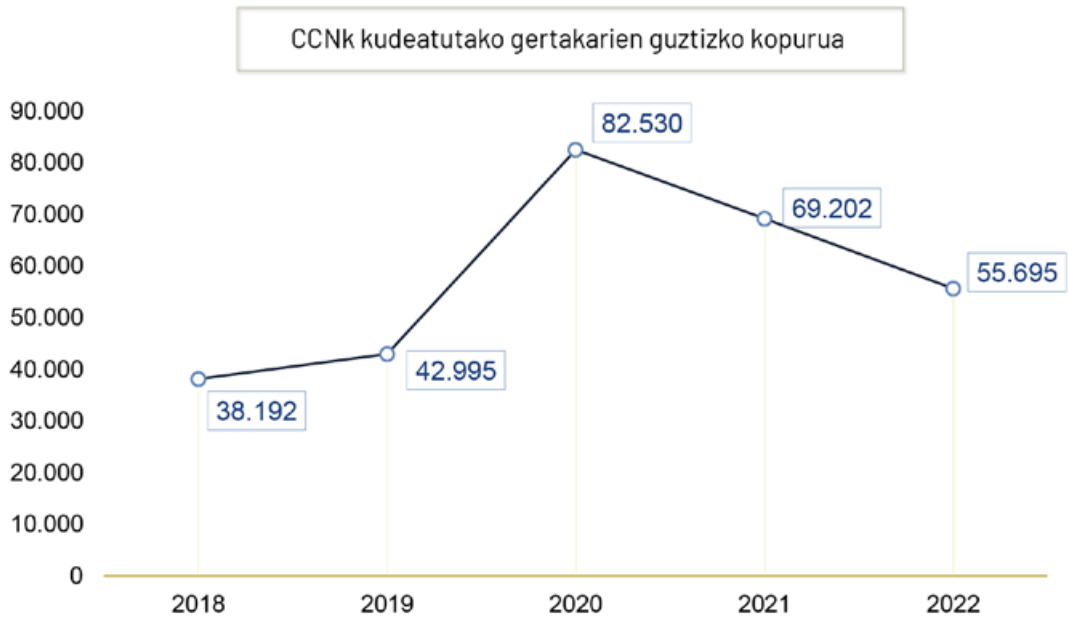
Iturria: Zentro Kriptologiko Nazionala

8.1 Irudia: CCN-CERTk 2022an kudeatutako gertakarien sailkapena

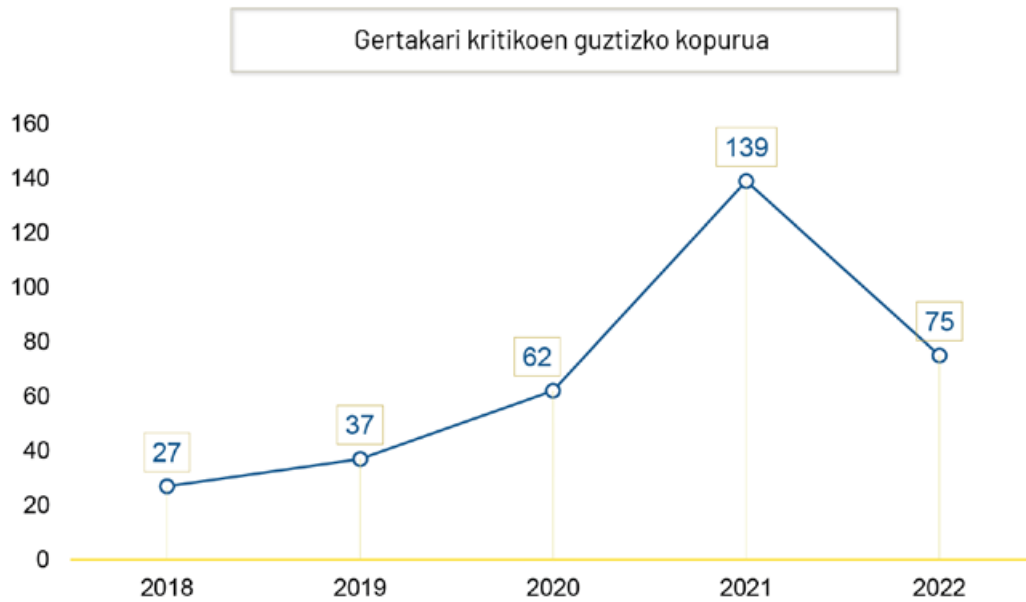
Iturria: Zentro Kriptologiko Nazionala

8.2 Irudia: CCN-CERTk 2022an kudeatutako gertakarien arriskugarritasuna

Iturria: Zentro Kriptologiko Nazionala

8.3 Irudia: CCNk kudeatutako gertakarien guttizko kopurua

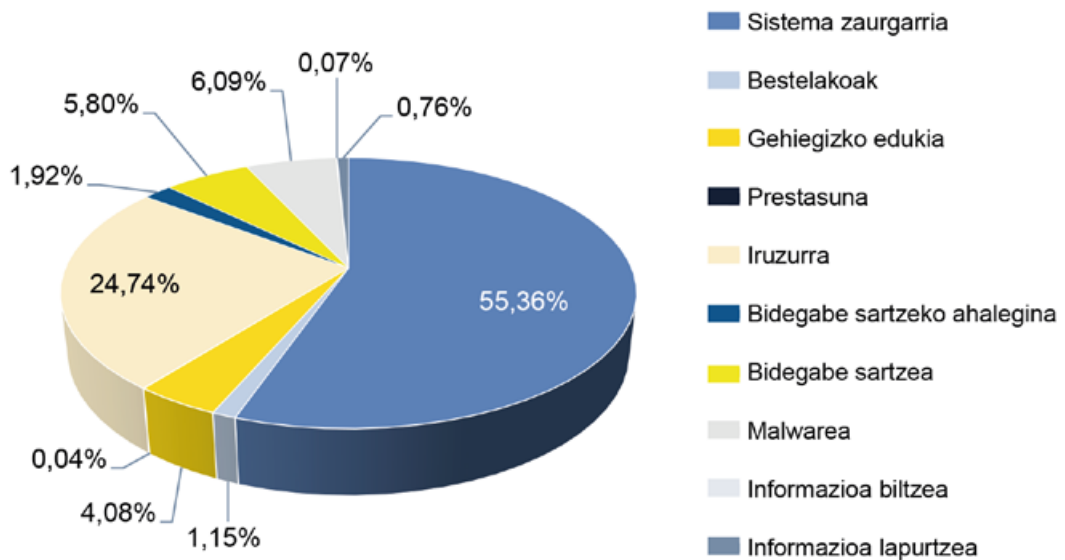
Iturria: Zentro Kriptologiko Nazionala

8.4 Irudia: CCNk kudeatutako gertakari kritikoaren guttizko kopurua

8.5 Irudia: INCIBEk kudeatutako zibergertakarien kopurua

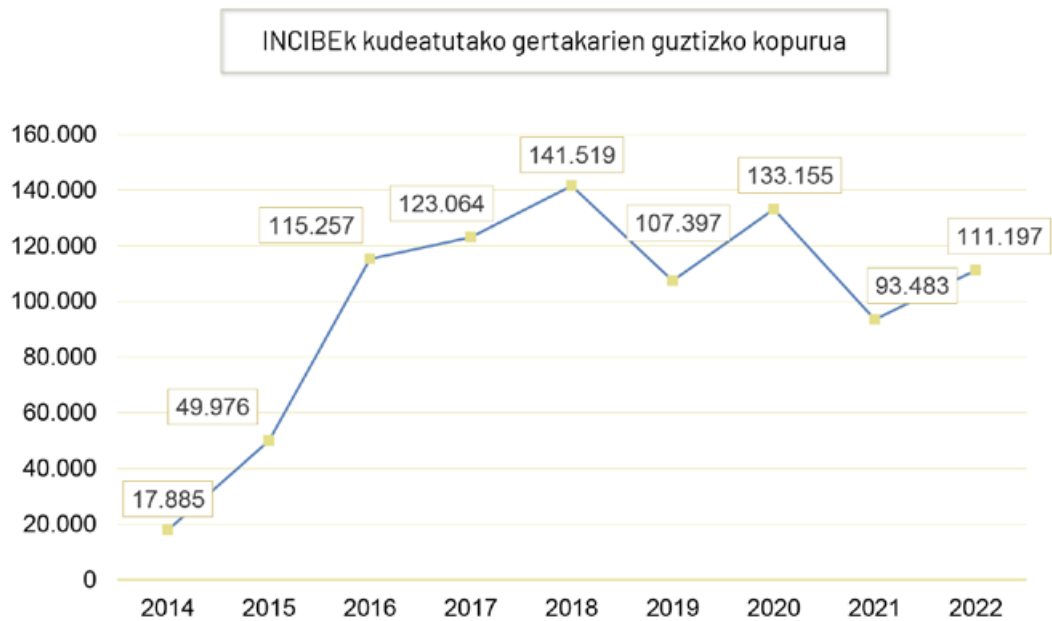
Xede- publikoa	2022
Herritarrak eta enpresak	102.669
Sare akademikoa (RedIRIS)	7.980
Eragile kritikoak eta funtsezkoak (OCCC/OOEE)	548
GUZTIRA	111.197

Iturria: INCIBE

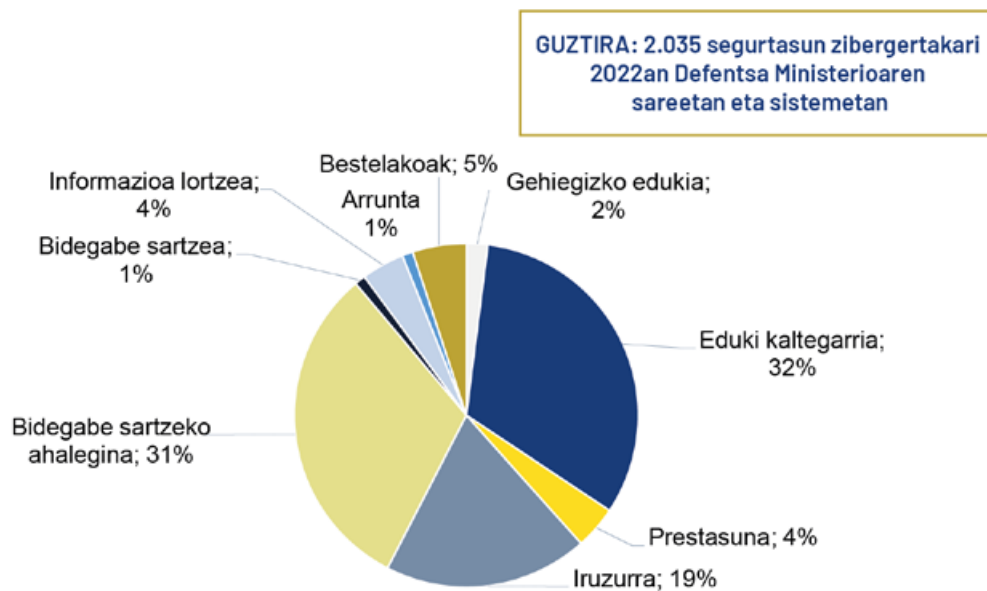
Iturria: INCIBE

8.6 Irudia: INCIBEk tipologiaren arabera 2022an kudeatutako zibergertakarien kopurua

Iturria: INCIBE

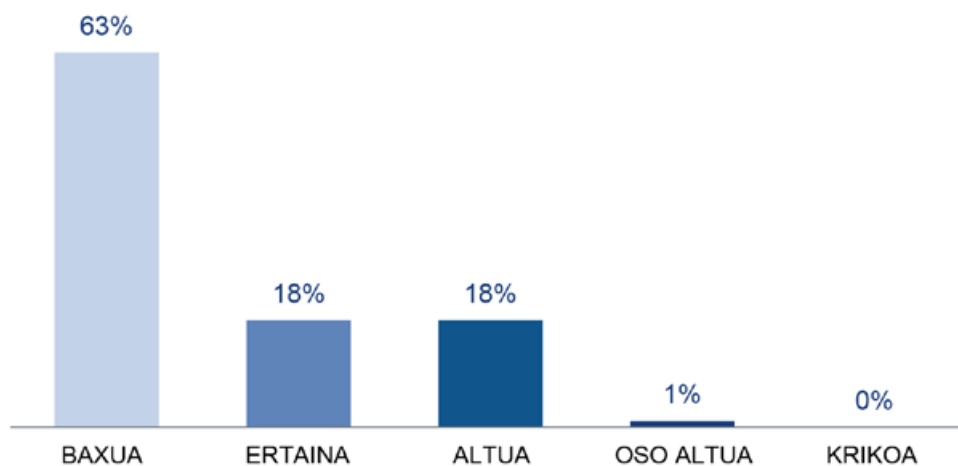
8.7 Irudia: INCIBEk kudeatutako gertakarien guztizko kopurua

Iturria: Defentsa Ministerioa

8.8 Irudia: ESDEF-CERTk 2022an kudeatutako zibergertakarien tipologia

ARRISKUGARRITASUNA

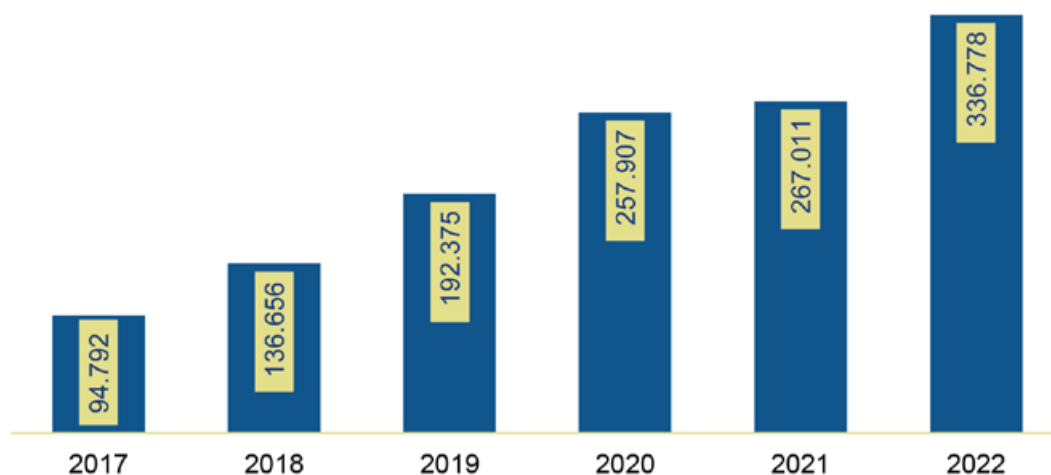

Iturria: Defentsa Ministerioa

8.9 Irudia: ESDEF-CERTk arrisku mailaren arabera kudeatutako zibergertakarien kopurua

Ziberdelituak ere gero eta segurtasun-arazo handiagoa dira. Espainian ohikoenak diren ziberdelitu-modalitateen artean, honako hauek nabarmentzen dira: euskarri teknikoko eta inbertsioetako iruzurrak, *Business Email Compromise* (BEC), *phishing* kanpaina masiboak eta, gero eta gehiago, *smishing* kanpainak. (8.10 eta 8.11 irudiak)

IRUZUR INFORMATIKOAK, GUZTIRA

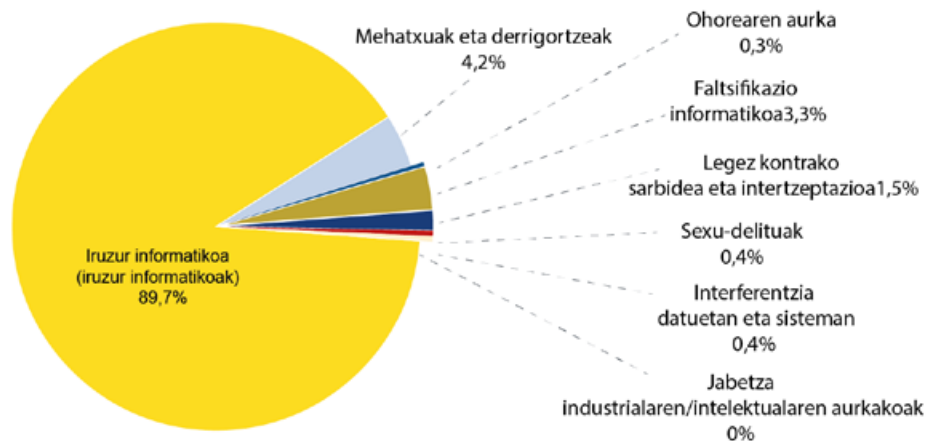
Iturria: DSNk egina, Barne Ministerioaren datuekin

8.10 Irudia: Iruzur informatikoak, guztiras

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
SARTZEA ETA LEGEZ KANPO INTERTZEPTATZEA	3.150	3.384	4.004	4.653	5.342	5.602
MEHATXUAK ETA DERRIGORTZEAK	11.812	12.800	12.782	14.066	17.319	15.969
OHOREAREN AURKA	1.561	1.448	1.422	1.550	1.426	1.194
JABETZA INDUSTRIAL / INTELKTUALAREN AURKA	121	232	197	125	137	112
SEXU-DELITUAK	1.392	1.581	1.774	1.783	1.628	1.649
INFORMATIKA FALTSUTZEA	3.280	3.436	4.275	6.289	10.476	12.536
IRUZUR INFORMATIKOA (maula informatikoak)	94.792	136.656	192.375	257.907	267.011	336.778
DATUETAN ETA SISTEMAN INTERFERITZEA	1.291	1.192	1.473	1.590	2.138	1.666
Talde penala GUZTIRA (*)	117.399	160.729	218.302	287.963	305.477	375.506

ARAU-HAUSTE PENALAK GUZTIRA (*)	2.045.784	2.131.118	2.199.475	1.766.779	1.957.719	2.325.358
ZIBERKRIMINALITATEAK KRIMINALTASUN OSOAREN % ADIERAZTEN DU	5,7%	7,5%	9,9%	16,3%	15,6%	16,1%

(*) Datos de 2022 provisionales a la espera de realizar su consolidación definitiva, facilitados por Policía Nacional, Guardia Civil, Ertzaintza, Mossos d'Esquadra y Policía Foral de Navarra

Iturria: Kriminalitatearen Sistema Estatistikoa

8.11 Irudia: Ziberkriminalitatearekin lotutako arau-hauste penalen gertaera ezagunak

2022an, ransomware motako erasoen goranzko joerak jarraitzen du, ziberkrimen kanpainetan erabiltzen direnak enpresa-korporazioen, erakundeen, agentzia ofizialen eta gizartearentzat kritikoak diren sektoreen aurka. Joera horretan laguntzen du krimen-eredua zerbitzu gisa sendotzeak (Crime as a Service edo CaaS), malware-mota guztiak saldu, banatu eta sostengatzeko plataformekin, alde aurretik ordaindu beharreko zerbitzu-ereduarenpean.

Informazioa lapurtzea, berez eta *ransomware* motako erasoekin bereziki lotuta, eta datu horiek biktimei estorsio ekonomikoa egiteko edo Genesis edo *Russian Market* bezalako merkatuen bidez *darknetean* saltzeko aktibo gisa erabiltzea mehatxu handia da oraindik ere FCSEen ikerketetan. Kriminalen munduan kriptobalioak erabiltzea ere mehatxu larria da, transakzioen anonimotasunaren eta atzerazintasunaren berezko ezaugarrietatik eratorria.

2022an, zibererasotzaile batzuek Espainiako Funtsezko Zerbitzuen Operadoreen datu pertsonalak lortzeko ahalegina egin dute. Horri esker, ondoriozta daiteke informazio hori *phishing* motako erasoetan, iruzurretan edo bestelako ondare-delituetan erabil daitekeela epe laburrean.

Bestalde, Inteligentzia Zerbitzuek talde ziberkriminalen edo ziberhaktivisten erabilera interesatua hauteman da, eta horrek egiletza ezkutatzea eta erasoaren benetakoa helburua ezkutatzea ahalbidetzen die. Talde hauetako batzuk *ransomwarean* zentratzen dira, Conti bezala, edo zerbitzuaren ukazioan, Killnet bezala.

Era berean, talde jakin batzuekiko gorroto- eta diskriminazio-delituek (gorroto-diskurtsoa), adingabeen sexu-askatasunaren aurkako delituek eta intimitate pertsonalari eragiten dioten delituek hartzen dute garrantzia, bereziki irudiak baimenik gabe zabaltzean edo jazarpen-jokabideak egitean (*ciberbullying*), adibidez, adingabeei eta bikotekide edo bikotekide ohiei buruzkoak.

Sortzen ari diren teknologiak garatzeak, hala nola adimen artifiziala (IA) edo teknologia kuantikoak, zibererasoetan erabiltzen diren taktiken, tekniken eta prozeduren bilakaeran laguntzen du, nahiz eta ziberespazioko erasoen aurrean defendatzeko gaitasunak ere hobetuko dituen.

Identifikatutako erronketako bat etorkizuneko Adimen Artifizialari buruzko Europako Erregelamendua aplikatzea izango da, edozein kasutan oinarrizko eskubideak bermatzeko, haren aplikazio askotarikoak kontuan hartuta. Etorkizuneko IA Ikuskatzeko Espainiako Agentziak, gainbegiratze nazionalako agintaritzaren nagusi gisa, funtsezko zeregina izango du aplikazio horretan. Funtsezkoa da enpresek, batez ere ETEEek, Erregelamenduko xedapenak aplikatzeko gaitasuna izatea. Prozesu horretan laguntzeko, Ekonomia Gaietarako Ministerioak Sandbox erregulatzailerik bat abiaraziko du, Erregelamendua aplikatzerakoan jardunbide hobeak identifikatzeko.

Teknologia kuantikoak mehatxu larria izan daitezke egungo kriptografiarentzat, eta gako publikoko kriptografiaren eta, beraz, sinadura digitalen segurtasuna arriskuan jar dezakete. Era berean, kriptografia sekretuak eta *hash* funtzioek (edozein datu-bloke arbitrario luzera finkoko karaktere serie berri bihurtzen duen algoritmo matematikoak) bere segurtasuna ia erdira murriztu dezakete. CNN modernizazio kriptologikoko plan baten garapenean murgilduta dago, *quantum resistant* (QR) diren zifratzaileen bilakaera eta garapenerako. Erakundeek eta enpresek aztertu beharko dute zer informazio babestu behar duten, eta migrazio-plan bat eta mehatxu kuantikoa minimizatzeke segurtasun-neurri gehigarriak ezarri beharko dituzte.

Ildo honetan, 2016az geroztik, Ipar Amerikako *National Institute of Standards and Technology* (NIST) prozesu bat garatzen ari da nazioarteko komunitate kriptografikoak protokolo kriptografiko asimetriko berriak (postkuantikoak) proposa ditzan, ordenagailu arruntetan inplementatuak, konputazio kuantikoari erresistenteak.

Bestalde, gakoan banaketa kuantikoa (QKD, *Quantum Key Distribution*), dela zuntz bidez, dela aire bidez, funtsezko ikerketa erronketako bat da, giltzarriak modu seguruan trukatzeko aukera emango baitu, mekanika kuantikoaren printzipioak erabiliz. Distantzia handietara dauden sistemetan (sateliteak) izan dezakeen erabilerak bultzada handia eman diezaioteko teknologia horri. Konputazio kuantikoarekin lotutako beste erronka batzuk hauek izango dira: tenperatura baxuko (-273°C) baldintza fisiko hain muturrekoak behar ez dituzten superkonputazio-inguruneak lortzea eta akats kuantikoak gutxitzea.

Banatutako erregistro-teknologiaren erabilera da nagusi, eta horien artean *blockchain* da nagusi. Zeharkako fenomeno horrek ziberdelitu ia guztietan du eragina, eta garrantzi berezia du *ransomware* estortsioak, iruzurrak eta jabetza intelektualari buruzko delituetatik eratorritako legez kanpoko produktu eta zerbitzuak kobratzeko orduan. Zibersegurtasuna funtsezkoa izango da teknologia honen aplikazio mota desberdinen erabilera segurua bermatzeko.

Datuaren ekonomiak gero eta garrantzi handiagoa du Europako ekoizpen ekosistemetan. *European Data Market Study*ren arabera, 2025ean BPGaren % 4 izango da, 50.000 milioi euro baino gehiago sortuko ditu eta 750.000 langile enplegatuko ditu. Ildo honetan, Datuen Europako Estrategiak datuek bultzatutako gizarte aske baten lider bihurtu nahi du EB, datuen merkatu digital bakarra sortzea sustatuz, datu horiek estatu kideen eta sektoreen artean askatasunez ibiltzea ahalbidetuko duena, enpresen, administrazio publikoen eta ikerketaren mesedetan. Hori guztia datu-ekosistemek sareko ekonomiaren ereduari jarraitzen diotelako.

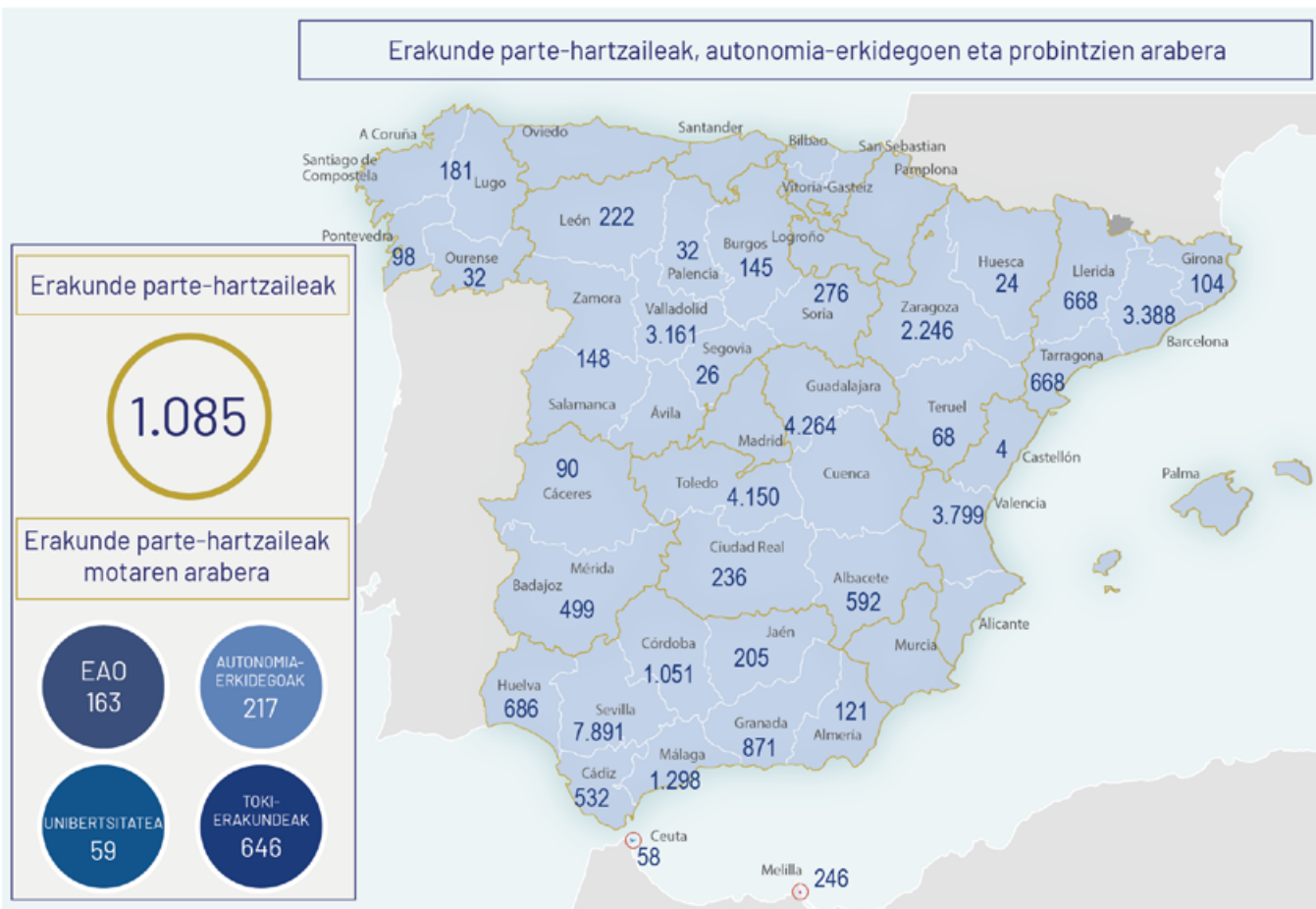
Espania nazioarteko *hub* bat bihurtzen ari da eta datuen informazio eta biltegiatze fluxuetarako helmuga segurua. Hori dela eta, erronka nagusia izango da datu-azpiegituren integrazio zuzena eta eragile desberdinen arteko elkarrengarritasuna bermatzea, bai eta haien zibersegurtasuna indartzea ere, batez ere hornidura-katearen urrakortasunaren eta lehia eraginkorra eta hornitzaileen aniztasuna bermatzeko behararen aurrean. 2020tik, Ekonomia Gaietarako eta Eraldaketa Digitalerako Ministerioak Datuaren Bulegoa du.

Lehenatze, Eraldatze eta Erresilientzia Planaren esparruan, 5Ga garraio-korridore nagusietan, herriguneetako sareetan, hedatzea bultzatzeko, transmisio mugikorrek sarea indartzeko, jarduera ekonomikoetan eta funtsezko zerbitzuetan sektore-digitalizazioko 5G trakzio-proiektuak bultzatzeko eta 5G eta 6Gko I+G eta berrikuntzako ekosistemak garatzeko inbertsioak sartzen dira, UNICO 5G Zibersegurtasuna proiektua barne, eremu militarrean eta segurtasun nazionalean nahiz zibilean 5G zibersegurtasuna bermatzera bideratutako hainbat ekintzarekin.

2022an Segurtasun Eskema Nazionalaren (ENS) eguneratze bat *argitaratu zen 311/2022 Errege Dekretuaren* bidez, zibersegurtasuna hobetzeko eta herritarren eskubideak babesteko helburuarekin, “datuak eta informazioak euskarri elektronikoan gordetzeko bermeak barne.”

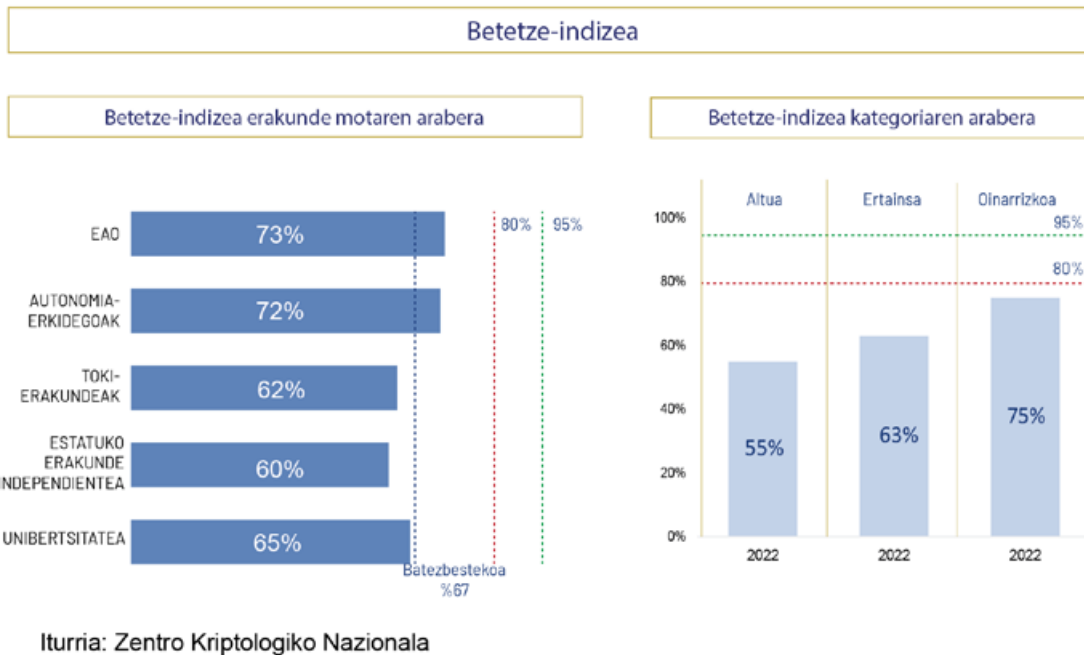
Bestalde, ZKN kontratazioak egiten ari da Estatuko Administrazio Orokorren eta Erakunde Publikoen Zibersegurtasun Eragiketen Zentroa (COCS) eraikitzeko eta ezartzeko, Estatuko Administrazio Orokorreko (EAO) 150.000 lanpostutarako azken puntuko segurtasun-agenteen lizentziak emateko eta Estatuko Administrazio Orokorreko erakundeek SENen ego-kitzapena sustatzeko. Era berean, Zibersegurtasunaren Behatoki Nazionala sortzea eta zibersegurtasuneko operazio-zentroak garatzea bultzatu da autonomia-erkidegoan eta toki-eremuan.

Segurtasunaren Estatuko Txosten Nazionalak (SETN) 1.085 erakunderen datuak biltzen ditu, guztira 18.381.526 erabiltzaileri zerbitzua ematen dieten 21.781 IKT sistemarekin (6.956 OINA-RRIZKO Kategoriako Sistemak, 11.327 MAILA ERTAINEKO Sistemak, 3.498 KATEGORIA ALTUKO Sistemak). (8.12 eta 8.13 irudiak)

Iturria: Zentro Kriptologiko Nazionala

8.12 Irudia: Segurtasun Estatuaren Txosten Nazionala

8.13 Irudia: Betetze-indizea, Segurtasun Eskema nazionalari dagokionez

Gaitasunak indartzeari dagokionez, INCIBE-CERTek zaintza digitaleko zerbitzu bat garatu du, zibersegurtasunaren arloko gertakari, mehatxu eta gorabehera garrantzitsuak detektatu, identifikatu eta aztertzeko, herritarrei, zerbitzu digitalen hornitzaileei, enpresei, operadore kritikoei eta funtsezko zerbitzuen operadoreei, RedIrisi eta interes estrategikoko beste erakunde batzuei eragin liezaieketenak.

INCIBEk hainbat zerbitzu eskaintzen ditu Funtsezko Zerbitzuetako Operadoreen eta enpresa estrategikoen prebentzio, detekzio, erantzun, berreskuratze eta erresilientzia-gaitasunak handitzeko:

- Tiresias Zerbitzua: hilero, atxikitako erakunde estrategikoei beren egungo esposizio-maila eta sarean duten ikusgaitasuna erakusteko, iturri irekietatik beren aktiboei buruz lortutako informazioaren bidez.
- Zibermehatxuak trukatzeko ICARO zerbitzua, zibermehatxuei buruzko prestakuntza partekatzeko.
- Ziberresilientzia hobetzeko adierazleen zerbitzua, hainbat tipologiatako operadoreetan ziberresilientziaren egoera neurtzeko (OCCrekin batera egiten da).

- CyberEx zerbitzua: 2012tik, INCIBE-CERTek zibersegurtasun nazionaleko ariketak garatzen ditu, funtsezko zerbitzuen operadoreei, zerbitzu digitalen hornitzaileei eta beste erakunde estrategiko batzuei zuzenduta.

Defentsaren ikuspegitik, SEGINFOSIT 2021-2023 (Informazioaren segurtasuna informazio- eta telekomunikazio-sistemetan) ekintza-plana gauzatzen jarraitu da. Ildo horretan, CNN-CERTen eta ESPDEF-CERTen arteko lankidetzak bultzatu da, informazioaren eta komunikazioaren teknologien segurtasun-ikuskapenen eta auditoretzen kopurua handitzeko. Gainera, Ziberdefentsan 5G teknologiarekin Operazio Militarretarako Garapen, Trebakuntza eta Proba Zentro bat sortzeko lanean hasi gara. Ekonomia Gaietarako Ministerioak eta Defentsa Ministerioak (Ziberespazioaren Aginte Bateratua) 2022an sinatutako ministerioen arteko akordio baten ondorioz, 35 milioi euroko aurrekontuarekin, Zentroak Indar Armatuen ziberdefentsa-gaitasunak hobetzea ahalbidetuko du.

Halaber, plataforma bat sortu da Defentsa Ministerioaren Informazio Azpiegitura Integralaren espazio-azalera murrizteko, eta zibersegurtasuneko hainbat tresna zabaldu dira ziberespaziotik datozen mehatxuak detektatzeko.

Barne Ministerioak ziberintzidenteak detektatzeko, ikertzeko eta horiei erantzuteko gaitasunari eusten dio, ziberzaintza, *pentesting* eta auditoriak bezalako neurrien bidez, gertakari eta monitorizazio berezien aurrean erantzuna emanez. Era berean, Barne Ministerioaren Ziberkriminalitatearen aurkako Plan Estrategikoa (PECC) ezartzen jarraitzen da, Polizia Nazionalaren eta Guardia Zibilaren esparruan garatua, dagozkien plan operatiboaren bidez. Era berean, nabarmentzekoa da Guardia Zibilaren ziberdelinkuentziaren arloko aholkularitza, prebentzio eta erantzun taldeak (Equipo @) sortu eta zabaltze izana. Talde horien bidez, ziberkriminalitateari lehen erantzuna ematen zaio, herritarren eta sektore publiko eta pribatuaren zibersegurtasunaren mesedetan.

CSIC, teknologia fisikoen eta informazioaren institutuaren bidez (ITEFI), zibersegurtasuna hobetzeko lau proiektu lantzen ari da: Proiektu horietako bat, CYNAMON, datu-bolumen handiak prozesatzean, mundu errealeko objektuak Internetera konektatzean eta konputazio kuantikoaren erronkak eta aukeretan oinarritzen da. Beste proiektu bat, P2QProMeTe, kriptografia arin, prekuantiko eta postkuantikoarekin lotutako algoritmoak eta protokolo kriptografikoak garatzen ari da. ORACLE proiektua, nazioartean, organikoki seguruak diren sareen alorrean eta hari gabeko sareen errendimenduan zentratzen ari da. Azkenik, SPIRS proiektu europarrak hardware-ko dedikaturiko konfiantza-erro bat (RoT) eta segurtasun-zerbitzuen multzo oso bat eskaintzeko gaitasuna duen prozesadore-nukleo bat integratzen dituen plataforma baten diseinu osoa lantzen du.

Erkidego mailan, nabarmentzekoa da Batzordeak *wireless* gailuen zibersegurtasunari buruzko RED Zuzentarauaren Egintza Delegatua onartu duela. Eskuordetutako ekitaldiari esker, Internetekin konektatzeko gai diren gailuen zibersegurtasuna indartuko da, hala nola IoT gailuak, jostailuak eta haurrak edo *wearableak* zaintzeko ekipoak, sareen erresilientziaren, pribatutasunaren edo iruzurraren aurkako babesaren arloan funtsezko baldintza batzuk ezartzen dizkietenak.

Mehatxu digitalek arau erantzun zabala ematen dute. Europar Batasunaren esparruan, azpimarratzekoa da abenduan *Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2022/2555 (EB) Zuzentzaraua* onartu izana (NIS2 izenez ezagutzen dena). Zuzentzari horrek nabarmen zabaltzen du NIS1en aplikazio-eremua, eta helburu hauek ditu: gutxieneko arauak zehaztea Batasun osoan koordinatutako esparru arautzaile baten funtzionamendurako, nazio mailan lankidetzan aritzeko eta krisiak kudeatzeko mekanismoak hobetzea, zibersegurtasun-betebeharrak dituzten sektore eta jardueren zerrenda eguneratzea eta betebeharrak horiek benetan betetzen direla bermatzeko neurri eraginkorrak izatea. Transposizioa egiteko azken eguna 2024ko urriaren 18a da.

2022/868 (EB) *Erregelamendua, Europako datu-gobernantzari buruzkoa*, maiatzean argitaratu zen, eta 2023ko irailean jarriko da indarrean. Haren helburua da datuak trukatzeko konfiantza handitzea eta datuak berrerabiltzeko oztopo teknikoak gaitzetea. Gainera, eremu estrategikoetan Europako datu-gune komunak sortzen eta garatzen lagundu nahi du, bai eta truke-sistema fidagarrien garapena bultzatu ere, lau neurri nagusiren bidez: sektore publikoaren zenbait datu berrerabiltzea erraztea, datu-bitartekariak trukearen antolatzaile fidagarriak izan daitezen bermatzea, herritarren eta enpresen eskura jartzea erraztea eta sektore eta mugetan zehar datu-fluxua erraztea.

Edukien ikuspegitik, garrantzitsua da Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2022ko urriaren 19ko 2022/2065 (EB) Erregelamendua, zerbitzu digitalen merkatu bakarrari buruzkoa (Digital Service Act). Erregelamendu horrek ahalmena ematen die zerbitzu horiek ematen dituztenei herritarren oinarrizko eskubideak arriskuan jartzen dituzten edukiak ezabatzeko, eta beharrezko eztabaida irekitzen du eskubide pertsonalen babesaren eta adierazpen eta informazio askatasunaren errespetuaren arteko orekari buruz.

Gainera, irailean, Europako Batzordeak elementu digitalak dituzten produktuarentako (*Cyber Resilience Act*) zibersegurtasuneko baldintza horizontalei buruzko erregelamendu-proposamena aurkeztu zuen. Proposamen horrek Europa osoan elementu digitalekin produktu seguruak diseinatzeke, garatzeko, ekoizteke eta merkaturatzeko nahitaezko zibersegurtasun-baldintzak ezarriko ditu.

Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2022/2557 (EB) Zuzentzarauak, Ziberresilientzia Zuzentzaraua izenekoak (2022ko abenduaren 27an argitaratu zen), funtsezko zerbitzuak ematen direla bermatzeko neurriak ezartzen ditu, bai eta erakunde kritikoek erresilientzia eta EBko barne merkatuan zerbitzuak emateko gaitasuna areagotzeko neurriak ere, bai eta erakunde horiek gainbegiratzeko, betearazteko eta identifikatzeko arauak ezartzeko neurriak ere.

Finantza-arloan, kriptoaletuen merkatuaren erregelamendua (MiCA) eta erregistro-teknologia deszentralizatuan oinarritutako eta 2022/858 EB Erregelamendu gisa onartutako merkatuko azpiegituren araubide pilotua aplikatzean, *blockchain* teknologiak ekartzen dituen berrikuntza eta efizientzia onurak ateratzea ahalbidetuko duen arau esparru bat sortuko da, eta, aldi berean, finantza-egonkortasuna, inbertitzaileen babesaren eta euroaren moneta subinotasuna bermatuko dira.

Azkenik, 2022/2554 (EB) Erregelamendua argitaratu da, finantza-sektorearen erresilientzia operatibo digitalari buruzkoa (DORA). Erregelamendu horren helburua da finantza-erakundeek jarduten duten zibersegurtasun-esparrua indartzea, sistemen digitalizazioa handitzen den heinean. Arauak betebeharrak hauek ezarriko ditu: urrakortasun zibernetikoak prebenitzeko eta detektatzeko esparru bat eratzea; jarduera-protokolo bat, horietakoren bat eraso edo gorabehera baten ondorioz gauzatzeko bada; eta kontratu betebeharrak batzuk, hirugarren hornitzaile bati zerbitzu informatikoak kanpora ateratzeko orduan.

Nazio-mailan, 43/2021 Errege Dekretua ezartzen jarraitzen da, NIS 1 Zuzentarauaren transposizioa osatzen duena. Ildo horretan, urratsak ematen ari dira Defentsa Nazionalen eragina duten funtsezko operadoreen harremana definitzeko prozesua hasteko. Horri esker, koordinazio eta laguntza hobea lortu behar da erreferentziako hiru CERTen artean (CNN-CERT, INCIBE-CERT eta MCCERen ESPDEF-CERT), eta, ondorioz, sinergiak sortu behar dira Segurtasuna eta Defentsa Nazionala hobetzeko. Defentsa Ministerioa, SENen Ikuskaritza Teknikoko Organo gisa onartua izateko, ZKNk akreditatu du bere informazio-sistemak ziurtatzeko, eta Informazioaren eta Komunikazioen Sistemen eta Teknologien Zentroak (CESTIC) eta Ziberespazioako Aginte Bateratuak (MCCEk lortu dute aintzatespen hori.

Era berean, Bosgarren belaunaldiko komunikazio elektronikoaren sare eta zerbitzuen segurtasuna bermatzeko betekizunei buruzko martxoaren 29ko 7/2022 Errege Lege Dekretuaren (5G) helburua da zibersegurtasuneko neurri teknikoaren hedapenaren eta, puntu estrategiko batekin, 5G teknologian lehia eraginkorra mantentzearen arteko oreka lortzea. Arau horrek, besteak beste, EBn ureztatzeak kudeatzeko hartutako 5G neurrietarako tresna-kutxa jasotzen du. Errege Lege Dekretuak 5G Segurtasun Eskema Nazionala onartzea aurreikusten du, behar hartutako subjektuei aplikatu beharreko segurtasun-baldintzak garatu eta zehaztuko dituen. Dagoeneko jaso dira 5G operadoreen arriskuen analisia eta arrisku horiek arintzeko neurri teknikoak eta antolaketa neurriak, bai eta aztertzen ari diren hornidura-katearen dibertsifikazio-estrategiak ere.

Beste alde batetik, Zigor Kodeari buruzko azaroaren 23ko 10/1995 Lege Organikoa aldatzen duen Lege Organikoaren proiektua prestatu da, iruzurraren aurka borrokatzeko eta eskudiruaz eta merkatu-abusuaz bestelako ordainketa-bideak faltsutzeko zuzentarauen transposizioa egiteko, bai eta Europar Batasunean zigor-urrekariaren informazioa trukatzeari eta zigor-arloko ebazpen judizialak aintzat hartzeari buruzko azaroaren 12ko 7/2014 Lege Organikoa ere (2022ko maiatzaren 20a).

Aipatzekoa da, halaber, Kontseiluaren 2001/413/JAI Esparru Erabakia ordeztzen duen eta eskudiruaz bestelako ordainbideen iruzurraren eta faltsifikazioaren aurkako borrokari buruzko 2019/713/EB Zuzentarauaren transposizioa egiteko eta Zigor Kodea aldatzeko lege-proiektua (Ministroen Kontseilua, 2022-05-10), iruzurraren eta faltsukeriaren delituak erreformatuz.

Azkenik, 2022an onartutako Telekomunikazioen Lege Orokor berriak komunikazio elektronikoaren zerbitzuen sareen osotasuna eta segurtasuna bermatzeko erreformatu-neurriak jasotzen ditu.

Arlo estrategikoan, Zibersegurtasuneko Kontseilu Nazionala (CACS) 2022ko uztailean bildu zen. Bileran, Zibersegurtasuneko Estrategia Nazionalaren urteko ebaluazio-txostena onartu zen, eta nazio mailan zibersegurtasuneko erresilientzia hobetzeko egindako jarduerak aurkeztu ziren, hala nola Zibersegurtasuneko Operazio Zentroen Sare Nazionala, Ziberintzidenteen Jakinarazpen eta Jarraipenerako Plataforma Nazionala eta EAOKo Segurtasun Eragiketen Zentroa. Era berean, EBko Kontseiluaren hurrengo Espainiaren Lehendakaritzan ziber gaiei heltzeko lantalde bat eratzea onartu zen, 2023ko bigarren seihilekoan garatuko dena, eta NIS2ren transposizio-lanei hasiera emateko lantalde bat, abenduaren 27an indarrean jarri zena. Azkenik, Errusiak Ukraina inbaditu ondoren Egoera Batzordean eratutako Zibersegurtasuneko Lantaldearen jarduerak aurkeztu ziren, informazio-sistemen eta sare nazionalen babes-maila hobetzeko helburuarekin.

Zibersegurtasuneko Batzorde Iraunkorra, ZKNren lantaldea, sei aldiz bildu da 2022an, izaera operazionalagoa duten gaiak aztertzeko.

Zibersegurtasuneko Estrategia Nazionala ezartzen jarraitzen da, Ministroen Kontseiluak 2022ko martxoaren 29an onartutako Zibersegurtasuneko Plan Nazionala gauzatu. Planak 1.000 milioi euro baino gehiagoko aurrekontua du, eta 140 jarduera baino gehiago biltzen ditu datozen hiru urteetarako, besteak beste:

- ziberintzidentek eta mehatxuak jakinarazteko eta haien jarraipena egiteko plataforma nazionala sortzea, erakunde publiko eta pribatuen artean informazioa denbora errealean trukatzeko;
- Estatuko Administrazio Orokorraren eta haren erakunde publikoen Zibersegurtasuneko Eragiketen Zentroa abian jartzea;
- nazio-mailan zibersegurtasun-adierazleen sistema integratua garatzea;
- zibersegurtasuneko azpiegiturak sortzea autonomia erkidegoetan, hiri autonomoetan eta toki-erakundeetan;
- ETEen, mikroETEen eta autonomoen zibersegurtasuna bultzatzea eta
- zibersegurtasunaren kultura sustatzea

Zibersegurtasuneko Foro Nazionalak, lankidetzak publiko eta pribaturako guneak, bere jarduerarekin jarraitzen du Estrategia ezartzen laguntzeko

Herritarrei eta enpresei zuzendutako jardueren artean, INCIBE-CERTen aldetik, zibersegurtasuneko laguntza-linearen zerbitzua nabarmentzen da, doakoa eta konfidentziala. 2022an indartu egin da, batez beste 20.000 kontsulta hilean artatzeko gaitasun nahikoa izateko.

Era berean, publiko objektiboari, herritarrei, enpresei, profesionalari eta operatzaileei eskaintzen zaizkien abisua, alertak eta buletinak emateko Alerta Goiztiarreko Zerbitzuak aukera ematen dio publiko horri azken zibersegurtasun-mehatxuak ezagutzeko. Gainera,

konponbideak edo arintzeak eskaintzen dituzte, baita jardunbide egokien gidak ere, inpaktua saihesteko.

Bestalde, INCIBE-CERTek, Interneteko Zerbitzuen Hornitzaileekin lankidetzan, erabiltzaileen gailuetan botnetekin eta beste malware-mehatxu batzuekin lotutako ziberintzidenteak identifikatzeko mekanismoak garatzen ditu. Zerbitzu hori *Europako Advanced Cyber Defense Centre* (ACDC) proiektuak proposatutako ekimenari dagokio, eta Euskarri Nazionalako Zentroen Europako Sare baten parte da, botnet sareek sortutako mehatxuen aurka borrokatzeko.

Bestalde, EGFEK segurtasun pribatua ematen duten enpresei, bereziki azpiegitura kritikoak kudeatzen dituztenei, informazioa ematen diete beren interesekoak izan daitezkeen zibersegurtasunarekin lotutako gai guztiei buruz, eta prestakuntza eta kontzientziazio jardueretan parte hartzeko aukera eskaintzen zaie.

Defentsa Ministerioak 50 dibulgazio-hitzaldi baino gehiagotan parte hartu du, unibertsitateetan, foroetan, think tank-etan. Bestalde, hitzaldiak eman dira RENIC (Zibersegurtasuneko Ikerketa Sare Nazionala) eta NATO STC (*NATO Science and Technology Organization*) ikerketa-foroetan, bai eta NATOkoko Ziberdefentsarako Bikaintasun Zentroko eta Europako Defentsa Agentziako unibertsitateetan, ikastaroetan edo jardueretan ere.

ESIKek beren unitateen eta ikerketaren gaitasunak indartu dituzte, langile espezializatuak gehituz, tresna teknologikoak emanez eta prestakuntza eta eguneratze hobea lortuz.

Polizia-kidegoek eta Botere Judizialak ziberdelituen aurrean egiten duten prebentzio ekintzaren osagarri gisa, INCIBE-CERTek prestakuntza-ekintza espezializatuak egiten ditu online ikastaroen bidez, erakunde horiek eskuratutako ezagutzak aplikatu eta integratu ahal izan ditzaten, eta herritar guztiei modu argian eta anbiguotasunik gabe transmititu, teknologia berrien erabilera seguruari buruz kontzientziazitzeko.

2022an, Polizia Nazionalak *C1b3rWall Academy*ren beste edizio bat egin zuen, zibersegurtasunaren kultura, lotutako diziplina teknologikoak zabaltzeko eta ziberkrimenaren prebentzioa sendotzeko. 51.254 ikaslek parte hartu zuten.

Guardia Zibilak Ziberespazioko Erronken Liga Nazionalaren edizio berri bat ospatu du, zibersegurtasunaren kultura bultzatzeko, adimen kolektiboa sortzen laguntzeko eta, batez ere, unibertsitate-talentuaren eta lanbide-heziketaren garapena sustatzeko. Era berean, Guardia Zibilaren Unibertsitate Zentroan, Ziberdelinkuentziaren Ikerketan aditu izateko unibertsitate-ikastaroaren laugarren edizioa egin da, eta erreferente gisa finkatu da nazioan eta nazioartean.

CNNk 90 prestakuntza-jarduera inguru antolatu ditu, besteak beste, ikastaroak, webinarsak, topaketak eta jardunaldiak, zibersegurtasunari buruzko ezagutza areagotzeko eta mehatxu nagusien aurrean sentsibilizatzeko. Azpimarratzekoa da 2022ko azaroaren 29tik abenduaren 1era bitartean STIC CNN-CERT / ESPDEF-CERT IV. Ziberdefentsa Jardunaldiak antolatu zirela, Ziberdefentsarako Aginte Bateratuarekin koordinatuta.

Barne Ministerioak hainbat ekimen garatzen ditu zibersegurtasunaren kultura bultzatzeko. Honako hauek hartzen dituzte barne: «Zibermehatxua segurtasun nazionalaren aurkako erasoaren bektore gisa» izeneko jardunaldiak; «Ciberland» erakusketa ibiltaria (Mapfre Fundazioarekin lankidetzan), zeinaren helburuen artean dauden Interneteko eduki ilegalak eta ez-zilegiak hautemateko hezkuntza eta ENDING nazioarteko proiektua, Erasmus+ Programarekin batera finantzatua, guztiak ere Polizia Nazionalaren antolaketarekin edo parte-hartzearekin; eta «Segurtasun Kultura» programa, Guardia Zibilaren Unibertsitate Ikasketen Zentroarena.

Nazioartean, Espainiak ziberespazio ireki, aske eta seguru baten garapena bermatzen laguntzen du maila globalean, nazioarteko foroetan parte hartuz, hala nola Nazio Batuen Lehen Batzordearen Osaera Irekiko Taldea, estatuak ziberespazioan duten jokabide arduratsuari buruzkoa, Telekomunikazioen Nazioarteko Batasuna, Mehatxu Hibridoetarako aurre egiteko Bikaintasuneko Europako Zentroa, NATOren Ziberdefentsa Kooperatiboko Bikaintasun Zentroa, Zibersegurtasuneko Adituen Foro Globala eta Interneteko Askatasunaren aldeko Koalizioa.

2022ko martxotik azarora bitartean, Espainia *Public Private Partnership Working Group* (P3WG) lantaldearen buru izan da, *Counter Ransomware Initiative* nazioarteko gobernuen arteko ekimenaren barruan. Ekimen hori Estatu Batuek babestu dute eta *ransomwarearen* aurkako borroka bateratuan zentratu da, mehatxu emergente gisa. Bereziki, Barne Ministerioak Zibersegurtasuna Koordinatzeko Bulegoak (OCC) zuzendu du P3WG lantaldea, lankidetzan publiko-privatuari buruzkoa, eta 17 herrialde parte-hartzaileen arteko koordinazioa gauzatu du.

ESIKek aktiboki parte hartzen dute nazioarteko polizia-lankidetzako erakunde eta foroetan, bai maila operatiboan, bai auzitegi-medikuntzaren, prestakuntzaren edo aholkularitza estrategikoaren esparruan. Horren barruan sartzen dira Europoleko Ziberdelinkuentziaren aurkako Zentroan (EC3) integratzea, *Joint Cybercrime Task Force* (J-Cat) delakoaren barruan operazioak areagotzea eta *European Union Cybercrime Task Force* (EUCTF) erakundearen parte-hartze aktiboa izatea.

Era berean, EBko Ziklo Politikotik eratorritako EMPACT lantaldeetan lidergo eta parte-hartze aktiboa izatea; Budapesteko Ziberdelinkuentzia Hitzarmena Berrikusteko Batzordean (T-CY) parte hartzea, Kriminalitate Informatikoko Fiskaltzarekin koordinatuta; INTERPOLaren Ziberdelinkuentziaren aurkako Estrategiaren ekintzetan parte hartzea edo CIBEL@Sarean (Ziberkrimenaren aurkako Borrokan Espezializatutako Polizien Sarea) parte hartzea eta lidergo izatea (EIPAcCTO proiektu europarraren esparruan).

Era berean, Kanpo Arazoetako, EBko eta Lankidetzako Ministerioak aldebiko harreman estuak sustatzen jarraitzen du zibersegurtasunaren arloan bere bazkide nagusiekin, informazio-trukea eta gaitasunak sortzeko lankidetzak hobetzeko. Ildo horretan, azpimarratzekoa da Estatu Batuek Madrilen 2022ko martxoan zibersegurtasunaren arloan egin zuten aldebiko lehen mintegia.

2022an, CCNek, INCIBErekin lankidetzan, STIC Colombia I. eta II. Jardunaldiak antolatu ditu, Espainiaren eta Latinoamerikaren arteko aliantza sustatzeko, zibersegurtasunaren

eta lankidetzan publiko-pribatuaren arloan, nazioartean. Era berean, hainbat herrialdetako erakunde homologoekin lankidetzan aritzen da arriskugarritasun bereziko gertakariak konpontzeko. Defentsaren arloan, aktiboki parte hartzen da Ziberdefentsaren Iberoamerikako Foroan, *Cyber Commanders Forum* ean eta “5+5 Ekimen” ean.

Bestalde, TIII-IZGMMak nazioarteko estandarizazio eta eztabaida erakundeekin lan egiten du, besteak beste, Espainiako Normalizazio Elkartearekin (ENE) eta Europako Zibersegurtasun Erakundearekin.

Berrikuntzari dagokionez, Berreskuratze, Eraldaketa eta Erresilientzia Planaren esparruan, 5G eta 6G teknologietan i+D+i sustatzeko hainbat tresna onartu dira, honako hauek barne:

- *1040/2021 Errege Dekretua, azaroaren 23koa, Espainiako ikerketa zentro eta fundazio publikoei eta unibertsitate publikoei 5G aurreratua eta 6G teknologien hedapenean proiektu berritzaileak egiteko zuzeneko dirulaguntza ematea arautzen duena.*
- *ETD/805/2022 Agindua, uztailaren 15ekoa, berrikuntza-ekosistematarako 5G aurreratua eta 6G teknologiek lotutako I+G babesteko laguntzak emateko oinarri arautzaileak ezartzen dituena, eta 6G 2022 I+G Programa Bakarreko 5G aurreratuko ikerketa-azpiegiturak, ekipamendu zientifiko-teknikoa eta I+G proiektuak finantzatzeko laguntzak emateko deialdia egiten duena.*

2022an, Ziberespazioko Aginte Bateratuak (MCCE) zuzendaritza teknologikoa eman du ziberdefentsarekin lotutako zazpi I+G+b proiektutan, eta EBn beste hiru proiektu berri sinatzeko prozesuan dago. Era berean, MCCEk Barne Ministerioak bultzatutako Segurtasun Erabiltzaileen Komunitatean parte hartzen jarraitzen du, eta enpresa txikiekin («Start-Ups») eta ikertzaileekin harremanetan jartzen da, independentzia teknologikoari eustea ahalbidetuko duten proiektu disruptiboak edo garapen nazionalekoak aurkitzeko.

CSICak Espainiako industriarekin eta beste segurtasun-erakunde batzuekin duen lankidetzari eusten dio, laguntza teknologikoko kontratuak sinatuz, zibersegurtasunaren arloan egindako ikerketen emaitzak transferitzeko, eta Defentsarako eta Segurtasunerako Teknologien Zirkulua Fundazioko kide izateko. Bereziki garrantzitsua da Mikroeletronikako Zentro Nazionala osatzen duten IZKGentzat eta bere hiru institutuentzat (Bartzelonako Mikroeletro-nika, Sevillako Mikroeletro-nika eta Madrilgo Mikro eta Nanoteknologia), modu aktiboan parte hartzea munduko hornidura-katearen segurtasuna bermatzeko hainbat teknologiatan, batez ere erdieroaleetan.

EBko I+G+b Esparru Programaren (Horizonte Europa) esparruan, hainbat arlotako proiektuak finantzatzen ari dira, hala nola sistema digitaletan egindako erasoen monitorizazioa eta detekzioa, aro postkuantikorako eta nortasunaren pribatutasun eta kudeaketarako kriptografia aurreratua eta azpiegitura kritikoen babesaren eremua, zibererasoen eta/edo eraso

hibridoen aurrean funtsezko zerbitzuen jarraitutasuna bermatzeko. 2021eko deialdian, Espainiako erakundeak 11 milioi euroekin finantzatu ziren, deialdi horretan erabilgarri zeuden 87 milioi euroen gainean. Espainia hirugarren postuan kokatu zen, EBko herrialdeen rankingean, Italiaren eta Greziaren atzetik, finantzatutako proiektuen % 35 koordinatuz.

ITSAS ESPAZIOAREN KALTEBERATASUNA

Ukraina inbaditzearen ondorioak itsas eremura hedatu dira, eta mundu mailako ondorioak ditu, Itsaso Beltzeko eskualdetik askoz haratago doazenak, eremu horretan nabigazio-askatasuna eta Nazioarteko Itsas Zuzenbidea zuzenean arriskuan baitaude. Itsasoko ekonOMICean eta konektibitatean, elikagaien segurtasunean eta azpiegitura kritikoetan (esaterako, gasbideetan eta itsaspeko telekomunikazio-kableetan) izandako ondorioak urtean zehar nabaritu dira.

2022an, itsas garraioaren kostuak COVID-19 pandemiaren aurreko mailetara itzuli diren bitartean, arriskuek eta ziurgabetasunak jarraitzen dute. (9.1 irudia)

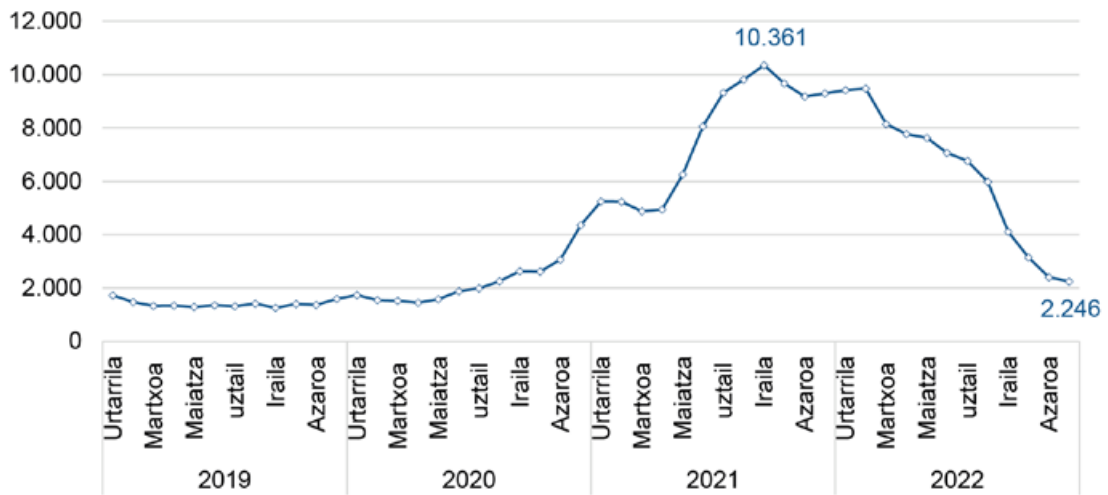
Itsas merkataritza oraindik ez da erabat berreskuratu. Munduko blokeo logistikoa ez da konpondu, eta horrek ibilbideak berrantolatzea eta Asian eskualdeko zerbitzu berriak sortzea ekarri du. 2022ko uztaileko portu-pilaketa % 37koa zen, eta 2016-2019 aldian, berriz, % 32koa. Txinako porturik garrantzitsuenen itxierak, COVID zero politika dela-eta, portu alternatiboak bilatzera, Asian zerbitzu berriak garatzera eta eskala berriak gehitzera behartu zuten. Merkataritza eta Garapenari buruzko Nazio Batuen Biltzarrak (MGNBB) munduko itsas merkataritzaren hazkundea % 1,4ra moteltzea aurreikusten du 2022an. 2023-2027 aldirako, urteko % 2,1eko hazkundea aurreikusten da, azken hiru hamarkadetan erregistratutako % 3,3ko batez bestekoa baino txikiagoa.

Ukrainako gerra izan da 2022an elikagaien, energiaren eta ongarrien munduko merkatuetan eragin handiena izan duen faktorea. Inbasioak perturbazio handiak eragin ditu itsasoko merkataritza-bide nagusietan, Itsaso Beltza Bosforo itsasartean zehar Europa eta Asiaren arteko itsas merkataritzarako irteera-gune naturala baita. Ukrainan, Itsaso Beltzeko portuak itxita egon dira gerra hasi zenetik.

Ukrainak eta Errusiak munduko gari-horniduraren ia % 30 esportatzen dute, eta Elikagaien Munduko Programak gari-horniduraren erdia erosten dio Ukrainari. Kezka handia dago Ukrainako edo Errusiako portuetatik egiten den itsas garraioak etenda jarraitzen badu, karga ontziratu gabe distantzia handietara eramateko modu bakarra itsasokoa baita.

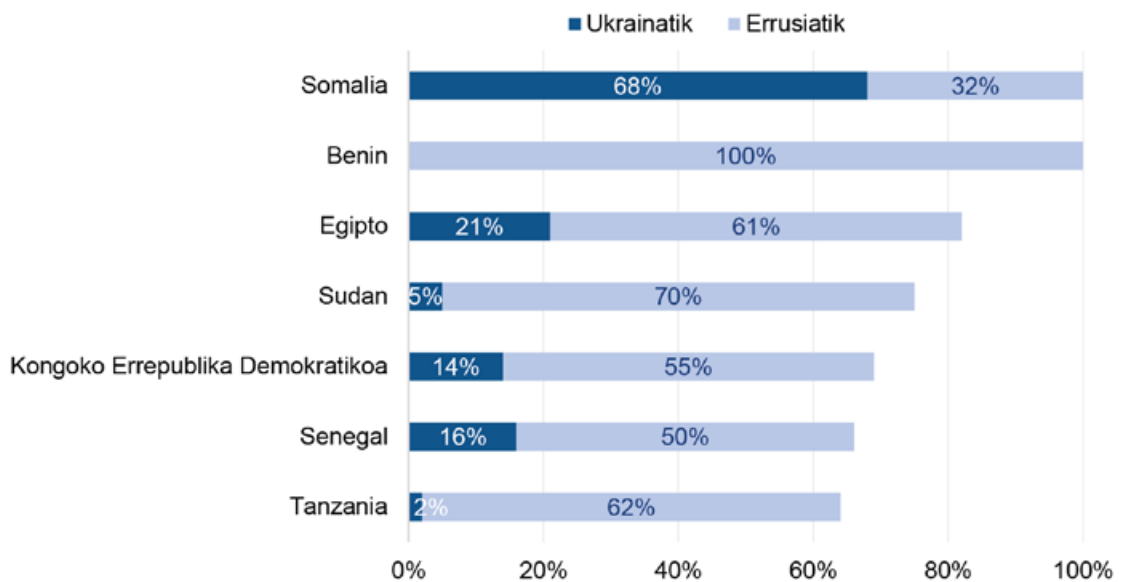
MGNBBen arabera, Errusiako eta Ukrainako zerealen esportazioen murrizketak gehien kalte-tutako herrialdeak Afrikan daude. SAMEliak eta Beninek gariaren % 100 inportatzen dute Ukrainako eta Errusiako iturrietatik. Egiptok, Sudanek, Kongoko Errepublika Demokratikoak, Senegalek eta Tanzaniak gariaren % 60 baino gehiago inportatzen dute iturri horietatik. Horregatik, MGNBBen arabera, ezin da baztertu istilu zibilak, elikagaien eskasia eta inflazioak eragindako atzeraldiak izateko arriskua. (9.2 irudia)

Unitateak: dolar amerikarrak

Iturria: DSNk egina, Freightos Baltic Index-en datuekin (FBX)

9.1 Irudia: Edukiontzien pleitaren tarifen munduko indizea (2019-2022)

Iturria: DSNk egina, UNCTAD/Statista-ren datuekin

9.2 Irudia: Gari-inportazioak Afrikako herrialdeetan

Elikagaien merkatua arintzeko, 2022ko uztailaren 22an Itsaso Beltzeko Alearen Ekimena (IBA) abiarazi zen, Turkia, Errusia, Ukraina eta Nazio Batuen partaidetzarekin Nazioarteko Itsas Erakundearen (NIE) bitartez. IBA Ekimenak Itsaso Beltzeko hainbat portutatik esportatzeko aukera ematen du. Ekimen honen aplikazioa Istanbulgo Koordinazio Bateratuko Zentroak errazten du, karga-ontziak Itsaso Beltzeko portuetatik nazioarteko uretaraino gidatzen baititu, minatutako eremuak saihestuz, itsas korridore seguru baten bidez. Ekimena, Errusiako gobernuak bere kabuz bertan behera utzi zuena 2022ko urriaren amaieran, Ukrainak Sebastopoleko portuari egindako erasoaren alegazioen ondoren, azaroan berrabiarazi zen. (9.3 irudia)

Iturria: DSNk egina, Europar Batasuneko datuekin

9.3 Irudia: Itsas Beltzeko Alearen ekimena (BSG)

Ekimena sinatu zenetik, Ukrainako portuetatik esportatutako ale eta beste elikagai batzuen tona-kopurua 25 milioi tonatik gorakoa da. Bidalketa horien laurdena errenta baxuko herrialdeetara egiten da.

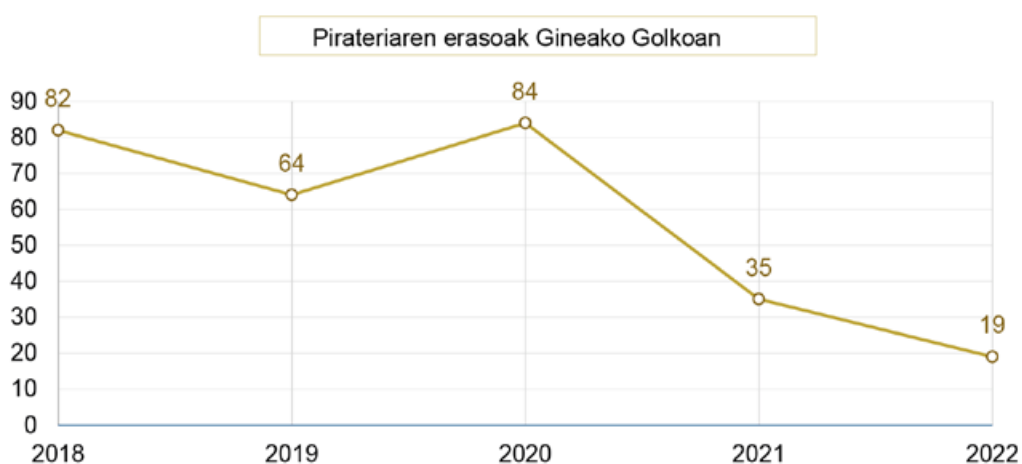
Nazioarteko agertoki geostrategiko konplexuaren isla da mehatxu hibridoak areagotu egin direla, eta gero eta arrisku handiagoa dagoela itsas azpiegitura kritikoei, hala nola itsaspeko kableei eta gasbideei, eraso egiteko. *Nord Stream 1 eta 2ko* egituren sabotajeak agerian uzten du arrisku horren garrantzia eta azpiegitura horiek babesteko beharra.

Telekomunikazioetako urpeko kableen babesak ere protagonismoa hartu du, mundu mailako informazio digitalaren % 95 baino gehiago horien bidez igarotzen baita. Izan ere, Ukraina inbaditzean hasi zen, eta Errusiako unitateei buruzko susmoak nagusitu dira, kable horien trazaduratik gertu ari baitira.

Itsaso Beltzetik haratago, itsas segurtasunaren arriskuak biltzen dituzten beste eremu batzuk Gineako golkoa, eskualde indo-pazifikoa eta Taiwango itsasartea dira.

Gineako Golkoa garrantzitsua da petrolio gordina, gas naturala eta salgaiak hego Afrikatik eta hegoalderantz igarotzeko. Espainiak parte hartzen du trafiko horretan (Nigeria petrolio- eta gas-esportatzaile garrantzitsua da gure herrialdera), eta, gainera, atunontzi-flota bat dauka itsas zabalean, Nigeriaren parean. Errusiak Ukrainan egindako inbasioaren eragina eskualde honetan nabaritu da, elikagaien eta energiaren banaketari dagokionez.

2022an, pirateria-ekintzen beheranzko joera finkatu zen eskualde horretan, batez ere, dotazioak bahituta egindako erasoak. 2022ko erasoak eta gertakariak % 46 jaitsi dira 2021eko datuekin alderatuta. Era berean, azpimarratzekoa da gertakari gehienak barneko uretan eta kostaldeko eremuetan gertatzen ari direla, batez ere Nigerreko deltan, bunkerizazioaren bidez.(9.4 irudia)

Iturria: DSNak egina, ICC International Maritime Bureau-ren datuekin

9.4 Irudia: Pirateriaren erasoak Gineako Golkoan

Erasoen kopuruak behera egin duen arren, pirata talde aktiboek jarduteko gaitasuna dute oraindik. Merkataritza trafikoarentzat gaur egun dagoen mehatxurik handiena erregaia lapurtzeko erasoekin lotuta dago. Eskualde honentzat garrantzitsuak diren beste erronka batzuk legez kontrako trafikoa eta ingurumenaren narriadura dira.

Ildo horretan, garrantzitsua da nazioarteko lankidetzak. G7++ taldeak Yaundeko prozesuari ematen dion laguntzari, Europar Batasuneko estatu kideen koordinazioari (Itsas Presentzia Koordinatuen bidez) eta Espainiako segurtasun kooperatiboko jarduerari (aire- eta itsas baliabideak hedatuz) eusten zaie.

Eskualde indo-pazifikoa interes geopolitikoko eremua da Espainiarentzat eta Europar Batasunarentzat, 2021ean eskualde geografiko zabal horri eskainitako estrategia espezifikoa bat aldarrikatu izanak erakusten duenez.

Artikoari dagokionez, izotzik gabeko Ozeano baten perspektiben eta baliabide naturalen ustiapenari buruzko espekulazioen aurrean, segurtasun-dilema bat agertzen da, nagusiki Errusiak eta, neurri txikiagoan, Estatu Batuek eskualdea birmilitarizatzea ezaugarritzat duena.

Itsaso Gorrian eta Adengo Golkoan, Yemengo ezegonkortasunaren ondorioz, Yemengo kostaldetik oso gertu dauden eremuetan unean-unean arriskua dago, lehergaia daramaten itsasontzi erradiozuzenduak eta mina-zelaiak daudelako. 2022ko urtarrilaren 2an, Golkoko Lankidetzak Kontseiluak Arabiar Emirerri Batuetako bandera-ontzi baten lapurreta gaitzetsi zuen.

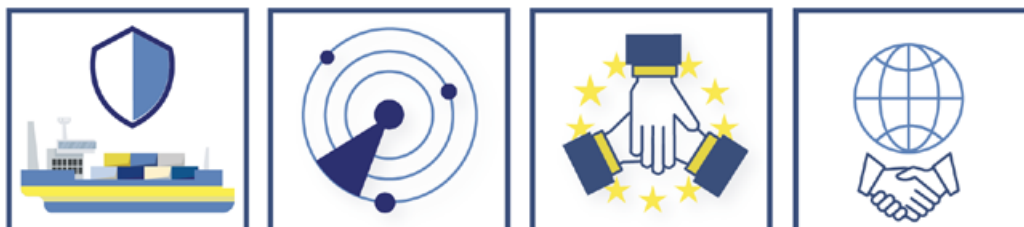
Afrikako adarrari dagokionez, itsas pirateriako gertakarien zifrak maila minimoetan mantentzen dira. Hala ere, erriberako herrialdeetako egoera sozio-ekonomiko zaila dela eta, itsas presentziak jarraitu egin behar du. Horregatik, Espainia buru duen EUNAVFOR Atalanta operazioa beste bi urtez luzatu da.

Horrez gain, 2022ko otsailaren 1ean, EBko Kontseiluak Itsas Presentzia Koordinatuak jarri zituen abian ipar-mendebaldeko Indiako ozeanoan. Horrela, Ormuzko itsasartetik Capricornio tropikoraino eta Itsaso Gorriaren iparraldetik Indiako ozeanoaren erdigunerantz doan intereseko itsas eremu bat ezarri zen, eskualdeko jarduerak osatzeko, bai EBkoak, bai estatu kideetakoak, aldi berean EUNAVFOR Atalanta operazioaren agintaldia eta aginte-katea errespetatuz. (9.5 irudia)

Lehia geopolitikoaren gorakadak, Txina Hegoaldeko Itsasoko tentsioan (Txinak beretzat aldarrikatua) eta, bereziki, Taiwango Itsasartean duen tentsioan adierazgarria da. Txinaren indar-erakustaldiak areagotu egin dira, 2022ko bigarren erdian uhartea inguratzen duten uretan benetako suarekin egindako ariketekin.

2022ko abenduan, Taiwango agintariak salatu zuten 71 hegazkin (47 Aire Defentsaren Identifikazio Eremuan sartu ziren) eta Txinako Indar Armaturen 5 ontzi zeudela uhartearen inguruan. Txinak baieztatu zuen borrokarako prestatzeko maniobren simulazioak egiten ari dela, bai airekoak, bai itsasokoak, Taiwanekin batera, Estatu Batuen probokazioen igoerari erantzuteko.

Itsas Presentzia Koordinatuak

EBren ahalmena handitzea, bazkide fidagarri eta itsas segurtasuneko hornitzaile gisa

Itsas presentzia iraunkorra ziurtatzea itsas eremu interesgarrietan

Operazio konpromiso handiagoa ematea

Itsasoko nazioarteko lankidetzaren sustatzea

Iturria: DSNk egina, EBko Eko Kanpo Harremanetarako Zerbitzuaren datuekin

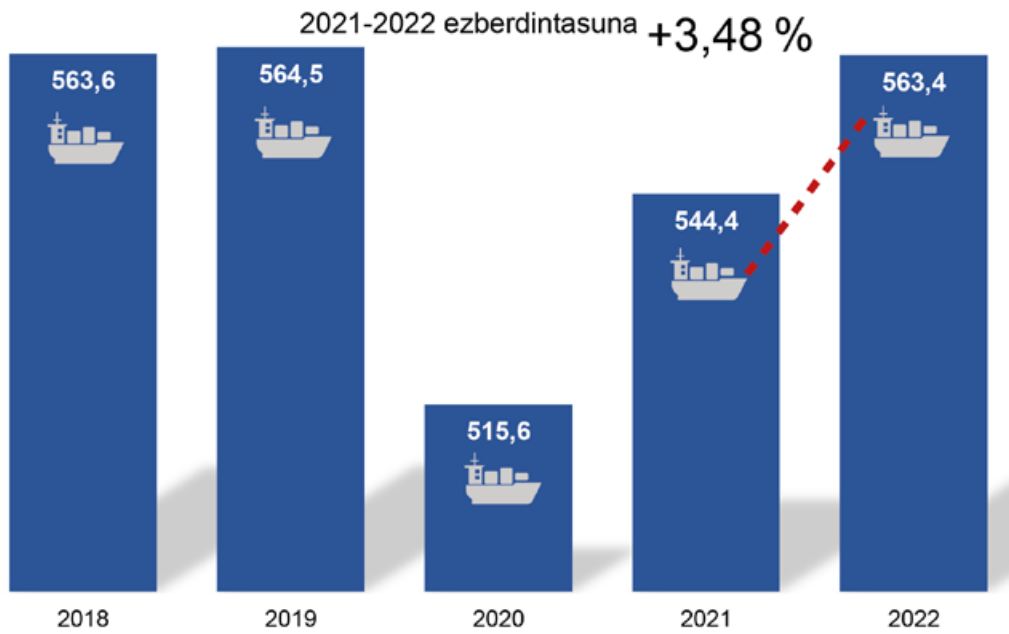
9.5 Irudia: Itsas Presentzia Koordinatuak

Zkenik, Espainiarentzat, Ozeano Atlantikoak berebiziko garrantzia du, bereziki Kanariar Uharteek. Horien defentsa Indar Armaturen hedapen orekatu eta disuasiokoaren bidez egiten da, inguru horretan Espainiaren interesak bermatzeko.

Bestalde, lehia geostrategiko eta ekonNIEko gero eta handiagoak gero eta eztabaida handiagoa sortzen du merkataritza-portuen jabetzari eta kudeaketari buruz, herrialde baten azpiegitura kritikoa den aldetik. Txinako kapitala Hanburgoko portuan sartzeari buruzko polemika da, zalantzarik gabe, gai horren garrantziaren síntAME.

Espanian, portuen garrantzia logistika eta garraio kateen kate-maila gisa honako zifra hauek bermatzen dute: horietatik esportazioen % 60 inguru eta inportazioen % 85 igarotzen dira, hau da, Espainiako kanpo-merkataritzaren % 53 Europar Batasunarekin eta % 96 hirugarren herrialdeekin. Gainera, Estatuko portu-sistemaren jarduerak garraio sektoreko BPGren % 20 inguru ematen du, hau da, Espainiako BPGaren % 1,1. 2022an, Estatuko interes orokorreko 46 portuetako trafikoa 563 milioi tonatik gorakoa izan zen. Zifra hori edukiontziko salgaien mugimenduan izandako % 3,48ko igoeran ere islatzen da, eta pandemia aurreko mailak nola berreskuratu diren erakusten du. (9.6 eta 9.7 irudiak)

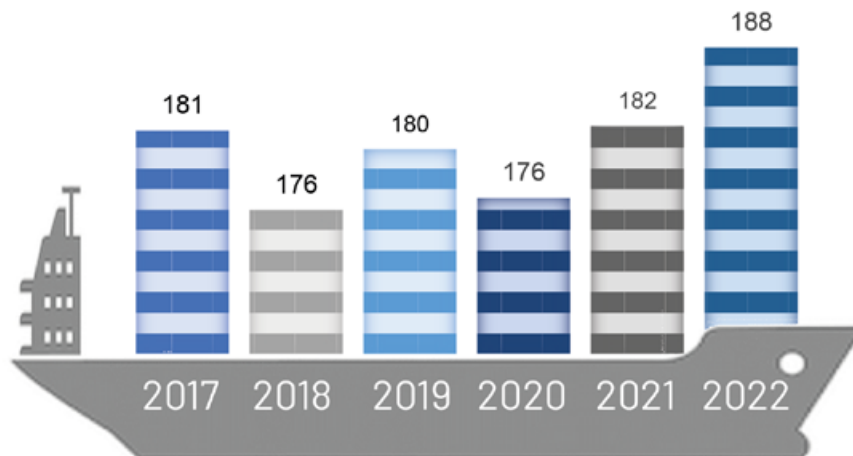
Unitateak: milioi tona (2022ko urrian gaurkotutako datuak)

Iturria: DSNk egina, Estatuko Portuen datuekin

9.6 Irudia: Espainiako portuko zirkulazioaren aldaketa

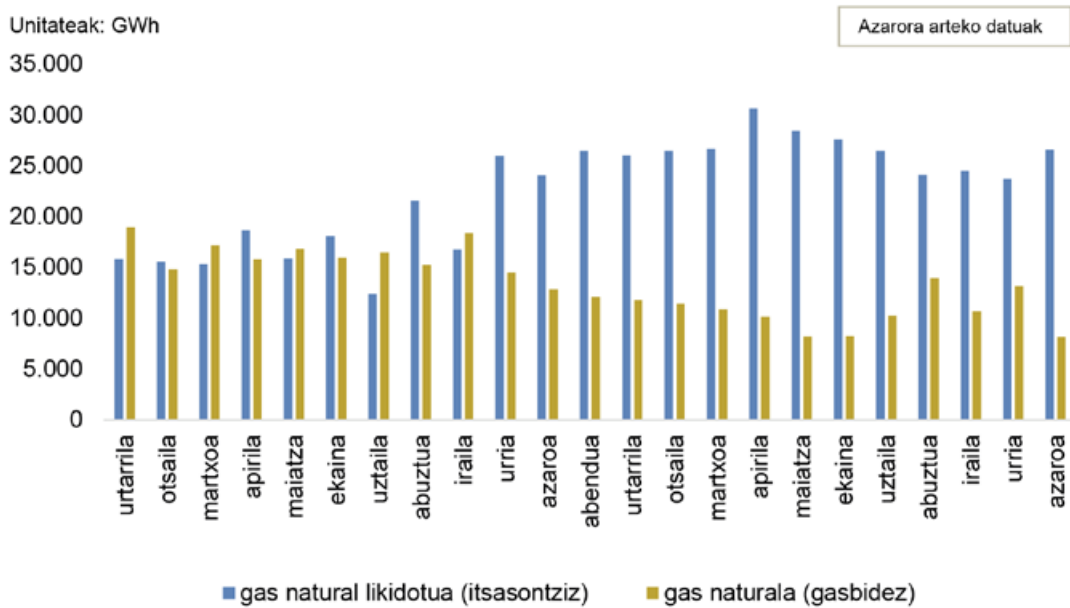
Unitateak: milioi tona

Iturria: DSNk egina, Estatuko Portuen datuekin

9.7 Irudia: Espainiako edukiontzien trafikoaren bilakaera

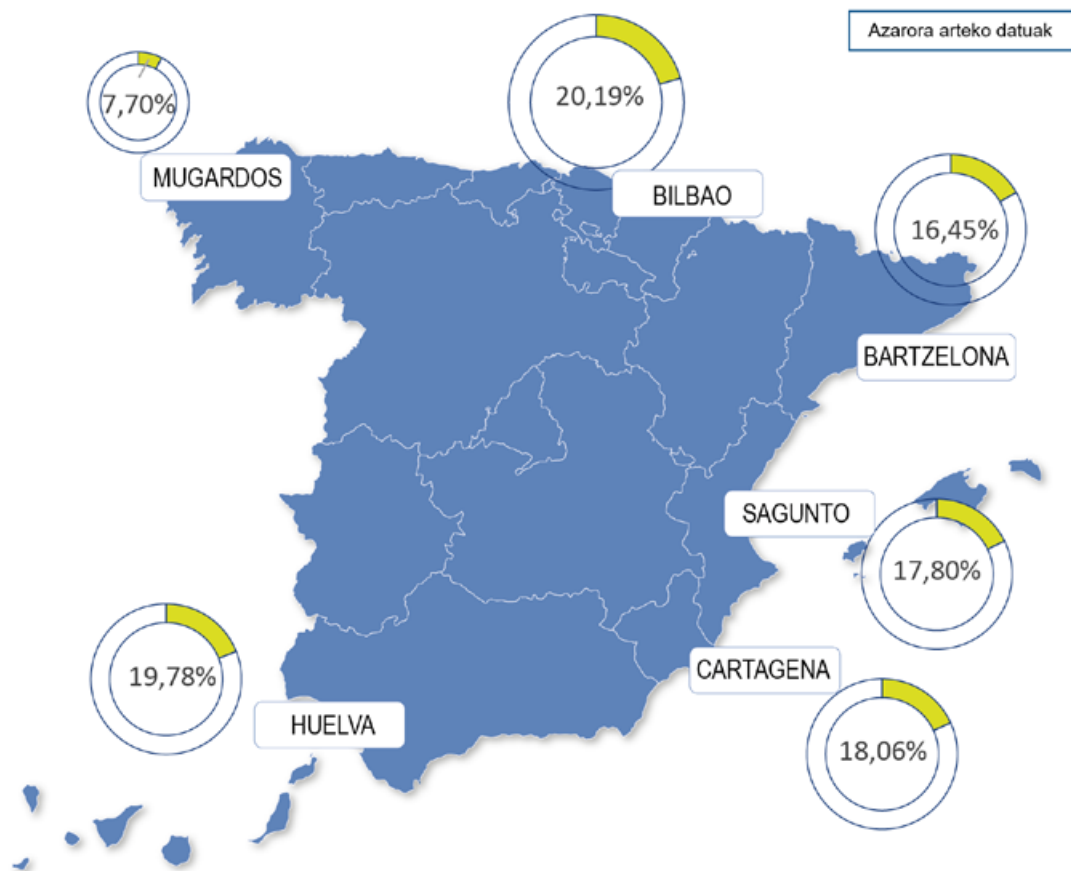
Gas natural likidotua (GNL) izan da bigarren merkantzia multzo ugariaren protagonista nagusia, solteko gai likidoak. Metano-ontziek jasotako gas natural likidotuaren bidez, 291.174 gigawatt-ordu ekoiztu dira 2022an (azarora arte), aurreko ekitaldiko aldi berean baino % 45 gehiago.(9.8 irudia)

Iturria: DSNk egina, Petrolio Produktuen Erreserba Estrategikoen Korporazioaren datuekin

9.8 Irudia: Gas naturalaren eta gas likidotuaren inportazioen bilakaera 2021ean eta 2022an

Sei landare birgasifikatzailek itsasertzeko penintsular fatxada atlantikoa eta mediterranea estaltzen dute, eta Bilbokoa da bolumen handiena duena. (9.9 irudia)

Iturria: DSNk egina, Petrolio Produktuen Erreserba Estrategikoen Korporazioaren datuekin

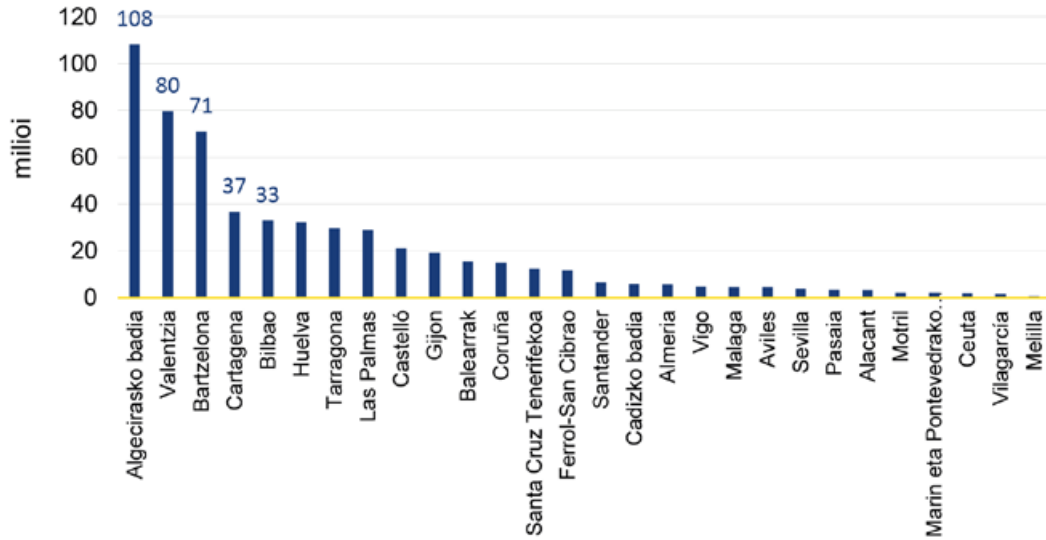
9.9 Irudia: Espainiako birgasifikazio-instalazio bakoitzean prozesatzen den GNLaren ehunekoak

2022an, Algecirasko Badia, 108 milioi tonarekin, Espainiako trafikorik handieneko portua izan zen berriro, ondoren Valentzia, 80 milioi tonarekin; Bartzelona, 71 milioi tonarekin; Cartagena, beste urte batez laugarren postuan 37 milioi tonarekin; eta Bilbo, 2022an bosgarren postuan, 33 milioi tonako mugimendurekin. (9.10 irudia)

Garraio eta itsas bidai erregimeneko bidaiarien trafikoari dagokionez, 2022an 30,9 milioi bidaiari ibili ziren guztira Espainiako portuetan, hau da, % 83ko igoera 2021arekin alderatuta. Bidaiarien trafikoak izan zen gehien hazi zena 2022an, goranzko joera sendotuz, behin 2021eko ekainean murrizketa gehienak altxatu zirenean, 2020an COVIDaren krisia gehien pairatu zuen osagaia izan baitzen. (9.11 irudia)

Unitateak: milioi tona

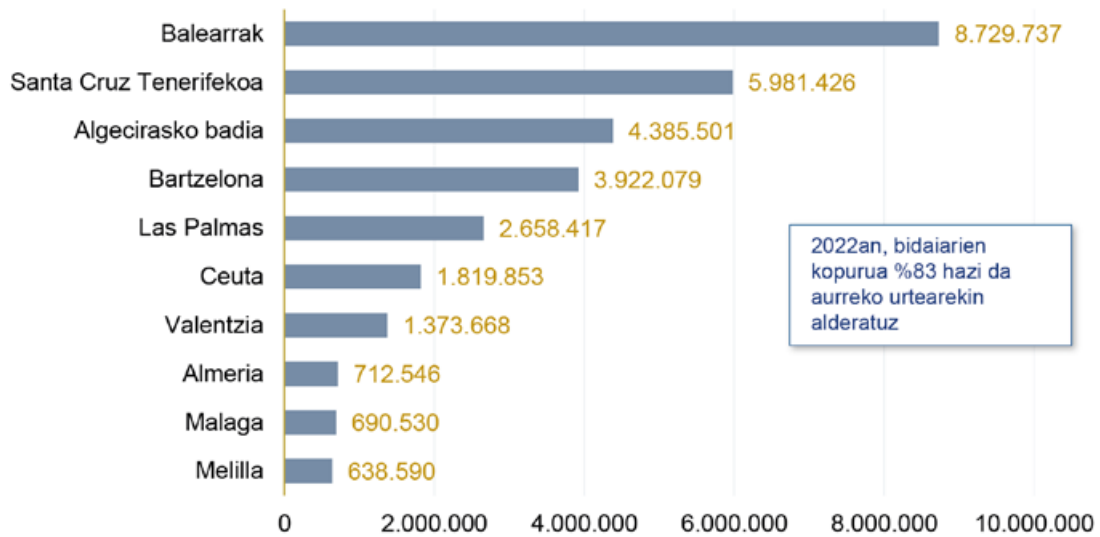
2022

Iturria: DSNk egina, Estatuko Portuen datuekin

9.10 Irudia: Espainiako portu nagusietako trafikoa 2022an

Unitateak: bidaiari kopurua

2022an, bidaiarien kopurua %83 hazi da aurreko urtearekin alderatuz

Iturria: DSNk egina, Estatuko Portuen datuekin

9.11 Irudia: 2022an, garraio eta gurutzeontzi erregimeneko bidaiariak. Bolumen handieneko Espainiako 10 portuak

2022an sendotzen den joeretako bat Informazioaren eta Komunikazioen Teknologiak (IKT) itsas eremuan aplikatzea eta erabiltzea da. Horrek, aldi berean, aurrerapena eta zaurgarritasuna dakar, itsas azpiegitura kritikoen edo nabigazio eta komunikazio sistemen aurkako zibererasoak egiteko arriskua areagotzen baitu.

Espanian, zaintzara bideratutako bitartekoen gaitasunak indartzeko eta itsas zaintzako hainbat baliabidetako informazioa integratzeko tresna berrien garapenaren adibide dira ESPIAS Europako Proiektua ekimena bezalakoak, zeinean Guardia Zibilak eta Guardia Nazional Errepublikanoak (GNR, Portugal) parte hartu duten.

Aldi berean, Zerga Administrazioiko Estatu Agentziaren (ZAEA) aduana zaintza ontzi-flotan baliabide teknologikoak eguneratzea bultzatzen ari da, gaueko jarraipen control eta esku-hartze eragiketetan helburuak monitorizatzea errazteko.

Era berean, urrunetik pilotatutako aireontzi-sistemak (RPA edo droneak) asmo anitzeko itsas zaintzako tresna eraginkorrak dira, baina, aldi berean, ekintza terroristak edo sabotaje-ekintzak egiteko bektore gisa erabil daitezke. Ildo horretan, garrantzitsua da itsas zaintzako estrategia bat bultzatzea itsas ingurunean legez kontrako ekintzak erreprimitzeko, RPA teknologian oinarrituta, sentsibilitate bereziko eremuetan (Gibraltarko itsasarteak, adibidez), noizbehinkakoa ez den ohiko zaintza ahalbidetzen duten prozedura estandarizatuen bidez.

Era berean, adimen artifizialaren inplementazioan aurrera egin behar da legez kontrako jokabideak izan ditzaketen itsas inguruneen zaintza integratuan, Adimen Artifizialeko plataformak garatuz iturri abangoardistetatik datorren informazioa integratuz (tripulaziorik gabeko ontziak, altitude handiko plataformak, satelite bidezko plataformak eta RPA).

Gibraltarko itsasarteak eta Alborango itsasoa narkotrafikoari eta kontrabandoari dagokienez gune sentikorrenetakoak dira, azken urteetan goranzko joera erakusten duten zifrekin. Horregatik, Guardia Zibilak Kanpo Zaintzako Sistema Integratua (KZSI) berri du, ekipo berriekin.

Nazioarteko esparru operatiboan, Aduanen Zaintzak PASCAL operazioan parte hartzen du. Operazio hori Espainiako eta Frantziako aduanen arteko itsas ekintza bateratua da, estupefazienteen legez kanpoko trafikoa egiten duten itsasontziak atzemateko. 2022an, aire-itsasoe-tako bitartekoak hedatu ziren Galizian, Bizkaiko Golkoan, Gibraltarko itsasartean eta Eivissako kanaleraino.

Azpimarratzekoa da Espainiak ORION Itsas Kanpainan parte hartu duela Kolonbiako Armada Nazionala buru duen itsasoz egindako trafiko ez-zilegien aurkako borrokarako.

Polizia Nazionalak eta Guardia Zibilak parte hartzen dute Europako Batzordeak finantzatutako portuen arteko lankidetzaproiektuan (SEACOP V). Proiektu horren helburua da legez kontrako itsas trafikoen (substantzia estupefazienteak, batez ere kokaina) eta Afrika mendebaldeko eta hegoaldeko herrialdeetako, Latinoamerikako eta Karibeko nazioarteko sare kriminalen aurkako borroka babestea.

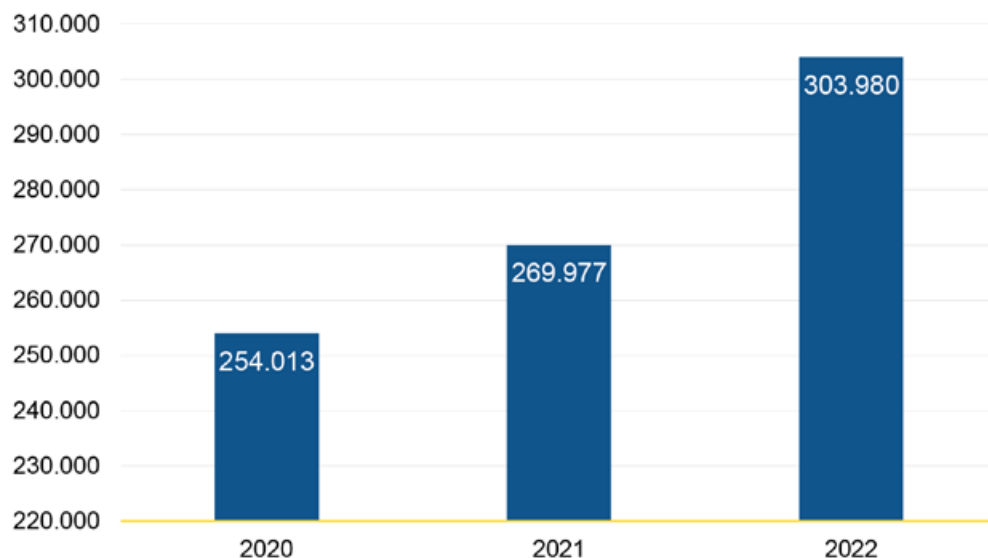
Guardia Zibilak eta Zerga Agentziako Aduana eta Zerga Berezien Departamentuak, bakoitzak bere eskumenen esparruan, Ondare Historikoa babesteko eta Kultura Ondasunen legez kanpoko trafikoari aurre egiteko Pandora VII 'nazioarteko eragiketa koordinatu dute, Euro-pol, Interpol, Aduanen Munduko Erakundearen (AME) laguntzarekin eta koordinazioarekin eta Frontexen parte-hartzearekin.

Portuetan babes-egoera egokia lortze aldera, itsas babesari eragiten dioten nahita egindako bidegabeko gertakarien edo egintzen mehatxuaren aurrean, eta bidaiarien garraioko eta ibilgailuen zamako lineetan ontziratze eta lehorreratze eragiketetan segurtasuna bermatze aldera, Segurtasuneko Estatu Idazkaritzak Portuak Babesteko Planen berrikuspenak onartzen ditu, *abenduaren 7ko 1617/2007 Errege Dekretuaren 5. artikulua*ren arabera Barne Ministerioari esleitutako eskumena.

Era berean, eta nazio-mailan, Guardia Zibilak 2022ko uztaila eta iraila bitartean «Portu seguruak» operazioa egin du Gibraltarko itsasarteko portuetan, baimendu gabeko intrusio-saiakerak hautemateko, bai eta mugako ikuskapena egin gabe salgaiak eta garraibideak sartzeko edo irteteko arriskua detektatzeko ere.

Bestalde, Itsas Salbamenduak biziki zaintzen du itsas azalera, hegazkinen eta sateliteen bidez, itsasontzietatik etor daitezkeen kutsadurei aurrea hartzeko. 2022an 259 milioi km²-ko azalera zaindu da, lurralde nazionala 512 aldiz baliokidea dena. Era berean, itsas segurtasuna areagotzeko, Itsas Salbamenduak 2022an 303.980 itsasontziren trafikoa ikuskatu zuen. (9.12 irudia)

Unitateak: Itsas Salbamenduak kontrolatutako itsasontziak

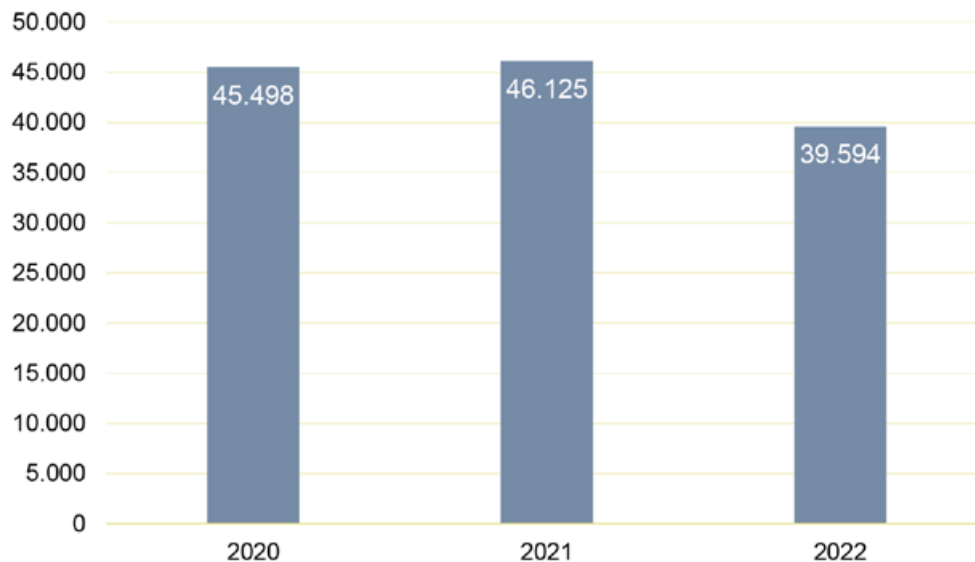

Iturria: DSNk egina, Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agenda Ministerioaren datuekin

9.12 Irudia: Espainiako itsas-trafikoaren kontrola

Bestalde, Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agenda Ministerioak (GMHAM), Merkataritzako Marinaren Zuzendaritza Nagusiaren bitartez, 1.583 ikuskapen inguru egin zizkien atzerriko ontziei 2022an, Parisko Memorandumaren esparruan. Ikuskapen horietatik 48 atxiloketa egin ziren nazioarteko hitzarmenetan ezarritako baldintzak ez betetzeagatik, itsas segurtasunari, itsas babesari, itsas ingurumenaren babesari eta/edo itsasontziko bizi eta lan-baldintzei dagokienez.

Itsas Salbamenduko Espainiako Elkarrekin (ISEE) 39.594 pertsonaren erreskate, laguntza eta bilaketa koordinatu ditu 2022an (108 pertsona egunean, batez beste), eta horietatik 20.012 sozietatearen unitate propioek erreskatatu dituzte. (9.13 irudia)

Iturria: DSNk egina, Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agenda Ministerioaren datuekin

9.13 Irudia: Itsas Salbamenduak artatutako pertsonak

Itsas ingurunearen degradazioari dagokionez, 2022ko azaroaren 1ean sartu ziren indarrean Nazioarteko Itsas Erakundearen (NIE) nahitaezko arau berriak, itsas garraioaren emisioak murrizteko. Arau horiek 2023ko urtarrilaren 1etik aurrera aplikatuko dira, eta horien artean daude itsasontzietarako energia eraginkortasunaren indizea eta karbono-intentsitatearen adierazle bat. Europar Batasunean, Erkidegoko isurketa-eskubideen merkataritza araubidea itsas garraioko jardueretara zabaltzeko erregelamendu proposamenak ebaluatzen ari dira; onartuz gero, ondoriozko araudiak ondorio garrantzitsuak izan ditzake erkidego barruko eta kanpoko merkataritzan.

Espanian, Espainiako Ozeanografia Institutuak (EOI) itsas kutsadurari buruzko programa gauzatzen du, itsas ingurunean kutsatzaileek duten kontzentrazioa eta horren ondorioak ebaluatzeko, ekosisteman eta giza osasunean eragiten dituzten inpaktuak eta mehatxuak kontuan hartuta. Horretarako, itsas kutsaduraren jarraipena egiten da, Espainiako kostalde osoaren ingurumen-egoera ebaluatzeko, ingurumen-matrize desberdinetako kutsatzaileen kontzentrazioan eta ekosisteman eragin ditzaketen ondorio biologikoetan oinarrituta.

Uraren azaleko tenperaturak gora egin du Espainiako itsas eskualde guztietan. Mediterraneoaren kasuan, gorakada 0,34°C-koa izan da hamarkada bakoitzean 80ko hamarkadaren hasieratik, MIIZak (Mediterraneoko Ingurumen Ikasketen Zentroak) 1982 eta 2019 artean lortutako eguneroko erregistroen arabera. Portuak klima-aldaketaren eraginetara egokitzeak gero eta kezka handiagoa sortzen du.

Itsaso Txikiaren egoerak dakarren ingurumen-mehatxuari dagokionez, 2022an, Espainiako Ozeanografia Institutuak (EOI) Itsaso Txikiko Itsas Ekosistemaren Jarraipena, Azterketa eta Modelizazioa jarri du abian (BELICH programa). Lehentasunezko helburu gisa, Itsaso Txikiko kostaldeko aintzira etengabe eta denbora ia errealean monitorizatzeko sistema bat instalatzea planteatzen da, arintze eta zuzenketa jardueren inpaktua eta lehengoratzeko ekintzen bideragarritasuna baloratzeko.

Arrantza-baliabideen gaineko mehatxuei dagokienez, Nazio Batuen kalkuluen arabera, legez kanpoko arrantzak 11 eta 26 milioi tona arrain arteko galera eragiten du urtean, hau da, 10.000 eta 23.000 milioi dolar artekoa (9.350 eta 21.500 milioi euro).

2022ko Arrantza Jardueren Kontrol Integralerako Urteko Planak ia 4,7 milioi euroko aurrekontua du, eta Espainiaren subiranotasuna duten uretako itsas arrantza zaintzeko eta ikuskatzeko eta lehen salmentatik aurrera arrantza produktuen merkaturatzea kontrolatzeko jarduerak-ildo koordinatuak jasotzen ditu. Beste helburu batzuen artean, legez kanpoko edo baimendu gabeko ontziak itsasoan egotea saihestu nahi da, bai eta identifikatu gabeko, arauz kontrako edo debekatutako txanku edo arrantza-aparailuak detektatzea ere, arrantzaleei debekatutako eremuetan edo hondoetan arrantzatzeko asmoa kentzearekin batera.

Era berean, Planak Guardia Zibilaren Natura Babesteko Zerbitzuak (SEPRONA) egin beharreko jarduerak jasotzen ditu, lehorreko arrantza-araudia betetzen den kontrolatzeko eta jarraipena egiteko, txanku eta harrapaketei dagokienez, arauzko neurriak baino txikiagoak dituzten espezieak edukitzeari dagokionez, edo banaketa eta merkaturatze-katea osatzen duten elementuetako edozein giza-eraginari dagokionez.

Arrantzako Idazkaritza Nagusiak kontrol eta ikuskapen baliabideak eta ekipoak ditu, legez kanpoko, aitortu gabeko eta arautu gabeko arrantzari aurre egiteko ekintza-multzo oso bat ikertzeko eta ezartzeko. 2022an, Europako Kontuen Auzitegiak “Legez kanpoko arrantzaren aurkako EBren ekintza” txostena argitaratu zuen. Bertan, Espainiako Gobernuak INDNR arrantzari aurre egiteko duen lidergoa aitortzen da.

Ikerketa-lerro horiei esker, 2022an, Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioak ukatu egin zuten 336 tona arrantza produktu inguru inportatzea, Erkidegoko merkatuan legez kanpoko arrainik sar ez zedin.

Bestalde, Ministroen Kontseiluak, 2022ko abenduaren 27an, kontrola eta ikuskapena modernizatzeko eta legez kanpoko arrantzaren aurka borrokatzeko lege-aurreproiektua onartu zuten, Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioak aurkeztua, control eta ikuskapen sistemak berrikusi eta modernizatzeko, Arrantza Politika Bateratua (APB) betetzen dela bermatzeko.

Baliabideen legez kanpoko ustiapenaren esparruan, Guardia Zibilak ASKEA III operazioa egin du (nazioartean, Europolek koordinatutako LAKE operazioaren barruan), itsas espezieen legez kontrako arrantzari, merkataritzari eta banaketari aurre egiteko. Era berean, Frontexeko Indalo Operazioak, Espainia buru duenak, itsas kutsadura eta Mediterraneoaren hego-mendaldeko arrantza ez-zilegia hartzen ditu bere helburuen artean.

Bestalde, itsasoko baliabide mineralen ustiapenari dagokionez, EOIk itsas funtsen eta habitaten kartografia sistematikoko programa bat gauzatzen du. Bertan, kontserbatu eta babestu beharreko meatze-baliabideen eta habitataren aztarnategiak identifikatzen dira, biodibertsitatearen kontserbazio-eremuen Europako sare ekologikoari, Natura 2000 Sareari, ekarpena egiteko eta 2030 Agendaren (ODS14) garapen jasangarriko helburuak betetzeko.

Ildo horretan, gaitasun nazionalak indartzeko, EOI 2022an hasi da ikerketa ozeanografikorako Odon de Buen ontzi berria eraikitzen, Zientzia eta Berrikuntza Ministerioaren flota ozeanografikoari esleituta, eta 85,4 milioi euroko inbertsioa suposatzen du.

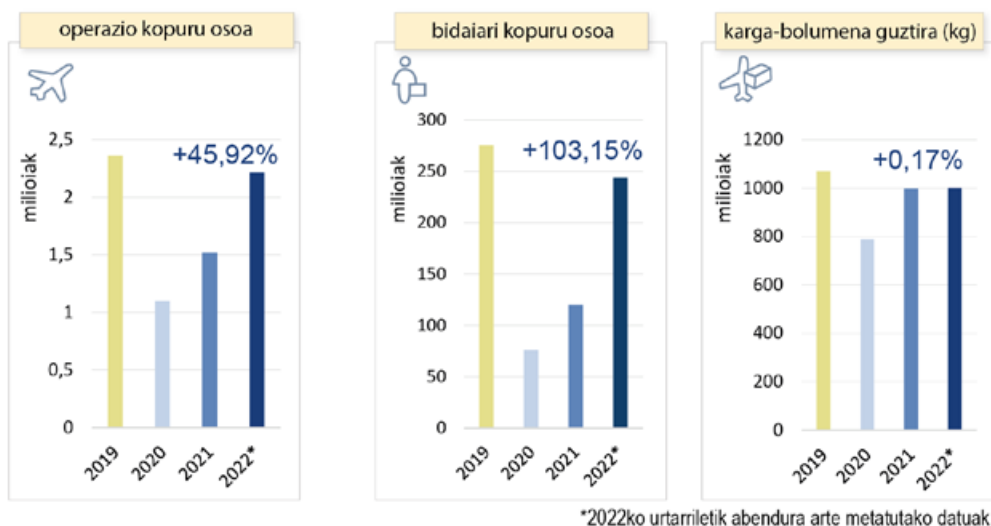
Sismo-sumendi arriskuari dagokionez, EOIk, 2011. urtean Hierro uhartean urpeko erupzioa gertatu zenetik, itsaspeko bulkanismoa eta horrek itsas ekosisteman duen eragina monitorizatzeko eta jarraitzeko programa bat mantentzen du. 2022. urtean ikerketa ozeanografikoko bi kanpaina egin dira itsas hondoen bilakaera kartografiatzeko, uren kalitatea aztertzeko eta kaltetutako urpeko eremuko itsas ekosistemen egoera ebaluatzeko.

KALTEBERATASUN AEROESPAZIALA

2022an aire-trafikoaren gorakada nabarmena erregistratu da, baina oraindik ez da 2019ko maila berreskuratu. Koronabirusaren eraginak nabarmen murriztu zuen aire-trafikoaren 2020an, 2019an aire-trafikoaren zifra historikoak izan ostean (Espainia bosgarren postuan zegoen mundu mailan bidaiari kopuruari dagokionez), baina nabarmendu behar da eragina askoz txikiagoa izan zela kargako aireko garraioari dagokionez, eta horrek garrantzi berezia hartu zuela hornidurretan, batez ere osasun-materialean. 2021ean trafikoaren suspertzen hasi zen, gorakada nabarmenekin, eta 2022an hasi da Espainiako aire-trafikoaren nabarmen hazten (10.1etik 10.3ra bitarteko irudia).

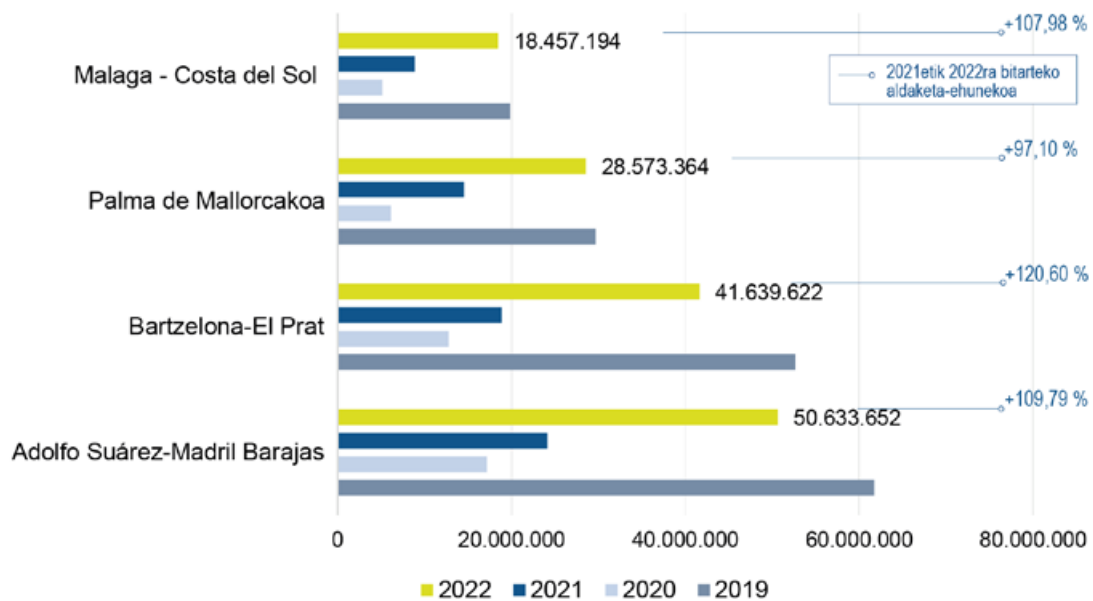
2019. urtea erreferentziatzat hartuta, 2022. urtearekiko aire-trafikoaren konparazio hauek nabarmendu behar dira:

- Bidaiarien trafikoaren: -% 11,5koa da 2019aren aldean.
- Eragiketa kopurua: -% 6,1 da 2019aren aldean.
- Salgaien bolumena: -% 3,3 da 2019aren aldean.

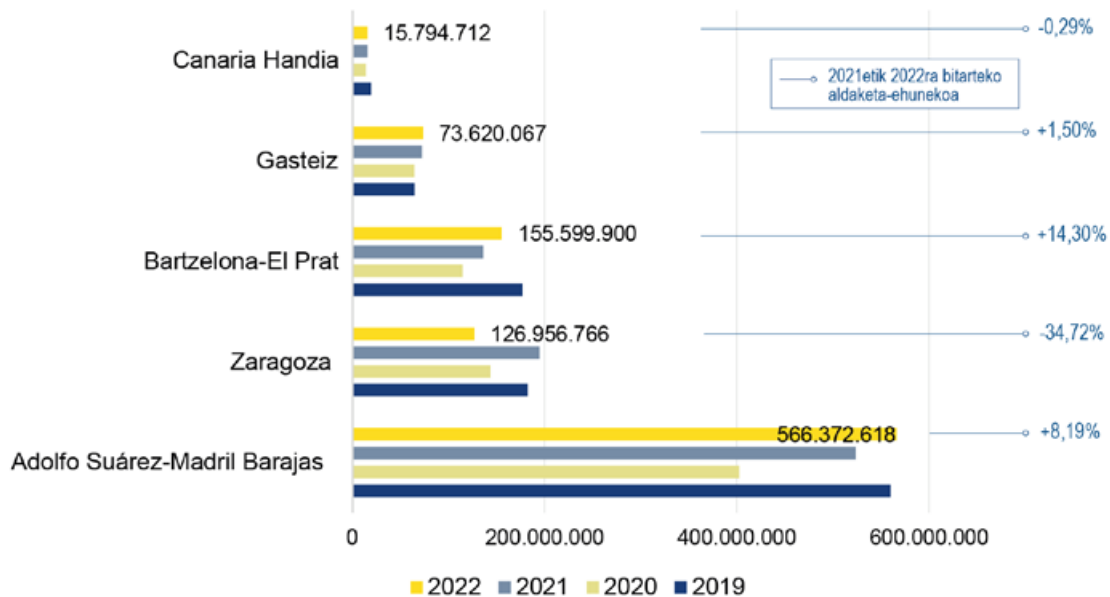
Iturria: DSNk egina, AENako datuekin

10.1rudia: Espainiako aireportuetako operazioen, bidaiarien eta karga-bolumenaren bilakaera azken lau urteotan

Iturria: DSNk egina, AENako datuekin

10.2 Irudia: Espainiako aireportu nagusietako bidaiari kopurua

Iturria: DSNk egina, AENako datuekin

10.3 Irudia: Espainiako aireportuetan kudeatutako merkantzia bolumena

Gaur egun, aire-segurtasunerako erronka nagusietako bat da urrunetik tripulatutako aireko ibilgailuak ugaritzea (UAak, RPAak, UAVak), gero eta gehiago erabiltzen baitira bai jolasaren esparruan, bai esparru profesionalean.

Handitzeak konplexutasun handiagoa sortzen du aire-espazioaren kontrolean, eta modu arduragabeen, ausarkeriaz, zuhurtziagabekeriak edo operazio-segurtasuneko eta aire-trafiko arauak urratuz erabiltzeak arriskuan jar ditzake azpiegitura kritikoak, hala nola aireportuak eta pertsonak biltzen diren edo ekitaldi sozialak egiten ari diren jarduera publikoak. Arrisku-bektore nabarmena ere bada, erakunde kriminalek edo terroristek erabil dezaketelako. Bestalde, arriskua da, sare sozialen bidez, drone komertzialak edo gerra-helburuetarako erabilera zibilekoak egokitzeko esperientzia eta ezagutza zabaltzea, Ukrainako gerrak sortutako egoeratik.

2020aren hasieratik, drone bidezko gertakari gehiago izan dira aireportu handietan. Aire Segurtasuneko Estatu Agentziak (ASEA), EAAN, ANKEMS eta Segurtasuneko Estatu Idazkaritzarekin lankidetzan, aurrera jarraitzen du droneen aurkako teknologien (C-UAS sistemak (*Counter-Unmanned Aircraft Systems*)) azterketan, teknologia horien heldutasunarekin eta arrisku-ebaluazio dinamikoekin bat etorritik aireportu nazionaletan hedatzeko.

EAANK, bere aldetik, arrisku hori bere aireportu-sarean minimizatzeko, 2021etik Droneen Mehatxurako Protokoloa inplementatzen du, mota horretako mehatxuen kasuan jarduteko prozedurak ezartzeko. Gainera, EAANK Horizonte 2020ren ASPRID (*Airport System Protection From Intruding Drones*) proiektuan parte hartzen du bazkide gisa. Proiektu horren helburua da aireportuko operazioak droneen intrusiotik babesteko arazoari aurre egitea.

Era berean, Barne Ministerioak eta ESIKek erantzuteko gaitasunak indartu dituzte, urrutiko kontrol bidez pilotatutako aireontzien eta funtsezkotzat jotzen diren fabrikazio-osagai batzuen salerosketa kontrolatzeko sistema ezartzeko lanekin; UASen eragiketei buruzko komunikazio-sistema hobetu dute Barne Ministerioaren egoitza elektronikoaren bidez; eta Polizia Nazionalaren Aireko Babeserako eta Segurtasunerako Unitateen eta abiazio arina eta urrutiko kontrol bidez pilotatutako aireontziak kontrolatzeaz arduratzen diren Guardia Zibilaren Pegaso Ekipoen hedapena indartu dute.

Era berean, nabarmentzekoa da Barne Ministerioak UAVen urruneko detekziorako, identifikaziorako, jarraipenerako, monitorizaziorako eta, hala badagokio, neutralizaziorako sistema globala arian-arian inplementatu duela, aireportu-inguruneetan (DASG sistema) hedatzea oso garrantzitsutzat hartuta.

Defentsako Estatu Nagusiko buruak baliozkotu egin ditu AZKKAen (UAS-LSS, Low, Slow and Small inguruneko aireko zaintza, kontrol eta koordinazioko azpisistema) Estatu Nagusiko baldintzak. Airearen eta Espazioaren Armadak prospekzio teknologikoaren fasearekin jarraitu du, arkitektura irekiko eta lankidetzako sistema federatu bat garatzeko. Sistema hori datu-baseak kudeatzeko teknologietan eta adimen artifizialean oinarrituko da, eta eskura dagoen informazio guztia tresna bakar batean integartzeko gai izango da, urrutitik gidaturiko aire-bilgailuetatik datozen mehatxuak antzemateko, katalogatzeko, identifikatzeko eta, hala badagokio, neutralizatzeko.

Bestalde, aire-ingurunea legez kanpoko trafikoekin lotutako jardueretarako gune aproposa izan da 2022an, abiazio komertzial tradizionalaren bidez, batez ere penintsularen hegoaldean, Ceuta eta Melilla hiri autonomoetan, bai eta legez kanpoko beste delitu edo jarduera batzuk egiteko ere.

Gainera, bidaiarien eta salgaien aireko garraio komertzialaren segurtasunak, segurtasun-neurriak eta sarbide kontrolak arian-arian handitu diren arren, mehatxuekiko edo egoera kritikoekiko bereziki sentikorra den arrisku-bektore bati eusten dio. Zentzu horretan, aipatzekoa da 2022ko abenduan errepikatu zela 2021eko azaroan Mallorcako Palman gertatutakoaren antzeko gertakari bat, ustezko larrialdi mediko bat erabiliz Casablancatik zetorren hegazkin bat Bartzelonan urgentziaz lurreratzeko, bidaiari-talde batek Espainian legez kanpo sartzeko aprobetxatuta.

Ildo horretan, Guardia Zibilak indartu egin du Ikaro Ekipoen (Portaera Anomaloaren Identifikazioa eta Erreakzio Operatiboa) hedapena. Ekipo horien xedea aireportuetako segurtasuna hobetzeko portaeraren azterketa egitea da, eta Hegaldiko Segurtasuneko Eskolten Unitate Nazionala (HSEUN) sortu du. Unitate horrek Espainiako aireontzietan hedatu ditu bere gaitasunak.

Indar Armatuei esleitutako egitekoen barruan, eremu aeroespazialean egon daitezkeen mehatxuei aurre egiteko, RENEGADE mehatxua barne, Aginte Operatibo Aeroespazialak aire-espazioaren zaintza eta kontrola, aireko poliziaren jarduerak eta aireko eta misilen aurkako defentsa egiten ditu.

Gatazka belikoko eremuek abiazio komertzialean duten eragina gero eta handiagoa da sektore aeronautikoan. Horren ondorioz, HEZINEko estatu kideek elkarren arteko segurtasun-loturak estutu dituzte eta koordinazioa sendotu dute. Hainbat ekimen bultzatu dira gatazka-eremu gisa izendatutako aire-espazioetatik hurbil edo horien barruan dauden hegaldi zibilen ohiko eragiketak babesteko. Zehazki, ASEA segurtasun-praktikak eta arrisku-ebaluazioak garatzen ari da hegazkin-konpainia nazionalentzat.

Espazioa gero eta kongestionatuagoa, lehiatuagoa eta lehiakorragoa da. 2022aren amaieran, katalogatutako objektuen kopurua 28.500etik gorakoa zen, eta horietatik 7.000 satelite aktiboak ziren. Horrek EEAn nahi du % 14ko igoera izango dela 2021. urtearekin alderatuta, eta espero da zifra horrek modu esponentzialean hazten jarraituko duela datozen urteetan.

Gero eta handiagoa den erronka horren aurrean, Segurtasun Aeroespazialeko Kontseilu Nazionalak hainbat ministeriok osatutako lantalde bati agindu zion Espazioko Alertei buruzko protokolo bat idazteko. Segurtasun Nazionalako Kontseiluak 2022ko urriaren 11n onartu zuen protokolo hori, eta azaroaren 8ko EA0ean argitaratu zen, eta 2022ko azaroan aplikatu zen CZ5B objektua atmosferan berriz sartzeko. Protokoloaren esparruan, komunikazio-prozedura bat eta ministerio arteko koordinazio-zelula bat ezarri ziren, espazioko objektuen birsartzeak aire-espazio nazionalari eragin ziezaiokeen kaltearen aurrean erantzuteko eta Espainiako subiranotasun edo jurisdikzio eremuetako aire-espazioetan eta eremu geografikoetan dagoen arriskua ebaluatzeko.

Espainiak ahalmen zibil hau du espazioaren zaintza eta jarraipenerako (SST - *Space Surveillance and Tracking*):

- S3TOC: Espazioaren Zaintza eta Jarraipenerako Espainiako Zentroa. S3TOC Teknologia eta Industria Garapeneko Zentroak (TIGZ) operazionalki kontrolatzen du, eta talkak prebenitzeko alerta-zerbitzua ematen die 30 erabiltzaile baino gehiagori eta 300 satelite baino gehiagori EBn.
- S3TSN: zaintza eta jarraipen espazialeko sentzore-sare optikoa, S3TOCera konektatuz SST zerbitzuak egiten laguntzen dutenak, datuekin eta informazioarekin. Zaintzarako bi teleskopio eta jarraipena egiteko hiru teleskopio daude lurralde nazionalen, eta jarraipena egiteko beste bi Mexikon eta Zeelanda Berrian.

Espazioaren zaintza eta jarraipenerako gaitasun militarra Aire eta Espazioaren Armadan datza, zehazki Espazioko Zaintza Eragiketen Zentroan (EZEZ). Zentro horrek sendotu egin ditu *United States Space Command*ekin eta Espazioaren Zaintza eta Jarraipenerako Europako Partzuergoarekin (EU SST - *European Union Space Surveillance and Tracking*) dituen harremanak, sateliteak berriz sartzeari buruzko informazioa edukitzeko eta segurtasun nazionalerako izan dezaketen arriskuaren katalogazioa zehazteko, dagokion objektuaren ibilbidearen eta tamainaren arabera.

2022an, aurrera egin da Espainiako Espazio Agentzia (EEA) sortzeko eta abian jartzeko prozesuan. Espainiako espazio esparruko gobernantza-organoa da, eta mekanismo berri bat ezarriko du espazioari buruzko jarduerak, haren barne-koordinazioa eta Espainiak nazioartean parte hartzea hitzartzeko, bai Europako Espazio Agentzian (EEA), bai Europako Batzordean, bai nazioarteko beste agentzia batzuekin. Sevilla aukeratu dute EEaren egoitza izateko.

Europa mailan, Europako Batzordeak eta Batasuneko atzerri- eta segurtasun-politikako goi-ordezkariak Komunikazio Bateratu bat argitaratu zuten, Europako Trafiko Aeroespaziala Kudeatzeko Jarraibideak (STM - *Space Traffic Management*) ezartzen dituen 2022ko ekaineko ondorioetan. Hiru zutabe hauek dituzte oinarri: erregulatzailerak, nazioarteko lankidetzak eta operazionalak. (10.4 irudia)

EU SST Europako Batzordearen STM gaitasunaren eragiketa-zutabea da. (10.5 irudia)

STMren DEFINIZIOA

(Europar Batasuneko Kontseiluaren Ondorioen Adierazpen eta Harreraren proposatua)

"bitartekoak eta arauak, kanpoko espaziora sartzeko, bertan jarduerak egiteko eta bertara modu seguru eta iraunkorrean itzultzeko"

STM ELEMENTUAK

"EU SST funtsezko eragiketa-ahalmena da etorkizuneko EU STMrako"

SSA, SST sartuz

Espazioko zaborra arintzea eta konpontzea

Orbitak eta erradio-espektroa kudeatzea

Operazio espazialen bizi-zikloa

Bersarrerak

Komunikazio Bateratua Europako Parlamentuari eta Kontseiluari "Europar Batasunaren ikuspegi bat espazio-trafikoaren kudeaketari dagokionez"

Kontseiluaren ondorioak Copernicus buruz hemendik 2035era (2022/06/10ean hartuak) (9395/22)

Iturria: Zientzia eta Berrikuntza Ministerioa

10.4 Irudia: STM kontzeptua, EBko Goi Ordezkariek eta EBk batera egindako adierazpenaren arabera

TALKA-ALERTAK

SSA PROGRAMA

Arriskutsutzat jotako **talka-alerta kopurua 638 izan zen**
Azterketarako garrantzitsuak izan ziren talka-alerta kopurua **3.930 izan zen**
Talka prebenitzeko bidalitako alerta kopurua guztira **7.783 izan zen**

BERSARRERAK

Atmosferan 8.000 kg-tik gorako masarekin sartu ziren objektu kopurua **3 izan zen**
Atmosferan 8.000 kg-tik 5.000 kg-ra bitarteko masarekin sartu ziren objektu kopurua **3 izan zen**
Atmosferan 5.000 kg-tik beherako masarekin sartu ziren objektu kopurua **65 izan zen**

ZATIKETAK

Gertatu diren zatiketen kopurua **7 da**
Zatiketa horiek sateliteen ez tandem edo funtzionamendu txarren ondorioa izan daitezke, baina bat ere ez da elkartu sateliteen aurkako testekin, ez eta bi sateliteen arteko talkekin ere.

Iturria: Zientzia eta Berrikuntza Ministerioa

10.5 Irudia: EU SST-ek 2022an (azaroaren 27ra arte) atzemandako talka, berrarrera eta zatiketa gertaeren kopurua

CDTI, Zientzia eta Berrikuntza Ministerioaren mendekoa, Espainia EU SSTn ordezkatzeko izendatutako erakundea da. Gainera, CDTIk S3TOCen kontrol operatiboa du, eta 2022an espazioaren zaintzarako garrantzi berezia izan duten ekitaldi hauetan aktiboki parte hartu du:

- Talken alerta prebenitzeko interes handiko 600 gertakari baino gehiago kudeatzean, maniobra-gomendioak emanez eta satelite aktiboaren koordinazioa kudeatuz. 2022an 36 maniobra egin dira talkatik ihes egiteko.
- METOP A Europako lehen satelite meteorologikoaren eta METEOSAT belaunaldiko sateliteetako baten deorbitatua, GEOtik haragoko orbitan jartzea sustatuz.
- CZ5B jaurtitzaille txinatarraren etapak birritan sartzea: 2022ko uztailean eta azaroan.

Europa mailan, espazioaren zaintzak eta jarraipenak (SST) aurre egin beharreko erronka nagusiak hauek dira:

- European autonomia propioa izatea, EU SST zutabe operazionalaren bidez, mundu mailako erabiltzaileentzako trafiko espazialaren koordinazioarekin lotutako zerbitzuak eskaintzeko.
- European berezko gaitasunak izatea LEO erregimen orbitalean 50 cm-tik beherako objektuak eta GEO/MEO erregimenean 35 cm-tik beherakoak detektatzeko. Espainian, bereziki, Morón de la Fronteran ezarritako espazio-zaintzako radarraren (S3TSR) gaitasunak areagotuko dira.
- Espazioaren zaintza eta jarraipenerako teknologiak zabaltzea, beste gaitasun batzuk barne, hala nola *passive ranging* teknikak dituzten satelite aktiboen jarraipena, tracking radarren bidezko berriz sartzeen jarraipena edo objektuak karakterizatzeko tekniken bidez gerta daitezkeen hondamendi egoerak alde aurretik detektatzea.

Eremu horretako segurtasuna nahita egindako mehatxuek ere dEEAfiatzen dute (misil anti-sateliteen probak, interferentzia elektromagnetikoak, laserra, etab.). Kontrol eta posizioko mantentze zentroak eta erabiltzaileen lur-segmentuak eraso daitezke. Horrela, azpiegitura espazialak babestea lehentasuna da Espainiaren eta EBren espazio-politikaren barruan.

Iparrorratz Estrategikoaren garapenean, EBk Segurtasunerako eta Defentsarako EBren Estrategia Espaziala idazten dihardu. Estrategia horren helburua da espazioarekin lotutako arriskuak eta mehatxuak elkarrekin ulertzen laguntzea, erantzun egokiak eta koordinatuak garatzea eta autonomia handiagoa sustatzea, azpiegitura espazialean egindako inbertsioak areagotuz. Espainiak aktiboki parte hartu du Frantziako eta Txekiako lehendakaritzetan antolatutako tailerretan, eta Kontseiluaren estrategia espazialari buruzko ondorioak, ziurrenik, Espainiaren lehendakaritzan onartuko dira.

IATEn esparruan, misil balistikoaren eta hipersonikoaren arloko mehatxuak indargabetzeko politikak garatzen ari dira, bai eta teknologia berriak eta disruptiboak ere, sateliteak neutralizatu eta suntsi ditzaketenak.

Nazio Batuen esparruan, espazioaren segurtasunari ere gero eta arreta handiagoa eskaintzen zaio, Mehatxu Espazialak Murrizteko Konposizio Irekiko Lantalde bat sortzeak (Arau, Erregela eta Jokabide Arduratsuen Printzipioen bidez) edo AEBko ebazpen berriak (Zuzeneko igoerako misil anti-sateliteen proba suntsitzaileak) erakusten duten bezala, horiek ez egiteko alde bakarreko konpromisoa sustatzen baitu.

Sektore aeroespaziala industria-sektore estrategikoa da, industria-ekoizpen osoan duen pisu espezifikogatik, ekosistema berritzailean eta beste industria batzuetan duen trakzio eginkizunagatik eta ekonomia eta lan-merkatua eraldatzeko duen gaitasunagatik, zeharka jardunez eta era askotako zerbitzuak eskainiz: garraioa, logistika, segurtasuna, ingurumena, hondamendien prebentzioa, komunikazioak, defentsa, etab.

Espainian sektore aeroespaziala oso garatuta dago, eta Europako 5. postuan dago salmentabolumenari eta enplegatutako persona kopuruari dagokienez. Espainiako merkatuak 9.083 milioi euroko fakturazioa izan zuen 2021ean, BPG Industrialaren % 6,9 (2020aren ant-

zeko zifrak oraindik COVID-19 pandemiaren eraginpean), hau da, industria nazionalaren produktibitate neurria 2,5 aldiz. Sektoreak prestakuntza handiko 38.915 lanpostu zuzen sortzen ditu, eta hazkunde handia eta I+Gko inbertsio handia ditu ezaugarri, 2021ean sektorearen fakturazioaren % 10 ingurura iritsi zena.

Gainera, Espainia da aireontzi baten diseinuaren eta fabrikazioaren ziklo osoa barne hartzeko gai den herrialde bakarrenetako bat, jatorrizko ekipoen fabrikatzaile garrantzitsu baten (OEM- *Original Equipment Manufacturer*), Airbusen eta lehen mailako (Tier-1) konpainien (hala nola *Aernnova*, *Aciturri*, *Héroux-Devtek* eta *ITP*) presentziaren ondorioz eta hauek eragin bultzatzailea dutelarik horniketa katean eta industria-lehiakortasunaren hobetzean.

Industriaren eta aeronautikaren sektorean, Espainia Airbus partzuergoko kide da, eta A400M, A380, A350, A330 eta A320 programetan parte hartzen du. Illescaseko fabrika Airbus taldearen bikaintasun-zentroa da material konposatuekin fabrikatzeko, eta Sevillako instalazioan, berriz, A400M eta C295-en azken mihizatzea egiten da.

Espainiako aeronautika-industriaren ekarpenik nabarmenetako bat Komunikazio, Nabigazio, Zaintza eta Aire-trafikoaren Kudeaketa sistemen (CNS/ATM) garapena, fabrikazioa eta ezarpena izan da, Indra bezalako enpresen lidergoari esker. Enpresa horiek, gainera, espazio-teknologiaren osagai sendoa dute. 160 herrialdek Espainiako teknologiako CNS/ATM sistemak erabiltzen dituzte.

Testuinguru horretan, EBEPE Aeroespazialak, 2022ko martxoaren 22ko Ministro Kontseiluan onartuak, funtsezko helburu bat du: Espainiako sektore aeroespaziala funtsezko eragile gisa kokatzea, sektore horretan nazioan eta nazioartean aurreikusitako eraldaketa handiei lotutako erronka eta aukera berrien aurrean. EBEPEren helburu espezifikoak hiru zutaberen inguruan egituratzen dira: aeronautikoa (323 milioi euro), espaziala (1.480 milioi euro) eta zeharkakoa (390 milioi euro).

Segurtasun Nazionalerako duten garrantziagatik, azpimarratzekoak dira satellite txikien jaurtitzatzaileak eta Lurra Behatzeko Konstelazio Atlantikoa garatzera bideratutako espazio-pilareko jarduketak. Espaziorako sarbidean nagusitasun posizioa eta Europar Batasunean errotuta ez dauden operadoreen satellite-konstelazio berriak eremu aeroespazialean kalteberatasun gisa identifikatuta daude 2021eko Segurtasun Nazionalerako Estrategian.

Bestalde, 2015etik, Espainiak Europako Espazio Agentziaren (EEA) operazio-segurtasun espazialeko programetan (*space safety*) parte hartu du. Horri esker, SST eremuan aritzen den Espainiako espazio-industria sendotu egin da nazio mailan, eta erreferente izan da Europa mailan.

STGren arloan, TIGZren bidez, Espainiako industrierako kontratuetan zuzenean itzuli diren I+G+Bko inbertsioak bi iturriren bidez egin dira: I+G+Bko programa nazionala (S3T) eta Europako Programa (EUSST).

S3T programan, radar teknologian inbertitu da 2015etik, S3TSR espazio-zaintzako radarraren eta datuak prozeatzeko teknologiaren garapenarekin, machine learning eta adimen artifi-

zialeko aplikazioekin eta SST zerbitzuak sortzearekin, hala nola talken alerta-prebentziorako zerbitzuarekin, besteak beste. (10.6 irudia)

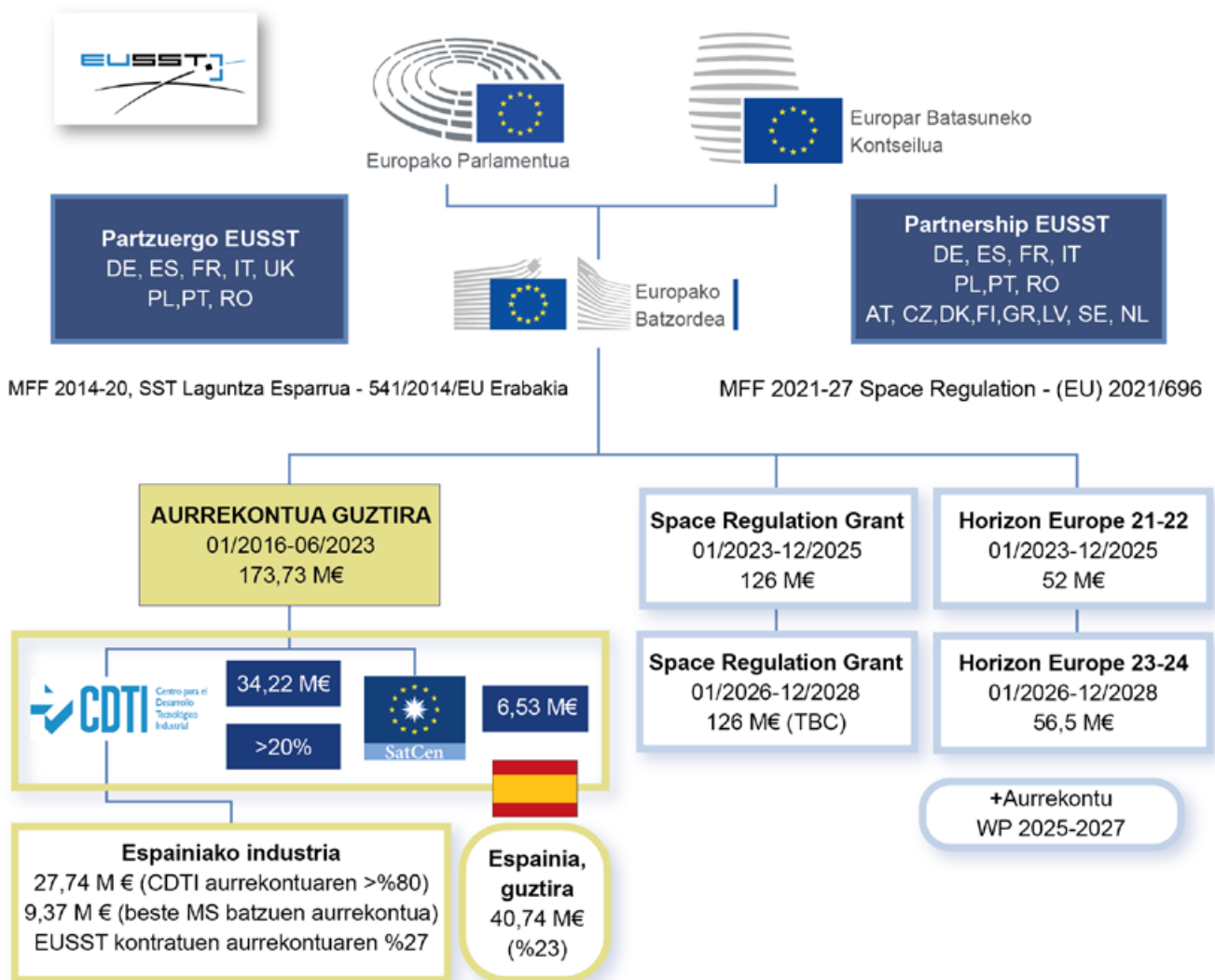

Iturria: Zientzia eta Berrikuntza Ministerioa

10.6 Irudia: S3T programa nazionala. Iraganeko eta etorkizuneko inbertsioak

Programa horren 3. eta 4. faseak 2022ko ekainaren 14an sinatu ziren, eta aukera emango du segurtasun espazialaren esparruan inbertsioak egiteko, arlo horretako autonomia nazionala ziurtatzeko, bai eta Espainiako industria SST eremuan sendotzeko ere. S3T programak 29 milioi euro inbertitu ditu orain arte.

2022an, EBko SSA (*Space Situational Awareness*) programak eta haren SST osagaiak finantzaketa- eta jardura-esparru berri bat ezarri dute, EBko 15 herrialde barne hartzen dituen Parteneriotza berria sortuta. (10.7 irudia)

+sinergien bidezko SST kontratuak (EDF, beste herrialde batzuetako Programa Nazionalak...)

Iturria: Zientzia eta Berrikuntza Ministerioa

10.7 Irudia: orain arte EUSST programan egindako inbertsioak eta etorkizuneko finantza aukerak

Hauek dira CDTIk EBko SSA Programan Espainiak izendatutako ordezkari gisa dituen erantzukizun nagusiak:

- SST proiektuaren koordinatzaile gisa jardutea, 178 milioi euro kudeatuz.
- 2021-2025 finantza-aurreikuspenen arabera.
- Zerbitzuak hornitzeko aditu taldea gidatzea, TIGZk kudeatzen duen S3TOCen jardunez, talkak prebenitzeko alerta-zerbitzuak ematen duen eragiketa-zentro gisa.

Era berean, Europako Batzordeak Europear industria SST programan gehiago inplikatzearen alde egin du, eta industrien eta start-up delakoen foro bat ezarri du, hiru gai nagusi koordinatzeko: datuen erosketak komertzialak, SST aktiboen garapena merkataritzan eta zerbitzu berriak. TIGZk gidatzen du azken lantalde hori.

EKONOMIA ETA FINANTZA-EZEGONKORTASUNA

Krisi pandemikoaren ondoren ekonomiak berriro irekitzeak eta Errusiak Ukraina inbaditzeak shock inflazionista eragin dute munduko ekonomian. Horrela, inflazioa, bereziki, 2021eko erdialdetik aurrera sendotzen da, susperraldi ekonomikoaren prozesua moteltzea ekar lezakeen arriskueta bat bezala. Zehazki, hauek dira inflazioaren igoeraren determinatzaile nagusiak:

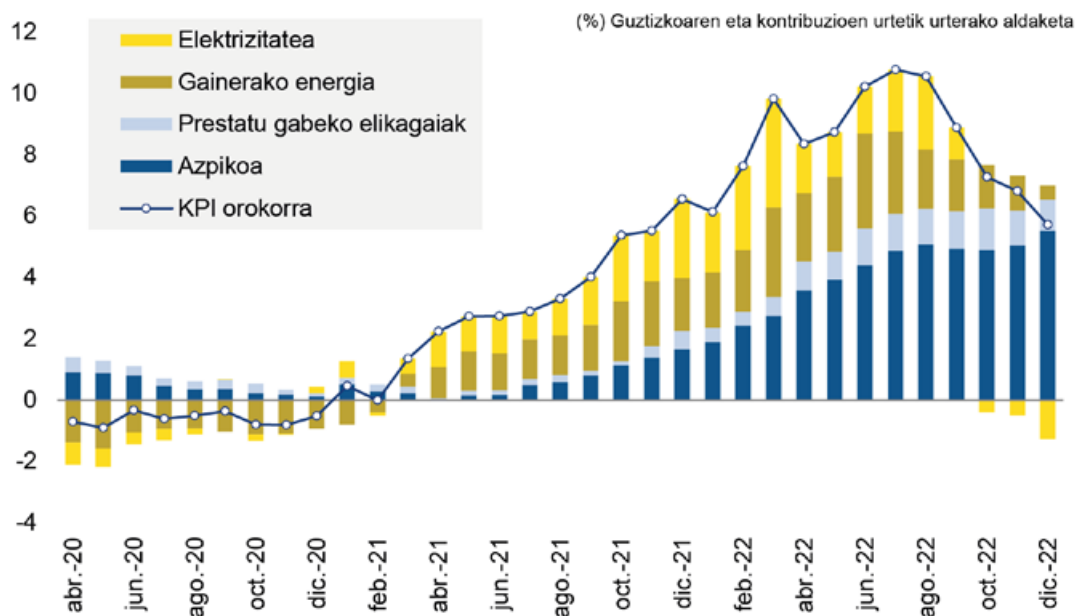
- 2021ean, eskari agregatuaren susperraldi biziak ez zuen erritmo bera ekarri eskaintzan, batez ere botila-lepo jakin batzuen ondorioz; izan ere, alde batetik, lehengaiak lortu eta bitarteko ondasunak fabrikatu ziren, eta, bestetik, nazioarteko merkataritzaren logistika eta garraioa.
- Energiaren eta lehengaien prezioen bilakaerak gora eragin zion inflazioari 2021eko erdialdetik. Petrolioaren edo gas naturalaren prezioan izandako gorakadek zuzenean edo zeharka eragin diote (elektrizitatearen prezioaren bidez) kontsumo-saskiari.
- 2022ko lehen hiruhilekoan Ukrainan gerra hasi izanak eta horniduraren ondoko ondoko eteteek igoera gehigarriak eragin dituzte energiaren eta lehengai jakin batzuen prezioetan..

Egoera horrek munduko banku zentral nagusien moneta-tonua aldatzea eragin du, Japonia izan ezik. Estatu Batuetako Erreserba Federala martxoan hasi zen erreferentziako interes-tasa igotzen, eta abenduan maila nuluetatik % 4,5era iritsi zen, hurrengo bileretan igoera gehigarriak izateko aurreikuspenekin.

Euroaren eremuaren kasuan, horrek Eurosistemak aktiboen erosketa garbiak geldiaraztea eta interes-tasa ofizialak handitzea ekarri du batez ere, interes-tasa baliogabeen edo negatiboen garai luze bat bertan behera utziz. Moneta-politikaren normalizazio prozesu horrekin batera, Transmisioa Babesteko Tresna (TBT) sortu da, Eurosistemak zor publikoa mugarik gabe erosteko, euroaren eremua zatitzeko arriskua arintzeko eta euroaren moneta batasuna osatzen laguntzeko.

Ekonomia, gaur egun, moneta-politikaren aurreko zikloan baino arrisku txikiagoan dago moneta baldintzak gogortzeko; izan ere, zor pribatua nabarmen murriztu da iraganean zeuden mailen aldean, eta interes-tasa apalen aldia baliatu da zor publikoa finantzatzeko baldintzak hobetzeko.

Espanian, inflazioa urte arteko % 5,7an kokatu zen abenduan. Nazioarteko merkatuetan gasaren eta petrolioaren prezioen jaitsierak eta prezioei eusteko hartutako neurriek hurrengo hilabeteetan prezioen dezelerazio gehigarria aurreikustea ahalbidetzen dute. Hala ere, Ukrainako gerraren iraupen luzeagoak luzatu egingo lituzke gasaren merkatuko tentsioak, prezioetan bigarren txandako efektuak izateko probabilitatea handituz. (11.1 irudia)

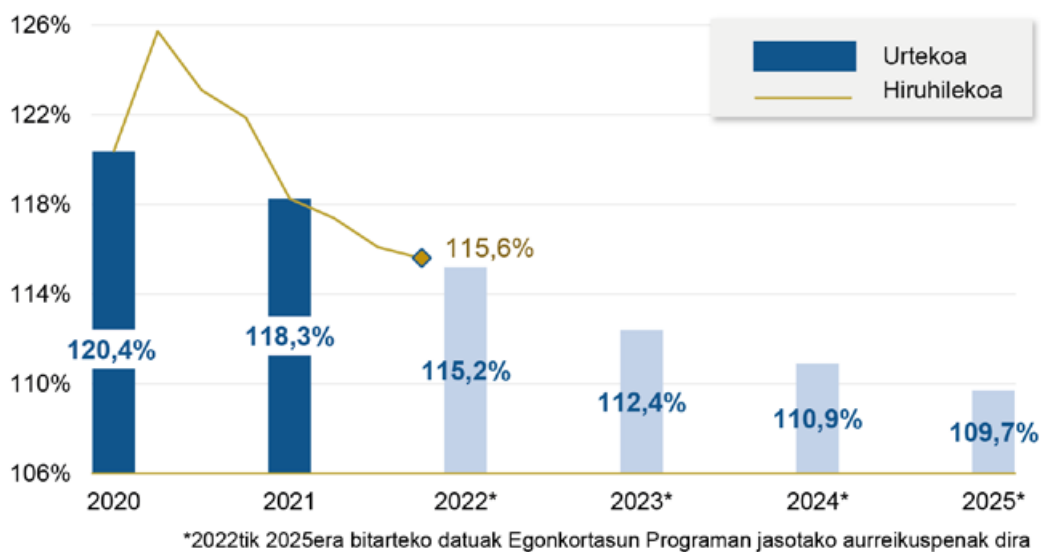

Iturria: Estatistika Institutu Nazionala

11.1 Irudia: KPIaren bilakaera (urtetik urterako aldaketa)

Bestalde, Ukrainako gerrak, inflazio handiak eta interesen igoerak erronka handia dira Estatuaren zorpetzea kudeatzeko, COVID-19aren krisiaren ondorio negatiboari aurre egin ahal izateko.

Hala eta guztiz ere, finantzaketa kostuak gutxieneko historikoetatik gertu mantendu dira, zorraren batez besteko bizitza handitzearekin batera. Espainiako ekonomiarentzat erronka kontu publikoak apurka-apurka finkatzea da, BPGren gaineko desuda publikoaren ratioa pixkanaka murriztea ahalbidetuz, eta, aldi berean, susperraldirako eta hazkunde iraunkor eta jasangarrirako zutabe egokiak ezarriz. (11.2 irudia)

Iturria: Espainiako Bankua

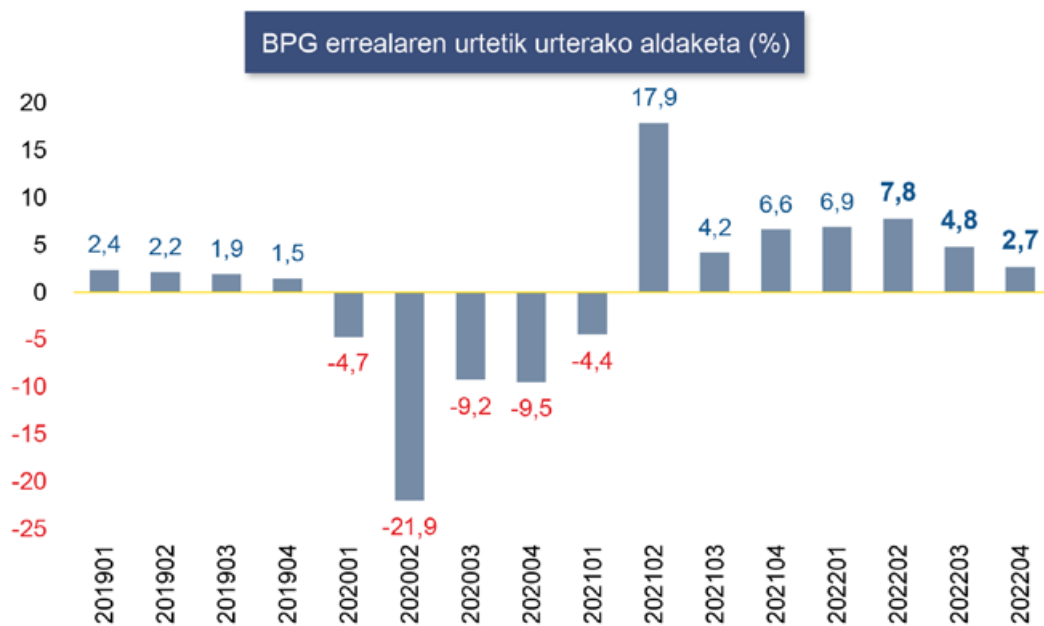
11.2 Irudia: Zor publikoa

2021ean, munduko susperraldiak eta eskaintza agregatu globalaren zurruntasun batzuek, botila-lepoak areagotu zituzten hornidura-kate globaletan, eta zenbait sargai estrategikoren (erdieroaleak, esaterako) eta lehengai jakin batzuen prezioen eskasia eta gorakada eragin zuten. Testuinguru horretan, Taiwango itsasartea bezalako gune estrategikoetan tentsio-gertakari puntualek munduko hornikuntza-bideak nahas ditzakete, Txina eta Mendebaldearen arteko desakoplamendu progresiboaren eragina jasango bailukete.

Hala ere, Txinako COVID zero politika amaitu ondoren, hornikuntza-kate globalak pixkanaka normalizatzea espero da.

Bestalde, kreditua eta likidezia murrizten den inguruneetan, atzerriko kapitalak ekonomia nazionalerako funtsezkoak diren sektore estrategikoetan sartzea mehatxua izan daiteke. Kapital berriaren beharrak jabetza industrialak galtzea eta informazio eta datu giltzarriak eskuratzea ekar dezake, eta horrek eragin negatiboa izan dezake subiranotasun eta segurtasun nazionalen.

Estatuan, hornidura-kateen disrupzioek Espainiako industriari eragin diezaiokete, eta Espainiako Bankuaren kalkuluen arabera, Espainiako BPGaren hazkunde-tasa murriztu daiteke — 0,2 eta 0,3 artean 2021ean, eta 0,5 eta 0,9 artean 2022an —; balio horiek 11.000 milioi eurotik gorakoak izan litezke. Kaltetuenetako bat automobilaren sektorea litzateke, gure ekonomian duen pisuagatik eta garrantziagatik. (11.3 irudia)

Iturria: DSNk egina, Estatistika Institutu Nazionalaren datuekin

11.3 Irudia: BPG errealaren urtetik urterako aldaketa (%)

2022an, ekonomiak hazkunde sendoa izan du, % 5,5ekoa, EInk argitaratutako aurrerapenaren arabera. Hazkundera 2021ean lortutakoaren antzekoa da, eta Gobernuak aurrekontu-planean aurreikusitakoa baino handiagoa.

Bestalde, 2023rako hazkunderaren desazelerazioa espero da, % 2,1eraino, Gobernuaren aurreikuspenaren arabera, eta NDFk, ELGak eta Europako Batzordeak hazkunde ahulagoa aurreikusten dute, % 1,1, % 1,3 eta % 1,0koa, hurrenez hurren. (11.4 irudia)

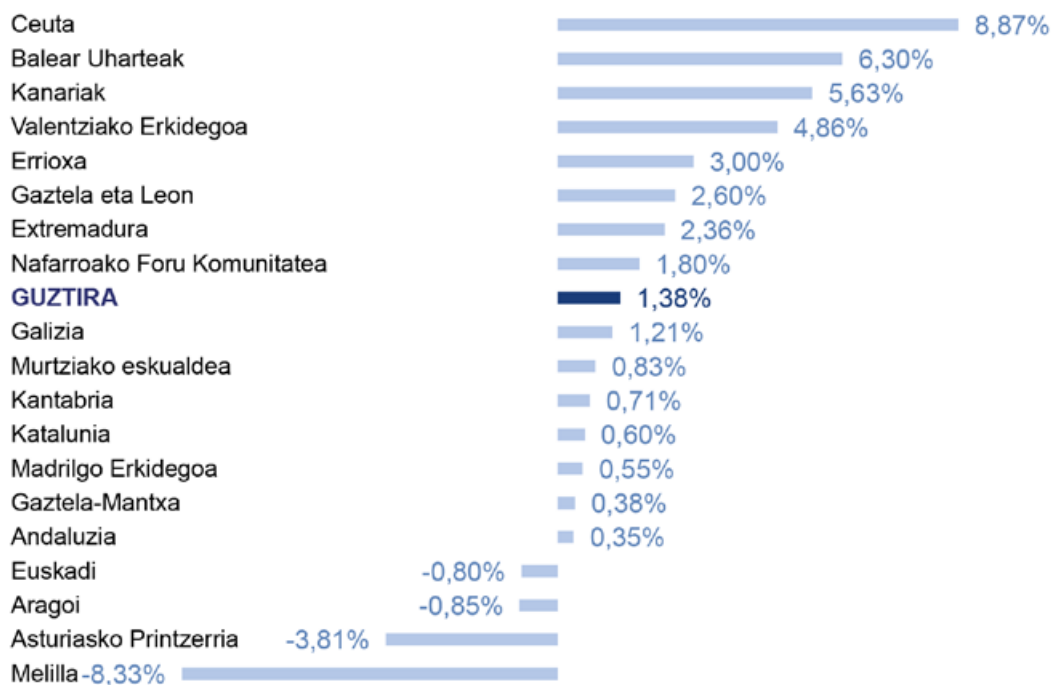
Langabeziari dagokionez, 2022an 278.900 landun baino gehiago izan ziren, % 1,38, 20.463.900 landunera iritsi arte, hau da, laugarren hiruhilekoko mailarik altuena 2007az geroztik. Munduko ekonomiaren moteltzearekin batera, enpleguaren sorrera gelditu egin zen laugarren hiruhilekoan, 81.900 pertsonako jaitsierarekin (-%0,40) eta egonkortu egin zen urtarokotasunaren termino egokituetan. (11.5 irudia).

11.4 Irudia: BPGaren aurreikuspenak (%)

BPGren hazkunde-aurreikuspenak (%)	2021	2022	2023	2024
FMI (2023/1)	5,5	5,2	1,1	2,4
OCDE (2022/11)	5,5	4,7	1,3	
Europako Batzordea (2022/11)	5,5	4,5	1,0	
2023 Aurrekontu Plana (2022/10)	5,5	4,4	2,1	
Finantza Egonkortasun programaren eguneratzea (2022/04)	5,1	4,3	3,5	

2023/01/27an eskuragarri dauden azken datuak

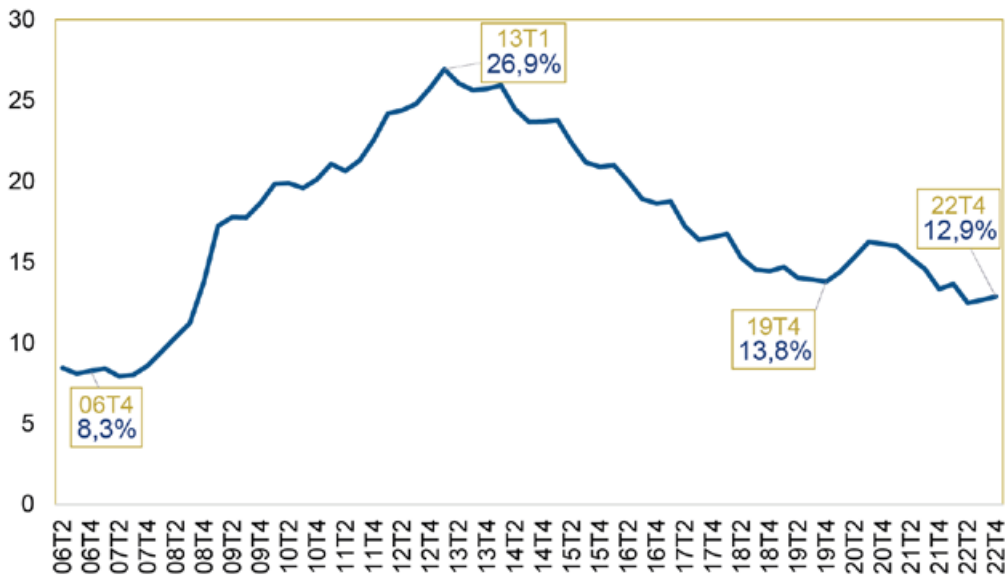
Iturria: Ekonomia Ministerioak egina, Europako Batzordearen, Nazioarteko Moneta Funtsaren, 2023 Aurrekontu Planaren eta Finantza Egonkortasunerako Programa eguneratuaren informazioarekin

Iturria: Estatistika Institutu Nazionala

11.5 Irudia: Okupazioaren urteko aldaketa-tasa, autonomia erkidegoen arabera (%)

Era berean, 79.900 langabe gutxiago izan dira azken urtean (-%2,57). Horrela, urtea ixtean 3.024.000 langabe zeuden guztira, eta langabezia-tasa % 12,9ra jaitsi zen. (11.6 irudia)

Iturria: DSNk egina, Estatistika Institutu Nazionalaren datuekin

11.6 Irudia: Langabezia tasa (biztanleria aktiboaren %)

2022an, Ukrainako inbasioaren ondorio ekonomiko-sozialei aurre egiteko neurri multzo bat onartu da. Errusiako Gerrak Ukrainan izan dituen ondorioei Erantzuteko Plan Nazionala da Espainiako Gobernuak sektore eta herritar kaltetuenak babesteko, gerraren ondorioak modu bidezkoan banatzeko eta hazkunderaren eta enplegua sortzearen bidea ahalik eta gehien babesteko hartutako neurri-sortak artikulatzeko esparrua. (11.7 irudia)

Iturria: DSNk egina, Ogasun eta Funtzio Publikoko Ministerioak emandako informazioarekin

11.7 Irudia: Errege Dekretuak - Errusiak Ukrainan duen gerraren ondorioei Erantzuteko Plan Nazionala garatzeko Legea

Orain arte hartutako neurrien multzoa 30.000 milioi eurotik gorakoa da (BPGaren % 2 baino gehiago), eta nabarmentzekoa da energiaren gaineko zergen inoizko beherapen handiena, 2021eko ekainean ezartzen hasi zirenetik, 10.000 milioi euro baino gehiago. Energiaren gaineko zerga-beherapenek aldi baterako neurriak barne hartzen dituzte, hala nola Elektrizitatearen gaineko Zerga Berezia % 5,11tik % 0,5era murriztea, Energia Elektrikoaren Ekoizpenaren Balioaren Zerga etetea eta Elektrizitatearen Balio Erantsiaren gaineko Zerga (BEZ) jaistea, hasiera batean % 21etik % 10era eta, 2022ko uztailetik zabaldua, tasa % 10etik % 5era jaistea. Neurri horiek energiaren arloko beste neurri batzuei batu zaizkie, hala nola erregai-litroko 20 zentimoko hobariari edo mekanismo iberikoari. Horiei esker, KPIaren urte arteko tasa % 10,8tik (2022ko uztailen) % 5,7ra (2022ko abenduan) jaitsi da.

Paketeak osatzeko, laguntzak eman zitzaizkien familiei eta langileei (doako neurriak edo garraio-hobariak, 200 euroko zuzeneko laguntzak errenta txikiak dituzten pertsonen, bekak hobetzea, Elektrizitatearen bonu soziala eta bonu sozial termikoa handitzea, edo Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrera eta kotizazio gabeko pentsioak handitzea), lekualdatutako pertsonen eta laguntza humanitarioari; enpresa sareari laguntzea; garraio-sektoreari laguntzea; zibersegurtasuna indartzea; eta autonomia estrategikoa energiaren arloan.

2022ko abenduaren 27an, Gobernuak neurri sorta berri bat onartu zuen 2023ko lehen sei hilabeterako. Aurrekoekin batera, 45.000 milioi euro mobilizatzea aurreikusten du, klase ertaina eta langileak babesteko bizitzaren, energiaren eta elikagaien kostuaren igoeraren aurrean.

Berreskurapen, Eraldaketa eta Erresilientzia Planari dagokionez, abenduaren amaierara arte kreditu guztien % 88,3 baimendu da 2022rako. Ordainketa hori hainbat eremutako erreforma- eta inbertsio-neurriek lotuta dago. Neurri horiek ekonomiaren eraldaketa bultzatuko dute, lehiakorrago bihurtuko dute eta tradizioz produktibitateari kalte egin dioten egiturazko ahuleziak desagerraraziko dituzte, eta horrek herritarren egoera hobetzea ekarriko du. Era berean, Planaren bidez, zerbitzu operatiboen funtzionamendu osoa bermatzera eta segurtasunaren arloko zerbitzu publikoen prestazioen kalitatea hobetzera bideratutako proiektuak garatuko dira.

Bereziki, zerga sistema eraginkorrago eta bidezkoago baterantz aurrera egitea aurreikusten du Planak, diru-bilketarako gaitasun handiagoa izango duena, iruzurraren eta zerga-ihesaren aurkako borrokan eraginkortasuna hobetzea barne. Zehazki, ekonomia- eta finantza- ezegonkortasuna arintzen lagunduko duten jarduketan artean, nabarmentzekoa da Iruzur Fiskalaren *aurkako Prebentzio eta Borrokarako Neurriei buruzko Legea onartzea*. Era berean, Planak gastu publikoaren eraginkortasuna eta aurrekontu esparrua hobetzeko neurriak jasotzen ditu, bereziki politika publikoen ebaluazioa eta administrazio publikoen arteko koordinazioa indartuz eta kontratazio publikoaren esparrua hobetuz. Azkenik, adierazi behar da Berreskuratze Plana gauzatzeko, gastu publikoa kontrolatzeko mekanismo sendotuak behar direla, eta mekanismo horiek hobetu egiten dituztela interes-gatazkak eta iruzurra prebenitzeko, hautemateko eta zuzentzeko dauden tresnak.

Inbertsioei dagokienez, hainbat arlotan ere aurrerapen handiak egin dira, hala nola automobilgintzaren sektorean, nekazaritzaren eta abeltzaintzaren iraunkortasun eta

lehiakortasunaren sustapenean, arrantza-sektorean, suteetatik babesteko aireontzien modernizazioan, bizitzeko gutxieneko diru-sarrerarako sarbide tasaren hobekuntzan eta kirolean berdintasuna sustatzeko proiektuetan, besteak beste.

Era berean, 2023rako Estatuaren Aurrekontu Orokorrek aukera emango dute Espainiak Berreskuratze Mekanisмотik, REACT-EBetik eta Adendatik datozen funtsak sartzeko, susperraldi ekonomikoa eta soziala sustatzeko, Europar Batasun osoaren konbergentzia, erresilientzia eta eraldaketa bultzatuz, egonkortasun eta segurtasun ingurune bat bultzatuz.

Esparru horretan, IZNren jarduera Inteligentziaren ekarpenean oinarritzen da, interes nazionalak babestu eta sustatzeari buruzko erabakiak hartzen laguntzeko. Halaber, Espainiaren eta Europar Batasunaren egonkortasun ekonomikorako arriskuen azterketa estrategikoa egiten da, bereziki Errusiak Ukrainan egindako esku-hartze militarrek sortutako testuinguruan.

Oro har, ekonomia eta finantza egonkortasunerako arriskua dakarten delitu-jarduera garrantzitsuenen artean, honako hauek nabarmentzen dira: kapitalak zuritzea, gizarte-segurantzari eta estatuko edo erkidegoko ogasun publikoari iruzur egitea, kontrabandoa, produktu faltsutuen merkataritza, dibisen ihesa, ekonomia nazionalako hainbat sektoreri edo herritarrei egindako iruzurrak eta ustelkeria publikoa eta pribatua.

Garrantzi berezia du teknologia berrien erabileraren eta gizarte ingeniartzaren hazkundeak iruzurren batzordean, batez ere enpresei eragiten dietenak edo balore eta inbertsio merkatuekin lotuta daudenak; lehia-auziei lotutako delituen hazkundeak, sektore estrategikoei ere eragiten dietenak; eta tabakotik eratorritako produktuen edo produktu faltsutuen legez kontrako merkataritzaren hazkundeak. Dirulaguntzen iruzurrak arrisku-faktore erantsia izan daitezke, hala nola EBren finantziazio-desbideratzea.

Delitu-jarduera horiek produktibitate-indizeak murriztea, politika publikoak garatzeko baliabideak ekartzea, ordena sozioekonomikoa aldatzea, ondasunen eta zerbitzuen merkatuko lehiakortasuna arriskuan jartzea, enpresa-jarduera moteltzea, kalitatezko enpleguari eta langileen eskubideei eragitea eta botere publikoen legitimitatea galtzea eragin dezakete, herritarren konfiantza ahulduz eta herrialde gisa duen sinesgarritasunari eta ospeari kalte eginez.

Horregatik, delituen ondorio ekonomikoei buruzko ikerketa (bereziki ondare-ikerketa eta kapitalen zuriketa), eta aktibo kriminalak aurkitzea eta berreskuratzea funtsezko arloa dira ekonomiaren eta finantzen egonkortasunean laguntzeko.

Hori oinarri hartuta, funtsezkoa da delinkuentzia ekonomikoaren arloko prebentzio eta ikerketa kriminaleko tresna arauemaile administratiboak eta prozesalak hobetzea; erakundeen arteko lankidetzak eta publiko-pribatuak bultzatzea, eta finantza ikerketaren arloko nazioarteko lankidetzak sustatzea, bai alde biko mailan, bai nazioarteko lankidetzak sare eta erakundeen barruan.

Espanian, hainbat eragilek parte hartzen dute ustelkeriari zein laguntzen eta dirulaguntzen iruzurrari lotutako delitu-tipologiaren prebentzioan, detekzioan eta ikerketan. Besteak beste, Iruzuraren Aurkako Koordinazio Zerbitzu Nazionala (IAKZN), Iruzuraren Aurkako Europako Bulegoaren (IAEB) harremanetarako gune nazionala dena, Europako Fiskaltza, IAEB bera, Estatuko Administrazioaren Kontu-hartzailetza Nagusia eta EGF nabarmentzen dira.

2022an Iruzuraren aurkako Estrategia Nazionala egiteko Batzordea eratu da. Estrategia lantzeko lanen barruan, Europar Batasuneko Finantza Interesen aurkako Iruzuraren aurkako Prebentzio eta Borrokarako Aholku Batzordea eratu da, eta EGFetako ordezkariak dira batzorde horretako kide. Kontseilu hori funtsezko tresna da iruzurraren aurkako zikloaren faseetan inplikaturako eragile guztien arteko lankidetzaren eraginkorra bermatzeko.

Bestalde, nazioarteko informazioaren trukea hobetzeko ahaleginarekin jarraitzen du, iruzur fiskala prebenitzeko eta haren aurka borrokatzeko tresna gisa, bai eta zerga-arloko truke automatiko berriak txertatzearekin ere.

Nazioarteko lankidetzaren fiskalari dagokionez, azaroaren 9an ELGaren *Peer Review of the Automatic Exchange of Financial Account Information 2022* izeneko dokumentua argitaratu zen. Bertan, Finantza Kontuen Informazioaren Truke Automatikoan (*Common Reporting Standard* edo CRS) parte hartzen duten jurisdikzioen lege-esparruaren ebaluazioaren eta praktikan duten eraginkortasunaren emaitzak islatzen dira. Horri dagokionez, Espainiak kalifikazio gorena lortu du bai lege-esparruaren ebaluazioan, bai praktikan duen eraginkortasunaren ebaluazioan.

Era berean, Espainiak ustelkeriarekin lotutako edozein jardueraren prebentzioan eta ikerketan izan duen inplikazio bereziaren ondorioz, EGFk, IAKZNrekin batera, Ustelkeriaren aurkako Polizia Agintaritzaren Sare Global Operatiboaren (*Global Operational Network of Anti-Corruption Law Enforcement Authorities – GlobE*) Espainiaren lehendakaritza hartu du bi urtez. Sare hori Drogaren eta Delituaren aurkako Nazio Batuen Bulegoaren esparruan sortu zen, eta 2022ko azaroan egin zen osoko bilkura eta zuzendaritza-batzordea Espainian.

Kontrabandoak eragin handia du nazioarteko merkataritzan, Espainiako enpresetan eta Estatuaren baliabideetan. Ildo horretan, Guardia Zibilak, Estatuko zerga-gordekinaren eginkizunetan, Analisi eta Ikerketa Fiskalerako Gaitasunak Indartzeko Plana ezarri du 2022an, bere agenteen prestakuntza hobetzeko, arriskuak aztertzeko metodo berriak ezartzeko eta analisi-lanak egiteko erabiltzen diren datu-sistemen katalogoa zabaltzeko.

Lankidetzaren indartuan parte hartzen duten herrialdeetan Europar Batasunaren finantza-interesei iruzur egiteko delituak ikertzeko eskumena duen Europako Fiskaltza (EPPO) abian jarri zenetik, EGFek jarduera-prozedura berriak garatu dituzte, EBko Erregelamendua nahitaez bete behar duten xedapenetara egokitzeko, bai eta Europako Fiskaltzarekin koordinatzeko ere, haien eskumeneko ikerketak modurik eraginkor eta efikazenean egiteko. Horrela, 2022an, EGFk lankidetzaren hobetzeko adituak nabarmendu dira EPPOn.

Guardia Zibilak 2022ko azaroan egin ditu lehen bi jarduketak Espainian, EPPOk koordinatuta: luxuzko ibilgailuen salmentarekin lotutako BEZaren iruzurrari buruzko operazio bat, eta

produktu elektronikoen salmentarekin lotutako iruzur fiskalari aurre egiteko Europa mailan egindako beste bat, 2.200 milioi eurotik gorakoa.

EGFk Europar Batasuneko Ziklo Politikoaren Mehatxu Kriminalen aurkako Diziiplina Anitzeko Europako Plataformaren (EMPACT, ingelesezko siglengatik) programetan modu aktiboan parte hartu dute, batez ere Finantza Kriminalen, Kapitalen Zuriketaren eta Aktiboan Berreskurapenaren, Zerga Berezien eta Erkidego Barruko Zergen EMPACT programetan parte hartuz.

2022. urteko beste ezaugarri bat neguko kriptoa izan da, kriptoaktibo nagusien kotizazioetan beherakada nabarmenak izan baitira. Beherakada horien arrazoi nagusia kriptoaktiboan merkatuetan izandako hainbat gertaera izan dira, eta, horien ondorioz, produktu-mota horiekiko konfiantza higatu egin da, hala nola, Terra stablecoin algoritmikoaren funtsen ihesa, Celsius truke-plataformaren itzulketarik eza edo FTX exchange-a erori izana, hainbat gertakari gertatu ondoren: balizko merkatu-abusuak, bezeroen funtsen erabilera desegokia eta merkatuan informazio ez-perfektuen maila handia.

Finantza-berrikuntza horiek ordainketa- eta inbertsio-sistematan erabiltzeak, araututako eta gainbegiraturako sistematik kanpo edo helburu kriminal batekin, arriskua dakar sektorearen egonkortasunerako eta finantza-sistemaren funtzionamendu egokirako. Delituaren onurak ezkutatzeko eta transferitzeko ere erabil daitezke.

Hala, zerga-arloan, erronka nagusietako bat aktiboak eta errentak ezkutatzeko aukera da – oso handiak izan daitezke kriptoaktiboan merkatuen aldakortasun handia dela eta –, ohiko finantza-bitartekarien esku-hartzerik gabe jarduteko aukera dagoelako edo, oraingoz, finantza-baimenik edo -ikuskapenik behar ez duten bitartekarien eta operadoreen bitartez jarduteko aukera dagoelako. Horri dagokionez, eta arau-hutsuneari aurre egiteko, adierazi behar da Europan izapidetzen ari dela kriptoaktiboan merkatuei buruzko Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren erregelamendu-proposamena, Europako Batzordeak 2020ko irailaren 24an aurkeztutako 2019/1937 (EB) Zuzentaraua aldatzen duena. Erregelamendu horrek (*Markets in Crypto-Assets*) finantza-sistema tradizionalaren antzeko arau-esparru bat sartzeko du, baina ekosistema kriptoa berezitasunetara egokituta. Horretarako, zenbait betebeharrak ezartzen ditu egungo legeriak estaltzen ez dituen kriptoaktiboak dituzten zerbitzuen jaulkitzaileentzat eta hornitzaileentzat. Erregelamendu hau 2023ko udaberrian onartzea aurreikusten da.

Nazioartean, 2022ko urriaren 10ean, Ekonomia Lankidetzak eta Garapenerako Erakundeak *Crypto-Asset Reporting Framework* (CARF) argitaratu zuen. G20ko herrialdeek parte hartu dute, Espainiak barne. CARFa kriptoaktiboari buruzko informazioa automatikoki trukatzeko esparru berria izango da bera. Argitaratutako dokumentuak informazioa jakinarazteko eta behar bezalako arreta izateko betebeharrak biltzen ditu. Esparru horren arabera, kriptoaktiboan zerbitzuen hornitzaileak behartuta daude kriptoaktiboekin eragiketa jakin batzuk egiten dituzten pertsonen eta erakundeen identitaeari eta egoitza fiskalari buruzko informazioa ematera, bai eta eragiketa horiei buruzko informazioa ematera ere.

CARFenildo beretik, Europako Batzordeak, 2022ko abenduaren 8an, Kontseiluaren Zuzentarau Proposamena aurkeztu du, zeinaren bidez aldatu egiten baita 2011/16/EB Zuzentaraua, zerga-

arloko administrazio-lankidetzari buruzkoa. Proposamen horren helburua da, besteak beste, diru elektronikoa eta kriptoaktiboak sartzea informazio-trukean.

Eremu nazionalean, gogoratu behar da 2021ean onartu zela 11/2021 Legea, uztailaren 9koa, iruzur fiskala prebenitzeko eta haren aurka borrokatzeko neurriei buruzkoa, Kontseiluaren 2016ko uztailaren 12ko 2016/1164 (EB) Zuzentarauaren transposizioa egitekoa. Zuzentaru horrek barne-merkatuaren funtzionamenduan zuzeneko eragina duten zerga-elusioaren jardunbideen aurkako arauak ezartzen ditu, hainbat tributu-arau aldatzen ditu eta jokia arautzen du. Halaber, moneta birtualak edukitzeari eta horiekin egiten diren eragiketei buruzko informazio-betebehar berriak sartzen ditu. Era berean, aipatutako legeak moneta birtualak barne hartzen ditu atzerrian dauden ondasun eta eskubideei buruzko informazioa emateko betebeharrean. Informazio-betebehar horien erregelamendu bidezko garapena 2022ko ekainaren 16an jarri zen jendaurrean, eta izapideak amaitzen ari dira. Betebehar horiek ezartzeak aukera emango dio zerga-administrazioari moneta birtualei buruzko garrantzi fiskaleko datuak lortzeko eta zerga-betebeharren betetze-mailaren kontrola hobetzeko. Bestalde, aurreko urteetan bezala, moneta birtualen gaineko kontrol-jarduerak berariaz jasotzen dira 2022ko Zerga eta Aduana Kontroleko Urteko Planean, zeina Zerga Administrazioko Estatu Agentziaren Zuzendaritza Nagusiaren 2022ko urtarrilaren 26ko Ebazpenaren bidez onartu baitzen.

KRIMEN ANTOLATUA ETA DELINKUENTZIA LARRIA

Krimen antolatuak arazo konplexua sortzen du, etengabe egokitzen dena eta dimentsio eta ondorio aldakor ugari dituena. Droga-trafikoa da, oraindik ere, krimen antolatuaren adierazlerik garrantzitsuena Espainian, legez kanpoko beste trafiko batzuekin batera (arma arinak, munizioak, faltsifikatutako produktuak, botikak, espezie babestuak, ibilgailuak, tabakoa, etab.) eta delinkuentzia ibiltaria, jabetzaren aurkako delituak egiten dituena. (12.1 irudia)

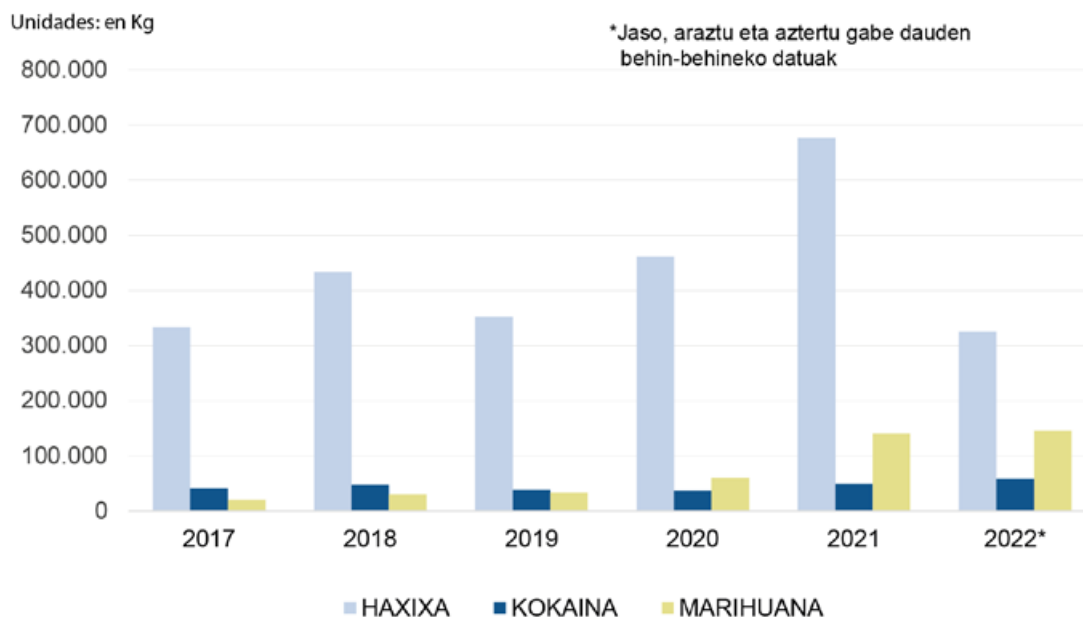
Talde kriminalen eta FCSEen aurkako indarkeria erabiltzea; talde polikriminalak izatea; “pandillero” fenomenoaren agertzea eta garatzea (gazte-talde bortitzak), eta Espainian nazioarteko talde berriak egitea, egoitza edo buruzagiekin beste herrialde batzuetan kokatuta daude (Herbehereak, Golkoko herrialdeak, Erresuma Batua, etab.), baina gure talde autoktonoekin eta garapen-adierazpenekin lan egiten dute. (12.2 irudia)

Gainera, gero eta maizago espezializatzen eta sinergiak eta loturak sortzen dira erakcagundeen artean, baliabideak partekatu edo errazteko. Hala, “krimena zerbitzu gisa” dinamika finkatzen da, berariazko plataforma eta egiturekin eta hainbat laguntza espezializaturekin (kapitalak zurtzeko, Internet bidezko merkataritza garatzeko edo baliabide eta azpiegitura logistikoak eta komunikaziokoak hornitzeko).

Hori oinarri hartuta, eta Krimen Antolatuaren eta Delinkuentzia Larriaren aurkako Estrategia Nazionalan (2019-2023) ezarritako ildoetatik abiatuta, Barne Ministerioak erantzun-mekanismoak sustatu ditu 2022an, besteak beste, hauek nabarmentzen dira: Gibraltarko Eremurako III. Segurtasun Plan Berezia (*martxoaren 7ko SES 3/2022 Instrukzioa*); *SES 8/2022 Instrukzioa, gazte-izaerako indarkeriazko taldeen aurrean polizia jarduteko eta koordinatzeko plana eguneratzen duena*; eta *Marihuana Plan Nazionala onartzen duen SES 7/2021 Instrukzioa*.

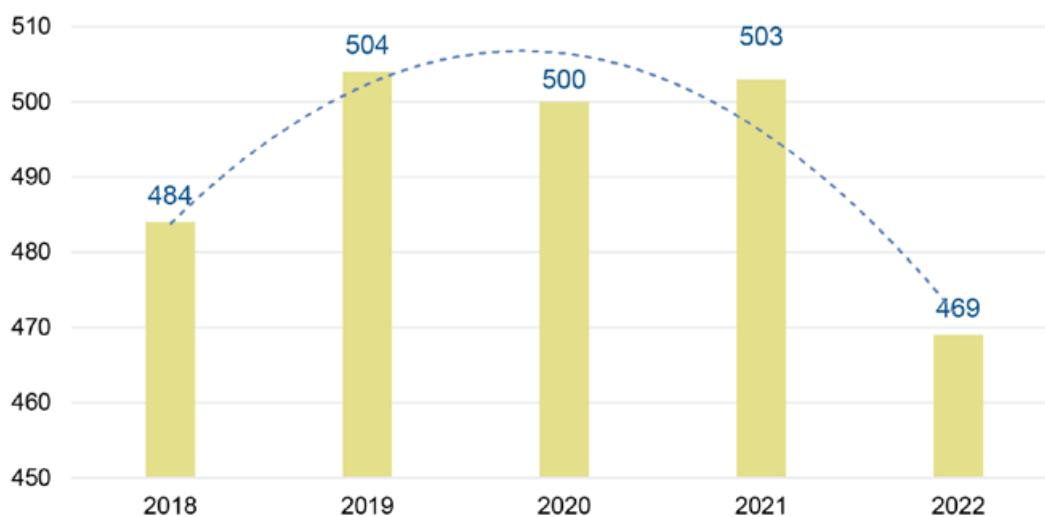
Era berean, lanean jarraitu da Kataluniako, Euskadiko eta Nafarroako polizia autonomikoak (Ertzaintza, Mossos d'Esquadra eta Foruzaingoa) erabateko integrazioan egon daitezen krimen antolatuaren eta delinkuentzia larriaren aurkako borrokaren arloko erantzun-planetan eta koordinaziorako mekanismo eta egitura nazionaletan.

Ziberdelituak ere hazten ari dira, bai kopuru absolutuetan, bai delinkuentzia orokorrari dagokionez. Iruzur informatikoekin lotutako delituak ziberespazioan eragin handiena

Iturria: Barne Ministerioa

12.1 irudia: Espainian konfiskatutako drogaren bilakaera (kilogramoetan) 2018-2022

Iturria: Barne Ministerioa

12.2 irudia: Espainian jarduten duten antolatutako krimen taldeak 2018-2022

duten fenomenoak dira, eta gorakada nabarmenak eta etengabeak hauteman dira. Barne Ministerioaren erantzuna, nagusiki, Ziberkriminalitatearen aurkako Plan Estrategikoan oinarritzen da.

Kapitalak zuritzeak krimen antolatuen eta delinkuentzia ekonomikoaren kaltegarritasuna eta arriskua areagotzen ditu. Azkenaldian, praktika horren alde egin du kriptoa aktiboak eta txanpon birtualak erabiltzeak. Horiek trazabilitate-arazo bereziak sortzen dituzte, eta, besteak beste, aktibo horiekin lan egiten dutenak zuritzearen prebentzioaren arloan behartuta dauden subjektu bihurtzen dituzten arauak onartzera eraman dute.

Kapitalen zuriketa prebenitu eta ikertzeko jarduerak, nazioarteko araudiarekin bat datorren legeria egoki baten gainean sostengatuak, delitu-dinamika modu koordinatuan landu beharreko osotasun gisa hartzen duten lan-sistemak ezarri; aktibo kriminalak aurkitu eta berreskuratzearekin eta nazioarteko lankidetzarekin batera, kriminalitate antolatuari aurre egiteko funtsezko tresnak dira.

Erakunde kriminalen eta gaizkileen legez kontrako aberastasunaren aurka borrokatzeko Plan Estrategikoaren (PELCEIL) ikuskeran ikusten da delinkuentzia antolatu eta ekonomiko mota horri aurre egin behar zaiola, zuritze-delitua prebenitu, jazarri eta zigortzeaz gain, delitu-jarduera ekonomikoki errentagarria izan ez dadin beste neurri batzuekin. Oraindik ere beharrezkoa da Aktiboak Berreskuratu eta Kudeatzeko Bulegoaren (ORGA) bidez delituzko jardueretatik datozen ondasunen bahitura eta dekomisioa erraztea eta sustatzea, eta zilegi ez den edo arrazoirik gabe aberasten duten delituzko modalitateak sartzeari, batez ere kargu publikoak dituzten artean.

Finantza-arloan, Espainiako agintariak Kapitalak Zuritzearen eta Terrorismoa Finantzatzearen aurkako borrokan aktiboki parte hartu dute:

- Nazioartean, Nazioarteko Finantza Ekintzako Taldeak (GAFI) kapitalen zuritzearen eta terrorismoaren finantzaketaren aurka borrokatzeko onartutako nazioarteko estandarren aldatetetan.
- Europan, kapitalen zuritzearen eta terrorismoaren finantziazioaren aurkako EBko lege-pakete berria negoziatzeko eta egiteko prozeduran. Hauek biltzen ditu: (i) Kapitalen Zuritzearen eta Terrorismoaren Finantzaketaren Aurkako Agintaritza (AMLA) sortzeko erregelamendu-proposamena, (ii) Zuzentarau-proposamen bat, kapitalak zuritzeko edo terrorismoa finantzatzeko finantza-sistemaren erabilera prebenitzeko estatu kideek ezarri behar dituzten mekanismoei buruzkoa, eta 2015/849 (EB) Zuzentaraua indargabetzen duena, eta (iii) Kapital-zuriketarako edo terrorismoa finantzatzeko finantza-sistemaren erabileraren prebentzioari buruzko Erregelamenduaren proposamena.
- Kapitalen zuritzearen eta terrorismoaren finantzaketaren prebentzioari buruzko EBko Adituen Taldean eta EBko Adituen Taldean aktiboki lan egiten jarraitu da, EBn inbertitzeagatik hiritar- eta egoitza-erregimenei lotutako kapital-zuritzearen arriskuak identifikatu eta prebenitzeko.

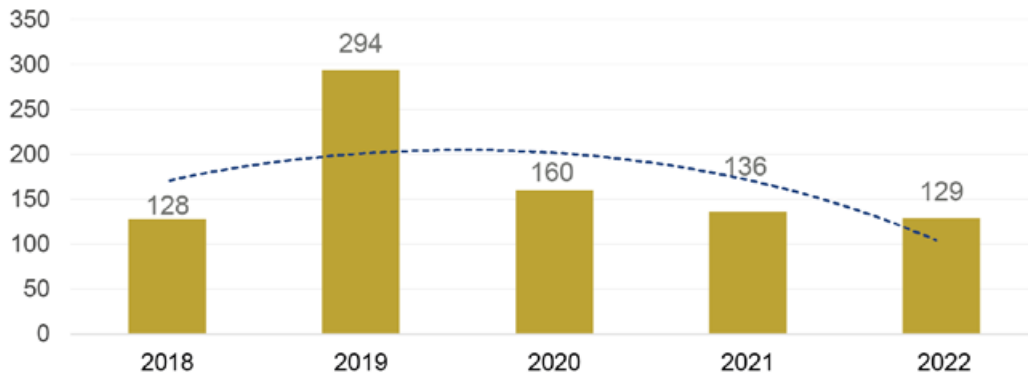
Estatu mailan, nabarmentzekoa da kapitalen zuritzearen eta terrorismoaren finantzaketaren prebentzioaren arloan ordaintzeko bitartekoen mugimenduen adierazpenak arautzen dituen Ministerio Aginduaren proiektua burutu dela.

Bestalde, Balio Erantsiaren gaineko Zergaren (BEZ) iruzurraren bidez antolatutako taldeek Ogasun Publikoaren aurka egindako delituak zerga-sistemaren aurkako eraso dira, bai eta lehia askearen aurkakoa ere, lan egiten duten merkatuen prezioak aldatzean.

Krimen antolatuari eta delinkuentzia larriari aurre egiteko, batez ere ekonomikoa eta ustelkeriari loturikoa, funtsezkoa da ohartarazle edo salatzaileen figura sustatzea; *Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2019/1937 (EB) Zuzentaraua, 2019ko urriaren 23koa, Europar Batasuneko Zuzenbidearen arau-hausteei buruzko informazioa ematen duten pertsonen babesari buruzkoa, ekarri nahi duen egungo arau-proiektua egokia da. Alde horretatik, funtsezkoa izango da informatzaileen babesa arautzen duen lege-aurreproiektua (Ministroen Kontseilua, 2022-09-13) behar bezala arautzea, aplikatzea eta ebaluatzea.*

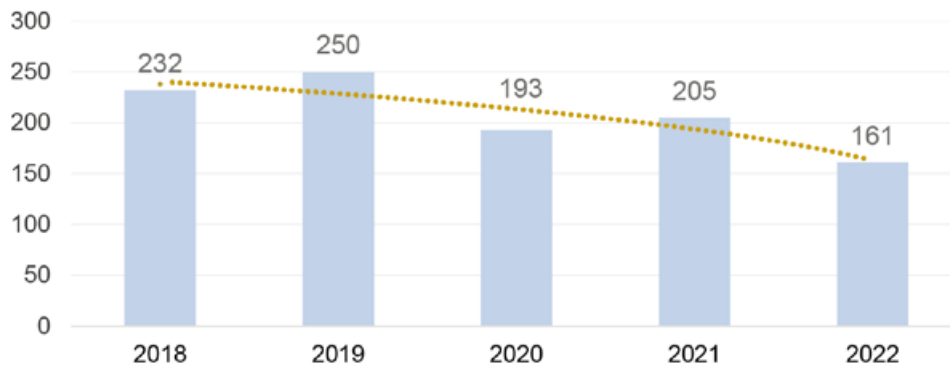
Delinkuentzia larriak garrantzi berezia hartzen du gizartean sentikorragoak diren esparruei edo alderdiei eta pertsona ahulenei eragiten dienean (sexu- edo genero-indarkeria jasaten duten emakumeak, haurren sexu-abusuko materiala ekoitzi eta banatzen duten adingabeak, adinekoak, gaitasun desberdinak dituzten pertsonak, gizakien salerosketaren biktimak, pertsonen trafikoaren edo ustiapenaren biktimak, etab.).

Segurtasun Nazionalerako mehatxu diren delinkuentzia larrien artean, gizakien salerosketaren delitua dago, giza eskubideen urraketa arriskutsuenetako bat. Delinkuentzia-mota horri aurre egiteko, ez da nahikoa zigor penalen bat mehatxatzea eta ezartzea; aitzitik, funtsezkoa da biktimak babestea eta artatzea, eta, horrez gain, prebentzio-lanak ere egin behar dira, eta, askotan, salerosketa-delituak zerbitzatzeko dituen ondorengo ustiapen-egintzak modu eraginkorrean jazarri behar izaten dira; bereziki, lan-ustiapenari dagokionez, horren tipifikazio penala sakon berrikusi behar baita. (12.3-12.5 irudiak)

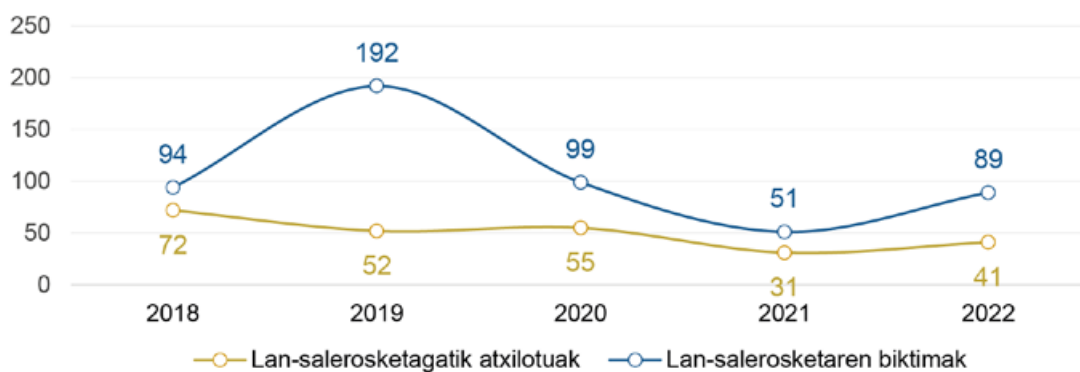
Iturria: Barne Ministerioa

12.3 irudia: Sexu-salerosketaren biktimak 2018-2022

Iturria: Barne Ministerioa

12.4 irudia: Atxilotuak sexu-salerosketagatik 2018-2022

Iturria: Barne Ministerioa

12.5 irudia: Biktimak eta atxilotuak lan-salerosketagatik 2018-2021

Biktimak babestu eta artatzeko, zaugarritasun berezia izan behar da kontuan, eta kasu gehienetan egoera irregularrean dauden atzerritarrak izateagatik larriagotzen da. Delitu-jarduera horren jazarpenak giza segurtasunaren kontzeptuan oinarrituta egon behar du, eta guztiz bateragarria izan behar du biktimei arreta egokia ematearekin; izan ere, biktimei eman zaizkien eskubideen ordez jarri behar dira, eta prozesuan zehar gerta daitezkeen errebelatze-egoerak prebenitu behar dira. Delituari aurrea hartzeko, zigor jazarpen eraginkorrerako, biktimen babes integralerako eta nazioarteko lankidetzarako neurriak hartzea da, hain zuzen ere, gizakien salerosketaren eta ustiapenaren aurkako lege-proiektu integral baten bidez lortu nahi dena, gaur egun aurreproiektu fasean dagoena (Ministroen Kontseilua, 2022-11-29).

Era berean, Gizakien Salerosketaren eta Esplotazioaren Aurkako Plan Estrategiko Nazionala (PENTRA) 2021-2023 ezartzen jarraitzen du. Plan horren helburua fenomeno kriminal horren diziplina anitzeko eta osoko azterketa ahalbidetzea da, haren agerpen guztietan (sexu-esplotazioa, lan-esplotazioa, ezkontza behartuak hitzartzea, esklabotza edo zortasuna, nahitaezko zerbitzu edo lanak, eskekotasunaren ustiapena, organoen trafikoa edo delituak egiteko betebeharra).

Bestalde, nazioartean izandako polarizazio sozialak eta krisi-egoera desberdinek diskurtsoa eta gorroto-delituak garatzen laguntzen dute, hau da, ezaugarri errealak edo hautemanak izateagatik pertsona jakin baten aurka egindako aurreiritziak eta delituzko egitatearen biktimari berari eraso egiteaz gain, biktima identifikatzen den kolektiboan ere eragina izatea bilatzen dute, beldurrezko eta segurtasunik gabeko sentimenduak sortuz eta, era berean, gizartearen segurtasuna eta elkarbizitza arriskuan jarriz.

Horiei aurre egiteko, Barne Ministerioak, Gorroto Delituen Aurkako Bulego Nazionalaren bidez (ONDOD), 2022-2024 Gorroto Delituen aurkako Borrokarako II. Ekintza Plana jarri du abian. Plan hori polizia-indarrek, estatukoek eta autonomikoek, fiskaltza espezializatuek eta hirugarren sektoreak parte hartu eta ekarpenak egin dituzte. Zortzi ekintza-lerro ditu: lortu beharreko hamabost helburu eta laurogeita sei neurri. Era berean, EGFen barruan, esparru horretako gaitasunak indartzeko neurriak ezarri dira, hala nola 2022an Guardia Zibilaren REDO taldeak (Gorroto-delituen aurreko erantzuna) sortzea, delitu-mota horretan espezializatuta daudenak, eta probintzian destolestura bat dutenak.

Nazioarteko lankidetzak funtsezkoa da krimen antolatuaren eta delinkuentzia larriaren aurkako borrokan; izan ere, erakunde eta jarduera kriminalen izaera transnazionala da, hain zuzen, zigorgabetasun handiena eragiten duena. Hala, nazioarteko lankidetzak bultzatzeko neurriak hartu behar dira, bai esparru judizialean, bai ikerketaren esparruan. Esparru judizialean, konfiantzaren eta elkarrekotasunaren printzipioak indartu nahi dira, zehapen penalak eta administratiboak ezartzea errazteko, bahiturak eta konfiskazioak arinagoak eta eraginkorragoak izan daitezken. Ikerketaren arloan, oraindik ere beharrezkoa da ikerketa-talde bate-ratuen sorrera bultzatzea, ikerketa-talde bateratuak arautzen dituen lege-aurreproiektuaren ildotik (Ministroen Kontseilua, 2022-12-20).

Ildo horretatik, EGFak etengabe ari dira lanean nazioarteko polizia-lankidetzarako erakundeetan, hala nola Interpol, Europol edo Ameripol.

Era berean, nazioarteko polizia-lankidetzarako proiektuak eta jarduerak garatzen eta zuzentzen dira, EBko 2022 – 2025 Ziklo Politikoaren esparru operatiboan (EMPACT 2022+) edo EBko lankidetzaprogrametan, erakundeak indartzeko eta hainbat eremu geografikotako estatuen segurtasun-indarrak krimen antolatuen aurkako borrokan prestatzeko eta gaitzeko, adibidez, EBren “Europa Latinoamerika - Krimen Transnazional Antolatuen aurkako Laguntza Programa” (EL PACCTO) programa; “Delinkuentzia antolatuen eta droga-trafikoaren aurkako borrokarako Erdialdeko Amerikako ikerketa penalaren arloko lankidetzatza” programa (ICRIME), “Droga-trafikoaren eta krimenaren aurkako laguntza” proiektua (EU-ENLCD), Perun garatzen dena, edo “Indar bereziari laguntza droga-trafikoaren aurkako borrokan” proiektua, Bolivian.

2022an Espainian egindako eragiketa garrantzitsuenen artean, hauek nabarmentzen dira:

- “BONANTZA” Operazioa, Polizia Nazionalak garatua. Operazio horretan, KUALIAN inbertsio-plataforma desegin zen, eta, horren bidez, milaka inbertsoreri iruzur egiten zitzairen, hainbat kriptomonedaren balioan izandako fluktuazioen ondoriozko errentagarritasun handiak zirela-eta. Europol-EC3ren trazabilitate-txostenaren arabera, plataformak 50.000 inbertsore baino gehiago erakarri zituen mundu osoan, eta guztira 1,5 milioi ETHERUM kriptoko zenbatekoa, 500 milioi dolarrekoa.
- “DESERT LIGHT” Operazioa, Guardia Zibilak egingana, Europol-ek koordinatua eta Herbehereetako, Frantziako, Estatu Batuetako, Erresuma Batuko, Bulgariako, Belgikako eta Dubaiko polizia-agentziek parte hartu dutena. Kanpaina horretan, Europako kokaina-merkatuaren zati handi bat kontrolatzen zuen kartel bat desegitea lortu zen, eta 49 pertsona atxilotu ziren, horietatik 7 Balio Handiko Helburutzat (*High-Value Targets* - HVT) hartuta, eta 30 tona kokaina konfiskatu ziren Europako hainbat portutan.

Ingurumen-krimenaren aurkako operaziorik garrantzitsuenen artean, Zerga Agentziako (AEAT) Aduana Zaintzako Zuzendaritza Albokoak eta Guardia Zibilak egindako “OSOON” operazioa nabarmendu behar da, OLAF eta Europol-en laguntzarekin. Operazioa ozono-geruza agortzen duten gas hozgarri fluoratuen trafikoan aritzen da. EBn horrelako gasek egiten duten bigarren operaziorik handiena da. Espainian ez ezik, Txinan, Marokon eta Portugalen ere eragiten du.

Espainian, orain arte, ez da aldaketa handirik hauteman Ukrainako gerrarekin edo gerratik eratorritako delinkuentzia larri eta antolatuen jardueri dagokienez, delituzko jardura komunak egiteko egoera hori aprobetxatzeaz gain, hala nola pertsonen edo ondarearen aurkako delituak edo gizakien salerosketaren edo arma-trafikoaren mehatxuak.

Gerrak bereziki pertsona zaurgarriengan eragiten du, gizakien salerosketan edo esplotazioan edo iruzurrean sor daitezkeen arrisku-egoerak sortuz. *Lekualdatuen etorrerak aurrekaririk gabeko erronka sortu du Europar Batasunean. Europako Kontseiluaren 2001eko uztailaren 20ko 2001/55/EE Zuzentaraua aplikatzeak, desplazatuen kopuru handia dagoen kasuetan aldi baterako babesa emateko gutxienezko arauak buruzkoa eta pertsona horiek hartzeko eta haien harrieraren ondorioak bere gain hartzeko estatu kideen arteko ekitatezko ahalegina sustatzeko*

neurriei buruzkoa, gutxitu egin ditu lekualdatuek izan ditzaketen arriskuak. Hala ere, Ukrainako gerra luzatuz gero, eta, horrekin batera, Europar Batasuneko herrialdeetan lekualdatu diren pertsonen egonaldia, litekeena da haien laguntza-sare sozialak ahultzen hastea, eta horrek zaugarritasuna handitzea ekarriko luke.

Narkotrafikoaren eta beste delitu batzuen ibilbideak, hala nola tabakoaren kontrabandoarenak edo artelanenak, kaltetutako eremuetatik zebiltzanak, herrialde mugakideetara joan dira, eta arma-trafikoa handitzea espero da, baita gaizkile iheslariak Espainiara joatea ere.

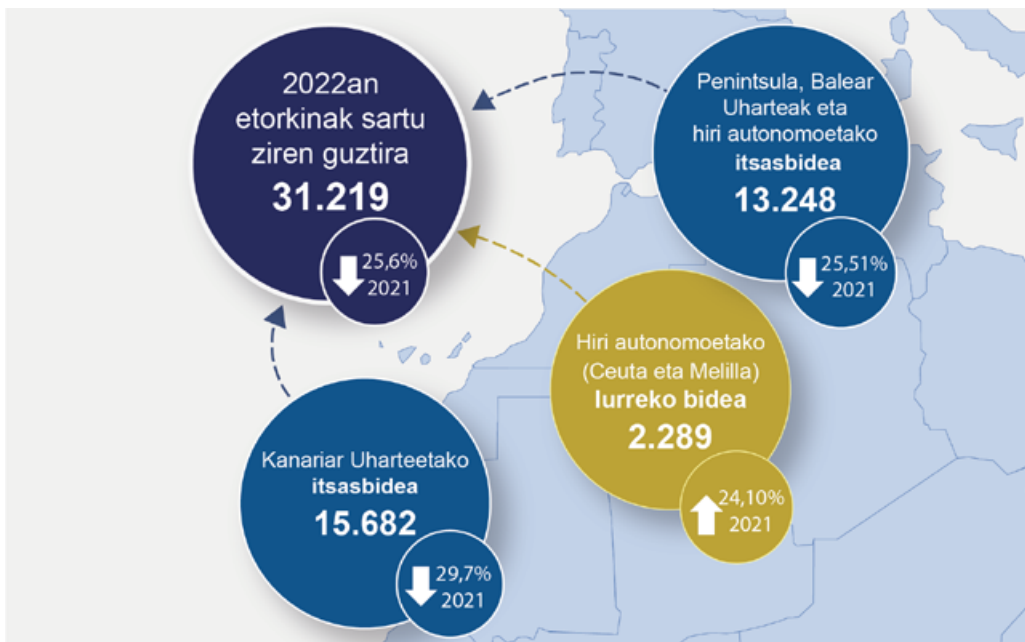
Gainera, merkatuen gorabeherak eta tentsioak, erregaien prezioen igoerak eta lehengaiak eta premiazko elikagaiak ez hornitzeko mehatxuak eragindakoak, kriminaltasun antolatutak baliatzen ditu elikagaiekin edo botikekin zerikusia duten iruzurrak egiteko. Iruzur horiek kontsumitzaileen segurtasunean eta osasunean eragiten dute, eta merkatuko prezioetan ere eragina izan dezakete.

EBk Ukrainan egindako ekintzengatik Errusiaren aurka hartutako neurri murriztaileak direla eta, areagotu egin da jatorri errusiarreko legez kanpoko funtsak iristeko arriskua, ezarritako administrazio-zehapenak saihesteko finantza-sistema klandestinoak, testafarroak eta tartean jarritako pertsonak erabiliz.

Nabarmentzekoa da Ukrainako gerrari lotutako mehatxu larriei eta krimen antolatuari aurre egiteko EMPACT komunitateko JAI Kontseiluak bultzatutako mobilizazioaren ondorioz, ekintza operatibo berriak sartu direla EBko ziklo politikoan 2023rako ezarritako lehentasunetako batzuetan.

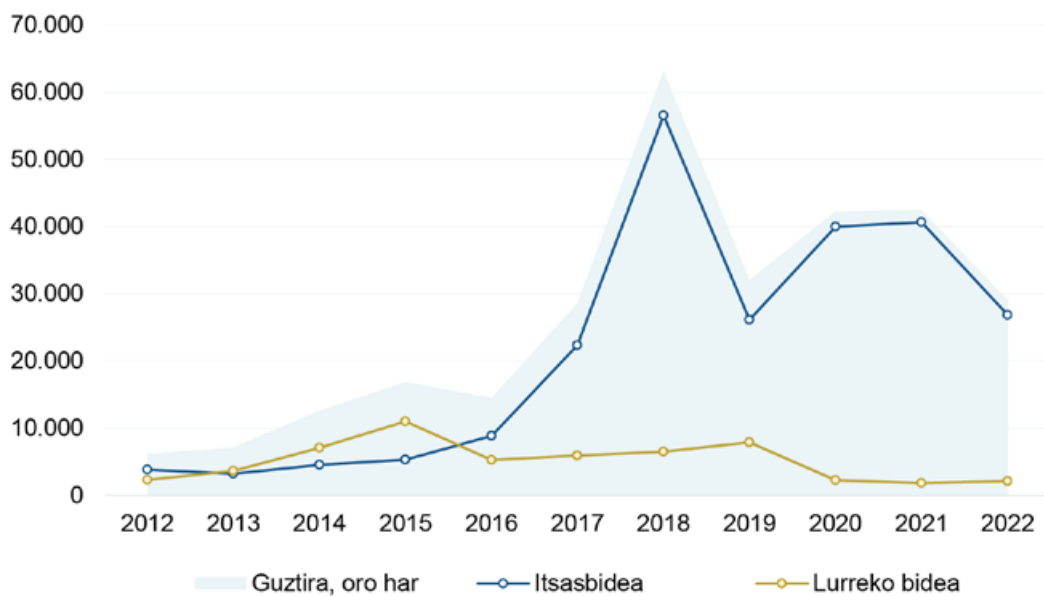
MIGRAZIO-FLUXU IRREGULARRAK

2022ko sarrera-fluxu irregularren datuek behera egin dute aurreko urtearekin alderatuta. 2022an, 31.219 etorkin iritsi dira Espainiara irregularki, aurreko urteko kopuru osoa baino %25,6 gutxiago. Itsasoz Espainiara etorritakoak %29,6 jaitsi dira, 2021ean 41.085 ziren eta 2022an 28.930. Nabarmentzekoa da Kanariar Uharteetara 2021. urtearekin alderatuta iristen direnen kopurua jaitsi egin dela (% 30). Aldiz, Ceutara eta Melillara lehorretik iritsitako kopuruak %24 egin du gora, eta 2022an 2.289 izan dira. Lurreko 2021eko datuetan ez da zenbatesten Ceutarako sarrera masiboa (9.000 inguru) 2021eko maiatzean. (13.1 eta 13.2 irudiak)

Iturria: Barne Ministerioa

13.1 irudia: Immigranteen sarrera irregularrak Espainiara 2022an, 2023/01/8ra arteko sarrera-bidearen arabera

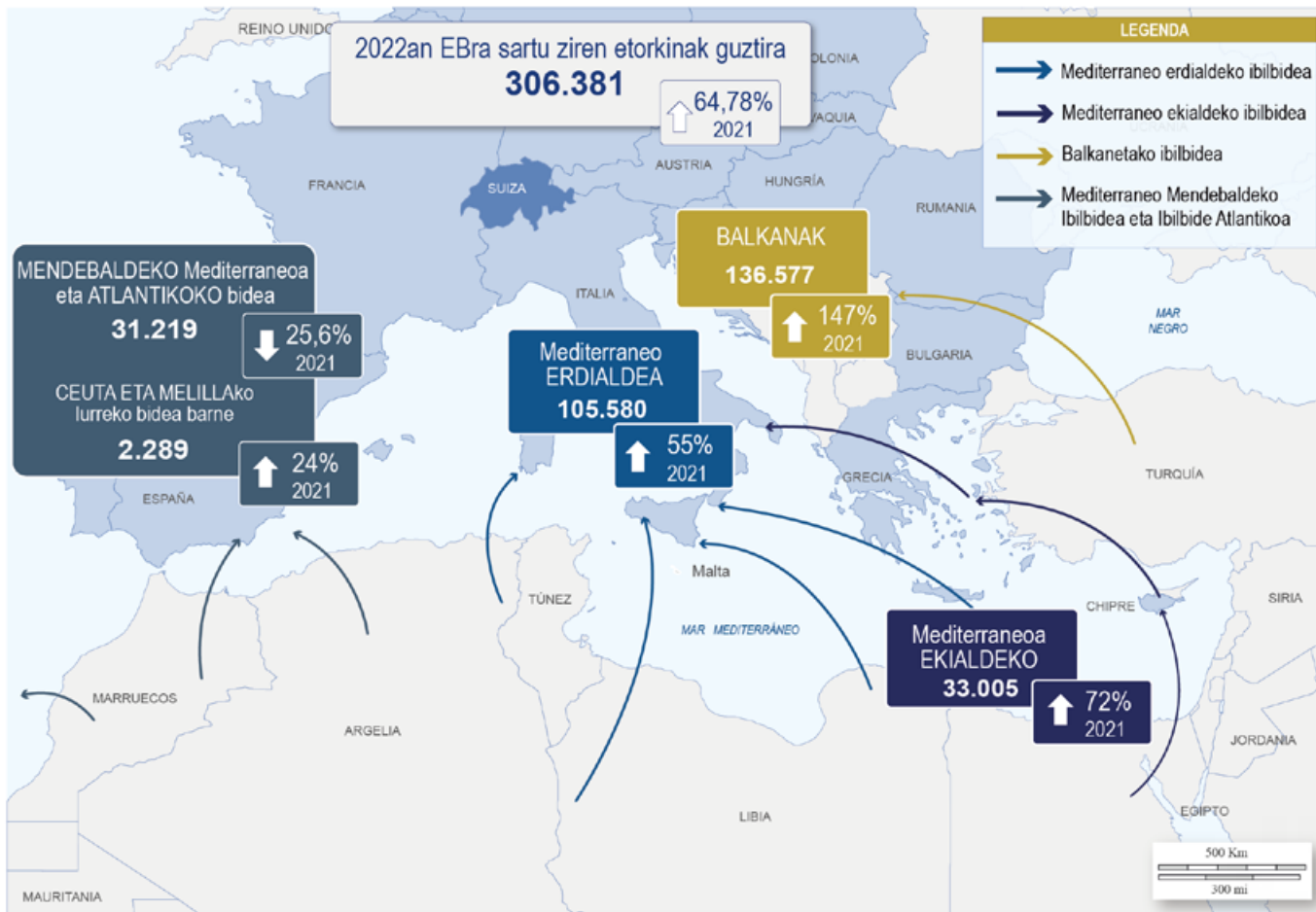

Iturria: Barne Ministerioa

13.2. irudia: Espainiarako sarrera irregularren urteko bilakaera, sarrera-bidearen arabera (2012-2022)

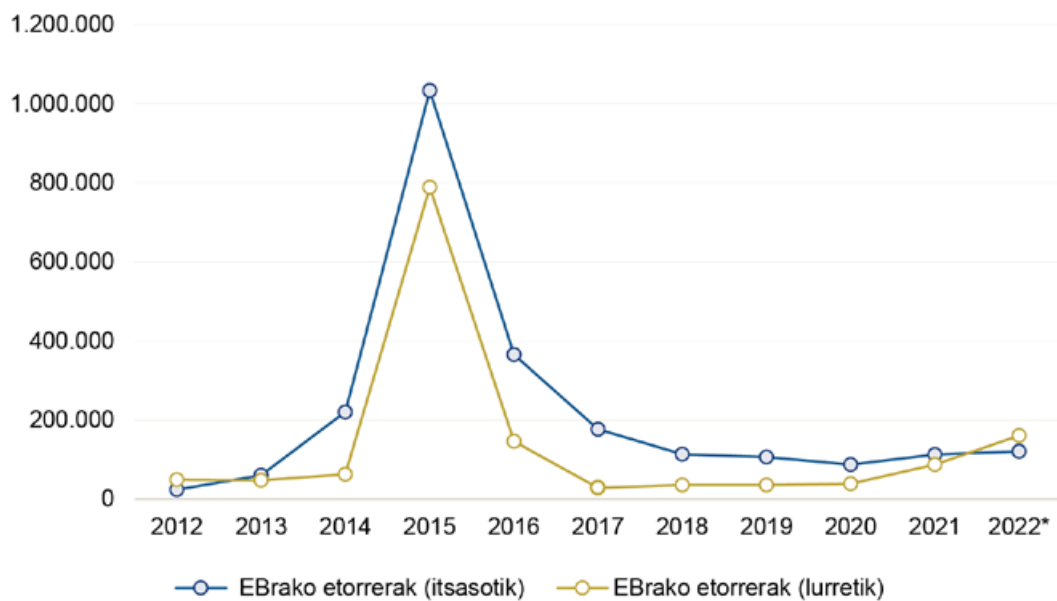
Espanian, 2022an, migrazio-presioa Marokotik, Aljeriatik, Mauritaniatik eta Senegaletik etorri zen nagusiki, bai eta Sahelgo barne-herrialdeetatik ere, Espainiatik Europara iristeko itsasoko eta lehorreko ibilbideak erabiltzen baitituzte. Testuinguru horretan, kontuan hartu behar da, halaber, Schengen herrialdeen bidezko bigarren mailako mugimenduen bidez hirugarren herrialdeetatik edo Lurretik airetik sar daitekeen immigrazio irregularra, nahiz eta ezin den kontabilizatu.

Europan, migratzaile irregularren sarrera %37 hazi da aurreko urtearekin alderatuta. Zehazki, ekialdeko Mediterraneoko bidea da igoera handiena izan duen bidea, %72. (13.3 eta 13.4 irudiak)

Iturria: Europako Batzordearen ISAA txostena (2023ko urtarrilaren 8a)

13.3 irudia: Migrazio irregularra EBra sartzeko bide nagusiak

*2022ko azaroko datuak

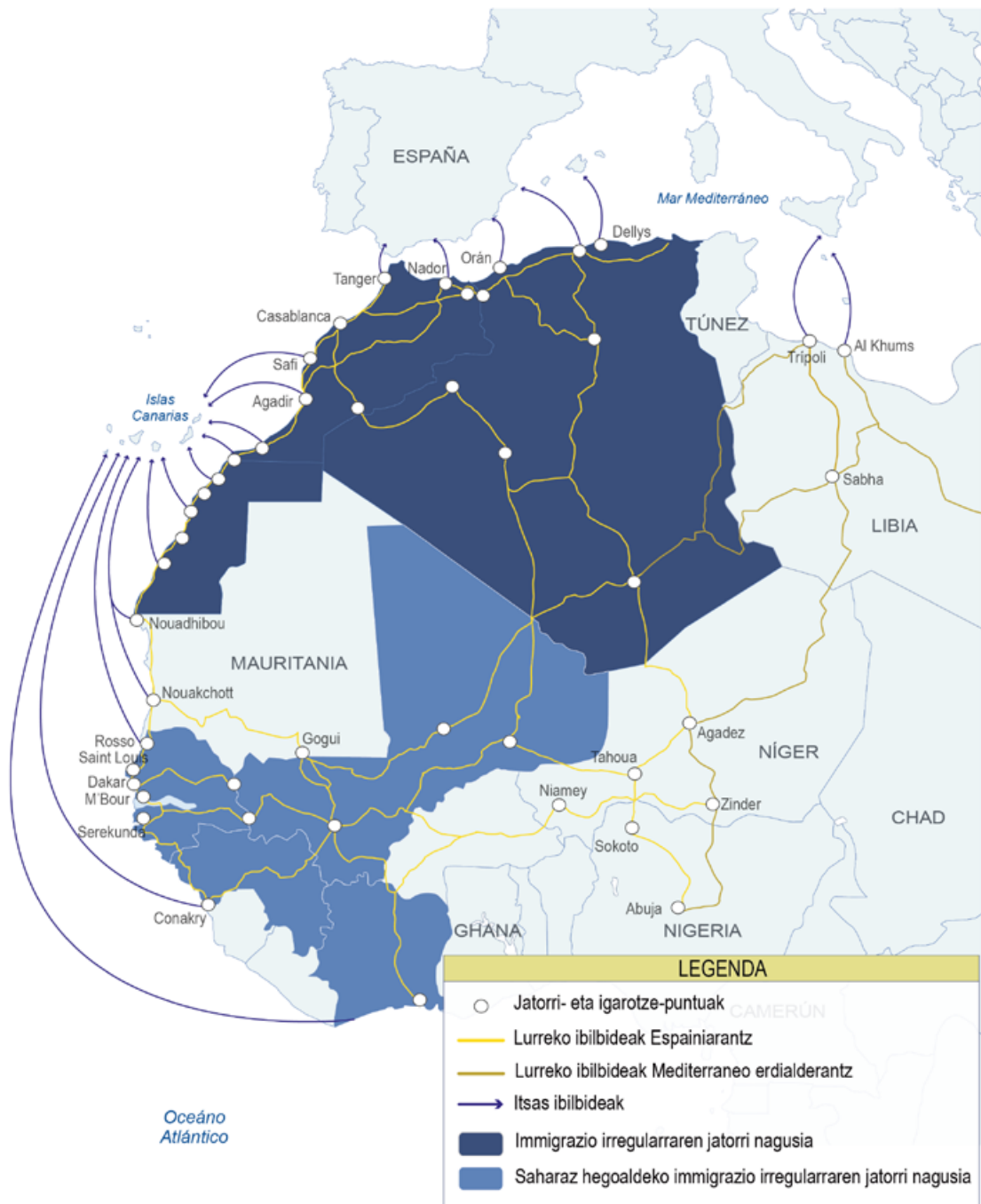
Iturria: Frontex

13.4 irudia: EBrako sarrera irregularren urteko bilakaera Sarrera Bidetik (2012-2022)

Magrebeko eta Afrikako fatxada atlantikoko jatorrizko eta igarotze-herrialdeekiko lankidetzaz funtsezkoa izan da migratzaileen fluxua murrizteko. Lankidetzaz hori funtsezkoa da, fenomenoaren konplexutasunak migratzaileen jatorrizko herrialdeetako egoera sozial, kultural, politiko eta ekonomikoarekin lotura estua duten kausen berri izatea eskatzen baitu, batez ere (13.5 irudian) adierazitako ibilbideen bidez.

Afrikatik datorren immigrazio irregularra ikuspegi integral eta ministerio arteko batetik aztertzen da, jatorrian immigrazioa bultzatzen duten faktoreak desagerrarazteko: Europaren eta Magrebeko herrialdeen arteko desberdintasun demografiko eta ekonomikoak, gobernantzaaren failak, Saheleko eta Afrikako Iparraldeko herrialde batzuetako krisiak eta gatazkak (Libia); eta, azkenik, COVID-19aen pandemiak eragindako krisi ekonomikoa herrialde pobreenetan.

Migrazioaren kudeaketa mugetako migrazio-fluxu irregularrak prebenitu, kontrolatu eta antolatzean datza, eta helburua immigrazio irregularreko sareen eta pertsonen legez kanpoko trafikoaren aurkako borroka da. Horrekin batera, itzulera-politika eraginkorra eta jatorrizko eta igarobideko herrialdeekiko lankidetzaz integrala sustatzen dira. Alde horretatik, Espainiak Atlantikoko ibilbideko herrialdeetan prestakuntza lanak eta baterako lan operatiboak egiteko eman duen laguntza erabakigarria izan da horiekin lankidetzaz eraginkorra ziurtatzeko.

Iturria: DSNren Elabrazioa Barne Ministerioaren datuez

13.5 irudia: Jatorri- eta igarotze-bide nagusiak

Lankidetza horren funtsezko elementuak dira Espainiako Segurtasun Indar eta Kidegoen eta jatorrizko eta igarotzako herrialdeen arteko lankidetza operatiboa, materialari eta presakuntzari buruzko laguntzak eta itsas espazioen kontrola areagotzea.

EGFak jatorrizko eta igarobideko herrialdeetan etengabe hedatzeaz gain, Indar Armatuek Estatuak migrazio-kudeaketan egiten dituen gainerako ahaleginei laguntzen diete, Afrikako hainbat herrialdekin Segurtasun Kooperatiboko jarduerak garatuz; besteak beste, Senegal, Mauritania, Tunis eta Cabo Verde. Hori guztia, gaitasun militarrek indartzeko eta, beraz, bakoitzaren Segurtasun Indar eta Kidegoei immigrazioa kontrolatzen laguntzeko gaitasuna hobetzeko.

Espainiak lankidetza sustatu du, bai aldebikoa bai aldeaniztuna, migrazio-fluxuen jatorri eta igarobide diren herrialde askorekin. Alde horretatik, lehentasuna du Frontex eta Mauritania eta Senegalen arteko akordio operatiboen negoziazioan aurrera egiteak, hurrenez hurren.

2022an Rabat Prozesuaren urteroko lehendakaritzaren esparruan, Espainiak ekintza-plan baten oinarriak ezartzeko lan egin du. Plan horrek zehaztuko du 2023tik 2027ra bitartean EBko estatu kideen eta Atlantikoko eta Mediterraneoko mendebaldeko migrazio-bideetan parte hartzen duten Afrikako 26 herrialdeen artean jarraitu beharreko ibilbide-orria. Ekintza-plan hori abenduan egin zen Cádizko ministro-biltzarrean onartu zen. Halaber, abenduan, Mediterraneorako eta Mendebaldeko Atlantikorako Europako Taldea Ekimena jarri zen abian Bruselan. Espainia du buru ekimen horrek, eta EBren eta estatu kideen baliabideen arteko sinergiak lortzea du helburu, besteak beste, immigrazio irregularraren aurkako borrokan bikoiztasunak saihesteko. Esparru horretan, herrialde batzuek etorkinen berronarpenari uko egiteak —puntuala edo egiturazkoa— dakarren erronka bereziari eusten zaio.

Komeni da nabarmentzea, 2022ko uztaillean, EBk Marokorekin atera zuela pertsonen trafikoaren aurkako lehen lankidetza operatiboa: *Anti-Smuggling Operational partnership (ASOP)*.

Bestalde, Espainiara iritsitako etorkin irregularraren itzulera-eragiketak disuasio-neurri eraginkorrenak dira irteera-saiakerak gutxitzeko. Hori dela eta, Maroko, Mauritania, Aljeria eta Senegalekin lehendik ezarritako itzulera-akordioak behar bezala eta eraginkortasunez beteiko direla ziurtatu beharko litzateke. Gainera, Marokok, Mauritaniak eta Aljeriak ere jasaten duten Saharaz hegoaldeko migrazio-presioa dela eta, interesgarria litzateke tokiko agintariei laguntzea, beren lurraldean sartzeko diren migratzaileen herrialdeekin era horretako hitzarmenak egin ditzaten, Europara iristeko. Eremu horietarako guztietarako, eskualdeko inteligentzia-zerbitzuekin lankidetzan aritzea lehentasunezko zat jotzen da CNlrentzat.

Migrazioaren kudeaketak, halaber, mugetako migrazio-fluxu irregularraren kontrola eta antolamendua eskatzen du; eta helburu nagusia immigrazio irregularreko sareen eta pertsonen legez kanpoko trafikoaren aurkako borroka da.

FCSEk lurralde nazionalako mugen kudeaketa integratuan egiten duen lanaz gain, Espainian hiru eragiketa bateratu egiten dira Europako Muga eta Kosta Guardiako Agentziarekin (Frontex): Indalo, Minerva eta Canary Island eragiketak. FASEk Barne Ministerioari laguntzen diote

INDALO operazioan. Espainiak ere parte hartzen du Joint Operation Focal Air Point eragiketan, Frontex buru duela.

Era berean, informazioa tratatzeko hainbat sistema eta datu-base bateratuak (SIS, SEIAV, Eurodac, etab.) ezarri dira. EBko kanpo-muga komunak eraginkortasunez kontrolatzen laguntzeko.

Espainia Mugak Zaintzeko Europako Sistemaren (EUROSUR) komunikazio-sarearen eta informazio segurua trukatzeko sarearen parte da. Sistema horrek, 2021/581 (EB) Exekuzio Erregelamendua indarrean sartu zenetik, “egoera-mapak” deitutakoak garatzen ditu, eta, horiei esker, EBko kanpo-mugen kudeaketa kontrolatzeko informazio ia baliotsua pilatu eta denbora errealean ikusi ahal izango da.

EBko migrazio- eta asilo-politika erkideari dagokionez, Migrazioaren eta Asiloaren Europako Itunak, Europako Batzordeak 2020ko irailean aurkeztuak, oreka lortzearen alde egiten du. Tratatuetan aitortutako elkartasun-printzipioen eta erantzukizunaren bidezko banaketa-printzipioen artean, eta beste ahalegin bat da EBko migrazio- eta asilo-politika berri bat diseinatzeko, 2016an eta 2015ean aurkeztutako proposamenek porrot egin ondoren.

Migrazio-fenomenoari aurre egiteko ekimen legegile eta operatiboz osatuta dago. Negoziazio-prozesuan dauden ekimenen artean, inmigrazioaren instrumentalizazio-kasuei aurre egiteko etorkizuneko araudia (Bielorrusian gertatu zen bezala) edo artikularen garapena eta aplikazioa aipa daitezke. 25 A Bisatuen Kodeari buruzkoa. Kode horrek aukera emango du bisatuen arloan itzulera-neurriak aplikatzeko immigrazio irregularraren aurkako borrokan laguntzen ez duten jatorrizko edo igarotako herrialdeetara; edo elkartasun-mekanismo bat etorkinak Estatu kide batean baino gehiagotan birkokatzeko (estatu batek gehiegizko karga puntualari aurre egiten badiu). Mekanismo hori 2022ko ekainean adostu zen, eta EBko estatu kideen arteko migrazioen arloan elkartasun-mekanismo egonkor baten enbrioi izan nahi du. Bigarren seihilekoan martxan jarri da eta, ondorioz, 2023an nazioarteko babesa eskatzen zuten lehen pertsonak birkokatu dira Espainiatik Frantziara.

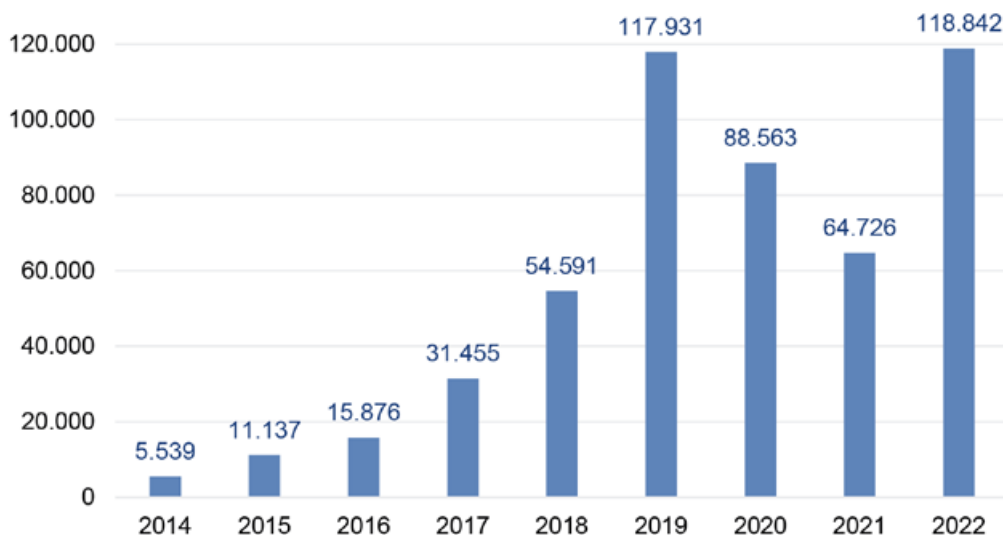
2022ko lehen seihilekoan, Frantzia Europar Batasuneko Kontseiluko txandakako presidente izan zen. Denbora horretan, itun berriaren negoziazioak berrabiarazten saiatu zen —orain arte oso astiro egin du aurrera—, pixkanaka, espedienteetan sekuentzialki aurrera egiteko (*Screening eta Eurodac Erregelamenduetarako* negoziazio-agindua dago) eta Elkartasun Mekanismo bati buruzko Adierazpena sinatuz.

Migrazio kontuek aurrera egin dute Txekiako Presidentetzan, aurreko presidentzian adostutako markoan. Zehazki, Migrazio eta Asilo Itunari dagokionez, Txekiar Errepublikako Presidentetzaren lorpen nagusia izan da Europako Parlamentuarekin eta ondorengo presidentziekin ibilbide-orri bat lortzea, aldi baterako helburu bat markatzeko, migrazio-itunaren eta asilo-itunaren espedienteak Europako Parlamentuaren legegintzaldi hau amaitu baino lehen onetsi ahal izateko. Funtsezko premisa batetik abiatzen den proiektua da, Parlamentuak bultzatua eta, bereziki, Espainiak bultzatua: aurrerapen nagusia ez da gertatu behar lehen sarrrerako estatuen erantzukizunean eragin handiena duten migrazio-itunaren elementuetan; aitzitik, paraleloa eta zuzena izan behar du erantzukizunaren eta elkartasunaren banaketa

zuzenaren arteko oreka lortzeko bidean. Era berean, Txekiar Errepublikako Presidentetzan, aurrerapausoak eman dira 2022ko ekainean adostutako elkartasunerako borondatezko mekanismoa aplikatzeko. Mekanismo horren helburua da laguntza ematea Mediterraneoko estatuei, itsasoko migrazio-presioaren mende daudenei.

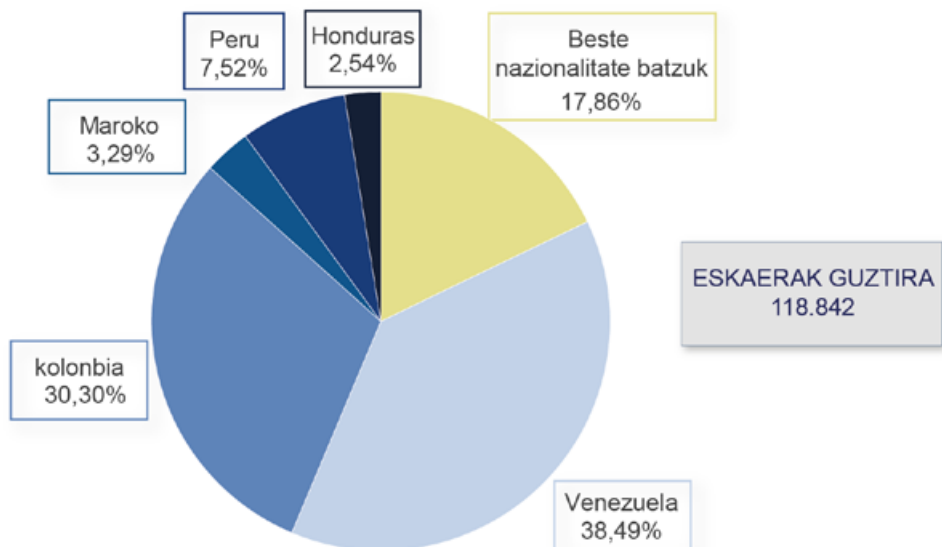
Testuinguru horretan, 2023ko bigarren seihilekoko presidentetzan, Espainia negoziazioen bultzadari jarraipena ematen saiatuko da, betiere migrazioaren arloan erantzukizun partekatuaren printzipio saihestezina errespetatzen badute.

Bestalde, 2022an zehar, nazioarteko eta aldi baterako babeseko harrera-sistemak 15.000 pertsonari ematen die arreta egunero, 37.000 pertsonari baino gehiagori, eta Madril eta Mediterraneoko kostaldea dira iritsiera-gune nagusiak. 2022an Espainian aurkeztutako nazioarteko babes-eskaeren kopurua maximo historikora iritsi da, 118.000, COVID-19aren pandemiak izandako beherakadaren ondoren. Nazioarteko babesa eskatzen duten pertsonen %30 inguru sistemaren hartzaileak dira; eta nazionalitateari dagokionez, eskaera gehienak Venezuelakoak, Kolonbiakoak, Perukoak eta Marokokoak dira. Halaber, Afganistango nazionalitatea dutenen harrera aipatu behar da, oso lotuta baitago 2021ean egindako antigonarekin. Gainera, 2022an Turkian, Libanon, Marokon eta Israelen errefuxiatutako 1.112 pertsona berpiztu dira, batez ere siriarrak (Eritrea, Iran, Afganistan eta Sudan, besteak beste). Pertsona horiek Espainiara iritsi dira Suspertze Programa Nazionalaren barruan. (13.6 irudia - 13.8)

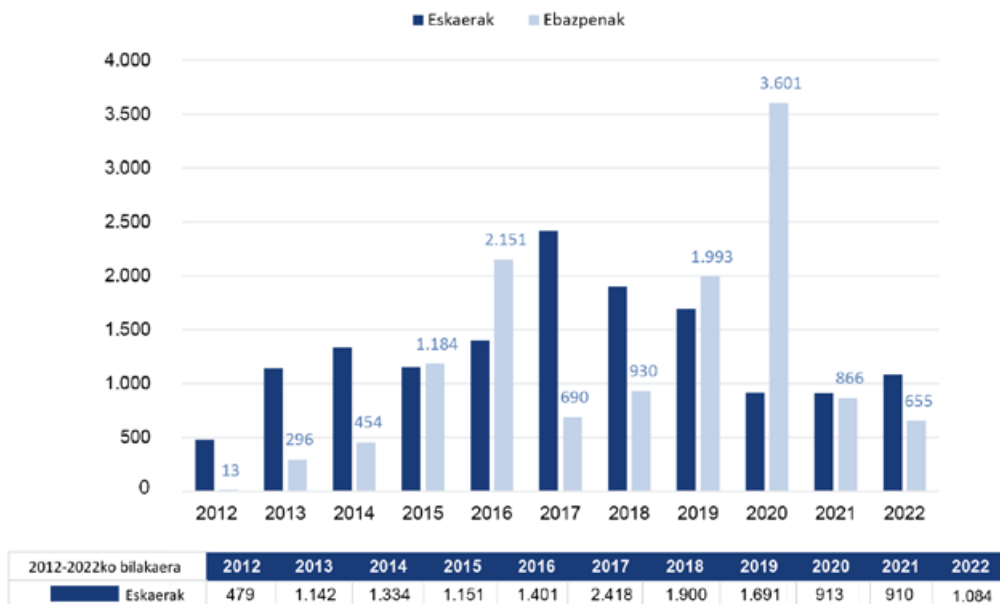
Iturria: Barne Ministerioa

13.6 irudia: Nazioarteko babes-eskaeren bilakaera (2014-2022)

Iturria: Barne Ministerioa

13.7 irudia: Nazioarteko babesa eskatzen dutenen jatorrizko herrialdeak 2022

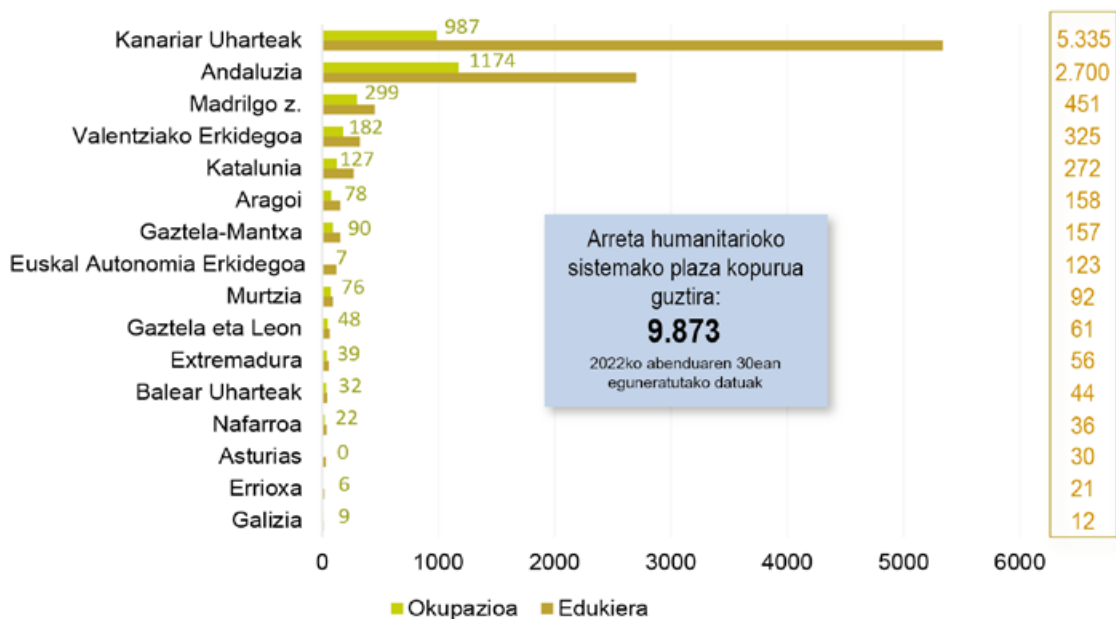
Iturria: Barne Ministerioa

13.8 irudia: Aberrigabeen Estatutua aitortzeko eskaerak eta ebazpenak.2012tik 2022rako bilakaera

Ez da aurreikusten sistemaren kudeaketa-bolumena jaitea, batez ere 2023ko lehen sei hilekoan, migrazio-tentsio berriak direla-eta, eta negurako gas-, elektrizitate- eta elikagai-horniduraren garestitasun-mehatxua dela-eta, sistemaren beharriaz gora egin baitezakete. Suspertze, Transformazio eta Erresilientzia Planaren helburuetako bat da harrera-sistema nazionalako zentro publikoen edukiera handitzea, 2019an baino 5.700 plaza gehiago, eta, ondorioz, lurralde nazional osoan 15 zentro berri irekitzea. (13.9 irudia - 13.10)

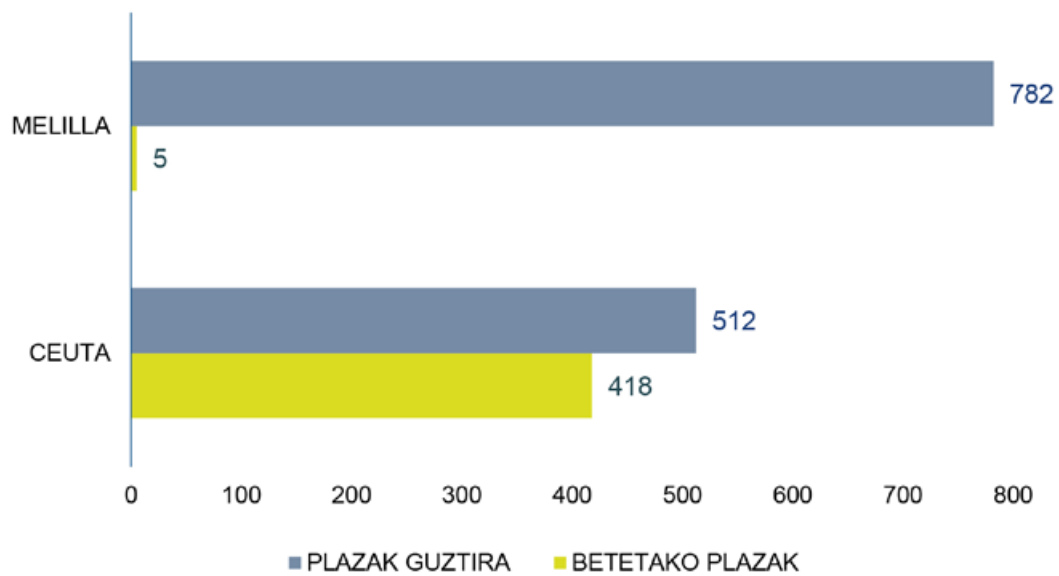
2022ko amaieran, Hasierako Balorazioko eta Harrerako hasierako fasean, Nazioarteko eta Aldi Baterako Babeseko harrera-sistemak % 84ko okupazio-maila zuen (27.109 plaza). Bestalde, bigarren fasean 7.599 arreta eman ziren.

2022an, CIEen gaitasuna murriztu egin da COVID protokoloa betetzea bermatzeko.

Iturria: Gizarteratze, Gizarte Segurantza eta Migrazio Ministerioa

13.9 irudia: Arreta Humanitarioko baliabideetan edukiera, okupazioa eta dauden plazak, 2022ko abenduaren 30. Ez daude sartuta Ceuta eta Melillako CETIetako plazak.

Iturria: Gizarteratze, Gizarte Segurantzza eta Migrazio Ministerioa

13.10 irudia: Ceuta eta Melillako CETletan (arreta humanitarioan) eskuragarri dauden edukiera, okupazioa eta plazak, 2023ko urtarrilaren 2an

Nazioarteko babesari dagokionez, 2022ko otsailean hasi zen Errusiaren inbasioaren osteko Ukrainako kasua aipatu behar da. 2022. urtearen amaieran, ACNURen arabera, inbasioak eragindako 17.139.782 pertsonak ihes egin zuten Ukrainatik, eta horietatik 9.180.679 herrialdera itzuli ziren. Gainera, 4.905.293 pertsonak zuten “aldi baterako babes” EBn. Horietatik 161.321 Espainian erregistratuta zeuden (EBko 5. herrialdea). Bestalde, Errusiaren inbasioa hasi zenean, Espainian Ukrainako herritarren nazioarteko 138 babes eskaera erregistratu dira; Europar Batasunean, Norvegian eta Suitzan, berriz, 26.500 eskaera erregistratu dira. (13.11 irudia)

13.11 irudia: Ukrainako desplazatuak Europan aldi baterako babesteko erregistroa (2023ko urtarrilaren 9ko datuak)

UKRAINAKO DESPLAZATUAK ALDI BATERAKO BABESTEKO EUROPAKO ERREGISTROA*					
Polonia	961.319	24,7%	Estonia	40.393	1%
Alemania	875.353	22,5%	Letonia	39.983	1%
Txekiar Errepublika	434.698	11,2%	Suedia	39.721	1,1%
Italia	172.662	4,4%	Danimarka	34.642	0,9%
Espainia	161.638	4,1%	Hungaria	34.257	0,9%
Bulgaria	149.812	3,8%	Grezia	21.516	0,5%
Errumania	99.550	2,6%	Kroazia	19.623	0,5%
Eslovakia	95.856	2,5%	Zipre	12.401	0,3%
Herbehereak	93.550	2,4%	Eslovenia	5.950	0,1%
Austria	87.207	2,2%	Luxenburgo	4.518	0,1%
Frantzia	85.038	2,2%	Malta	1.443	0,04%
Lituania	71.881	1,8%	Suitza	75.169	1,9%
Irlanda	70.752	1,8%	Norvegia	35.321	0,9%
Belgika	63.407	1,6%	Islandia	868	0,02%
Portugal	56.912	1,5%	Liechtenstein	407	0,01%
Finlandia	45.189	1,2%	*(EB, Suitza, Norvegia, Islandia eta Liechtenstein)		

Iturria: Europako Batzordea eta Barne Ministerioa

Hala, aldi baterako lekualdatuak hartzeko eta hartzeko sisteman ematen diren plazen eta jardueren kopurua maximo historikoa da Ukrainako gatazkaren ondorioz, eta aldi baterako babes-araubidea aitortuta duten pertsonen kopurua sisteman artatutako pertsonen % 60 ingurukoa da. (13.12 irudia)

13.12. irudia: 2022ko martxoaren 11tik 2023ko urtarrilaren 3ra Ukrainaren inbasioak kaltetutako pertsonen Espainian emandako aldi baterako babesen kopurua

2022ko martxoaren 11tik 2023ko urtarrilaren 3ra Ukrainaren inbasioak kaltetutako pertsonen Espainian emandako aldi baterako babesen kopurua			
AUTONOMIA ERKIDEGOA	Ebazpenak	AUTONOMIA ERKIDEGOA	Ebazpenak
Valentziako Erkidegoa	42.925	Gaztela-Mantxa	2.871
Katalunia	36.810	Galizia	2.810
Madrilgo Erkidegoa	23.059	Nafarroa	1.597
Andaluzia	22.995	Asturias	1.543
Murtziako Eskualdea	5.179	Kantabria	1.469
Euskal Autonomia Erkidegoa	4.087	Extremadura	737
Kanariak	4.053	Errioxa	578
Gaztela eta Leon	3.923	Melilla	18
Aragoi	3.555	Ceuta	15
Balear Uharteak	3.099		
ESPAINIAN EMANDAKO ALDI BATERAKO BABESEN KOPURUA, GUZTIRA			161.321

Iturria: Barne Ministerioa

2022an, lau harrera-, arreta- eta desbideratze-zentro (CREADE) sortu ziren helmugako gune nagusietan: Madrilan, Bartzelonan, Alacanten eta Malagan. CREADE Ukrainako gatazka dela eta aldi baterako lekualdatuentzako harrera eta lehen harrera zentro bereziak dira. Era berean, Estatuko Administrazio Orokorra aldi baterako babesaren onuradunak artatu ditu, bai zuzenean, bai zeharka, sisteman zerbitzuak ematen dituzten erakundearen bitartez, bai aireportuetan eta beste irispide batzuetan, bai harrera-sistemaren baliabideen lurralde-sare osoan. Lekualdatuek eskura dituzten zerbitzuak pertsona bakoitzaren beharren arabera aldatzen dira: ostatu-zerbitzuak, laguntza ekonomikoak, laguntza psikologiko juridikoa, espainierazko ikastaroak barne. Bestalde, ministerioen arteko hainbat hitzarmen onartu dira, aldi baterako babes duina eta egokia duten adingabeei, ikasleei eta gaixoei hezkuntza-, unibertsitate- eta osasun-harrera bermatzeko.

Era berean, migrazio-krisi horrek beste administrazio publiko batzuetan izan duen eragina aurre egiteko, autonomia-erkidegoekin eta udalekin lankidetzan aritzeko hainbat tresna antolatu dira; horien artean, nabarmentzekoak dira bi errege-dekretu, toki-erakundeek lekualdatutako pertsonen alde egin beharreko ekintzak eta laguntza zuzenak finantzatzeko. 2023ko urtarrilaren 10ean harrera sistemak 18.000 pertsona baino gehiago artatzen zituen eta 13.600 pertsona baino gehiago lan altan zeuden.

Migrazio krisi honek harrerako eta asilo-zerbitzu nazionalak probatzen jarraitzen du. Testu-guru honetan, elkartasun partikularrak eta diasporak eragin positiboa dute, harrera sistema nazionaletan presio handiagoa ekiditen dutelako. Bestalde, asilo-eskaeren eskaera masiboaren aurreikuspenak ez dira bete, estatu kideek aldi baterako babesari buruzko 2001/55 Zuzendarua azkar aktibatu dutelako. Espainia abangoardian egon da, bai babes daitezkeen kolektiboak zabaltzeari dagokionez —*Ministro Kontseiluaren martxoaren 8ko Erabakia*—, bai horiek emateko prozeduren eta epeen arintasunari dagokionez —24 orduko Lehendakaritza Ministerioaren Agindua, martxoaren 10ekoa—.

Une honetan, negoziatzen ari da Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren erregelamendu-proposamen bat, nazioarteko babeserako EB mailako prozedura erkide bat ezartzera zuzendua.

Migrazioen Estatu Idazkaritzak, Inklusio eta Arreta Humanitarioko Zuzendaritza Nagusiaren bitartez, etorkinak Espainiako gizartean erabat integratzea du helburu, identitate eta kultura desberdinen arteko bizikidetzaren esparru batean, Konstituzioarekiko eta legearekiko errespetua beste mugarik gabe. Arau-esparru horretan eta gizarte-kohesioa indartzeko helburu nagusiarekin, Babes eta Integraziorako Plan Estrategiko berria lantzen ari dira. Era berean, Gizarteratze eta Laguntza Humanitarioko Zuzendaritza Nagusiak urtero egiten du irabazi-asmorik gabeko gizarte-erakundeei diru-laguntzak emateko deialdia, atzerritartasunaren arloko interes orokorreko jarduketak finantzatzeko, bizikidetzaren eta gizarte-kohesioa laguntzeko, Europar Batasuneko funtsekin batera finantzatuta.

Migratzaileei dagokienez, 2021eko urrian egin zen Atzerritarren Erregelamenduaren lehen erreforma, adingabe atzerritarrak eta tutoretzapean dauden gazteak gizarteratzen laguntzeko. 15.000 lagunetik gora baliatu dira haien neurriez, eta tutoretzapean eta tutoretzapean egon diren gazte atzerritarren lan-korporazioak hobekuntza nabarmena izan du, eta haien okupazio-tasa % 33tik % 56ra jaitsi da urtebete baino gutxiagoan.

Legezko migrazio-bideei dagokienez, 2022ko uztailaren 26ko 629/2022 ED argitaratu da, zeinaren bidez aldatzen baita 4/2000 Lege Organikoaren Erregelamendua (atzerritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunei eta atzerritar horiek gizarteratzeari buruzkoa), apirilaren 20ko 557/2011 Errege Dekretuaren bidez onartutako 2/2009 Lege Organikoaren bidez aldatu ondoren.

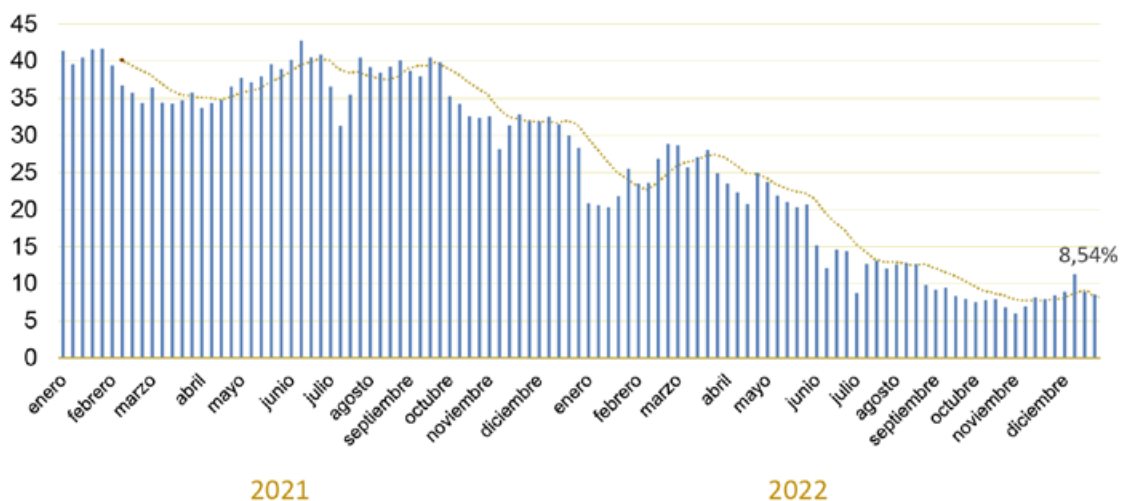
Erreforma honen helburua migrazio-eredua hobetzea eta migratzaileak lan-merkatuan sartzen laguntzea da. Hala, arau honek:

- Migrazio erregularra bultzatzen du, ekintzaileen sarrera erraztuz, jatorrian kontratazioa bultzatuz eta migrazio zirkularreko prozesuei egonkortasun handiagoa emanez: 2022an %15,3ko hazkundera izan da ekintzaileen sarreretan, 2021eko abuztutik abendura bitartean; Hondurasekin, Ekuadorrekin eta Senegalekin migrazio zirkularreko proiektuak abiarazi dira, eta Maroko eta Kolonbiarekin mantendu dira.
- Atzerriko ikasleen iraupena eta lana errazten du: erreforma onartu zenetik ikasketengatik egindako egonaldi eskaerak %23 gehitu dira aurreko urteko aldi beraren aldean (abuztua eta abendua).
- Lan-, gizarte- eta familia-sustraiak eguneratzen ditu: 2021ean baino 18.125 pertsona gehiagok hartu dute parte modalitate horretan, erreforma indarrean jarri ondoren.
- Prestakuntzarako errotze figura berri bat sortu, Espainian bi urtez egoera irregularrean egon diren atzerritarrentzat, enplegurako prestakuntza osatu eta lan-kontratua aurkezten dutenentzat: 13.090 baimen eskatu dira erreformaren indarraldiko lehen bost hilabeteetan.
- Familia berrelkartzea errazten du: erreforma indarrean dagoen bost hilabeteetan 3.047 pertsonak hartu dute figura hori, aurreko urtean baino %12,2 gehiagok. Adin txikikoen familia berrelkartzen denean, aldi bereko ukapenen kopurua erdira murriztu da (2.392tik 1.063ra, abuztutik abendura).

AHULTASUN ENERGETIKOA

Errusiako Ukraina inbasioak arriskuan jarri du Europa mailako gas naturalaren eta petrolio-produktuen horniduraren segurtasuna, eta Europako energia-sistemak oro har dituen ahuleziak identifikatzen hasi da, hala nola gas errusiarraren mendekotasuna, 2021ean Europako hornidura guztien ia % 40, baita petrolio-produktuen eta produktu gordinen menpekotasuna ere.

Horri dagokionez, estrategia hibrido baten esparruan, Errusia Europara gasbidearen bidez esportatutako gas-fluxua gutxitzen hasi zen 2021. urtearen amaieran (eta aktiboagoa Ukrainarekiko eraso hasi zenetik), bere aldetik eta justifikazio arrazoiturik gabe. Izan ere, 2022aren amaieran, Europan inportatutako gasaren %9 inguru bakarrik zen errusiarra. Alde horretatik, Errusia emaria gutxika murriztuz joan da, eta lehenik eta behin Polonian zehar Yamal-Europa gasbidetik doan fluxua itxi du. Ondoren, Ukrainan zehar, *Velke-Kapusany* gasbidean, emaria murrizten jarraitu zuen, eta, azkenik, *Nord Stream 1* gasbidearen bidez fluxua behin betiko itxi zen, irailetik Alemaniara gasa zuzenean eramaten baitzuen. Horrek eragina izan du gas-merkatuan, ez bakarrik Espainian, baita Europan eta mundu osoan ere, eta maximo historikoak izan ditu 2022an. (14.1 irudia)

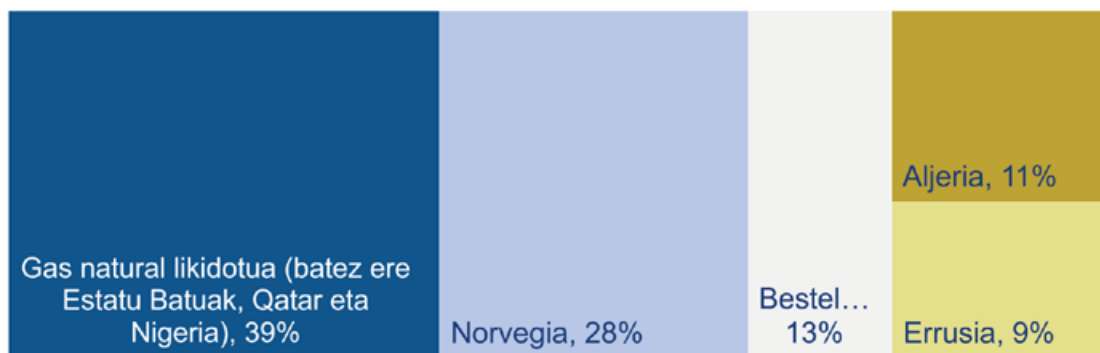

Iturria: DSNk egina, ENTSOGen (Gas Sistemaren Eragiketarako Europako Sarea) datuez

14.1 irudia: Errusiako gasaren inportazioen ehunekoaren bilakaera 2021 - 2022 EBr

Egoera horren aurrean, gas-erreserben maila handitu egin da eta jatorri-iturriak dibertsifikatu egin dira. Arintze-neurri nagusien artean dago beste herrialde batzuetako inportazioak areagotzea; eta, bereziki, Estatu Batuetatik, Nigeriatik eta Katarretik datorren gas natural likidotua (GNL). (14.2 irudia)

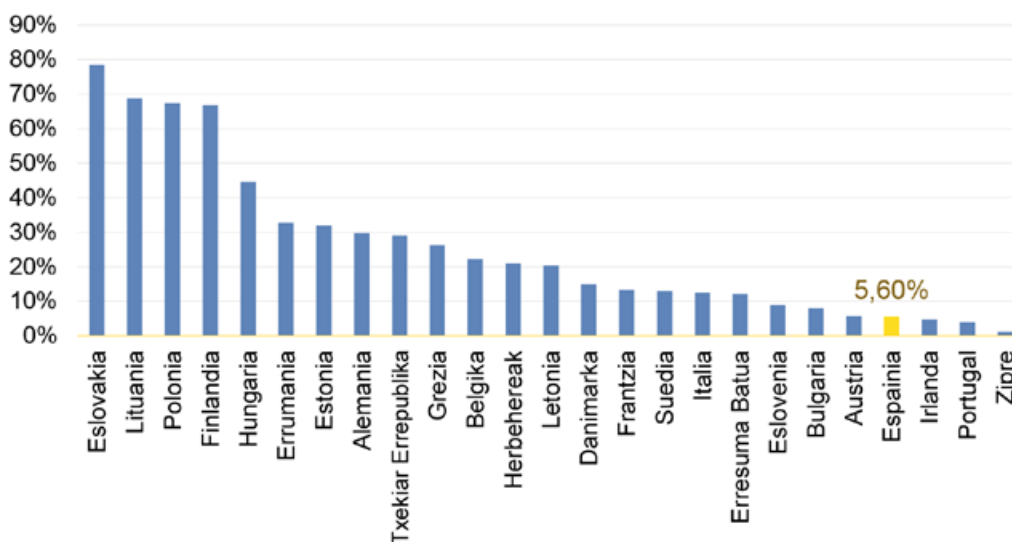
EBko gas-inportazioak 2022an

Iturria: DSNk egina, Europako Batzordearen datuez

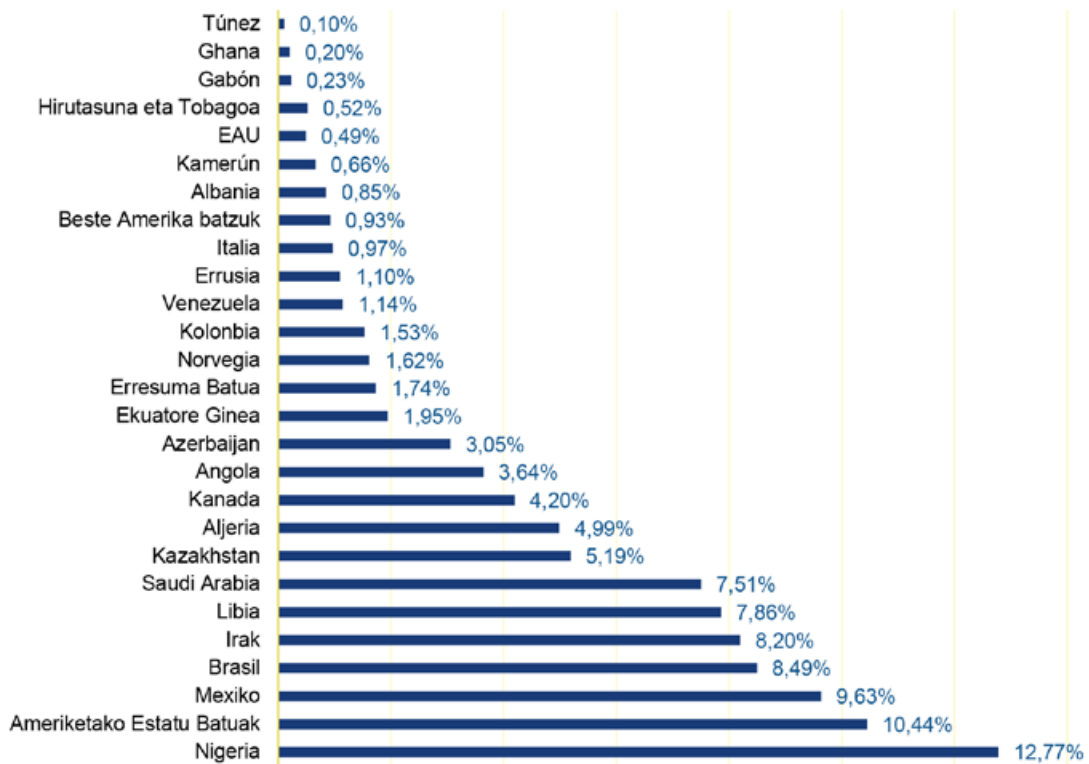
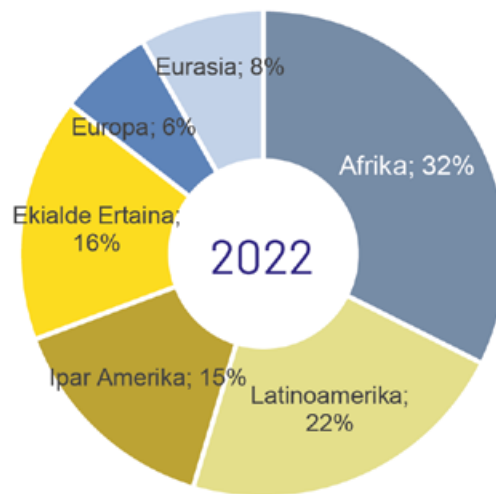
14.2 irudia: Europar Batasuneko gas-inportazioak 2022an

Espainia, ordea, energia-inportazioen arloan Errusiarekiko mendekotasun txikiena duen Europako estatu bat da, bere kokapen geografikoagatik, azpiegiturretan egindako inbertsioengatik eta inportazio horietarako lortutako jatorri-dibertsifikazio handiagatik. (14.3 - 14.6 irudiak)

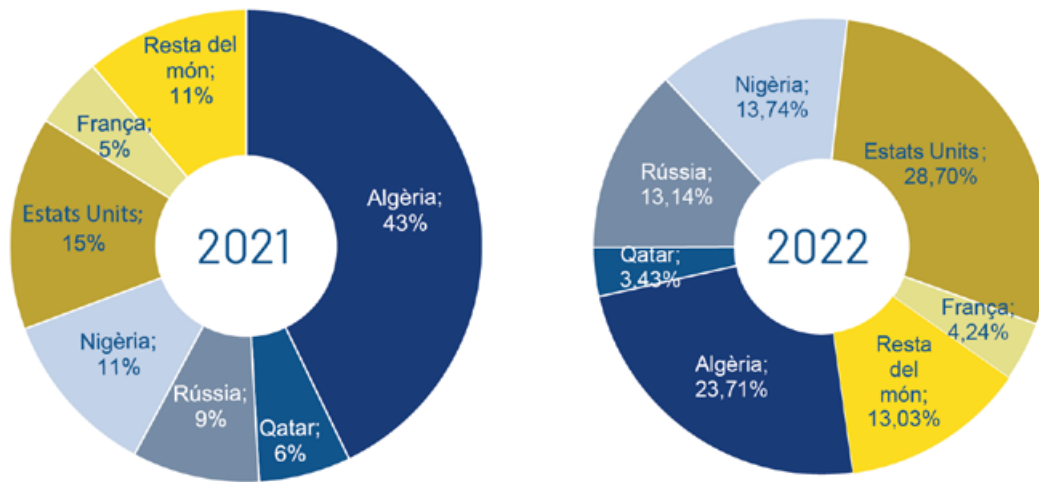
Iturria: Russian energy: Can the EU reduce its reliance on Moscow? | World Economic Forum (weforum.org)

14.3 irudia: Errusiako energia baliabideen proportzioa Europar Batasunean eta Erresuma Batuan 2020an

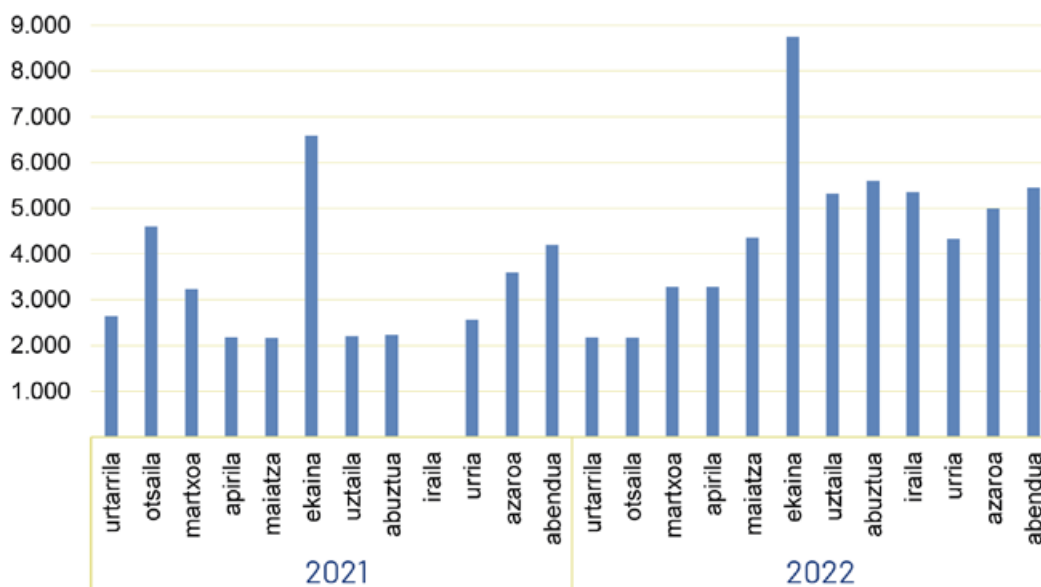
Iturria: CORES

14.4 irudia: Petrolio inportazioak 2022an

Fuente: CORES

14.5 irudia: Gas naturalaren inportazioak 2021ean eta 2022an

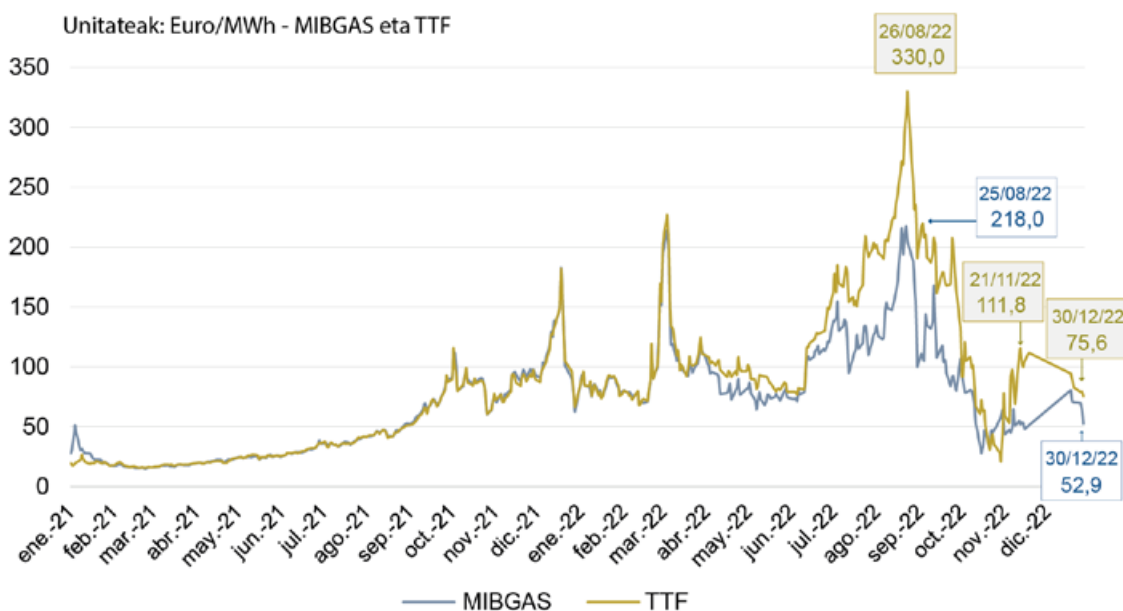

Iturria: CORES

14.6 : Errusiako gas naturalaren inportazioak (hilekoak) 2021ean eta 2022an

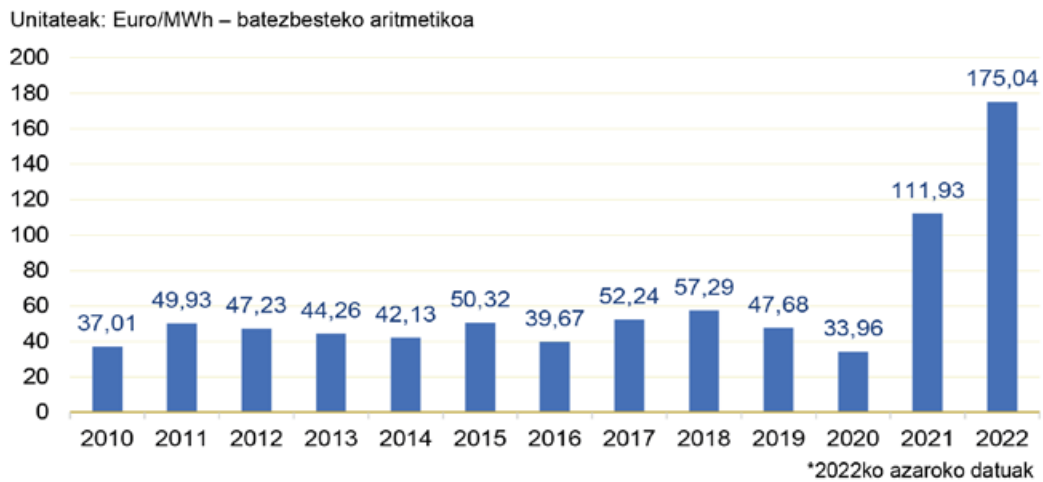
Egoera pribilegiatu horrek ez du galarazten egoera horren ondoriozko prezio-igoerak Espainiari eragitea, baina Europako beste herrialde batzuetan baino gutxiago.

Izan ere, Errusiak Ukrainan duen inbasioaren eraginez, prezioak nabarmen igo dira 2022. urtearen hasieratik, eta igoera horiek aldatu egiten dira herrialdearen arabera. Urte amaieran, Espainiako hub-aren truke-puntuako prezioek, Balantzeko Puntu Birtualak (PVB) Iberiar Penintsulako Gas Merkatuan (MIBGAS), %127 egin zuten gora, eta Frantzian gas naturala eta GNL (PEG francés) saldu, erosi eta trukatzeko puntu birtualak, berriz, %140. Prezioek erregistro historikoak gainditu dituzte, eta TTFren prezioa 300 €/MWh-tik gorakoa izan da (*Title Transfer Simply*, Herbehereetako gas naturalaren merkataritza birtualeko puntuako prezioa adierazten duena). (14.7 eta 14.8 irudiak)

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

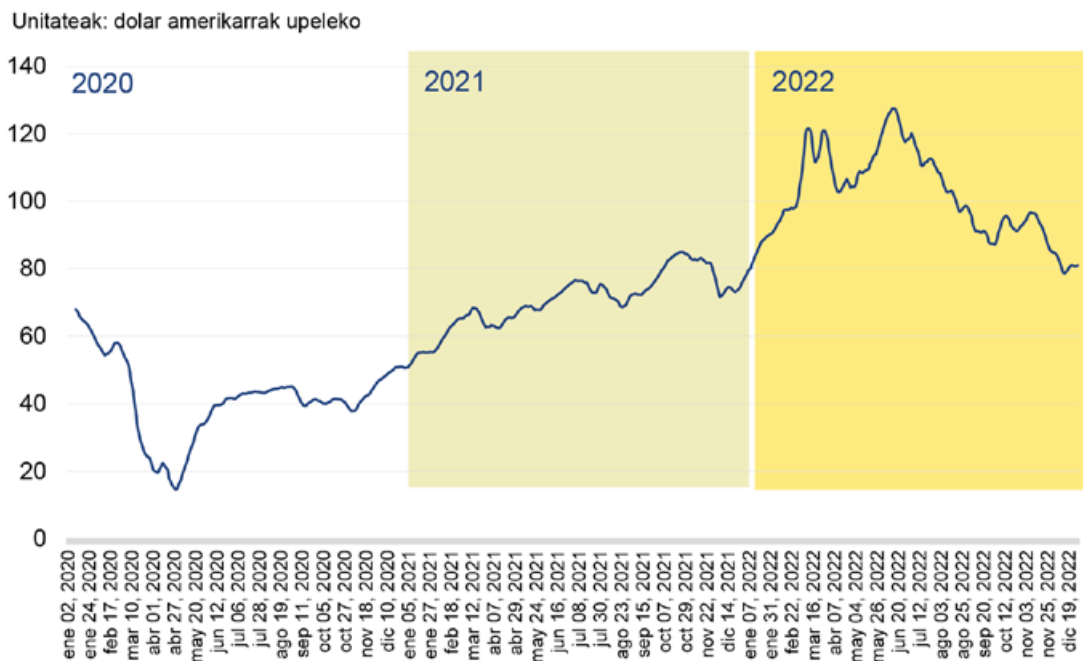
14.7 irudia: Gasaren prezioen bilakaera

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

14.8 irudia: Elektrizitatearen prezioen bilakaera Espainia

Ezgonkortasun geopolitikoak, zalantzarik gabe, arrisku nabarmenak dakartza petrolio gordinaren eta gas naturalaren prezioari dagokionez, bai mundu mailan, bai herri mailan. Maximo historikoak izan dira 2022. urtean zehar. Brent-en upelaren prezioa 133 dolarrekoa izan da 2022an, eta balio horiek gailentzen dira 2008ko krisi globaletik. (14.9 irudia)

Iturria: DSNren grafikoa, Energy Information Administration U.S.ren datuez

14.9: irudia: Petrolioaren prezioaren bilakaera (Brent upela), 2020-2022 urteak

Baina Ukrainako gerra ez da energiaren prezioak igotzearen arrazoi bakarra. Joera hori nabari zen 2021ean, CO₂ emisio-eskubideen prezioak estu-estu lotuta zeudelako eta gas naturala elektrizitatearen handizkako merkatuaren prezioarekin kotizatzen zelako. Mundu mailako goranzko joerari esker, herrialde ekoizleek boterea erabil dezakete 2020. urtean izandako galeren zati bat berreskuratzeko (COVIDen pandemia, 19), kontsumoa gutxieneko maila historikoetara jaitsi zenean.

Egoera horren ondorioz, Energiaren Nazioarteko Agentziak (AIE) bi erantzun-plan koordinatu aktibatu ditu, petrolio-eskuragarritasuna handitzeko, 180 milioi upelen erreserbak liberalizatuz.

Egoera horren aurrean, Europako Batzordeak eta Europako herrialdeek erreakzionatu egin dute hornidura-segurtasunaren arloko arriskuei eta gas-sektoreko prezio altuei aurrea hartzeko, eta, beraz, beste sektore batzuetan, hala nola energia aurrezteko, kontsumoa murrizteko eta gasaren erreserba estrategikoak handitzeko zenbait neurri hartuta. (14.10 irudia)

Espainiak zortzi milioi petrolio upel liberalizatuz erantzun du; horrek esan nahi du segurtasuneko gutxieneko izakinak 7,8 egunez (92 egunetik 84,2ra) murriztu direla.

14.10 irudia: Europako Batzordearen energia-segurtasunaren arloko araudia 2022an

<p>2022ko martxoaren 8a</p>	<p><i>REPower EU komunikazioa: EBren baterako ekintza energia eskuragarriagoa, seguruagoa eta iraunkorragoa lortzeko</i></p> <p>Ukrainaren inbasioaren ondoren Errusiaren mendekotasun energetikoa murrizteko EBn ezarri beharreko ibilbide-orria eta ekintzak markatzen ditu, irtenbideak zirriborrotuz: energia aurrezteak, horniduren dibertsifikazioa, erregai fosilen ordezkapen azkarra trantsizio energetikoa azkartuz eta inbertsioak eta erreformak modu adimentsuan konbinatuz</p>
<p>2022ko ekainaren 29a</p>	<p><i>2022/1032 (EB) Erregelamendua, Europako Parlamentuarena eta Kontseiluarena, gasa biltegitratzeari buruzko 2017/1938 (EB) eta 715/2009 (EE) Erregelamenduak aldatzen dituenak.</i></p> <p>Gas naturala biltegitratzeko % 80ko betebeharra ezartzen du EEMMetan azaroaren 1erako, neguari aurre egin ahal izateko Errusiako gasaren hornidura eteten bada.</p>
<p>2022ko abuztuaren 5a²</p>	<p><i>1369/2022 Erregelamendua, Kontseiluarena, gas-eskaria murrizteko neurri koordinatuei buruzkoa</i></p> <p>EBko estatu kide guztiei gas naturalaren kontsumoa % 15 murrizteko helburua ezartzen du. Helburu hori nahitaezkoa izango da EBko gas-alertaren maila deklaritzen bada, eta muga batzuk ezarri beharko zaizkie estatu kideei.</p>
<p>2022ko urriaren 6ko</p>	<p><i>Kontseiluaren 2022/1854 (EB) Erregelamendua, energiaren prezio handiei aurre egiteko larrialdiko esku-hartzeari buruzkoa</i></p> <p>Merkatua zuzentzeko aldi baterako mekanismo bat ezartzen da TTF deribatuen eta truke birtualeko beste puntu batzuei lotutako deribatuen negoziazio-aginduetarako, EBn gas-prezio handiegiak dituzten eta munduko merkatuko prezioak islatzen ez dituzten gertakariak mugatzeko.</p>
<p>2022ko abenduaren 19^a</p>	<p><i>2022/2576 (EB) Erregelamendua, Kontseiluarena, 2022ko abenduaren 19koa, gas-erosketak, prezio fidagarrien erreferentziak eta mugaz gaindiko gas-trukeak hobeto koordinatuz elkartasuna indartzen duena</i></p> <p>Aldi baterako mekanismoak sartzen dira herritarrak eta ekonomia prezio handiegien aurrean babesteko, prezioen gehiegizko gorabeheretarako tradizioz kanpoko aldakortasuna kudeatzeko aldi baterako mekanismoaren bidez. Horrela, gasarekin lotutako larrialdietan, gasa mugetan zehar modu justuan banatzeko, funtsezko bezeroentzako gas-hornidura bermatzeko eta mugaz gaindiko elkartasun-neurriak bermatzeko helburua lortu nahi da.</p>

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

Ministroen Kontseiluak Energia Segurtasun Plan (+SE) bat onartu zuen 2022ko urrian, Ukrainako gerrak eragindako prezio-krisiaren aurrean herritarren babesa areagotuko duena. Plan horrek herrialdeko gas-kontsumoa % 5,1 eta % 13,5 artean murriztuko du, autonomia energetikoa hobetuko du eta ekonomiaren lehiakortasuna areagotuko du, eta, aldi berean, esportazio energetikoak areagotuko ditu, EBko gainerakoekin solidarioki jardunez.

+SE planak hiru helburu nagusi ditu:

1. Kontsumitzaile ahulen, etxeen eta enpresen babesa handitzea, dagoeneko harturiko neurrien osagarri. Horretan laguntzen dute energia aurrezteko eta energia berriztagarriekin ordezkatzeko neurriak eta kontsumitzaileei laguntzeko neurri espezifikoak.
2. Autonomia estrategikoa eta energetikoa indartzea, Energiaren eta Klimaren Esparru Estrategikoan dagoeneko abian diren egitura-aldaketak bizkortzeko neurri osagarriak ezarriz.
3. Beste estatu kide batzuekiko elkartasuna. Lankidetzeta eta elkartasuna dira proiektu europarraren oinarriak, eta kide bakoitza indartsuago egiten dute. Hala, dagoen azpiegituraren aprobetxamendua maximizatzeak EB osoarekiko elkartasun energetikoaren ariketa garrantzitsua ahalbidetzen du. Horrez gain, bermatu behar da edozein azpiegitura berri bateragarria izango dela epe ertain eta luzerako deskargatze-helburuekin.

Hori lortzeko, +SE planak 73 neurri osagarri eta sinergiko ditu, sei bloke handitan egituratuta. Neurri horien jarraipena Segurtasun Nazionalako Sistemaren esparruan egingo da, Errusiak Ukraina inbaditu izanaren ondorioz Energiaren Krisia Koordinatzeko Lan Taldearen bitartez. (14.11 irudia)

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

14.11 irudia: Segurtasun Energetiko Handiagoko Plana

Era berean, energia-prezioen igoeraren ondorioak arintzeko, 2022an hainbat neurri sartu dira, hala nola enpresentzako laguntzak, gasaren prezioari muga bat ezartzea, BEZaren murrizketa, edo gasolioaren eta gasolinaren gaineko zuzeneko hobaria, zenbait arau-xedapenen bitartez, besteak beste honako hauek:

6/2022 Errege Lege Dekretuak, martxoaren 29koak, zeinaz presako neurriak hartzen baitira Ukrainako gerraren ondorio ekonomiko eta sozialei erantzuteko Plan Nazionalaren esparruan, beste neurri batzuen artean mekanismo bat aurreikusten du industria elektroi-intentsiboaren lehiakortasunari laguntzeko, energia elektrikoaren garraio- eta banaketa-sareetarako sarbide-bidesarien kostua murriztuz. Luzatu diren neurrien artean (abenduaren 27ko 20/2022 Errege Lege Dekretua), 2023ko abenduaren 31ra arteko zerga-markoaren honako egoera dago: Balio Erantsiaren gaineko Zerga (BEZ) % 5era, Elektrizitatearen gaineko zerga berezia % 0,5era eta Energia elektrikoaren ekoizpenaren balioaren gaineko zerga etetea. Gainera, arau horrek zabaldu egiten du, 2023ko abenduaren 31ra arte, oinarritzko hornidurak, argia, ura eta gasa kontsumitzaile kalteberei mozteko debekua, eta, aldi berean, eutsi egiten dio kolektibo horri gizarte-bonuaren mekanismoaren bidez faktura elektrikoan egiten den deskontuari.

10/2022 Errege Lege Dekretua, maiatzaren 13koa, Handizkako merkatuan elektrizitatearen prezioa murrizteko aldi baterako ekoizpen-kostuak doitzeko mekanismo bat ezartzen duena. Doitze-mekanismo horrek (“mekanismo iberiko” deitu ohi zaio) elektrizitatearen prezio-igoera mugatzea lortu du, nahiz eta gas merkatu nazionalan eta nazioartekoetan turbulentsiak ikusi. Hala, mekanismoaren lehen lau hilabeteetan (2022ko ekainaren 15ean jarri zen indarrean), energia elektrikoaren azken kontsumitzaileek 3.000 milioi euro inguru aurreztu ahal izan dituzte, termino erantsietan.

11/2022 Errege Lege Dekretua, ekainaren 25ekoa, zeinaren bidez zenbait neurri hartzen eta luzatzen baitira Ukrainako gerraren ondorio ekonomiko eta sozialei erantzuteko, kalteberatasun sozial eta ekonomikoko egoerei aurre egiteko eta La Palma uhartearen suspertze ekonomiko eta sozialerako, luzatzen baita energia elektrikoaren kontsumitzaileen azken kostuan zuzenean eragiten duten zerga-figura jakin batzuen etetea.

Irailaren 20ko 17/2022 Lege Dekretuak gas naturalaren kostua murrizteko neurri nagusietako bat ezarri zuen (dekretu horrek energia-arloko presako neurriak hartzen ditu kogenerazioko instalazioei ordainsari-araubidea aplikatzeko, eta aldi baterako murrizten du erregai jakin batzuen Europar Batasunaren barruko entregatze, inportazio eta eskuratzeei aplikatu beharreko balio erantsiaren gaineko zergaren tasa). Zehazkiago, gas naturalaren Erkidego barruko entregan, inportazioen eta erosketen BEZa % 21etik % 5era murriztu zen.

Halaber, 2021ean eta 2022an, pobrezia energetikoaren arloko neurri batzuk hartu dira, hala nola gizarte-bonu elektriko eta gizarte-bonu termikoa. Neurri horien xedea izan da kalteberatasun energetikoko egoeran dauden kolektiboak babestea.

Energia eta Klimaren Esparru Estrategikoa ezartzeari dagokionez —2030erako eta 2050erako energia-eredu berri baterako aurreikusitako energia-dibertsifikazioa, hornidura-bermea eta energia-agertokiak jasotzen ditu esparru horrek—, azpimarratu behar da Lehengai Mineraleen Kudeaketa Jasangarrirako Ibilbide Orria onartu zela 2022an. Dokumentu horren bidez, indartu egiten dira herrialdearen autonomia estrategikoa eta trantsizio energetikorako eta

garapen digitalerako funtsezkoak diren horniduren horniduraren segurtasuna, 2021eko Segurtasun Nazionalaren Estrategiaren helburuetan aurrera egitea ahalbidetzen baitute gai horiek.

Halaber, Ministro Kontseiluak, Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioak proposatuta, 2022ko martxoaren 22an onartu zuen Biogasaren Ibilbide Orria. Orri horrek jatorri berriztagarriko gas horren garapenaren erronkak eta aukerak identifikatzen ditu, eta haren ekoizpena 3,8z biderkatzea proposatzen du 2030era arte, 10,4 TWh-tik gora.

2022ko martxoaren 22an, Energia Elektrikoaren Garraio Sarea Garatzeko 2021-2026 Plana onartu zen. Dokumentu hori Diputatuen Kongresuaren pean jarri zen 2022ko otsailaren 24an, eta Ministro Kontseiluaren erabaki baten bidez onartu zen.

Plangintzak aukera ematen du Espainiako sistema elektrikoa Energiaren eta Klimaren Plan Nazional Integratuak (EKPNI) definitutako bidearen arabera igarotzeko, 2026rako erreferentziako helburu partzial hauek lortuta:

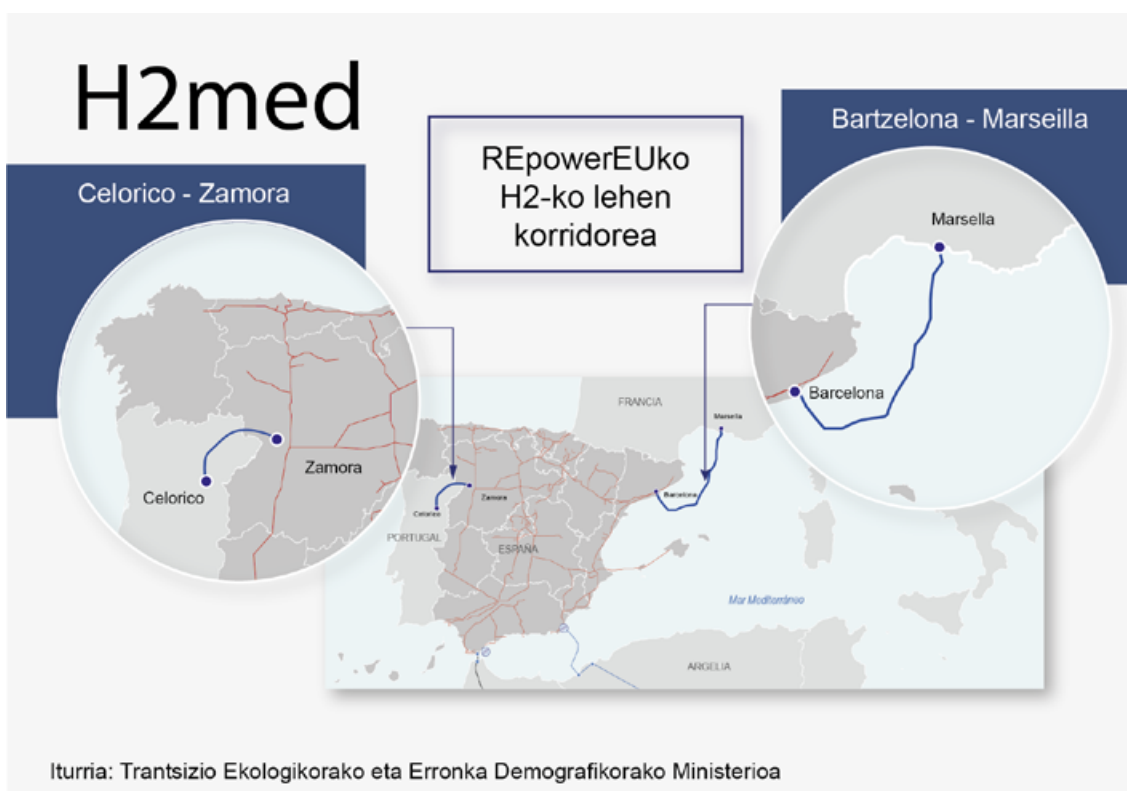
- energia berriztagarrien sorkuntzak elektrizitate-sorkuntzan %67ra iristea 2026an;
- penintsulako sistema elektrikoaren nazioarteko interkonexioaren beharrak bermatzea, Espainia eta Frantziaren arteko trukerako 5.000 MW-eko gaitasunarekin 2026an; eta Portugalekiko interkonexioa indartzea, Galiziarekin iparraldetik interkonexio berri baten bidez;
- penintsulaz kanpoko sistemetako interkonexioak zehaztea, trantsizio energetikorako beharrezkoak direnak, eta, Balear sistemaren kasuan, penintsulako sistemarekin hobeto integratzeko.

Helburu horiekin, 2021-2026ko plangintzan honako nazioarteko interkonexio hauek jasotzen dira:

- 400 kVko linea berria Galizian, L-400 kV Fontemf-Vilafría, Espainia-Portugal interkonexioa indartzeko;
- Espainiaren eta Frantziaren arteko itsaspeko interkonexio berria korrante zuzenean Bizkaiko Golkoan;
- Marokorekiko interkonexio berria, 400 kV-ko lurpeko eta itsaspeko lotura;
- 220 kV-eko konexio berria Andorrarekin.

Energia-segurtasunaren arloan, CNik horniduraren segurtasunerako eta jarraitutasunerako dauden arriskuen azterketa estrategikoa egiten du, batez ere hegoaldeko isurialdetik datozenena, batez ere gaur egungo lurrunkortasun-egoeran. Era berean, sektoreko enpresa estrategikoen akzio-egituraren eragile garrantzitsuak sartzen diren eta beren negozio-plantean sartu nahi dituzten politiken jarraipena egiten du.

Europako Batzordeak, bere aldetik, H2Med babestu du, Iberiar penintsulan hidrogeno berdearen korridorearen lehen proiektua, energia berdeak bultzatzea eta, aldi berean, segurtasuna indartzea ahalbidetuko duena. 2030ean 10 milioi tona hidrogeno berde ekoizteko eta beste 10 milioi inportatzeko ahalmena izango du. Proiektuak 2.500 milioi euroko kostua du. Europa mendebaldetik ekialdera eta Iberiar penintsulan zeharkatzen duen korridoreak bi interkonexio identifikatu ditu: Celorico-Zamora (Portugal eta Espainia artean) eta Bartzelona-Marseilla (Espainia eta Frantzia artean). H2Med Espainiaren, Frantziaren eta Portugalen arteko lankidetzaren emaitza da. (14.12 irudia)

14.12 irudia: H2med

Frantziarekin gas naturala trukatzeko ahalmena epe laburrean handitzeko, Euskadourreko (Irun) konpresio-estazioa aldatu zen, erreserba-linea eragiketa-lerroarekin paraleloan erabiliz. Hala, Frantziara esportatzeko ahalmena handitu egin da eguneko 60 GWh (210.000 Nm³/h), konfigurazio estandarrekin (1+1), eta eguneko 100 GWh (360.000 Nm³/h), konfigurazio berriarekin (2+0).

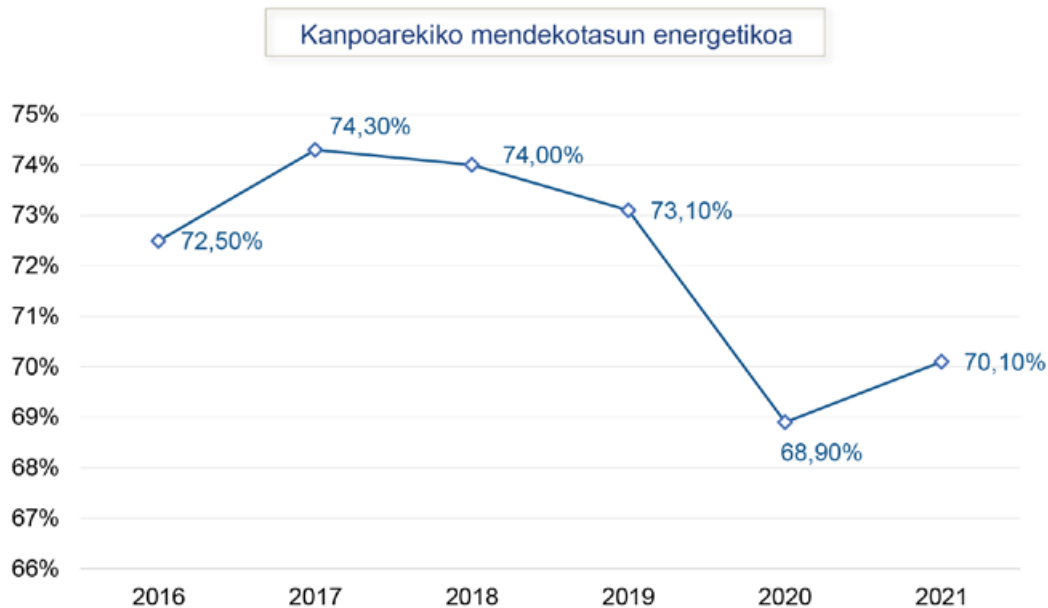
Energia eta Klimaren Esparru Estrategikoaren barruan, EKPNI planak 2030. urterako helburutzat ezartzen du energia berriztagarriak Espainiako azken energia-kontsumoaren % 42 izatea. Helburu horrekin bat etorritz, planak tarteko helburu batzuk zehazten ditu energia

berriztagarrien parte-hartzearen kuotarentzat. Helburu horiek % 24koak izango dira 2022rako eta % 30ekoak 2025erako. Gainera, kanpoaldeko energia-ahultasuna 2017an %74tik 2030ean %61era murriztea aurreikusten du. (14.13 eta 14.14 irudiak)

14.13 irudia: Kanpoko mendekotasun energetikoaren bilakaera

	2017	2018	2019	2020	2021
Energiaren barne-ekoizpena (ktep)	33.349,6	33.609,2	33.822,7	34.458,0	35.188,0
Ikatza	1.127,8	882,9	-	-	-
Petrolio-produktuak	121,2	87,9	40,4	28,3	5,9
Gas naturala	23,8	75,5	116,2	41,6	34,0
Berriztagarriak	16.473,0	17.536,8	17.922,3	18.674,4	19.917,1
Hondakin berriztaezinak	472,3	547,3	525,8	539,7	517,3
Nuklearra	15.131,5	14.478,8	15.218,0	15.174,0	14.713,7
Kanpoarekiko mendekotasuna (%)	74,3%	74,1%	73,2%	68,9%	70,1%

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

14.14 irudia: Kanpoarekiko mendekotasun energetikoa

Bestalde, 2050 Epe Luzerako Estrategiak (ELP) 2050ean klima-neutraltasuna lortzeko ibilbidea zehazten du, berotegi-efektuko gasen emisioak % 90 murriztuz 1990eko datuekin alderatuta, sistema elektrikoa % 100 berriztagarria lortuz, energia berriztagarrien kuotaren % 97 lortuz energiaren azken kontsumoan eta kanpoko energia-mendekotasuna % 13ra murriztuz.

Espanian, 2021. urtean, 117.526 ktep-eko lehen mailako energia-kontsumoa izan zen, hau da, 2020an baino % 6 gehiago, COVID-19aren pandemiaren osteko susperraldi ekonomikoaren ondorioz eta 2020an jarduera murrizteko neurrien ondorioz sortutako energiaren azken eskariaren hazkundearen ondorioz.

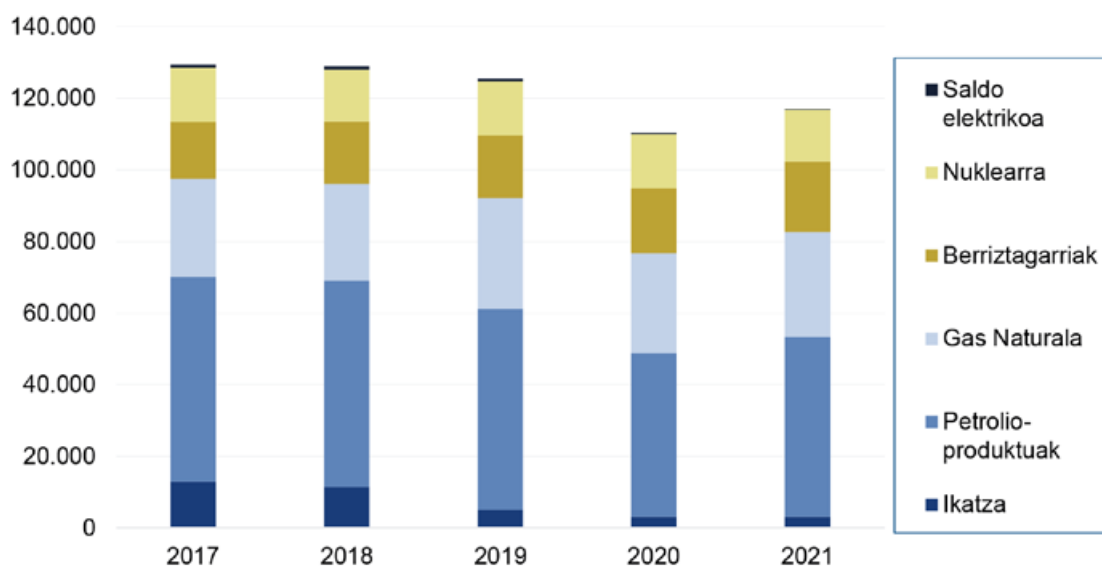
Aldaketa nabarmenenen artean, petrolio-produktuek energiaren lehen kontsumoan duten parte-hartzea (50.271 ktep) nabarmentzen da, aurreko urtearekin alderatuta % 10,0 hazi baitzen, 2020ko mugikortasuna murrizteko neurriak ezabatu ondoren. Bestalde, gas naturalaren ekarpena (29.417 ktep) %5,4 hazi da aurreko urteko kopuruarekin alderatuta.

Ikatzak ia ez zuen aldaketarik izan bere kontsumoan 2020koaren aldean; izan ere, 2021eko azken lauhilekoan elektrizitatea sortzeko kontsumitu zuen kontsumoak bultzatuta, gas naturala kontsumitzen duten zentralen kalterako, haien merkatu-prezioa nabarmen igo baitzen 2021ean. Ikatzezko zentraletatik sortutako elektrizitate-sorkuntza osoaren % 50 2021eko irailetik aurrera gertatu zen.

Energia berriztagarriei dagokienez, 19.436 ktep-ko lehen mailako energia-kontsumoa % 7,2 hazi zen 2020ekin alderatuta, eta hazkunde horren buru energia eolikoa (+ % 10,0) eta eguzki-energia fotovoltaikoa (+ % 39,9) izan ziren.

Lehen mailako energia-egituraren aldaketari dagokionez, energia berriztagarriek egungo % 16,5ean jarraitu zuten mix-ean. Petrolio-produktuen ekarpena % 41,2tik % 42,8ra igo zen 2020an, eta % 42,8ra 2021ean; hala ere, 2019an % 45 ziren. Energia elektrikoaren inportatzailearen saldo garbia 852 GWh izan da 2021ean. (14.15-14.17 irudiak).

Energia berriztagarrien kontsumoa %7,2 hazi da aurreko urtearekin alderatuta. Gainera, lehen mailako energia horren sorrerak zenbait aldaketa izan ditu. 2010. urtea baino lehorragoa izanik, energia hidraulikoa % 2,9 jaitsi zen; 2020an instalatutako eguzki-parke fotovoltaikoa martxan jartzeak eguzki-sorkuntza fotovoltaikoa % 39,9 areagotzea ekarri zuen; era berean, 2020ko eguzki-erradiazio handiagoak % 3,6 handitu zuen eguzki-energia termikoa. Energia eolikoa %10,0 hazi zen. Bestalde, biomasa (+%4,5), biogasa (+%0,8), hiri-hondakin solidoak (+%20,0) eta bioerregaia eta beste likido batzuk (+%0,2) hazi egin ziren 2021ean. (14.18 irudia).

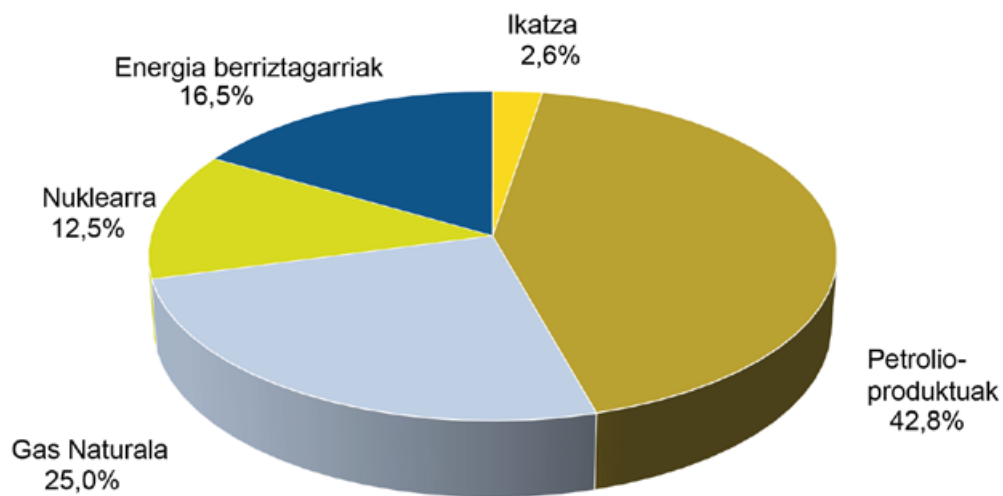
Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

14.15 irudia: Lehen mailako energia-kontsumoaren bilakaera Espainian, iturri motaren arabera

14.16 irudia: Energia primarioaren kontsumoaren bilakaera Espainian

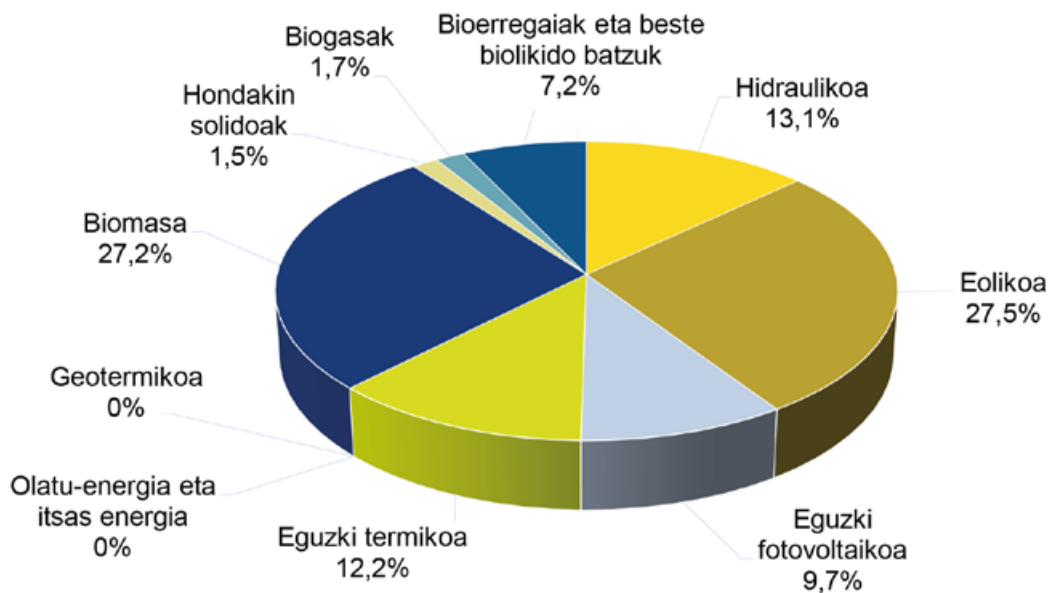
	2017	2018	2019	2020	2021
Lehen Hezkuntza (Ktep)	129.845,3	129.530,0	125.981,2	110.829,7	117.525,5
Ikatza	12.907,9	11.521,9	5.071,7	3.099,8	3.096,9
Petrolio-produktuak	57.300,4	57.512,4	56.162,3	45.689,5	50.270,7
Gas naturala	27.266,8	27.081,0	30.896,8	27.915,4	29.416,8
Berriztagarriak	15.978,0	17.434,1	17.516,5	18.129,3	19.436,9
Hondakin berriztaezinak	472,3	547,3	525,8	539,7	517,3
Nuklearra	15.131,5	14.478,8	15.218,0	15.174,0	14.713,7
Saldo elektrikoa	788,4	954,6	590,1	282,0	73,3

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

14.17 irudia: Espainiako energia primarioaren kontsumoaren banakapena 2021ean

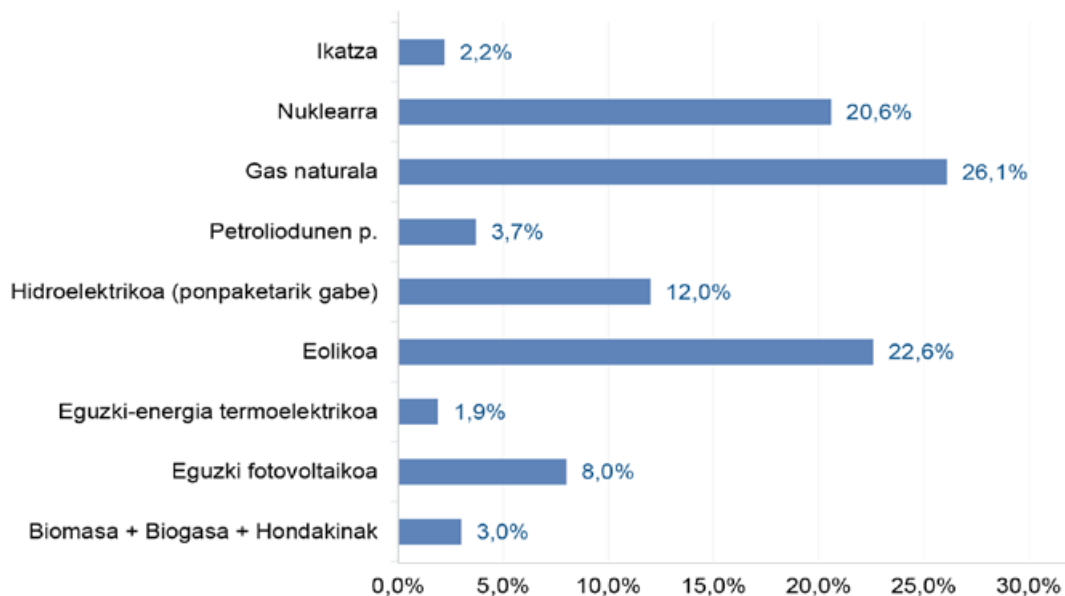
Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

14.18 irudia: Energia berriztagarrien kontsumoa Espainian 2021ean

2021ean, 274.312 GWh-ko elektrizitate-sorkuntza gordina izan zen, hau da, aurreko urtearekin alderatuta % 4,2ko gehikuntza, neurri handi batean COVID-19aren eraginaren ondoren jardue-
ra ekonomikoa berreskuratzearen ondorioz.

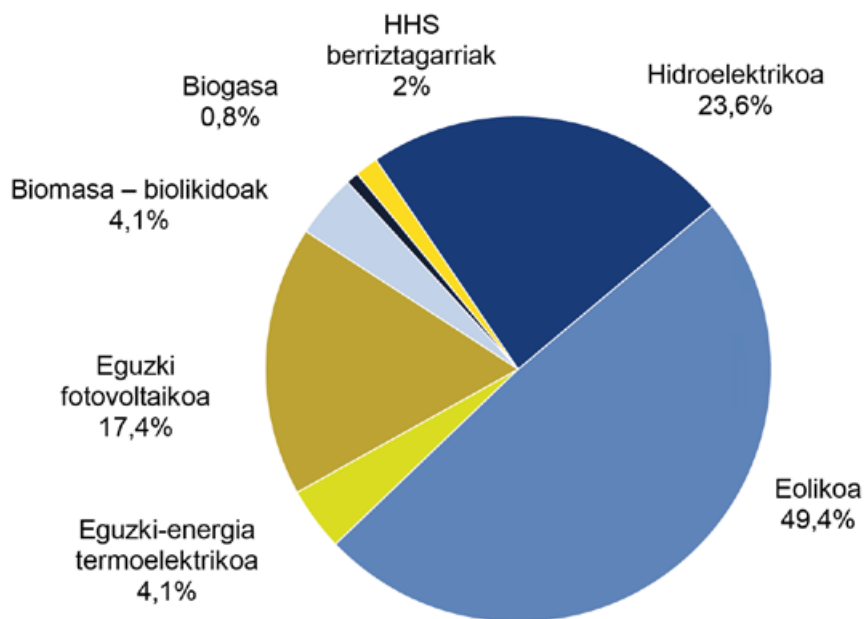
2020ko mailarekin alderatuta ekoizpen elektrikoa handitzeaz gain, mix energetikoak aldake-
tak izan ditu 2021ean: ikatz-ekoizpenaren beherakadak jarraitzen du (%-2,2); ekoizpen hidrau-
likoa apur bat jaitsi da (%-2,9), urte lehorragoa baita, eta ekoizpen fotovoltaikoa nabarmen
hazi da (%+39,9), instalatutako eguzki-parke fotovoltaikoaren hazkundearen ondorioz. Tek-
nologia horien ekoizpenaren hazkundera, energia eolikoa (+%10,0) eta eguzki-energia (+%3,7),
ziklo konbinatuen ekoizpena (+%0,9) baino handiagoa da, eta petrolio-produktuak kontsu-
mitzen dituzten termikoen ekoizpenaren jaitsiera konpentsatzen du (-%6,2). (14.19 irudia)

Energia berriztagarriek (125.747 GWh 2021ean, 2020ko 113.783 GWh-rekin alderatuta) % 45,8ra
arte handitu zuten beren parte-hartzea elektrizitate-sorkuntzan; aurreko urtean, berriz, %
43,2ra iritsi ziren, batez ere ekoizpen fotovoltaikoaren eta eolikoaren hazkundera bultzatu-
ta. Azken hori 2021eko elektrizitatea sortzeko bigarren iturri globala izan zen. (14.20 irudia)

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

14.19 irudia: Espainian elektrizitatea sortzea 2021ean

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

14.20 irudia: Jatorri berriztagarriko energia elektrikoaren banaketa teknologiaren arabera 2021ean

Teknologiaren araberako analisiari esker, hau ondoriozta daiteke:

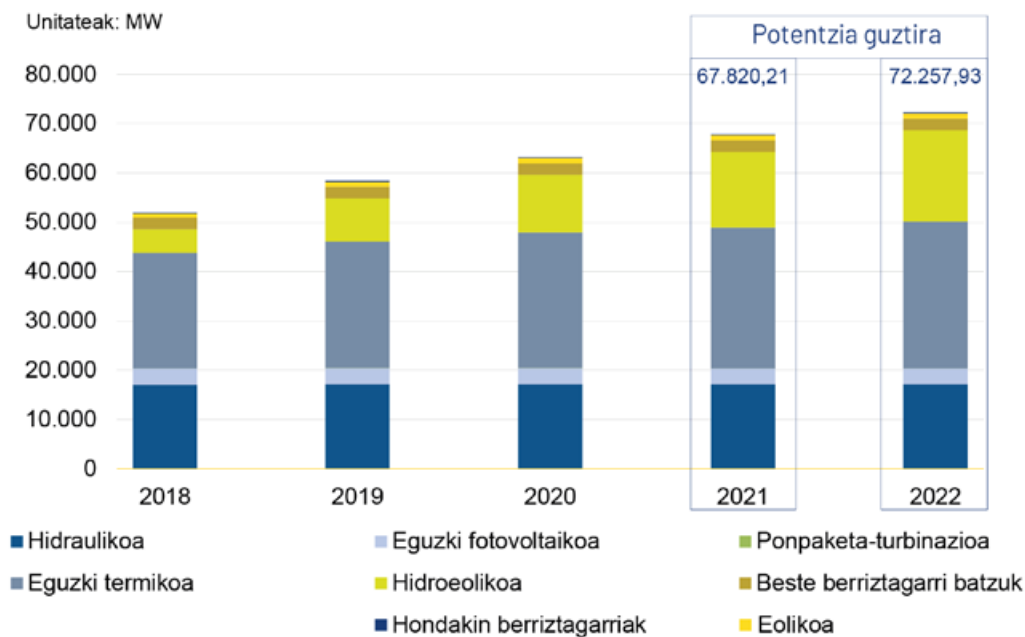
- Energia hidraulikoak energia hidraulikoa pixka bat jaitsi zuen 2021ean, 2020an baino urte lehorragoa baitzen.
- Energia eolikoan, instalatutako potentzia handitu da eta, ondorioz, energia elektrikoaren sorrera 2021ean (+%10,0).
- Eguzki-energia fotovoltaikoak % 39,9 egin du gora 2021ean, ez bakarrik 2021ean eguzki-erradiazio handiagoa izateagatik, baizik eta 2020an instalatutako instalazio fotovoltaikoak 2021ean erabateko kapazitatean zeudelako. Gainera, urte honetan instalatutako potentzia handitzea ere aldeko faktorea izan da.
- Eguzki-energia termoelektrikoak % 3,69 egin zuen gora, 2021ean eguzki-erradiazio handiagoa izan baitzen.
- Biomusak eta biogasek % 12,2ko eta % 11,1eko hazkundera izan dute 2021ean, hurrenez hurren.

Jatorri berriztagarriko elektrizitate-sorkuntza instalatuaren guztizko kapazitatea dela ulertuta, 2022an 72.257 MWe izan zen (2022ko abenduaren 20ko datuak), eta 2021. urtearekiko % 6,1eko igoera izan zen ehunekotan. (14.21 eta 14.22 irudiak)

14.21 irudia: Espainiako berriztagarren gaitasuna

	2020	2021
Edukiera guztira (Mwe)	63.095,40	67.721,75
Hidraulikoa	20.116,59	20.132,37
Geotermikoa	-	-
Fotovoltaikoa	11.741,01	15.288,23
Eguzki-energia termikoa	2.304,01	2.304,01
Ozeanoak eta olatuak	4,80	4,80
Eolikoa	27.494,39	28.530,19
Industria-hondakinak	49,90	49,90
HHS	241,35	266,93
Biomasa	867,85	867,85
Biogasa	269,08	271,06
Bestelakoak	6,41	6,41

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

Iturria: Red Eléctrica Española

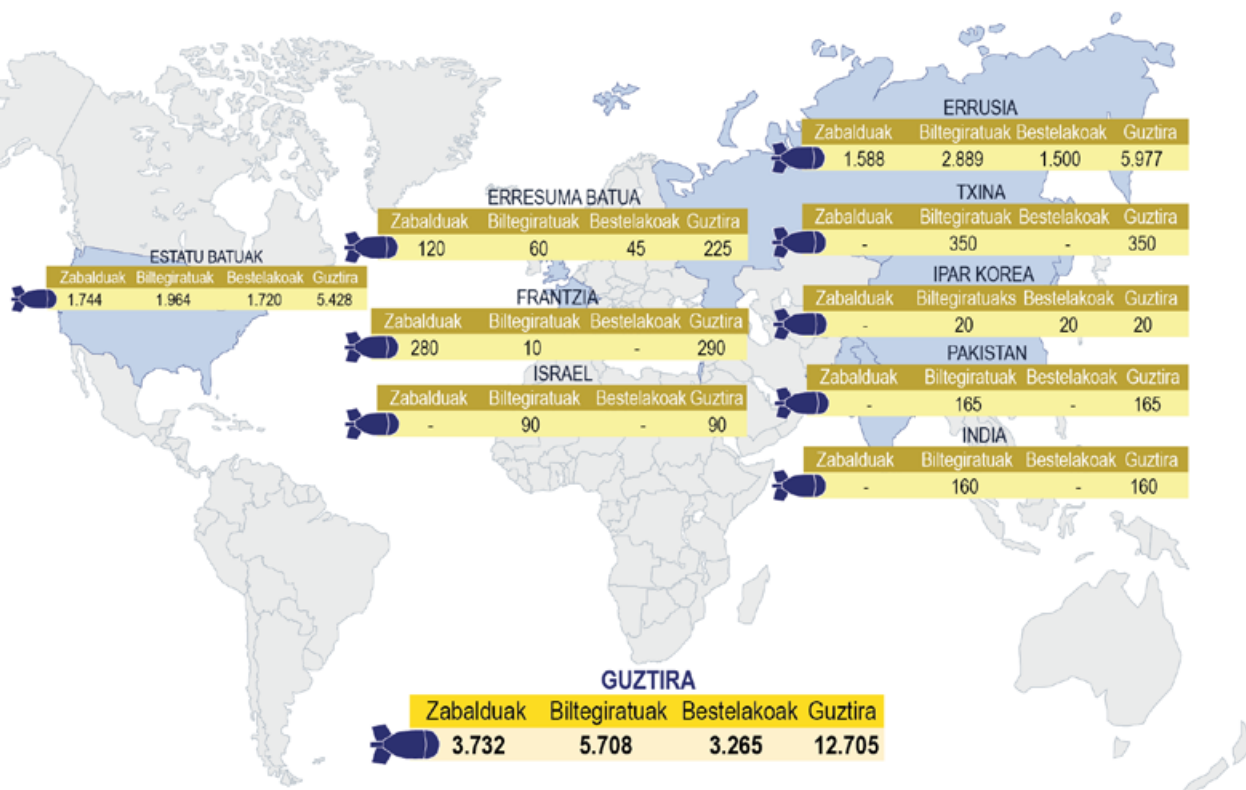
14.22 irudia: Energia berriztagarrietatik abiatuta Espainian instalatutako potentzia

SUNTSIPEN MASIBOKO ARMEN UGALTZEA

Errusiak Ukrainari egindako erasoaren ondorioz, nazioarteko arkitekturaren blokeoa areagotu egin da, armagabetzeari eta ugaltzeari dagokienez. Errusiak 1994ko Budapesteko Memorandumean adostutako segurtasun bermeak alde batera utzi ditu, Ukrainak bere lurraldean dauden arma nuklear sobietarrak entregatzearen truke. Segurtasun-bermeak araubide honen funtsezko printzipioetako bat dira, eta, beraz, arma nuklearrak dituen estatu batek urratzen baditu, higadura eragiten du. Errusiak erabiltzen duen erretorika nuklearrak ere higadura horretan laguntzen du, erabilera nuklearrari buruzko tabua ahultzeko duelako eta oharkabean erabiltzeko arriskua areagotzen duelako.

Egungo baldintzetan Errusiarekin elkarrizketa bat izateko zailtasunak Estatu Batuen eta Errusiaren arteko elkarrizketa estrategikoa etetea eragin du, eta nazioarteko erregimenaren hainbat forok porrot egin dute urtean zehar arma kopurua ez ugaritzea, armagabetzea eta kontrolatzea dela eta. Foro nagusiek, hala nola Armagabetze Konferentziak edo Garapen Nuklearraren Aurkako Tratatuaren Berrikuspen Konferentziak (TNP), ez dute aurrerapausorik lortu, eta aurreikus daiteke egungo blokeo-egoerak bere bilakaera markatzen jarraitzea.

Bestalde, Txinak areagotu egin du esportazioak kontrolatzeko erregimenen aurkako aktibismoa, horiek baitira arkitektura horren funtsezko elementuak, eta, aldi berean, armagabetze eraginkorraren negoziazioetan parte hartzeari uko egiten jarraitzen du; aldiz, industria militarren kantitatea eta kalitatea handitzen du, eta, bereziki, arma nuklearrena. Badirudi Errusiarekin eta Txinarekin ditugun harreman zailek ez dutela aldaketa handirik eragingo epe laburrean. (15.1 irudia)

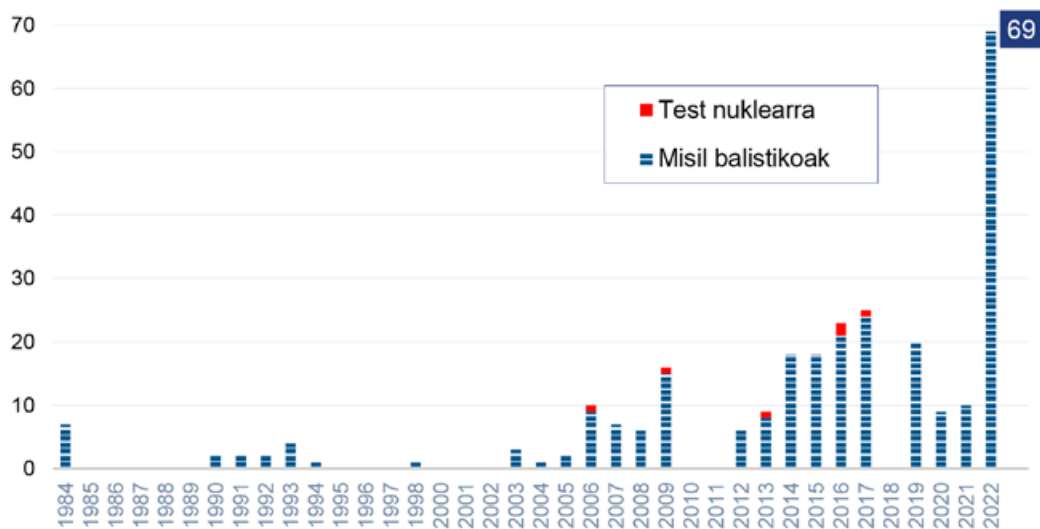
Iturria: Stockholmeko Bakerako Ikerketen Nazioarteko Institutua (SIPRI)

15.1: irudia: 2022 munduko buru nuklearren inbentario estimatua

P5aren eginkizuna (nazioartean TNPk aitortzen duen estatusa duten arma nuklearrak dituzten estatuak) funtsezkoa da edozein aurrerapauso lortzeko, eta haren paralisia sistema ahultzen laguntzen duten egitura paraleloak sortzeko erabiltzen ari dira. Horrela, Arma Nuklearrak Debe-katzeari buruzko Tratatuaren (TPAN) aldeko herrialdeek geroz eta indar handiagoz argudiatzen dute TNPren krisiak TPAN beraren alternatiba bakarra dela. Egungo erregimenari alternatibak sortzeko ahalegin horiek gero eta gehiago laguntzen diote ahultzen. Espainiak ez zuen parte hartu HPANren parte diren estatuen lehen biltzarrean, tratatuaren aurkako jarrera zuelako.

Ipar Koreari dagokionez, 2022an Yongbyonen instalazio nuklearretan jarduera handitu dela antzeman da, batez ere plutonio ekoizpenari dagokionez. Nahiz eta nazioarteko ikuskatzaileek ezin izan duten herrialdean sartu, badirudi jarduera-gehikuntza horrek beste entsegu nuklear bat aurreikusitako duela (lehenengoa 2017ko irailetik), eta hori berehalakoa izan daitekeela.

Horrekin batera, Ipar Koreak gero eta handiagoa da hainbat irismen eta karga-gaitasunetako misilen saiakuntzen kopurua. Horrek esan nahi du areagotu egiten direla misilen garapena eta armagintzarako gaitasunak, misilen programan egindako aurrerapenak erakustea baino helburu propagandistiboagoekin bada ere. (15.2 irudia)

Iturria: Center for Strategic and International Studies

15.2: irudia: Ipar Korearen misilen entseguak

Bestalde, Ekintza Integraleko Plan Bateratura (JCPOA, *Joint Comprehensive Plan of Action*) itzultzeko negoziazioak blokeatuta daude, Iranek EBko goi-ordezkeriak 2022ko abuztuan proposatutako azken proposamena baztertu zuenetik. Horrez gain, Iranek ez du Energia Atomikoaren Nazioarteko Erakundearekin (EANA) lankidetzan jardun, Iranen eta erakundearen arteko Babes Akordiotik ebatzi gabe dauden gaiak konpontzeko. IAEAk babes-espeditzea ixtearekin Iranek JCPOAra itzultzeko asmoa duenez, ez dirudi epe laburrean aurrerapausorik emango denik.

Espainia jarrera konstruktiboa izaten saiatu da, ez ugaltzeko nazioarteko arkitekturari buruzko ikuspegi desberdinekiko sentikorra, betiere EBko eta NATOko kide gisa hartutako konpromisoe-tan oinarrituta, baita kide diren erakunde eta akordioetan oinarrituta ere.

Ildo horretan, 2022ko irailean, Espainiak parte-hartze aktiboa izan zuen Ez-prolifrazio Nuklearraren Tratatu Berrikusteko X. Konferentzian. Stockholmeko ekimenean parte hartuz, armagabetzearen eta ugaritze nuklearra ez izatearen ikuspegiaren artean zubiak eraiki nahi izan zituen, aurrerapausoak lortzeko hainbat arlotan: material fisiagarria ekoizteko luzamendua, arrisku nuklearrak murriztea, EANAren Protokolo Gehigarria egiaztatzeko estandar gisa unibertsalizatzea edo genero-ikuspegia sartzeara. Errusiak azken dokumentu bat blokeatzen duen arren, gai horiek sendotzen ari dira ez ugaltzeko agendan.

2022ko urrian, Robert Floyd Saiakuntza Nuklearrak Erabat Debekatzeko Tratatuaren Erakunde-ko idazkari exekutiboak bisita ofiziala egin zuen Espainiara, Espainiak tratatuari ematen dion babesa sendotzeko eta haren unibertsalizazioa eta indarrean sartzeara ahalbidetzeko.

Espainiak Suntsipen Handiko Armen Ugalketaren aurkako Partzuergo Globalean ere parte hartzen du, G7aren esparruan. Haren helburua da suntsipen masiboko armen ugaltzea kontrolatzeko alde anitzeko itunak eta beste tresna batzuk hartzea, ezartzea eta indartzea, mehatxu biologikoen aurkako borroka nabarmenduz. Berlingo azken bileran (2022ko urria), ideia-truke bat egin da debeku-araua eta OPAQen lana indartzen jarraitzeko eta arma kimikoak erabiltzearen zigorgabetasunaren aurka nola borrokatzeko.

Nazioarteko hurrengo bileretan, Espainiak berretsi egin du EANaren eta haren egiaztapen-sistemaren alde egiten duela, Ekialde Hurbileko egonkortasuna bermatuko duen gotorlekurik onena baita. 2022ko irailera arte, Espainia OIEAko Gobernadore Batzordeko kide izan da. Horri esker, modu aktiboan parte hartu du Irango espediente nuklearraren bilakaeran eta Errusiak Ukrainari egindako erasoaren dimentsio nuklearrean. Era berean, nabarmentzekoa da Espainian babes nuklearrak aplikatzeari buruz eta Material Nuklearren Babes Fisikoari buruzko Konbentzioaren Zuzenketari buruzko alderdien Konferentzian parte hartzeari buruz Madrilen egindako Hiruko Bilera (OIEA-Euratom-Espainia).

Espainiako lurraldean, TNP betetzearen ondoriozko ohiko jardueraz gain, Espainiaren eta EANaren artean ezarritako Babes Akordioaren Protokolo Gehigarriaren 14. artikulua betez, eta negoziazio-prozesu luze baten ondoren, Espainiak datuen urruneko transmisioa (RDT-Remote Data Transmission) ezartzea onartu zuen. Babes nuklearren esparruan, OIEAren TNPren arabera eta Euratom Tratatuaren arabera, material nuklearraren erabilera kontrolatzen duten instalazioen guztizko kopurua 35 izan da (8 errektore nuklear, erregaien fabrika 1, erregai nuklear agortuaren 6 aldi baterako biltegi, hondakin erradioaktiboen 2 biltegi eta 18 industria-instalazio).

2022. urtean, Almarazeko eta Kofradietako zentraletatik datuak urrutitik bidaltzea ezarri da. Hori dela eta, ezarpen hori 2021ean egin zen Asco I eta Asco II eta Trilloko ATIn, eta Trilloko zentralako errektorean ezartzea falta da.

Energia Politikako eta Meatzeetako Zuzendaritza Nagusiaren (DGPEM) eskumenen esparruan, instalazio nuklearrak eta erradioaktiboak eta horien garraioak fisikoki babesteko planak onartzeko espedienteak izapidetzen jarraitu da; guztira, 42 instalazio.

Espainiak badu erradioaktibitate-alerten sare bat (RAR), Barne Ministerioko Babes Zibileko Zuzendaritza Nagusiak kudeatua eta mantendua, bai eta Ingurumen Erradioaktibitatearen Analisisirako Laborategi bat (LARA) eta Erradiazioak eta Dosimetroak Kalibratzeko Laborategi bat (LACAR) ere. Segurtasun Nuklearreko Kontseiluak ezagutzen ditu bere jarduerak.

Arma Kimikoen Konbentzioaren barruan, Arma Kimikoak Debekatzeko Erakundean (OPAQ) aktiboki parte hartzen da. Konbentzioa munduko tresna bat da arma kimikoen aurkako segurtasuna bermatzeko, eta helburu horrek bermatzen ditu bai ahalmenen garapenarekin lotutako alderdiak, bai Konbentzioaren aplikazio nazionalaren hobekuntza, bai arma kimikoen aurkako laguntza- eta babes-neurriak, bai berpiztea prebenitzeari dagokionez ere.

Nazioarteko debekua izan arren, arma kimikoen erabilera berrietan (Siriako gerra, S. Skripal kasua eta A. Navalni kasua) errudunekiko zigorgabetasunak ez du bere lana baztertzea ahalbidetzen. Arriskua sor liteke estatuz kanpoko eragileek arma kimikoak eskuratuz edo erabiliz, besteak beste. Horrenbestez, aplikatuko zaizkie konbentzioko xedapenak arma kimikoekin egindako

atentatu bat prestatzearekin eta horri emandako erantzunarekin lotuta. Erakundeak, beraz, zeregin garrantzitsua du terrorismoaren aurkako munduko borrokan eta segurtasun kimikoko kultura zabalago baten garapenean laguntzeko.

Konbentzioaren parte diren estatuen bilera 2022ko amaieran egin zen, eta bertan funtsezko gaiak jorratu ziren 2023ko maiatzean egingo den Azterketa Konferentziari begira. Ameriketako Estatu Batuek, Japoniak eta Txinak informazio eguneratua eman zuten arma kimikoak suntsitzeari buruz, eta AEBek berretsi egin zuten euren armategi kimikoa erabat suntsitzeko konpromisoa, 2023ko iraila baino lehen. Errusia, Txina, Iran eta Kubako ordezkariak Idazkaritza Teknikoaren (ST) lanari buruzko zalantzak argitzeko saiakera ugari egin dituzte. Kritikak kritikoak izan arren, azpimarratzekoa da Fernando Arias zuzendari nagusiak eta STk laguntza handia jasotzen dutela Herbehereetako laborategi kimiko teknologikoa (*ChemThec*) bezalako funtsezko proiektuak antolatzeko eta garatzeko testuinguru konplexu batean egindako lanagatik, 2023ko maiatzean inauguratuko dena.

Espanian, Arma Kimikoak Debekatzeko Agintaritza Nazionala (ANPAQ) arduratzen da KAB hori aplikatzeaz eta ikuskatzeen gai nazionalen dagokienez KAB horretatik eratorritako jarduerak zentralizatzeaz. Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioko idazkariordetzaren burua da organo hori, eta Industria, Merkataritza eta Turismo Ministerioko Idazkaritza Nagusi bat ere badu.

CAQ aplikatuz, lotutako industria-jardueren eta behartutako subjektuen (ia 200 industria-instalazio) aitorpena garaiz eta behar bezala entregatu da, eta OPAQek in situ ikuskatu beharreko industria-instalazioak egiaztatzeko jarduerak egin dira.

Arma Kimikoak Erabiltzeko Zigorgabetasunaren Aurkako Nazioarteko Partzuergoan ere parte hartzen da. Plataforma horrek EB eta hogeita hamar bat estatu biltzen ditu, eta OPAQen debeku-araua eta lana indartzen jarraitzeko eta arma kimikoak erabiltzearen zigorgabetasunaren aurka borrokatzeko lan egiten du.

Era berean, Arma Kimiko, Biologiko edo Toxikoen Ustezko Enplegua Ikertzeko Nazio Batuen Idazkari Nagusiaren Mekanismoaren (UNSGM) lana babesten da. Mekanismo horrek aukera ematen dio idazkari nagusiari arma horien ustezko erabilerari buruzko ikerketa hasteko, ikerketa-talde bat bidaltzea barne, eta horri buruzko txosten bat aurkezteko Nazio Batuetako estatu kideei.

Defentsaren eremuan, Arma Kimikoak Egiaztatzeko Laborategi bat (LAVEMA) eta Defentsa Kimikoko Ekipamendua Ebaluatzeko Laborategi bat (LAEDEQ) daude. Laborategi horren jarduerak OPAQek ezagutzen eta ikuskatzen ditu.

Espania, gainera, Arma Biologikoen eta Toxikoen Konbentzioaren (CABT) parte da, eta aktiboki hartzen du parte haren gobernu-organoetan. 2022ko abenduan, Konbentzio honen IX. Berrikuspen Konferentzia egin da. Errusiak Ukrainari egindako erasoaren ondorioz tentsio politikoak sortu baziren ere, Konferentziaren amaierako txostenaren zati bat, Konbentzioaren aplikazioari buruzkoa, ez zen adostu, baina hurrengo bost urteetarako lehentasunak ezarri ahal izan ziren, berrikuspen-zikloa indartzera eta elkarrizketa bultzatzera bideratuta, erakundeen indartzean eta egiaztapen-sistema bati buruzko hausnarketan aurrera egiteko, aditu-talde baten bidez.

Emaitza nagusiak aldi interesionalean oinarritu ziren; izan ere, garapen bidean dauden herrialdeen helburuak bermatzen ditu, gertakari biologiko bati begira beren prebentzio- eta erreaktibotasun-gaitasunak hobetzeko behar dituzten ezagutzak eta teknikak eskuratzeko programa egituratzeko.

Bestalde, Osasun Ministerioak, CCAESen bidez, Espainian koordinatzen du Europako Batzordearen Osasun eta Elikagaien Segurtasuneko Zuzendaritza Nagusiaren “*Joint Action TERROR*” ekintza-lerro berria. Europako herrialdeetako osasun-agintariek batera egiten duten ahalegina da, osasun-prestakuntza eta sektorearteko lankidetzak hobetzeko, arma biologiko edo kimikoen egindako eraso terroristen kasuan.

Carlos III.a Osasun Institutua (ISCIII), CNE Epidemiologia Zentro Nazionalaren eta Alerta Biologikoko Laborategien Sarearen (RE-LAB) bitartez, Ekintza Kon-batzarreko erakunde afiliatu gisa parte hartzen du. Era berean, SHARP Baterako Ekintzan parte hartzen du, Europar Batasuneko Osasun Programak kofinantzatuta. Ekintza horren helburu nagusia da EBN osasunerako mehatxu larrien aurkako prestakuntza indartzea eta Nazioarteko Osasun Erregelamenduaren aplikazioa babestea (2005).

Erabilera bikoitzeko teknologiarik dagokionez, Espainiak aktiboki hartzen du parte esportazioak kontrolatzeko taldeetan, armak ugaritzen lagun baitezakete. Horien artean daude: Wasse-naar-en Konponketa; Australiako Taldea, arma kimiko edo biologikoen ugalketari aurre egiteko; Hornitzaile Nuklearren Taldea eta Zangger Batzordea (arma nuklearrak); eta MTCR (misilen teknologiarikaren kontrol-araubidearen siglak).

Erabilera bikoitzeko produktu eta teknologiak eta horien bektoreak prebenitzeko, detektatzeko eta kontrolatzeko mekanismoen barruan, kontrol nazionalerako erakunde nagusia Defentsa Materialaren, Erabilera Bikoitzaren eta Beste Material Baten Kanpo Merkataritza Arautzen duen Ministerioarteko Batzordea (JIMDDU) da; Espainian fabrikatzen eta/edo merkaturatzen diren eta hirugarren herrialdeetara doazen produktu kontrolatuak zaintzapean jartzen ditu.

Zerga Agentziak (AEAT) Estatu Batuetako Energia Sailarekin (DOE) lankidetzan jarraitzen du, MEGAPORT sistemari buruzko bilera ugariaren bidez. 2022an hiru alarma erreal izan dira Algeciras (2) eta Bilboko (1) portuetan, material erradioaktiboa edukitzeagatik, eta arriskua kasu guztietan baxutzat jotzen da.

EGFek material erradioaktiboa izan dezaketen instalazioak babesten dituzten segurtasun-neurririk buruzko kontrol-sistema garatzen dute. Halaber, EGFek zeharkako izaera duten segurtasun-funtzioak betetzen dituzte, segurtasun publikorako mehatxu eta erronkei aurre egiteko. Hala, azpiegituren mugako segurtasunak, garraioak edo Estatuaren babes fiskalak ere NRBQ materialen ondoriozko arriskuak dituzte helburu. Era berean, erabilera terrorista izan dezaketen arma eta materialen legez kontrako jarduera prebenitzen eta ikertzen da, eta nazioarteko lankidetzako jarduera ugari garatzen dira.

Inteligentziaren ikuspegitik, CNIK ADMren aurkako borrokan egiten dituen ahaleginak erabilera bikoitzeko produktu eta teknologien (ukiezinak barne) esportazioen eta joan-etorrien kontrollean oinarritzen dira, nazioarteko akordioak edo legeria nazionala urratzen direnean, betiere Espainiako edo Espainian kokatutako pertsona fisiko edo juridikoen esku hartzen badute, lurralde

nazionala erabiltzen bada edo Espainiaren segurtasunari edo haren interesei eragiten badie. Era berean, sentsibilizazio-lanetan parte hartzen du, eta nazioko eta nazioarteko erakundeekin eta arma konbentzionalak eta suntsipen masibokoak ugaritzeari aurrea hartzeko eta haren aurka borrokatzeko konpromisoa hartu duten herrialdeekin lankidetzan aritzen da.

Segurtasun Nazionalaren Sistemaren esparruan, suntsipen masiboko armak ez ugaltzeko Batzorde Espezializatuak (CENP) Segurtasun Nazionalerako Kontseiluari laguntza ematen dio suntsipen masiboko armak ez ugaltzearen arloan dituen eginkizunetan.

2022an zehar, Komiteak hainbat bilera egin ditu, ministerioen arteko informazio-trukea errazteko; era berean, hainbat ekintza koordinatu ditu eta bere baitan eratutako ministerioen arteko hainbat talderen lana babestu du. Horien artean daude Biocustodiako Lan Talde Operatiboa eta Intertzeptazio Taldea. Horrez gain, ugaltzearen finantzaketaren aurka borrokatzeko lan-talde espezifiko bat sortzea ahalbidetu du, eta 2023an operatibo egotea espero da.

Biocustodiako Lan Talde Operatiboak aintzat hartu du 2019ko Biocustodiako Plan Nazionalan jasotako puntuetako bat aldatu beharra dagoela, COVID-19aren koronabirusak eragindako pandemiak eragindako ondorioetatik ikasitako irakaskuntzetara egokitzeko. Gainera, Biocustodiako Batzorde Nazionala martxan jartzeko lan egiten du. Bi helburuak 2023ko lehen hilabeteetan lortzea espero da.

Intertzeptazioko lantaldea lanean aritu da suntsipen handiko armak ugaritzeko erabil daitekeen materiala intertzeptatzea errazten duten arau-erreformak bultzatzeko, eta bi erreforma onartu ditu abenduaren 22ko 14/2022 Lege Organikoaren testuan (Europako zuzentarauen transposizioa eta zigor-arloko legeria Europar Batasuneko ordenamendura egokitzeko beste xedapen batzuk onartzen dituen): lehena, Botere Judizialaren Lege Organikoan eta bigarrena, Kontrabandoaren Lege Organikoan. Lantalde bera jardun-protokolo bat idazten ari da, administrazio-kidego guztien koordinazioa errazteko Espainiako portuetan esku hartzen baduzu, bidean material susmagarria izateko arriskua dagoelako. (15.3 irudia)

CENPeK bi argitalpen argitaratu ditu, biak ere Kanpo Arazoetako eta Lankidetzako Ministerioaren eta Segurtasun Nazionalako Sailaren webguneetan eskuragarri: Ez Ugaltzearen eta Armagabetzearen Gida Exekutibo bat eta Biookustodiaren Mapa bat, gaien eskumenak dituzten arduradun publikoen eta pribatuen artean gaiaren ezagutza hobetzeko.

15.3: Lantaldeak/Ariketa/Proiektua Suntsipen Handiko Armak Ez Ugartzea

LANTALDEAK/ARIKETA/ARMAK EZ UGALTZEKO PROIEKTUA SUNTSIPEN MASIBOKOAK	
LANTALDEA/EKITALDIA/PROIEKTUA	HELBURUA
Defentsa eta Erabilera Bikoitzeko Materialaren Ministerio arteko Batzordeko (JIMDDU) lantaldeak	Defentsa-materialaren, beste material batzuen eta erabilera bikoitzeko materialaren kanpo-merkataritzako eragiketak baimentzea.
Segurtasun Nazionalako Saileko Suntsipen Handiko Armak Ez Ugaltzeko Batzorde Espezializatua.	Komiteak Segurtasun Nazionalako Kontseiluari laguntzen dio suntsipen handiko armak ez ugaltzeko eremuarekin zerikusia duten eginkizunak betetzen. Nazioartean, horri buruzko konpromisoak eta betebeharrak betetzea sustatzen du, eta, Segurtasun Nazionalako politikaren ikuspegitik, Gobernuak esparru horretan egiten dituen jardueren koordinazioa, lankidetzeta eta harmonizazioa indartzea du helburu.
Terrorismo erradiologiko eta nuklearraren aurrean emandako erantzunaren garapen bateratuari buruzko topaketa birtuala (2021eko urria)	Larrialdi nuklearretan eta/edo erradiologikoetan prestatzea eta erantzutea, estatuan eta nazioartean.
Hornitzaile nuklearren taldea (GSN)	Arma nuklearrak ez ugartzen laguntzea, produktu nuklearrak esportatzeko eta lotutako materialak esportatzeko zuzentarauak aplikatuz. GSNren Gidalerroak estatu alderdi bakoitzak aplikatzen ditu, bere legedi eta praktika nazionalen arabera.
Australiako Taldea (GA)	Arma kimiko eta biologikoen ugalketaren aurka borrokatzeko helburua duen herrialdeen foro ez-ofiziala, herrialde parte-hartzaileek esportazioak kontrolatzeko sistemak harmonizatuz.
Arma bakteriologikoak (biologikoak) eta toxinoak garatzea, ekoiztea eta biltegitratzea eta suntsitzea debekatzeari buruzko Konbentzioa (CABT).	Estatu alderdiak bildu egiten dira Adituen Lantaldeen emaitzei buruzko informazioa emateko; Tratatuen X. artikuluekin bat etorritik, lankidetzako eta elkarrekiko laguntzako loturak estutzeko; Konbentzioarekin zerikusia duten zientzia eta teknologiaren berrikuntza eta aurkikuntza berriak ezagutarazteko, eta Konfiantza Sustatzeko Neurriei dagokienez inplikazio handiagoa bilatzeko.
Misilen Teknologia Kontrolatzeko Erregimena (RCTM)	RCTM (RCTM) suntsipen handiko armak jaurtitzeko erabil daitezkeen tripulaziorik gabeko jaurtiketa-sistemak ez ugaltzeko helburuekin bat datozen herrialdeen borondatezko elkarte da. Kontrol Erregimenaren eginkizun nagusia da misilen ugartzearen mehatuari aurre egitea, misilen, materialen eta lotutako teknologien ekipamenduen transferentziak zainduz ADMak aldi oro jaurtitzeko.
Wassenaar konponketa (AW)	Armamentu konbentzionalaren esportazioen kontrolaren eta erabilera bikoitzeko teknologien arloko legeria nazionalak eta jardunbide egokiak harmonizatzea.
Ugartzearen aurkako Segurtasun Ekimena	Ekimen horrek nazioarteko lankidetzeta bilatzen du, ADMren merkataritza-transakzioak, jaurtiketa-sistemak eta lotutako materialak prebenitzeko, lurretik, itsasotik eta airetik, horiek ugaltzeko arriskua sortzen den herrialdeetatik eta herrialdeetaraino.
Terrorismo Nuklearrari Aurre Egiteko Ekimen Globala (IGCTN)	Nazioarteko 89 nazioko eta nazioarteko sei erakundetako borondatezko elkarte da, eta terrorismo nuklearra prebenitzeko, detektatzeko eta hari erantzuteko gaitasun globala indartzeko konpromisoa hartu dute, herrialde elkartuen planak, politikak, prozedurak eta elkarrengarritasuna indartzen dituzten alde anitzeko jarduerak eginez.
BULLSEYE Europako Proiektuan parte hartzea, arlo biologikoan eta kimikoan prozedura operatiboa harmonizatzeke	Izaera nuklearreko eta/edo erradiologikoko prozedurak maila desberdinetan bateratzea mota horretako atentatuetan.
SCEPYLT proiektua	Lehergailuak kontrolatzeko eta babesteko sistema, terrorismoa prebenitzeko eta haren aurka borrokatzeko..
Biozaintzako Lantalde Operatiboa, Biozaintzako Plan Nazionala garatzeko	2022an bi aldiz bildu da

LANTALDEAK/ARIKETA/ARMAK EZ UGALTZEKO PROIEKTUA
SUNTSIPEN MASIBOKOAK

LANTALDEA/EKITALDIA/PROIEKTUA	HELBURUA
DSNko ADM Ez Ugaltzeko Batzorde Espezializatuko Intertzeptazio Lantaldea.	Botere Judizialaren 6/1985 Lege Organikoaren aldaketa argitaratzeke dago, Auzitegi Nazionalak eskumena izan dezan suntsipen handiko armak ez ugaltzeko delituak ezagutzeko.
DSNko ADM Ez Ugaltzeko Batzorde Espezializatuaren Intertzeptazioko GTari Laguntzeko MINTaren lantaldea.	Intertzeptazio Lantaldeko MINTeko ordezkariari laguntzea arlo horretako legeak aldatzeko proposamena egiten, bai eta jarduteko protokolo bat eta jardunbide egokien gida bat ere.
APAL lantaldea (arma txikiak eta arinak)	Arma txikien eta arinen legez kontrako trafikoa prebenitzeko, borrokatzeko eta ezabatzeko Nazio Batuen Ekintza Programa.
Suzko Armei buruzko Europako Aditu Taldea (EFE)	Adituen talde bat da, eta suzko armen legez kontrako trafikoaren aurkako borrokan eskumenak dituzten EBko estatu kideetako segurtasun-indarretako kideak biltzen ditu. Bileren helburua esperientziak eta jardunbide egokiak partekatzea, sortzen ari diren mehatxuen berri ematea eta kasuak aztertzea da.
NEBK Antzemateko Lantaldea (G-Detect – EB)	EBko GT. EBko hainbat herrialdetako kideak, NEBK substantzien zerrenda bat zehazteko, bereziki ekintza terroristak egiteko erabil daitezkeen gai kimiko oldarkorrek, EBko EGFak identifikatzeko eta detekzio-ekipo egokiak emateko.
NEBK Antzemateko Lantaldea (G-Detect - ES)	GT nazionala, EBko beste GT batean txertatua, NEBK substantzien zerrenda bat zehazteko, bereziki ekintza terroristak egiteko erabil daitezkeen substantzia oldarkor kimikoak, EBko EGFak identifikatzeko eta detekzio-ekipo egokiak emateko.
Europako Batzordeko NEBK Aholkularitza Taldea/CBRN Security Advisory Group	NEBK gaiari buruzko maila goreneko bilera Europar Batasunean. Estatu kideei agerian jartzen zaizkie NEBK mehatxuari eragiten dioten gaiak eta Batasuneko erakundeak abian jartzen ari diren ekintzak.
Arma Biologikoak Debekatzeko Taldea (GRUPABI)	Ministerioen arteko lantaldea, Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioa (MAEUEC) buru duena arma biologikoak eta toxinoak kontrolatzeko.
Arma Kimikoak Debekatzeko Agintaritza Nazionalaren (ANPAQ) lantaldea	Ministerioen arteko lantaldea, zeinaren zeregina baita Espainian CAQ aplikatzea (Arma Kimikoak Garatzeko, Ekoizteko, Biltegitratzeko eta Erabiltzeko eta Suntsitzeko Debekuari buruzko Konbentzioa), giza bizitzaren aurkako erasotzaile gisa erabil daitezkeen substantzia kimikoak kontrolatzeko sistema bat ezarri.
EBko NEBK ekintza-plana inplementatzeko ministerioen arteko lantaldea	Estatu mailan EBren NEBK Ekintza Plana Espainian nola ezarri aztertzeko biltzen den taldea.
Kriminalistika nuklearrari buruzko bilera teknikoa (2021eko iraila)	Prebentzioko eta NEBK plangintzako ikuspegiaren azalpena 2008ko olimpiadetan, Pekinen
NEBK arloko ariketa beste erakunde batzuekin: GRIFO ET ariketa.	SIAen eta GZaren arteko NEBK gaitasunak integratzea.
Ministerioen arteko lantaldea, Arma Kimikoen Aurkako Babeserako Plan Nazionala lantzeko	Bat dator EBko Planak NEBK babesteko ezarritako eskakizunekin. Barne Ministerioa buru.
2021/555 Zuzentaraua, armak eskuratu eta edukitzeari buruzkoa, ezartzeko adituen taldea	Suzko Armen Zuzentaruarekin lotutako gai guztiak ezartzen eta aplikatzen esku hartzea: informazioa trukatzea, arauak egitea, ebaluazioak egitea, esperientziak trukatzea eta jardunbide hobeak.

Iturria: Barne Ministerioa

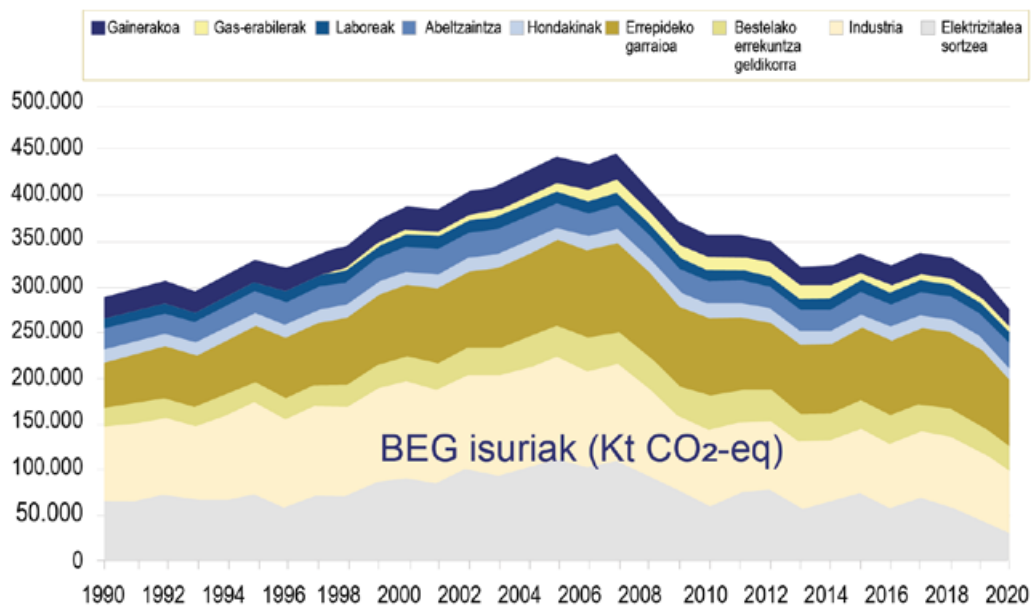
KLIMA-ALDAKETAREN ETA NATURA-INGURUNEAREN DEGRADAZIOAREN ONDORIOAK

Munduko Meteorologia Erakundearen 2022ko Klimaren Egoerari buruzko Behin-behineko Txostenak adierazten duenez, 2021ean maximo historikoak izan ziren berotegi-efektuko hiru gas nagusien (BEG) kontzentrazioak. Metano-kontzentrazioaren urteko igoera izan zen handiena. Gas horien hazkundera da berotze globalaren zergadun nagusietako bat.

Estatu-mailan, BEGen Emisioen Inbentarioak, 2022ko edizioan, estatuko guztizko isurketa gordinen joera erakusten du. Emisio gordinak 274,7 Mt CO₂-eq izan ziren 2020an. % -5,3 1990arekiko, eta % -37,9 2005arekiko. 1990-2020 serieko lehen aldiz, emisioak jaitsi egin dira 1990eko datuekin alderatuta. (16.1 eta 16.2 irudiak)

Espainiako garraio-sektoreak berotegi-efektuko gasen emisioen % 30 inguru metatzen du (2020). Sektoroko guztizko emisioen hazkunderari zor zaio hori, bai eta beren aztarna absolutu eta erlatiboa murrizten ari diren gainerako sektoreak hobeto betetzeari ere.

Hala ere, trenbide-sektorean RENFEren energia-kontsumoaren % 85 baino gehiago elektrikoa da eta iturri berriztagarrietatik dator. ENAIREk, 2022an, aire-ibilbideen eraginkortasuna hobetzeko jarduerak egin ditu, klima-aldaketaren gaineko eragina murrizte aldera. Bandera nazionaleko ontzien jaulkipenen kontrolari dagokionez, azpimarratu behar da flotaren % 100ek 2021ean egindako jaulkipenen berri emateko betebeharrak bete zituela, bai Nazioarteko Itzas Erakundeari, bai Europako Batzordeari.

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

16.1 irudia: Berotegi-efektuko gasen (kt CO₂ eq) emisio gordina, 1990-2020 serieko jarduera agregatuen arabera

16.2 irudia: Berotegi-efektuko gasen isurketen inbentario nazionalaren taula (2022ko martxoko laburpen-txostena). Seriea 1990-2020

BEROTEGI-EFEKTUKO GASEN GUZTIZKO ISURI GORDINAK

	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020
BEG isuriak (kt CO₂-eq)	290.104	330.045	388.091	442.321	358.157	337.416	338.845	33.251	313.828	274.743
1990. urtearekiko aldakuntza		+13,8%	+33,8%	+52,5%	+23,5%	16,3%	+16,8%	+14,9%	+8,2%	-5,3%
2005arekiko aldakuntza					-19,0%	-23,7%	-23,4%	-24,7%	-29,0%	-37,9%

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

Lurzoruaren eta basogintzaren erabilera-aldaketen ondoriozko xurgapenak (LULUCF, ingelesezko siglak) -35,5 milioi tona CO₂-eq izango zirela kalkulatu zen 2020rako. Absortzio horiek Estatuko guztizko isurketa gordinen % 12,9 eragiten dute, eta % -4,2 egin zuten behera 2019an zenbatetsitakoan aldean, batez ere baso-azpisektorearen eraginez (% 90 guztira), zeinarentzat absortzioak % -2 murriztea kalkulatu baita.

Munduko Meteorologia Erakundearen 2022ko Klimaren Egoerari buruzko Behin-behineko Txostenean kalkulatuenez, 2022ko munduko batez besteko tenperatura $1,15 \pm 0,13$ °C izango da industriaurreko batez bestekoaren gainetik (1850-1922). Horrek esan nahi du azken zortzi urteak (2015-2022) historiako beroenak izan direla. La Niñaren baldintzak bigarren urtez jarraian jaitsi diren arren, 2022 erregistratutako bosgarren edo seigarren urterik beroena izan daiteke.

Azkenik, COP27an, azaroan egin zena, tenperaturen batez besteko igoera $1,5$ °C-ra mugatzeko helburua mantendu zen mende amaieran, industriaurreko aroarekin alderatuta. Ego-kitzapen- eta finantzaketa-alorrean egindako aurrerapenak ez dira nahikoak, baina justizia klimatikoari dagokionez aurrerapausoak egin ziren, herrialde ahulenen galera eta kalteei erantzuteko funts bat sortuz.

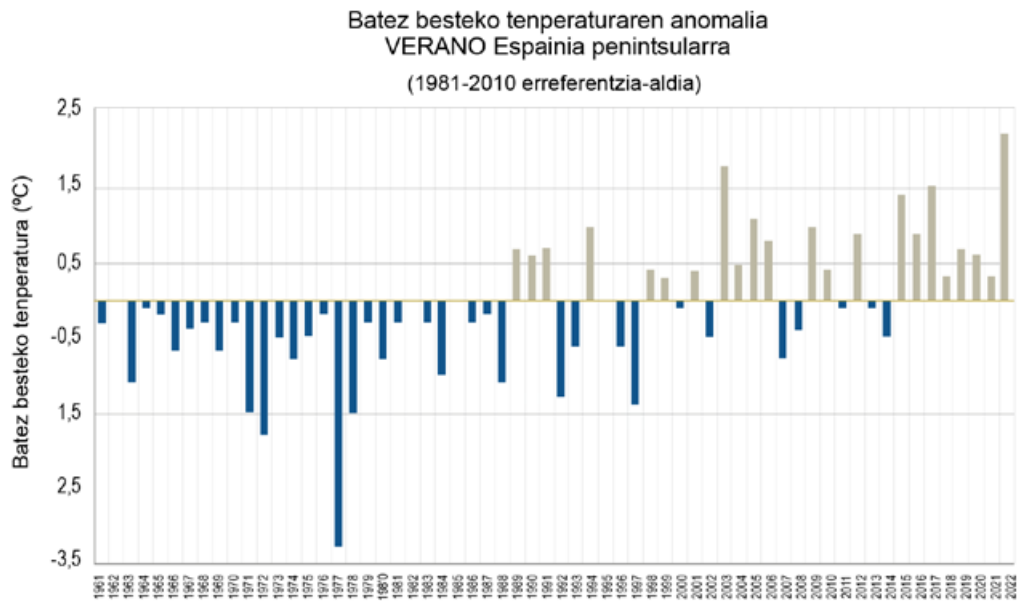
2022an argitaratutako Klima Aldaketari buruzko Gobernu arteko Adituen Taldearen (IPCC) seigarren ebaluazio-txostenak erakusten duenez, mende honen azken herenean eta 4 °C-ko berotze globaleko egoera batean, klima basamortukoa eta erdi lehorra penintsularen ekialdeko erdialdetik hedatzen da, eta klima mediterranea iparralderantz hedatzen da, Kantauri itsasoko itsasertz gehiena okupatu arte. Köppen klimen bilakaera Espainian 1951-2020 al-dian azterlanaren arabera, Espainiako lurraldeko klima idorren aurrerapen zenbatetsia 1517 km²/urte ingurukoa da; klima epel eta hotzek, berriz, atzera egin dute urtean 1392 km² eta urtean 125 km², hurrenez hurren.

2017-2021 bosturtekoaren batez besteko tenperatura XIX. mendearen bigarren erdiko erreferentzia-balioak baino $1,7$ °C inguru handiagoa da. Analisisien arabera, beroketa azken hamarkadetan bizkortu egin zen, 1961etik batez besteko tenperatura igota, $0,22$ °C/hamarkada. Joera handiagoa da udan ($+0,26$ °C/hamarkada) neguan ($+0,19$ °C/hamarkada) baino, eta horrek bero-boladetan eragin erantsia du.

Uda batez beste bederatzi egun luzatu da hamarkada bakoitzean. Gaur egungo udak ia bost aste gehiago hartzen ditu 1980an baino, eta gau berotsuak, gutxieneko tenperatura 25 °C-koa edo handiagoa dutenak, 10 aldiz biderkatu dira 1984tik biztanle gehien dituzten 10 hiriburu espainiarretan (biztanleriaren % 20 inguru dira). (16.3 irudia)

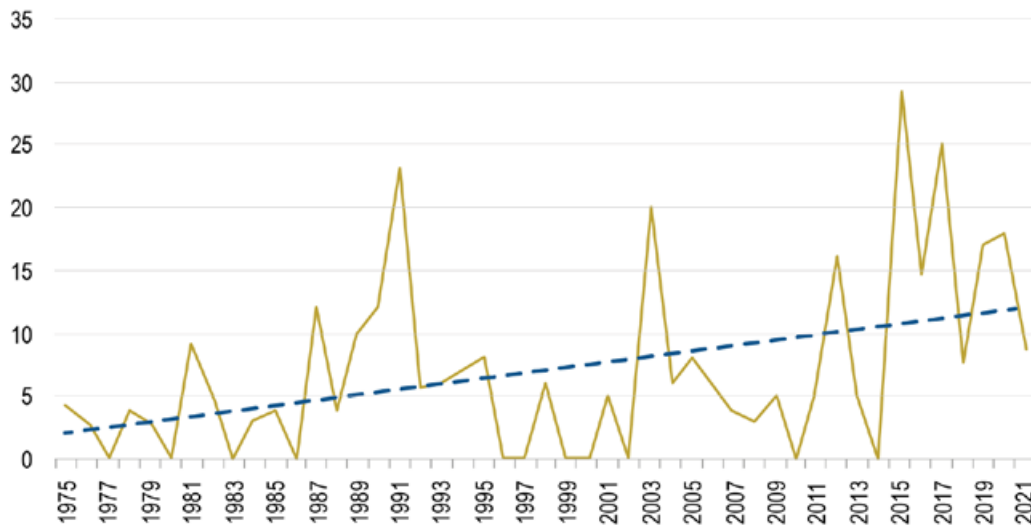
1975-2021 al-dian hirukoiztu egin da penintsulako Espainian bero-boladaren tenperaturaren atalaseak gaintzen diren egunen kopurua. Gainera, ekainean izan ziren bero-boladak, osasunean ondorio gehien izan zituztenean, orain 1980an eta 1990ean baino 10 aldiz ohikoagoak dira. (16.4 irudia)

Gehiegizko Tenperaturek Osasunean duten Eraginaren Prebentzio Jardueren Plan Nazionalak (urtero berrikusten da) gehiegizko tenperaturei lotutako ondorioak murrizteko eta inplikaturako administrazioeko erakundeak koordinatzeko neurriak ezartzen ditu. 2022ko bertsioko "klima-al-daketari eta muturreko tenperaturei" buruzko atal berezia du. Bestalde, Klima Aldaketara Egokitze Ingurumena Bultzatzeko PIMA Klima Aldaketa Plana —2020an abian jarria— hiri-eremuan eta hiri-inguruan klima-al-daketara egokitzea sustatzera eta laguntzera bideratuta dago.

Iturria: Estatu Meteorologia Agentzia

16.3 irudia: Batez besteko tenperatura anomalia Uda Espainia Penintsularra

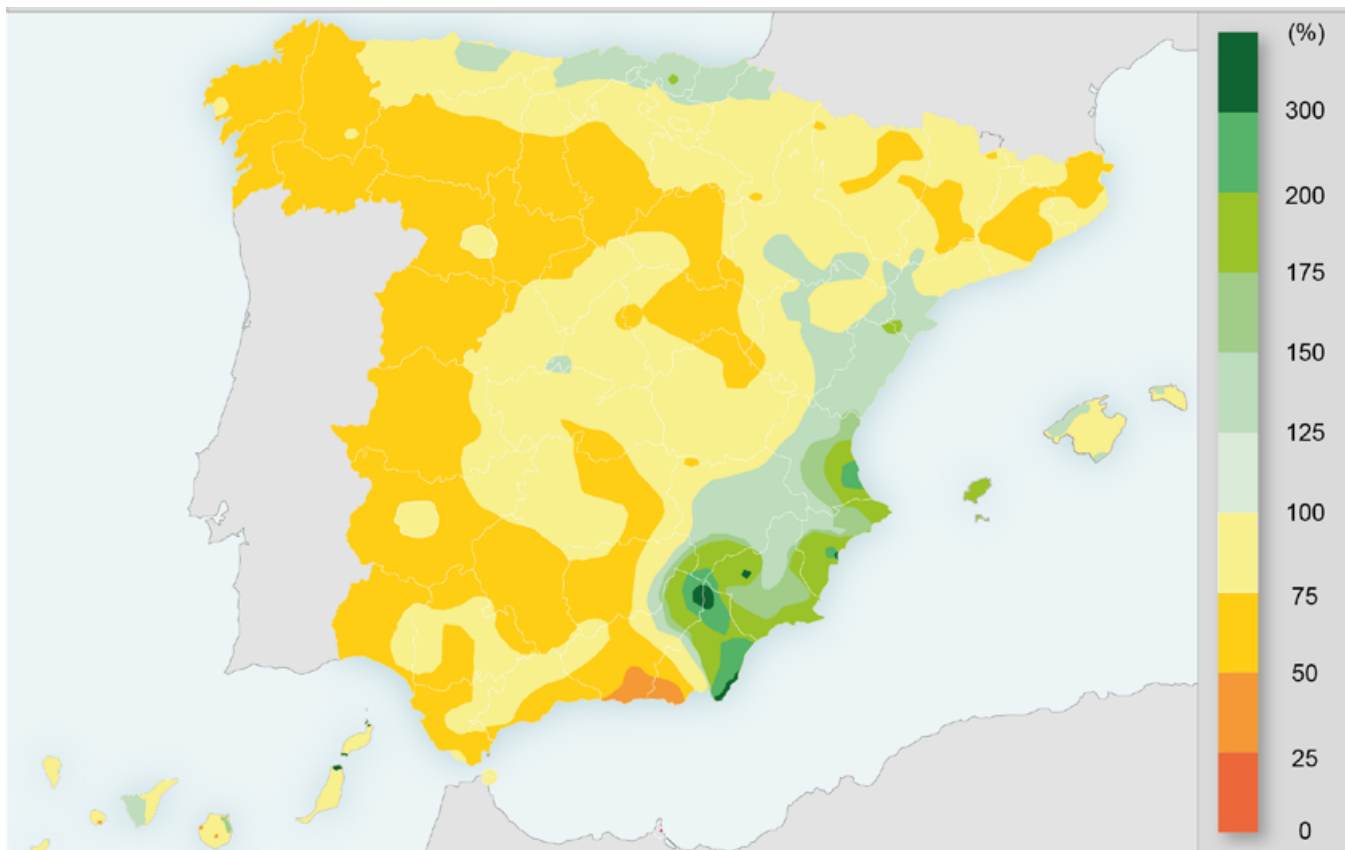

Iturria: Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa

16.4 irudia: Espainiako bero-bolada egunen urteko kopurua (1975-2021)

Herri Lanak Aztertze eta Esperimentatzeko Zentroak (CEDEX) lehorreak gertatzeko arriskua handitzea aurreikusten du, sarriago, luzeago eta biziago izango baitira. Ildo horretan, 2022an zehar, maila desberdinetako hamar arau onartu dira, hasi errege lege-dekretuetatik eta ministro-aginduetaraino, lehorrearen ondorioak arintzeko edo babes zibileko larrialdiek larri eragindako eremuetan jarduteko. Gainera, AEMETek DESEMON sistema (lehorre meteorologikoak monitorizatzeko sistema) mantentzen du, lehorre meteorologikoaren jarraipena egiteko, alerta goiztiarrerako eta ebaluaziorako diseinatua. Horretarako, denbora errealean erabiltzen du lehorre meteorologikoaren baldintzen garapena eta izan dezakeen bilakaera erakusten duen informazio klimatikoa eta satelitea. Bestalde, CIEMATEk arintze- eta egokitze-neurrien eraginkortasuna ikertzen du, adibidez, azpiegitura berdeena.

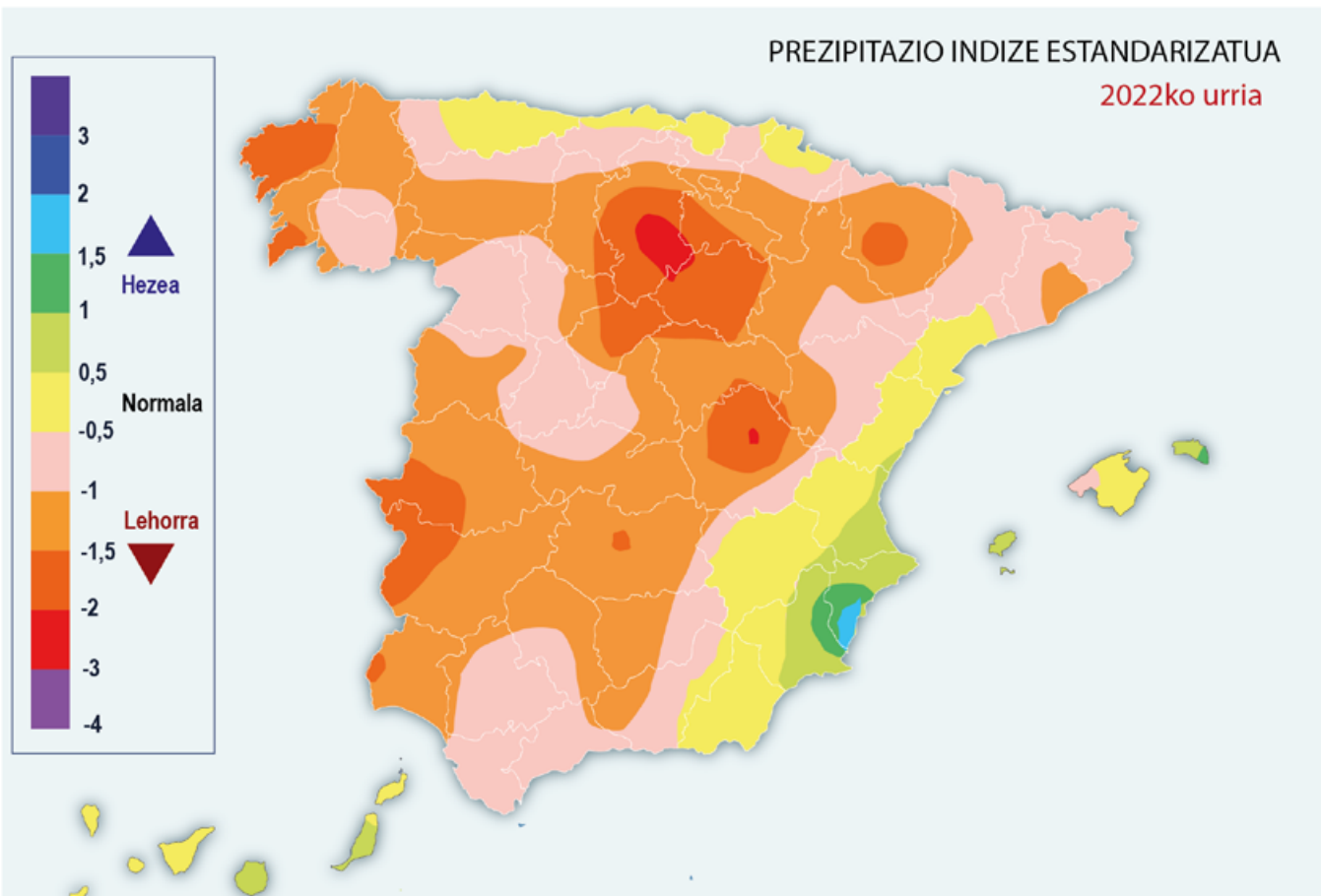
2021-2022ko urte hidrologikoa serieko hirugarren lehorrena izan zen; 1961ean hasi zen, penintsulako Espainian batez besteko prezipitazioa 478 mm-koa izanik. Horrek oso izaera lehorra ematen dio, prezipitazioak 1981-2010 aldiko balio normalaren % 75era iristen baitira. (16. irudia. 5)

Iturria: DSN Estatuko Meteorologia Agentziaren (AEMET) datuez eginda

16.5 irudia: 2021-2022 aldiko prezipitazioen ehunekoa

Metatutako 12 hilabeteko prezipitazio estandarizatuaren indizea (2021eko urriaren 1etik 2022ko urriaren 1era) negatiboa da arto guztietan, Segurako artoan izan ezik. Hilabetea amaitzean, SPIk 0.4 (Segura) eta -1.9 (Duero) arteko balioak hartzen ditu. (16. 6 irudia)

Iturria: DSN Estatuko Meteorologia Agentziaren (AEMET) datuez eginda

16.6 irudia: Prezipitazio estandarizatuaren indizea, urria 2022

Desertifikazioak aurrera egiten jarraitzen du hainbat faktoreren ondorioz: klima-aldaketa, baliabide naturalen gaineko presioa (ura, lurzorua eta landaredia), lurraldearen kudeaketa falta edo uztea, landa-inguruneko despoblazioa eta biztanleriaren zahartzea, baso-suteak, urbanizazioa eta azpiegituren garapena.

2022an, Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioak Basamortutzearen aurkako Estrategia Nazional berria egin eta argitaratu du, esparru horretako esparru politikoa eta estrategikoa eguneratzeko. Aipatzekoa da, halaber, Espainiak ahaleginak egin dituela erresilientziak lehortearekiko duen garrantziaren inguruan kontzientziatzeko: Espainia Basamortutzearen eta Lehortearen aurkako Borrokaren Nazioarteko Egunaren egoitza izan zen 2022an, eta Senegal eta CNULD idazkaritzarekin batera, Lehortearen Erresilientziarako Nazioarteko Aliantza bat sortzea bultzatu du.

Klima Aldaketara Egokitzeko Plan Nazionalaren (PNACC) lehen Lan Programaren (2021-2025) helburuetako bat da lurzoruak kontserbatzea eta basamortutzea prebenitzea, datozen urteetan emaitzak emango dituzten hainbat neurriren bidez. Bestalde, CIEMATek ikerketa-unitate aditua du prozesu geokimikoen aldakortasuna eta lurzoruen mineralen, mantenugaien eta kutsatzaileen birbanaketa aldatzen duten faktoreak aztertzen, eta horien higaduraren hazkundera zaintzen du.

Plan hidrologikoak dira ura kudeatzeko funtsezko tresnak. Europar Batasunaren eremu osoko plangintza hidrologikoaren prozesua Uraren Esparru Zuzentarauak (IEE) ezarritako irizpideen arabera kokatzen eta gauzatzen da. Indarrean daudenak hirugarren zikloko plangintzari dagozkionak izango dira (2022-2027).

CEDEXek klima-aldaketaren ondorioak, ur-eskaerak eta ur-masak ebaluatzen dituzten ikerketak egin ditu. Azken eguneraketan, ur-baliabideak murrizteko joera berretsi da. Egoerarik okerreanean, 1961-2000 seriearekin alderatuta, % 24ko murrizketa aurreikusten da mendearen amaierarako. CSICeko Espainiako Institutu Nazional Geologiko eta Meatzaritzakoak proiektuak garatzen ditu eta hainbat erabileratarako hornidura-bermeak hobetzeko eta arrisku potentzialen inpaktu negatiboak murrizteko neurriak ebaluatzen, identifikatzen eta/edo aplikatzen saiatzen da.

Etorkizun hurbilean esparru horretan erronka nagusien artean ureztapenaren eraginkortasuna eta iraunkortasuna daude. 2022an, Nekazaritzako Azpiegituren Estatuko Merkataritza Sozietatearekin (SEIASA) sinatutako hitzarmenaren II. fasea onartu da, ureztatzearen eraginkortasuna eta jasangarritasuna hobetzeko. Gainera, Ministro Kontseiluak errege-dekretu bat onartu zuen Ureztapenaren Mahai Nazionala eta Ureztapenaren Iraunkortasunaren Behatokia sortzeko. Horrela, Europar Batasunarekiko konpromisoa betetzen da, ureztaketa gobernatzeko mekanismo arautu bat ezartzeko.

Uholde-arriskuari dagokionez, eguneratu egin da klima-aldaketaren ondorioak 2. zikloko uholde-arriskua kudeatzeko planetan txertatzeko metodologia, CEDEXek berriki egindako lan batean oinarritua, klima-aldaketak Espainiako prezipitazio maximoetan duen eraginari dagokionez. Lan horien emaitzen arabera, zezenketa areagotu egingo da. Era berean, klima-aldaketak berdinen fusioan duen eragin garrantzitsua adierazten da, gehieneko fusioa handituz eta banaketa-eredua aurrerantz aldatuz. Lan horietan oinarrituta, uholdeek eragin dezaketen arrisku handiko eremuak identifikatu dira, eta horietan arrisku-maila alda daiteke.

Ekitaldi horiek arriskuan jartzen dute garraio-azpiegituren eta zerbitzuaren beraren osotasuna. Horregatik, azpiegituren erresilientzia egokia ziurtatu behar da. Hiri-sektorean, Suspertze, Transformazio eta Erresilientzia Planari (PRTR) lotutako funtsen erabilgarritasunak aukera ematen du ibaietako ekosistemak leheneratzeko eta hiri-inguruneetan uholde-arriskua murrizteko jarduketak sustatzeko proiektuak dinamizatzeko eta hirien bernaturalizazioa eta erresilientziara bideratutako jarduketak sustatzeko.

Gobernuak nekazaritzako aseguruia diruz laguntzeko aurrekontua handitu du 2022an, 275,73 milioi eurora arte, hau da, 2016-2020 urteetan hasieran onartutakoa baino % 30 gehiago.

Itsas ingurunearen ingurumen-degradazioak arriskua dakar, degradazio horren ondorioek eragin zuzena baitute itsas segurtasunean:

- Klima-aldaketa, itsas maila igotzea eta muturreko eragin klimatikoak areagotzea eta azidotzea eragiten duena. Maila globalean, IPCC seigarren txostenaren arabera, Mediterraneoko itsas mailak 1,4 mm egin du gora urtean XX. mendean, eta duela gutxi $2,4 \pm 0,5$ mm urteko, 1993 eta 2012 artean, eta litekeena da etorkizunean ere gora egitea. Itsas mailaren igoerak inbertsio handiak eskatuko ditu. Estatu-mailan, itsas mailaren igoera nabarmena izan da 1993az geroztik Itsasartean, Kanarietako uhartedian eta Atlantikoko kostaldean.
- Biodibertsitatearen galera, arrantzari (eta, horrela, kalitate handiko animalia-jatorriko proteinen hornikuntzari) eta itsasoko kate ekosistemiko osoari eragiten diena.
- Presio antropogenikoak areagotzea itsas ingurunean eta kostaldean, kutsadura areagotzea, habitatak desagertzea eta espezieak lekualdatzea, etab.

Presio horiei aurre egiteko, 2022an itsas ingurunearen ingurumen-egoera eta itsas sektoreen antolamendu jasangarria hobetzeko, itsas biodibertsitatea babesteko, kostaldea babesteko eta klima-aldaketaren aurka borrokatzeko jarduerak egin dira.

Hala, itsas estrategien bigarren zikloko neurri-programak (2022-2027) onartu dira, itsas ingurunean eskumenak dituzten administrazio guztien lankidetzarekin diseinatu direnak eta 2022ko urrian Europako Batzordeari helarazi zaizkionak.

Itsas espazioa antolatzeke planen aldeko ingurumen-adierazpen estrategikoa lortu da 2022ko abenduan, eta 2023ko otsailean errege-dekretu bidez onartzea espero da.

2017tik 2022ra bitartean, Ingurumena Bultzatzeko Plana (PIMA) garatu da, Kosteak Egokitzen dituen, Trantsizio Ekologikoko eta Erronka Demografikoko Ministerioaren eta autonomia-erkidegoen artean. Plan honekin, klima-aldaketaren aurrean dauden arriskuen azterketan aurrera egin da.

2022an, Balear Uharteetako Kostaldea Babesteko Estrategiaren idazketa amaitu da, klima-aldaketaren ondorioak kontuan hartuta, zeina Europako Batzordearen Egiturazko Erreforme

Laguntzeko Programaren kargura finantzatu baita, eta aurrera egin da Kostaldea Babesteko Plan Estrategiko Nazionalaren idazketan, klima-aldaketaren ondorioak kontuan hartuta, zeina 2023ko lehen hiruhilekoan amaituko baita.

Onartu egin da 668/2022 Errege Dekretua, abuztuaren 1ekoa, urriaren 10eko 876/2014 Errege Dekretuaren bidez onartutako Itsasertzen Erregelamendu Orokorra aldatzen duena. Aldaketa horren arrazoa da klima-aldaketaren ondorioei erantzun behar zaiela; izan ere, kostaldeen proiektatuta, ura pixkanaka berotuko da eta itsas maila gero eta handiagoa izango da. Muturreko gertakarien itzulera-aldia murriztu egin da, eta 100 urtetik 2100. urtean urteko fenomeno izatera igaroko da.

Mendien egoera ona eta baso-azalera faktore erabakigarriak dira baso-suteen aurkako borrokan, ur-bilketan eta higaduraren aurkako borrokan, BEGen xurgapenean eta landa-garapenean. Horiek arautzea, baimentzea eta kontrolatzea autonomia-erkidegoei dagokie, eta, hala badagokio, eskumenak dituzten beste administrazio batzuei (SEPRONAK bi kanpaina egin ditu baso-suteen aurka borrokatzeko). Autonomia-erkidegoek MITECOra bidaltzen dute informazio estatistikoa, eta Baso Estatistikako Urtekariaren bidez argitaratzen da.

MITECOk 2021ean martxan jarritako PIMA Ekosistemek baso- eta nekazaritza-ekosistemetako egokitzapen-kudeaketaren onurei buruzko praktika frogatzaileak sortzea proposatzen du, kalteberatasuna murriztuz eta erresilientzia handituz, karbono-stockak hobetuz, osasun-maila egokiak mantenduz, lotutako biodibertsitatearen kudeatuz eta populazioen egokitze-ahalmena indartuz. CIEMATEk ezinbestekotzat jotzen du herrialdearen errealitate eta baldintza geoklimatikoetara egokitutako baso-kudeaketa iraunkorra planteatzea, eta klima-aldaketari eta beste faktore batzuei aurre egiten dieten baso-espezieen identifikazioa ikertzen du.

Biodibertsitateari dagokionez, IPCCren seigarren ebaluazio-txostenaren arabera, berotze globala 1,5 °C-koa baino ez bada ere, inpaktu atzeraezinak sortuko dira ekosistema kalteberetan, eta horrek biodibertsitate-galera larriak eragingo ditu, tokiko desagertzeen edo espezieen lekualdatzeen ondorioz.

NBEko Biodibertsitateari buruzko Konferentziak (COP15), abenduan Montrealen egin zenak, Kunming-Montreal Biodibertsitatearen Esparru Globala onartu zuen. Esparru horren helburuen artean, besteak beste, mundu mailan degradatutako ekosistemen % 30 leheneratzea, espezie ezagunak desagertzea eta pestizida-arriskuak gutxitzea (gutxienez, iturri guztien kutsaduraren % 50), espezie exotiko inbaditzaileen inpaktuak eta kontsumoaren azterna orokorra.

Egokitzeko Plan Nazionalaren eta haren lehen lan-programaren testuinguruan, klima-aldaketak gune babestuetan eragindako arriskuak aztertzeke tresnak sortzen aurrera egin da. LIFE IP INTEMARES proiektuaren lan-esparruan, 2021ean, “Klima-aldaketaren aurkako itsas eremu babestuen arriskuak aztertzeke metodologia” argitaratu da. Bestalde, Aldaketaren Jarraipen Sarea.

2008an abian jarritako Parke Nazionalen Globalaren helburua da datuak in situ hartzeko azpiegitura bat sortzea, Parke Nazionalen Sareko inpaktuen ebaluazioa eta jarraipena egin ahal izateko.

2022an, Guardia Zibilak biodibertsitateari lotutako delituekin lotutako 717 arau-hauste penal ikertu zituen, hala nola legez kanpoko itsaski-bilketa, arrantza, ehiza, babestutako edo desgertzeko arriskuan dauden espezieen legez kontrako trafikoa eta flora eta fauna babesteko beste batzuk. Gainera, guztira 20.725 arau-hauste administratibo izapidetu zituen, eta Arrantza Jardueren Kontrolerako Urteko Programaren (PACIAP) esparruan, guztira 192 salaketa kudeatu zituen eta harrapatutako 13.621 kilo arrain atzeman zituen, arrantza-neurrirei eta -arteei buruzko araudia errespetatu gabe.

Ingurunea degradatzen laguntzen duten beste jarduera batzuen aurka ere egin da: hondakin toxiko edo arriskutsuekin edo jarduera arriskutsuak eta baliabide naturalen aurkako delituak dituzten instalazioekin lotutako 217 arau-hauste penal kudeatu dira. SEPRONAK MIZU III Zerbitzu Agindua garatu zuen, uren legez kontrako erauzketa detektatu eta prebenitzeko estatu-mailan, eta 2.774 arau-hauste penal ikertu zituen.

Nabarmentzekoa da Aduana Zaintzako Zuzendaritza Ondokoak Las Palmas Kanaria Handikoan egin zuen operazioa, Basafauna eta Basaflorako Espezie Mehatxatuen Nazioarteko Merkataritzari buruzko Hitzarmenak babestutako zura zuten 11 edukiontziren esku-hartzearekin. Aipatutako edukiontzia sesamo izendatuta zegoen; Gambian zuen jatorria, eta Txinan amaitzen zen. EBN egindako jarduera handiena da.

Kasu berezi bat gas hozgarrien legez kontrako trafikoa du, Europako araudia bete gabe. Gas horiek Espainian sartzen dira, aduanan deklaratu gabe. SEPRONA eta Guardia Zibilaren Zerbitzu Fiskala gas hozgarri fluordunen isurketen aurka aritu dira batez ere.

Ingurumenarekin lotutako delituen aurka borrokatzeko nazioarteko lankidetzari dagokionez, Guardia Zibilak ingurumen-ikerketako adituen Europako Sarearen (EnviCrimeNet) lidergoa gauzatzen jarraitu du. Gainera, SEPRONAK Jaguar Sareko (Latinoamerikan eta Europar Batasunean ingurumen-delituetan espezializatutako polizien sarea) Idazkaritza Exekutiboan jarraitu du, eta LIFE NATURAL GUARDIANS eta UNITE proiektuetan parte hartu du, biak EBkoak. Guardia Zibileko ofizialen hedapena egin dute, Europoli laguntzeko lanak egiteko. Gainera, Guardia Zibila EMPACT Lehentasuneko Co-Driver izan da, EBko ziklo politikoko ingurumenekoa 2022an, eta 2023an ere hala izango da, EBko Espainiako Lehendakaritzaekin bat eginez, eta 2024-25ean lehentasun horren driverra izatea aurreikusita dago.

Azkenik, Zerga Agentziak Aduanetako Mundu Erakundean egindako eragiketak nabarmendu behar dira; esate baterako, DEPETER VIII eragiketa, Basileako Hitzarmenak arautzen dituen hondakin arriskutsuen mugaz gaindiko mugimenduei eta haien ezabapenari buruzkoa, eta ozono-geruza agortzen duten substantzien eta berotze globalari laguntzen dioten beste gas batzuen legez kontrako salerosketari buruzkoa, Montrealgo Protokoloak kontrolatuta.

ARRISKUEN AZTERKETA
2022

2019

Ziberespazioaren kalteberatasuna

Desinformazio-kanpainak
Espioitza eta injerentziak kanpotik
Ekonomia- eta finantza-ezegonkortasuna
Migrazio-fluxu irregularrak

2020

Epidemiak eta pandemiak

Desinformazio-kanpainak
Ziberespazioaren kalteberatasuna
Ekonomia- eta finantza-ezegonkortasuna
Espioitza eta injerentziak kanpotik

2021

Epidemiak eta pandemiak

Ziberespazioaren kalteberatasuna
Ekonomia- eta finantza-ezegonkortasuna
Energia-kalteberatasuna
Migrazio-fluxu irregularrak

2022

Energia-kalteberatasuna

Ziberespazioaren kalteberatasuna
Ekonomia- eta finantza-ezegonkortasuna
Desinformazio-kanpainak
Tentsio estrategikoa eta eskualdekoa

SARRERA

Txosten horrek Segurtasun Nazionalari arriskuak hautemateko egindako inkestaren emaitzak biltzen ditu; inkesta 2022ko urrian egin zen. Segurtasun Nazionalerako Kontseiluan aurkezten den arriskuaren laugarren txostena da, eta 2019an inauguratu zen.

Edizio honetako alderdirik nabarmenenak hauek dira:

- Lehenik eta behin, Errusiar Federazioak Ukraina legez kanpo eta justifikatu gabe inbaditu izanak ikerketa honetan Segurtasun Nazionalerako arriskuak eta mehatxuak hautematean duen isla argia azpimarratu behar da. Lehen bost postuak hauek dira: Ahultasun energetikoa, ziberespazioaren ahultasuna, ezegonkortasun ekonomiko eta finantzarioa eta tentsio estrategikoa eta eskualdekoa.
- Bigarrenik, txosten hau 2021eko Segurtasun Nazionalerako Estrategiak aurreikusten dituen hamasei arrisku eta mehatxuetan oinarritzen da. Aurreko edizioan, aldaketa hori onartu zen, eta horrek, funtsean, desinformazio-kanpainak ikasketa independentetako aldagai gisa sartzea dakar. Horrez gain, gatazka armatuen izena aldatu eta tentsio estrategikoa eta erregionala ezarri dute.
- Hirugarrenik, arriskuaren mapak bi elementu grafiko berri ditu, adituek emandako erantzunen kontzentrazio-maila islatzen dutenak, pertzepzioetan adostasun-mailaren ideia emateko: hamasei arriskuaren eta mehatxuen ikonoak laguntzen dieten zirkunferentziak, arrisku-mapan, zeinaren erradioak aldaketa-maila adierazten baitu; eta biolin diagrama independente bat, eskalaren zein ataletan gertatzen den kontzentrazio handiena adierazten duena.
- Azkenik, aipatutako lagina % 27 handitu dela. Aurten 240 erantzun jaso dira.

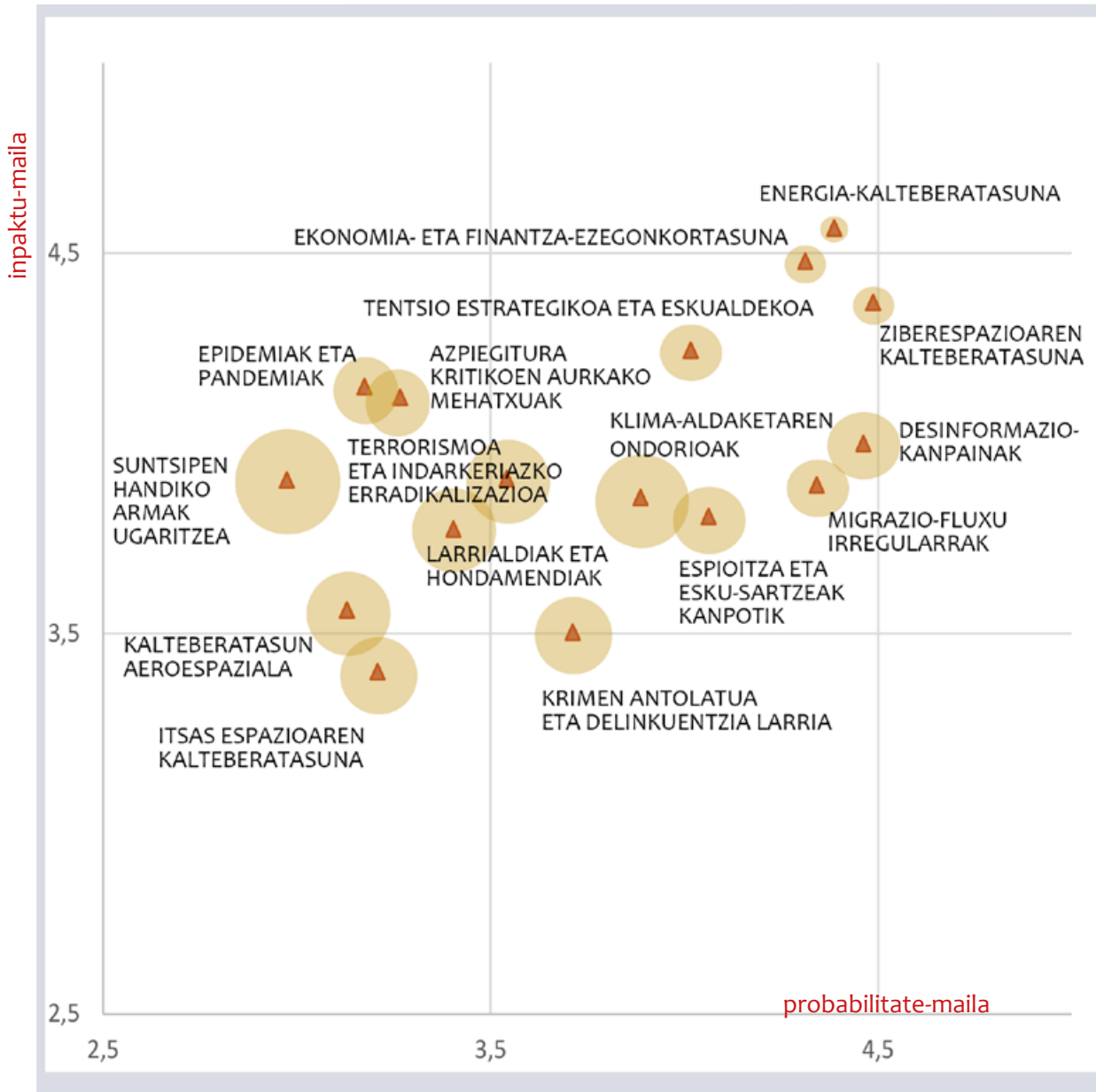
Azkenik, eskerrak eman nahi dizkiegu Segurtasun Nazionalari arriskuak hautemateko inkestaren bidez txosten hau egiten lagundu duten pertsona guztiei, eskuzabaltasunez parte hartzeagatik, bai eta eskuzabaltasunez jasotako laguntzagatik ere, urtez urte hobetzeko.

A-1 irudia

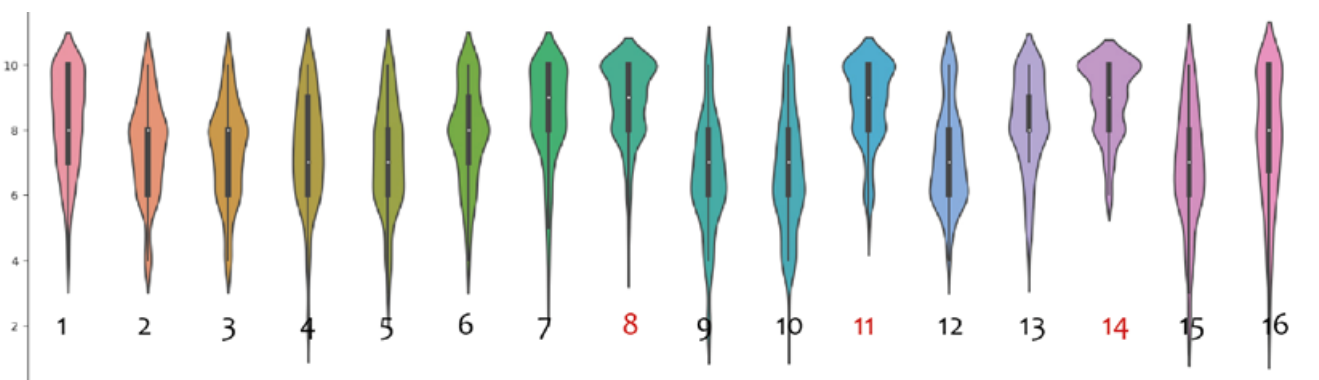
Intentsitate handieneko bost arrisku eta mehatxuak (2019., 2020., 2021. eta 2022. urteak)

A-2 irudia

Segurtasun Nazionalerako Arriskuen Mapa 2022

SEGURTASUN NAZIONALERAKO ARRISKU ETA MEHATXU BAKOITZERAKO INKESTAREN ERANTZUNEN SAKABANATZE-MAILA

ARRISKUEN MAPA

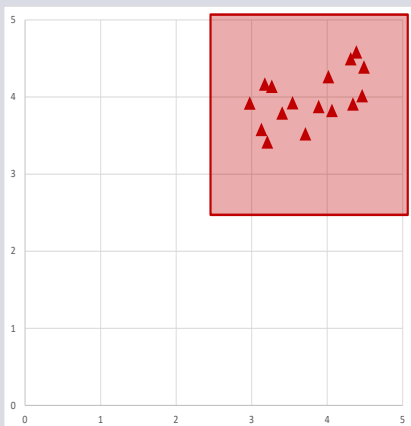
Arriskuen mapak modu grafikoan adierazten ditu Segurtasun Nazionalerako hamasei arrisku eta mehatxu, haien inpaktu-mailaren (ardatz bertikala) eta probabilitate-mailaren (ardatz horizontala) arabera, otik 5era bitarteko eskalan. 2022an lortutako emaitzetatik honako hauek azpimarratu behar dira:

Oro har:

- 2021eko Segurtasun Nazionalaren Estrategian agertzen diren hamasei arriskuak eta mehatxuak zona altuan daude, 3tik gorako balioetarako (batez besteko inpaktua eta probabilitatea)..

Eragin mailari dagokionez:

- Gainera, inpaktu-mailaren arabera, lau arrisku eta mehatxu daude balio handiko edo oso handiko eremuan (4 eta 5 bitarteko balioak). Hauek dira: ahultasun energetikoa; ezegonkortasun ekonomiko eta finantzarioa; ziberespazioaren ahultasuna; eta tentsio estrategikoa eta eskualdekoa.

Probabilitate-mailaren arabera:

- Bestalde, probabilitate-mailaren arabera, emaitzek honako faktore hauek kokatzen dituzte arrisku handiko edo oso handiko eremuan: ziberespazioaren kalteberatasuna; desinformazio-kanpainak, ahultasun energetikoa; migrazio-fluxu irregularrak; ezegonkortasun ekonomiko eta finantzarioa; espioitza eta esku-hartzeak kanpotik; eta tentsio estrategikoa eta eskualdekoa.

Dispertsio-grafikoari edo «biolin» diagramari dagokionez, ikus daiteke parte-hartzaile guztien artean adostasun-maila handia dagoela arrisku-maparen goi-eremua betetzen duten hiru faktoreetan: ahultasun energetikoa, ezegonkortasun ekonomiko eta finantzarioa eta ziberespazioaren zaurgarritasuna.

LEGENDA

(1) Tentsio estrategikoa eta erregionala; (2) terrorismoa eta erradikalizazio bortitza; (3) epidemiak eta pandemiak; (4) azpiegitura kritikoekiko mehatxuak; (5) larrialdiak eta hondamendiak; (6) Espioitza eta delinkuentzia kanpotik; (7) desinformazio-kanpainak; (8) ziberespazioaren kalteberatasuna; (9) itsas espazioaren zaurgarritasuna; (10) ahultasun aeroespaziala; (11) ezegonkortasun ekonomiko eta finantzarioa; (12) krimen antolatua eta delinkuentzia larria; (13) Migrazio-fluxu irregularrak; (14) energia-fluxuaren kalteberatasuna

ARRISKUAREN INTENTSITATEA

Adierazle horrek Segurtasun Nazionalaren 2021eko Estrategiaren hamasei arrisku aurkezten ditu, handienetik txikienera ordenatuta, “arriskuaren intentsitatea” izeneko parametro baten arabera; parametro hori probabilitate-mailaren araberako inpaktu-mailaren emaitza da.

Arriskuaren intentsitatearen adierazleari esker, 0 eta 25 puntu bitarteko tartean ikus daitezke hamasei arrisku eta mehatxu linealak, bost mailatan sailkatuta, lortutako puntuazioaren arabera:

	Intentsitate oso handia (16 eta 25 arteko balioak)
	Intentsitate handia (13 eta 16 arteko balioak)
	Intentsitate ertaina (9 eta 13 arteko balioak)
	Intentsitate txikia (5 eta 9 arteko balioak)
	Intentsitate oso txikia (0 eta 5 arteko balioak)

	ERAGINA	PROBABILITATEA	ARRISKUAREN INTENSITATEA
Energia-kalteberatasuna	4,57	4,39	20,04
Ziberespazioaren kalteberatasuna	4,37	4,49	19,61
Ekonomia- eta finantza-ezegonkortasuna	4,48	4,31	19,32
Desinformazio-kanpainak	4,00	4,46	17,85
Tentsio estrategikoa eta eskualdekoa	4,25	4,02	17,05
Migrazio-fluxu irregularrak	3,89	4,34	16,90
Espioitza eta injerentziak kanpotik	3,81	4,06	15,47
Klima-aldaketaren eta natura-ingurunearen degradazioaren ondorioak	3,86	3,89	15,00
Terrorismoa eta erradikalizazio bortitza	3,91	3,54	13,84
Azpiegitura kritikoen aurkako mehatxuak	4,12	3,27	13,46
Epidemiak eta pandemiak	4,15	3,18	13,18
Krimen antolatua eta delinkuentzia larria	3,50	3,71	13,01
Larrialdiak eta hondamendiak	3,78	3,40	12,85
Suntsipen handiko armak ugaritzea	3,90	2,98	11,61
Kalteberatasun aeroespaziala	3,56	3,13	11,15
Itsas espazioaren kalteberatasuna	3,40	3,21	10,91

A-3 Irudia

Arriskuaren intentsitatea

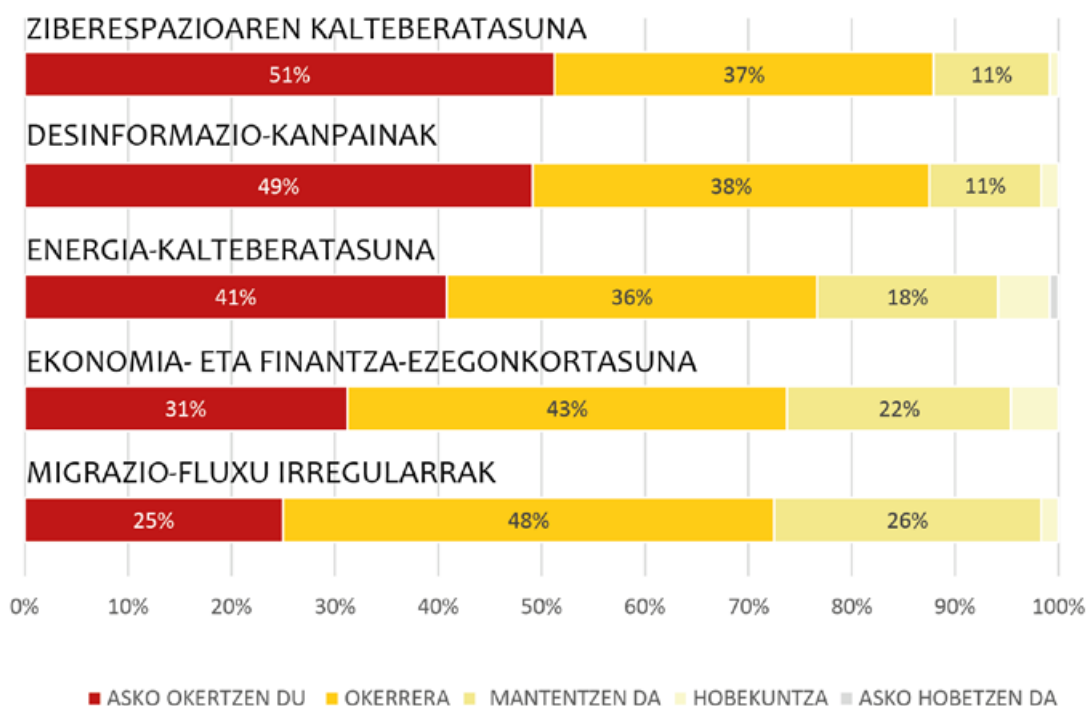
BOST URTERAKO JOERAK

Hirugarren urtez jarraian, Segurtasun Nazionalaren testuinguruan bost urteko denbora-epaerakin aurreikusten den bilakaeraren pertzepzioa narriatzekoa da.

Inkestaren emaitzen arabera, hiru elementu daude arrisku eta mehatxuen mailan, eta oso narriatuta daude. Ziberespazioaren ahultasuna, desinformazio-kanpainak eta ahultasun energetikoa dira.

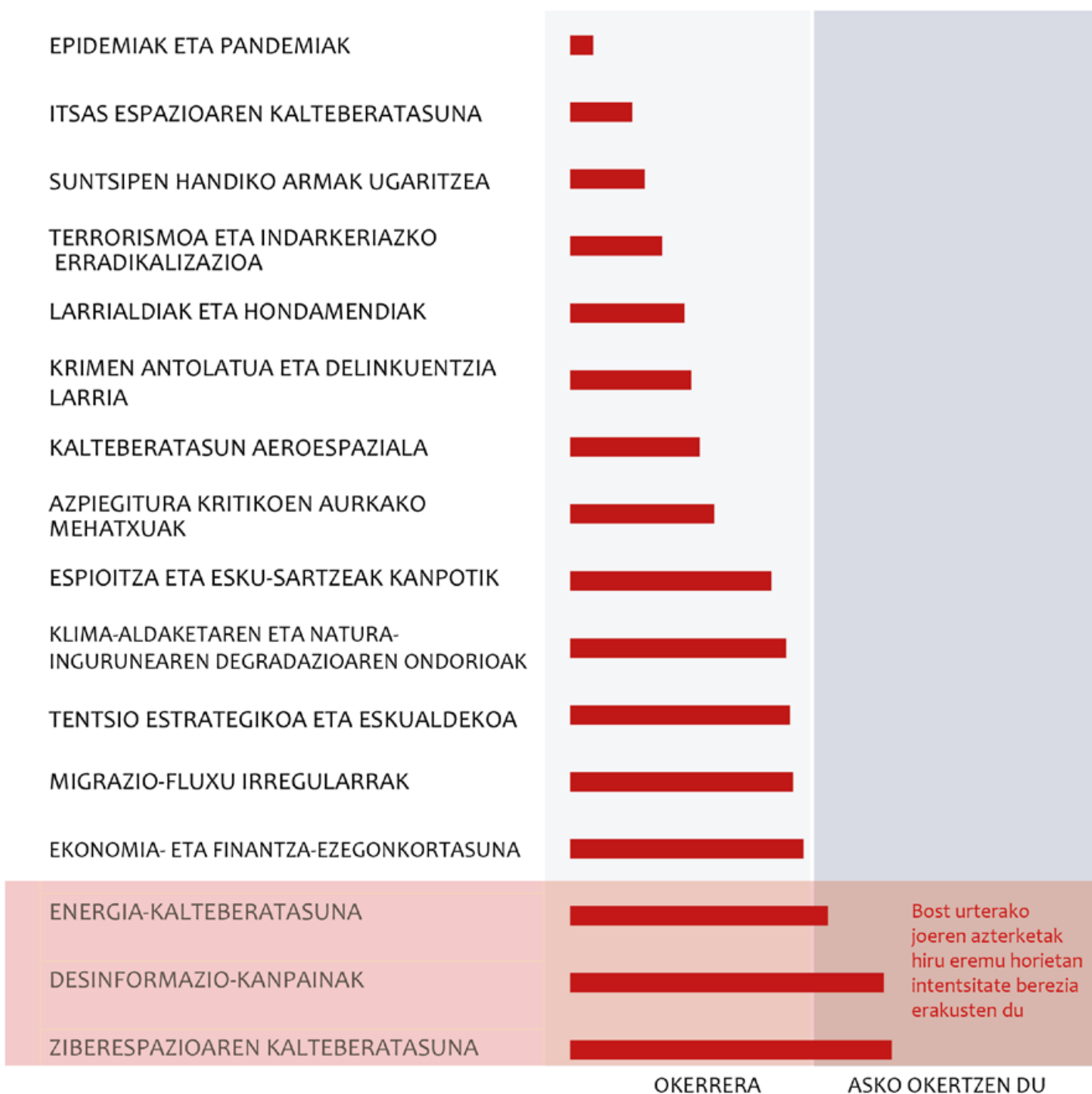
Okerrera egiteko joera duten arrisku eta mehatxuen blokean honako hauek daude: ekonomia- eta finantza-ezegonkortasuna; migrazio-fluxu irregularrak; tentsio estrategikoa eta eskualdekoa; klima-aldaketaren eta natura-ingurunearen degradazioaren ondorioak; espioitza eta kanpotik egindako esku-hartzeak; azpiegitura kritikoetarako mehatxuak; kalteberatasun aeroespaziala; krimen antolatua eta delinkuentzia larria; larrialdiak eta hondamendiak; terrorismoa eta erradikalizazio bortitza; suntsipen masiboko armen ugaltzea; itsas espazioaren zaurgarritasuna; eta epidemia eta pandemiak.

Segurtasun Nazionalerako arrisku eta mehatxuetako bat bera ere ez dago joera egonkorra duten, hobetzeko edo asko hobetzeko joera duten elementuen artean.

A-4 irudia

Bost urterako joera negatiboagoa duten bost arrisku eta mehatxuak Segurtasun Nazionalarentzat

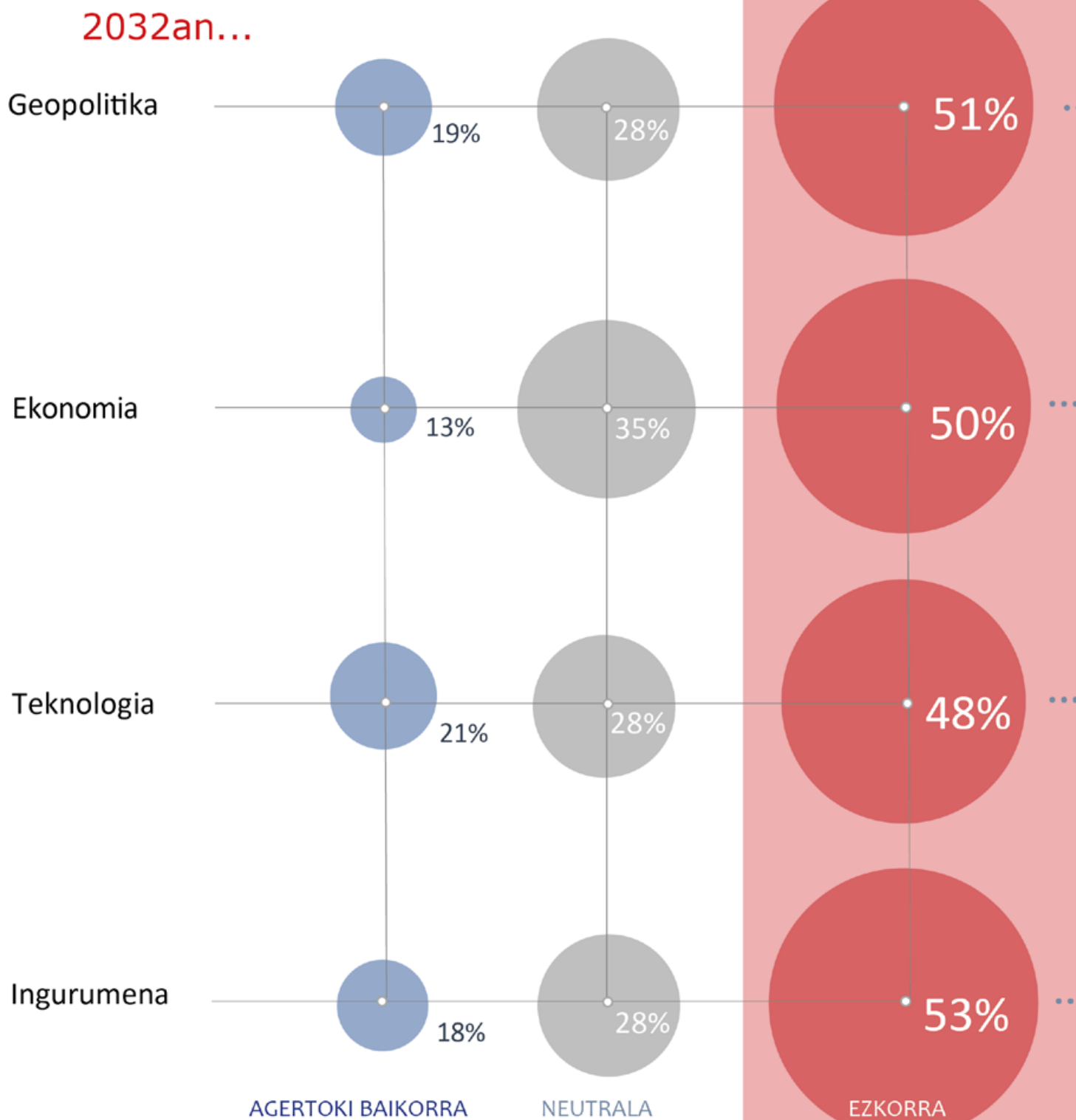

A-5 irudia

Segurtasun Nazionalerako arriskuen pertzepzioari buruzko inkestaren emaitzak (bost urterako joerak)

2032ko AGERTOKIAK

Atal honetan, arriskuak hautemateko inkestaren azken blokeko emaitzak aurkezten dira. Bertan, Segurtasun Nazionalaren Estrategian dimentsio geopolitikoan, ekonomiko-sozialean, teknologikoan eta ingurumenekoan identifikatutako transformazio globaleko lau dinamikien kasuan gerta daitezkeen hiru agertokiaren probabilitate-maila baloratzeko eskatzen zitzaizen adituei (agertoki baikor, zentral eta ezkor gisa kalifikatu daitezke).

A-6 irudia

Segurtasun Nazionalerako arriskuen pertzepzioari buruzko inkestaren emaitzak (2030eko agertokiak)

Zifrek inkestak galdera bakoitzean aurreikusten dituen hiru egoeretako bakoitzerako erantzunen ehunekoa erakusten dute

2032ko testuinguru geopolitikoaren ezaugarria zatiketa eta konplexutasun handiagoko eszenatokia izatea izango da. Interes nazionalak soilik defendatzeko lehiaketak aldakortasun handiko egoera sortuko du, eta liskar armatuak sortuko dira lurralde-auzien edo baliabide naturalak eskuratzeko lehiaren ondorioz

2032an nazionalismo ekonomikoa nagusituko da eta oztopo ekonomikoak areagotuko dira. Motibazio geopolitikoek ekintza ekonomikoak areagotuko dituzte, hala nola muga-zergen erabilera eta norberaren interesen aldeko neurri babesleak

2032an, arauketa hauskorrak eta estandar partekaturik ezak aurkariaren arteko liskar-eremu bihurtuko dute ziberespazioa. Lehiakide estrategikoen artean, estatukoak ez diren eragileak daude, eta teknologia erabiliko dute ahuleziak ustiatzeko eta aurkariaren segurtasuna ahultzeko

2032an ez da lortuko berotegi-efektuko gasen emisioak murrizteari buruzko Nazio Mailako Ekarpenekin ezartzea. Horren ondorioz, planetako zenbait eremutako ingurumen-degradazioa nabarmen handituko da, ezegonkortasuna eta segurtasun-eza areagotuz

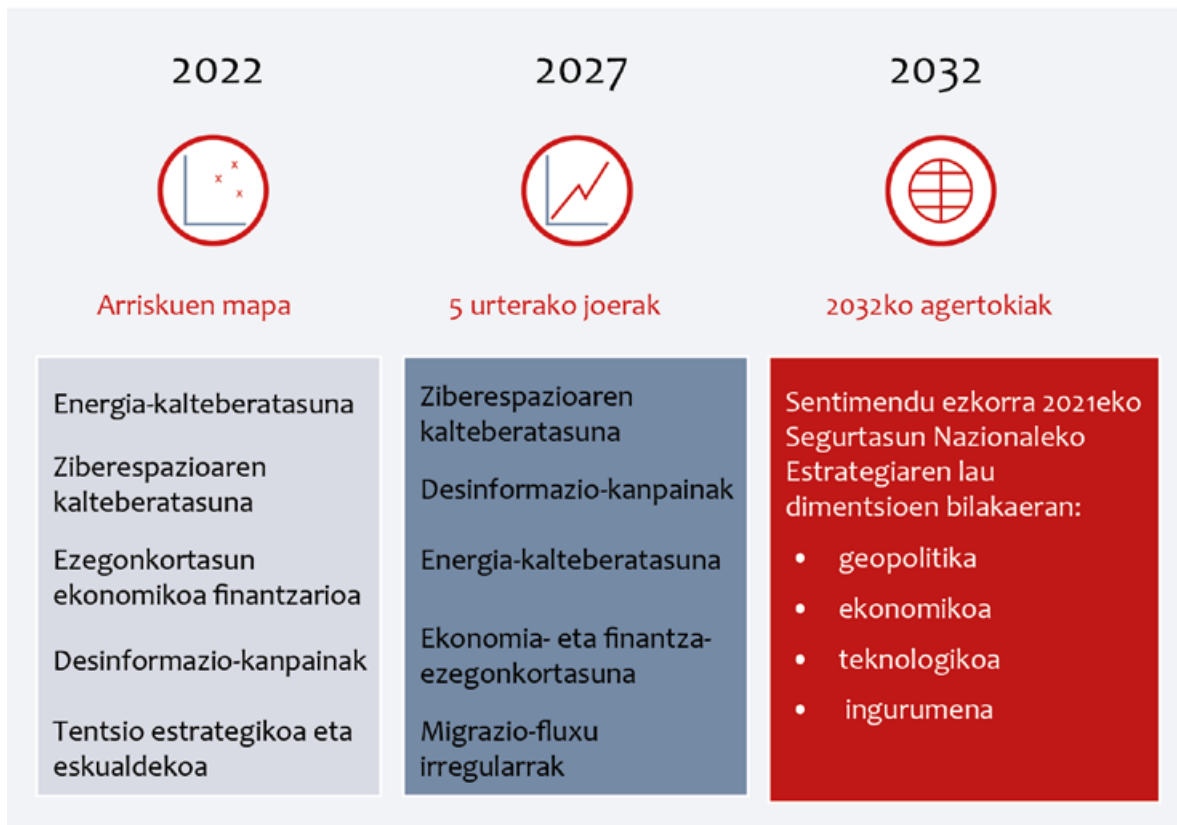
ONDORIOAK

Errusiako Federazioak Ukrainari egindako legez kanpoko eta justifikatu gabeko erasoen ondorioak nabarmen ageri dira arriskuen mapan, azterketa honen elementu nagusia baita (2022ko azken hilabeteetan inkestaren emaitzak jaso ziren uneari dagokio). Egungo erradiografia horretan ikus daitekeenez, Espainiako bi kezka nagusiak ahultasun energetikoa eta ezegonkortasun ekonomiko eta finantzarioa dira. Prezioen igoera handia, batez ere produktu energetikoen eta elikagaien otarena, iazko txostenean islatu zen. Aurten, 2022ko otsailaren 24an hasi zen Ukrainako inbasioaren ostean, pertzepzioa areagotu egin da.

Pandemiei eta epidemiei dagokienez, bi urtez jarraian sailkapeneko lehen postuan egon zirenak, aurten taularen batez besteko zatian agertzen dira. Deszentsu hori gorabehera, ez da alde batera utzi behar intentsitate maila altua dela oraindik, eta koronabirusaren pandemiaren amaiera oraindik ez dela deklaratu.

Bigarren elementua 5 urteko epean joerak aztertzen dituen blokea da. Azpimarratzekoak dira ziberespazioaren kalteberatasunaren eta desinformazio-kanpainen emaitzak. Faktore horiek dira bost urteko epean gehien narriatzen diren lanpostuak. Zehazki, ziberespazioaren kalteberatasuna narriadura handiagoa izateko arriskua da. Adituen %51k zerrendako lehen postuan kokatu dute kezka mailari dagokionez, eta horren atzetik desinformazio kanpainak daude (%49).

Hirugarrenik, eszenatokiaren analisiak 2032rako ikuspegia eskaintzen du. Emaitzek erakusten dutenez, segurtasunerako arrisku eta mehatxu guztiak gero eta kezkatuago daude. Sentipen horren isla da agertoki ezkorak izan direla bozkatuenak azterlan hau osatzen duten lau dimentsioetan (zatatitze eta konplexutasun geopolitiko handiena; nazionalismo ekonomikoaren nagusitasuna eta hesi ekonomikoen gehikuntza; teknologiaren erabilera arma gisa; eta ingurumenaren degradazioa areagotzea planetako zenbait eremutan, ezegonkortasuna eta segurtasunik eza areagotuz).

A-7 irudia

Segurtasun Nazionalerako arriskuen pertzepzioari buruzko inkestaren ondorioz kezka handiagoa duten elementuak (Arriskuen mapa, 5 urterako joerak eta 2032ko agertokiak)

SEGURTASUN
NAZIONALAREN
KULTURA

SEGURTASUN NAZIONALEKO KULTURAREN PLAN INTEGRALA GARATZEA

Segurtasun Nazionalaren kulturaren esparruan, Segurtasun Nazionaleko Kultura Plan Integrala garatzea ahalbidetuko duen egitura sendotu da 2022an. Hala, Ministroen Kontseiluak Segurtasun Nazionaleko Kulturaren Jarraipenerako eta Ebaluaziorako Ministerioarteko Taldearen eta Segurtasun Nazionaleko Kulturaren Foro Integralaren funtzionamendu-arauak adostu zituen ekainean, eta Estatuko Aldizkari Ofizialean argitaratu ziren¹. Lege-oinarri horrekin, azaroan, bi organoak formalki eratu ziren, haien bileren bidez, Segurtasun Nazionaleko zuzendariaren lehendakaritzapean, eta kide guztiak bertan zirela. Foro Integralaren kasuan, bilera aurrez aurre egin zen Moncloako Konplexuan.

Planaren lau jardun-esparruen barruan, Prestakuntza funtsezko zutabea da Segurtasun Nazionalaren garrantziari buruzko kontzientziazioa areagotzeko. Era berean, Komunikazio eta Dibulgazioarekin eta Kanpoko Garrantziarekin lotutako ekintzek garrantzia hartzen dute Segurtasun Nazionalaren kulturaren zabalkundean eta sustapenean. Era berean, Foro Integrala eratzearekin eta ordezkaturako gizarteko eta sektore pribatuko erakundeen konpromiso irmoarekin, herritarren parte-hartzearen eremua garatzen hasi da, gizarte zibileko erakundeek jarduerak inplikatu eta garatzeari dagokionez.

Prestakuntza-jarduerari dagokienez, COVID-19aren pandemiak eragindako krisiaren ondorioz 2020an eta 2021ean kaltetu ziren jardueren pixkanakako gehikuntza erregistratu da. Oro har, eta labor-labor, ministerio eta organismoek 2022an egindako honako prestakuntza-ekintza hauek nabarmentzen dira:

¹ PCM/718/2022 Agindua, uztailaren 23koa, Ministro Kontseiluaren 2022ko maiatzaren 31ko Erabakia argitaratzen duena; erabaki horren bidez, Segurtasun Nazionaleko Kulturaren Jarraipenerako eta Ebaluaziorako Ministerio arteko Taldea sortu eta haren osaera eta funtzionamendua arautzen dira (BOE). 180/2022, uztailaren 28koa). PCM/1051/2022 Agindua, azaroaren 1ekoa, Ministro Kontseiluaren 2022ko maiatzaren 31ko Erabakia argitaratzen duena; erabaki horren bidez, Segurtasun Nazionalaren Kulturaren Jarraipenerako eta Ebaluaziorako Foro Integrala sortu eta haren osaera eta funtzionamendua arautzen dira (BOE). 264/2022, azaroaren 3koa).

<p>Kanpo Arazoetako, Europar Batasuneko eta Lankidetzako Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • NATOren Madrilgo Goi Bileraren aurreko prestakuntza-topaketak, gaur egungo nazioarteko testuinguruak segurtasunaren aurrean planteatzen dituen arrisku eta mehatxuen aurrean, erakunde horren eta Espainiaren kideztaren garrantzia gizarteari azaltzeko. • Harremanetan Eskola Diplomatikoarekin, Segurtasun Nazionalako kulturari buruzko moduluak sartzeko proposatzeko unibertsitateen arteko masterrean, diplomatiko sartu berrientzako hautaketa-ikastaroan eta beste irakaskuntza-ekimen batzuetan.
<p>Justizia Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ikasketa Juridikoen Zentroan (EJZ) sortzen diren karreraren eta kidegoen segurtasun nazionalaren arloko ezagutzak eskuratzea sustatzea. • Segurtasun Nazionalaren esparruan baterako prestakuntza sustatzea, EJZn sortzen diren lanbide-profilen arteko zeharkakotasuna eta diziplinartekotasuna sustatuz. • MASCEn (eztabaidak konpontzeko bitarteko egokiak) unibertsitate-aditu izateko ikastaro baten lehen edizioa, CEJ-UNED hitzarmen baten emaitza.
<p>Defentsa Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Graduondoko ikastaroak, jardunaldiak, hitzaldiak, mintegiak eta ikerketak lanak unibertsitateekin eta pentsamendu-zentroekin lankidetzan. • Dirulaguntzak ematea eta hitzarmenak sinatzea zentro horiekin, prestakuntza-beketarako eta unibertsitate-praktiketarako edo proiektuak garatzeko. • Hainbat erakunderekin lankidetzan egindako prestakuntza-jarduerak, autonomia-erkidego eta probintzia bakoitzeko defentsa-ordezkaritzek eta ordezkariordetzek antolatutak.
<p>Ogasun eta Funtzio Publikoko Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ikastetxe, institutu eta unibertsitateetako ikasleei zuzendutako Hezkuntza Zibiko-Tributuen Programa bultzatzea, tributuo- eta aduana-sistema borondatez betetzea sustatzeko eta politika publikoak modu eraginkor eta eraginkorrean garatuko dituen Administrazio Publiko bat izatearen garrantziaz kontzientziatzeko. • Gobernu irekiari, gardentasunari, parte-hartzeari eta herritarrei buruzko hainbat jarduera egitea — hitzaldi-zikloak, jardunaldiak, tailerrak eta ikastaroak —.
<p>Barne Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mintegiak, hitzaldiak unibertsitateetan, administrazio publikoentzako prestakuntza-ikastaroak eta prestatzaileentzako prestakuntzak, «2022-2024ko Gorroto Delituen aurka Borrokatzeko II. Ekintza Plana» ren esparruan. • Gorroto Delituei buruzko I. Unibertsitate Ikastaroa, Guardia Zibilaren Unibertsitate Zentroak emana. • Ikastetxeetan eta haien inguruneetan prestakuntza-jarduerak areagotzea — batez ere, teknologia berriei eta jazarpenari edo jazarpenari buruzkoak —, bai eta eguneko zentroetan eta egoitzetan adinekoen segurtasunerako mehatxu nagusiak prebenitzera bideratutakoak ere.

<p>Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agenda Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> Bertako eta kanpoko langileei (FCSE, UME, 112, suhiltzaileak, babes zibila, etab.) zuzendutako prestakuntza-ikastaroak, garraioaren segurtasunari, zibersegurtasunari, segurtasun fisikoari, segurtasunaren kudeaketari eta segurtasun-kulturari buruzkoak, bai eta ariketak, praktikak eta simulazioak ere, ADIF, ENAIRE, AENA, RENFE eta Estatuko Portuak/Portu Agintaritzak emandakoak.
<p>Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> Haur Hezkuntzako, Lehen Hezkuntzako, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako eta Batxilergoko gutxieneko irakaskuntzen erregedekretuak onartzea. Balio Zibikoetan eta Etikoetan oinarritutako Hezkuntza irakasgaia eta Garapen Iraunkorrerako Hezkuntza, genero-ikuspegia eta -berdintasuna, eta Segurtasun Nazionalaren arloko edukiak txertatzea etapa guztietan. Teknologia digitalen erabileran segurtasuna bermatzeko hezkuntza digitala indartzea, eta herritarren gaitasuna hezkuntza-arlo eta -etapa guztietan zeharka landu beharreko funtsezko gaitasun gisa sartzea. Lanbide-heziketaren esparruan, kualifikazioen katalogoaren erreformarekin jarraitzen da, eta kasu bakoitzean segurtasuna modu desberdinetan txertatzen da.
<p>Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> Barneko Prestakuntza Planak zibersegurtasunarekin lotutako gaiei buruzko ikastaro bat aurreikusten du, langileen prestakuntza egokia bermatzen duena. Laneko Segurtasun eta Osasunerako Institutu Nazionalak prestakuntza orokorreko eta espezializatuko jarduerak egin ditu laneko segurtasunaren eta osasunaren arloan.
<p>Industria, Merkataritza eta Turismo Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> Gazteen eta ETEen zibersegurtasunari buruzko ezagutza eta prestakuntza sustatzea. Segurtasuneko prestakuntza, saileko enplegatu publikoei baliabide elektronikoak segurtasunez erabiltzeko. Premia biziko eta izaera estrategikoko baliabideen hornidura-kateen urrakortasunei buruzko prestakuntza. Jabetza industrialaren eskubideen errespetuari buruzko kontzientziazioa. Subiranotasun industrialari, autonomia estrategikoari, mendetasun kritikoak murrizteari eta premiazko eta izaera estrategikoko hornidura-krisiez ohartarazteko eta horiei erantzuteko mekanismoak ezartzeari buruzko jardura nazional eta europarretan parte hartzea.
<p>Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> Elikagaien segurtasunaren garrantziari buruzko prestakuntza eta ezagutza sustatzea. Kontrolen gaiei buruzko prestakuntzarako, Europako Batzordeak estatu kideen eskura jartzen ditu ministerioak zabaldu eta izapidetzen dituen <i>Better Training</i> ikastaroak.

<p>Presidentzia, Gorteekiko Harremanetarako eta Memoria Demokratikoko Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Informazioaren segurtasunari buruzko kontzientziario eta jardunbide egokiei buruzko ikastaroa antolatzea, langileak oinarrizko segurtasun-neurriez kontzientziatzeko. • Segurtasun Nazionalarekin lotutako prestakuntza-jarduerak eta sentsibilizazio-tailerrak, Ondare Nazionalak eta Pluralismo eta Bizikidetzako Fundazioak eginak. • Pluralismo y Convivencia Fundazioaren Tolerantziaren aldeko Udalerrien programaren esparruan, udalekin prestakuntza-saioak antolatzea eta esperientziak trukatzeko, tokiko gobernuei erlijio-aniztasuna modu demokratiko, inklusibo eta pluralean kudeatzen laguntzeko. • Ikasketa Politiko eta Konstituzionalen Zentroak (CEPC) mahai-inguru batean parte hartzen du eta hitzaldi bat antolatzen du (DSNk emana), segurtasun nazionalaren kontzeptu zabalari buruzko ezagutza herritarrengan zabaltzeko.
<p>Lurralde Politikako Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Segurtasun Nazionalarekin lankidetzan aritzea lurraldean garatu diren ekimen eta jardueretan. • Gobernuaren eta autonomia-erkidegoen eta hiri autonomoen ordezkaritzaren arteko harremana sustatzea Segurtasun Nazionalari buruzko erabakiak hartzerakoan (Ukrainako krisiaren kudeaketa)..
<p>Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • “Lurralde-koheretza eta trantsizio ekologikoa: garapen iraunkorraren hamarkadako aukerak” ikastaroa eta “Erronka demografikoa, landa-despopulazioa eta datuak” jardunaldia antolatzea. • FCSEei prestakuntza ematea, bereziki SEPRONari, basa-espezieen aurkako delituak detektatzeko, jazartzeko eta ikertzeko. • Ingurumen Hezkuntzako Zentro Nazionalak (CENEAM) 25 mintegi ematen ditu, baliabideen kudeaketa jasangarriari eta natura-ondarearen eta biodibertsitatearen kontserbazioari buruzkoak. • Landa Campusaren ekimena (lehen edizioa 2022ko bigarren seihilekoan), gazte lizentziatu berriek edo azken ikasturteetako ikasleek garatutako curriculum-praktikak eta curriculumetik kanpokoak, landa-udalerritan txikietan egitekoak. Guztira, 36 unibertsitate publikok eta 267 udalerritan praktikak egin zituzten ia 400 ikasleek hartu zuten parte.
<p>Kultura eta Kirol Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kultura-ondarearen segurtasunarekin lotutako gaiak sartzea — besteak beste, Espainiako dokumentu-ondarearen kontserbazioa. Babes- eta segurtasun-planak; pertsonak eta gauzak zainduz: segurtasuna museoetan; Artxiboak Babesteko Plana; Larrialdi-planak eta kultura-ondareko arriskuen kudeaketa. Funtzionario berriak Museo, Liburutegien, Arkeologo eta Artxibozainen Kontserbatzaileen Kidegoko eta Artxibo, Liburutegi eta Museoetako Laguntzaileen Kidegoko hautaketa-ikastaroetan sartu dira.

<p>Ekonomia Gaietarako eta Eraldaketa Digitalerako Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • INCIBERen bidez, zibersegurtasunaren kultura areagotzeko ezagutza eta prestakuntza sustatzen dira, España Digital 2026 agendaren bidez, bai eta Eraldaketa eta Erresilientzia Planaren bidez ere, herrialdearen eraldaketa digitalerako
<p>Osasun Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Osasun-laguntzako segurtasunari edo pazientearen segurtasunari buruzko ezagutza, kultura eta prestakuntza sustatzea (profesional sanitarioak etengabeko prestakuntza-planen esparruan prestatzeko proiektua) • Emakumeen aurkako indarkeria-kasuei arreta emateko profesionalak prestatzeko plana garatzea. • Osasun-segurtasuna sustatzea eta horri buruzko prestakuntza ematea (elikatze-katearen kontrol ofiziala egiteko eta gorabehera larriak eta elikadura-larrialdiko egoerak kudeatzeko plan nazionala). • Osasun digitalaren Espainiako strategiaren esparruan, osasun-datuen erabilera sustatzea, bai pertsoneri arreta emateko (lehen mailako erabilera), bai nazioarteko ekitaldi eta bileretako sistemak ikertzeko, berritzeko edo planifikatzeko, zuzentzeko edo ebaluatzeko.
<p>Gizarte Eskubideen eta Agenda 2030 Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Garapen Iraunkorreko Helburuen eta Garapen Iraunkorrerako Hezkuntza Globalaren ezagutza sustatzea, herritarrek etorkizunean konfiantza handiagoa izan dezaten, COVID-19aren pandemia globalaren eraginak eragindako osasun-, ekonomia- eta gizarte-krisia eta Ukrainako gatazkaren ondorioak ezaugarri dituen testuinguru baten ondoren. • Hainbat kanpaina, gizartea kontzientziatzeko dauden familia-ereduei buruz, errespetua eta diskriminaziorik eza sustatuz; familietan haurren eta nerabeen aurkako gatazka- eta indarkeria-egoerak prebenitzea; eta animaliak modu arduratsuan edukitzea sustatzea.
<p>Zientzia eta Berrikuntza Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ikerketa Zientifikoen Kontseilu Gorenak (CSIC) bere zentro eta langile guztiei zuzendutako prestakuntza-politika bat garatzea, zibererasoak saihesteko, batez ere bere ikerketen emaitzen lapurretari buruzkoak. • Enpresei zuzendutako jardueri dagokienez, CSICeko Nekazaritza eta Elikagaigintzako Ikerketa eta Teknologiko Institutu Nazionalak (INIA-CSIC) Azpiegitura Kritikoak eta Funtsezko Zerbitzuak Babesteko Kongresuan parte hartzen du. • Energia, Ingurumen eta Teknologia Ikerketen Zentroko ikastaroak, eztabaida-foroak eta unibertsitate-katedrak, arlo guztietako profesionalak prestatzeko. • Estatuko Ikerketa Agentziaren laguntza gaixotasun infekziosoekin, azpiegituren babesarekin, elikagaien segurtasunarekin eta desinformazioarekin lotutako I+G proiektuetarako

<p>Berdintasun Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Indarkeria matxistaren biktimak artatzen dituzten profesionalen prestakuntza eta erakunde publikoek antolatutako prestakuntzetan parte hartzea, emakumeen aurkako indarkeria prebenitzeko eta arretarako eta babeserako baliabideak hobetzeko. • Eskola-eremuan berdintasuna eta diskriminaziorik eza sustatzeko eta jazarpen homofobikoari eta transfobikoari aurre egiteko prestakuntzak antolatzea, irakasleentzat, tutoreentzat, orientatzaileentzat, zuzendaritza-taldeetako kideentzat eta hezkuntza-komunitateko gainerako kideentzat. • EGFak prestatzea eta gaitzea emakumeek publizitatean eta komunikabideetan, genero-roletan eta -estereotipoetan duten ordezkaritzari buruz.
<p>Kontsumo Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elikadura Katearen Kontrol Ofizialeko Plan Nazionala garatzea (Kontsumo Ministerioak koordinatzen du, Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioaren eta Osasun Ministerioaren parte-hartzearekin). • Kontsumo jasangarria eta arduratsua sustatzeko plan eta ekintza espezifikoak garatzea. • Kontsumo Ministerioaren eskumenen eta kontsumo-harremanen esparruan segurtasunarekin lotutako planak eta ekintzak garatzea.
<p>Gizarteratze, Gizarte Segurantzza eta Migrazio Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Arrazismoaren, arraza-bereizkeriaren, xenofobiaren eta horiekin lotuta dauden intolerantzia moduen aurkako prestakuntza, bereziki etorkinak gizarteratzearen esparruan. • 2021ean eta 2022an egindako proiekturik garrantzitsuena herritartasunaren eta inklusioaren, xenofobiaren eta arrazakeriaren aurkako esparru estrategiko berriaren zirriborroa da (2021-2027), eta, esparru horretan, gizarte-kontsultarako aurrez aurreko tailer batzuk egin dira.
<p>Unibertsitate Ministerioa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Segurtasun Nazionalako Kulturari buruzko mintegiak aurreko urteetan egin ez ziren unibertsitate publikoetara zabaltzeko proposamena. Segurtasun nazionalaren arloko adituekin harremanak eta bilerak izan dira, eta 2023rako proposamena garatzeko aukera eman dute.
<p>Komunikaziorako Estatu Idazkaritza</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Herritarren segurtasuna sustatzeko eta Gobernuaren informazio instituzionala eta iturri ofizialena indartzeko lanari eusten dio, buloen eta desinformazioaren aurrean.

Inteligentzia Zentro Nazionala

- Kontrainteligentzian eta segurtasunean kontzientziatzeko plan bat garatzea, sektore publikoaren eta pribatuaren sentsibilizazio-jarduerak areagotzea ekarri duena. Inteligentzia Akademiak, Zentro Kriptologiko Nazionalak (CCN) eta Segurtasun Nazionalako Bulegoak parte hartzen dute unibertsitateetako klase eta hitzaldietan, Administrazioak hainbat erakundetan, baita eremu pribatukoetan ere, inteligentzia eta segurtasunari, Informazioaren eta Komunikazioaren Teknologien segurtasunari eta informazio sailkatuaren babesari buruz.
- 2022an, CCNk 2.300 prestakuntza-ordu eman zizkien 6.100 ikasle baino gehiagori. ANGELES plataformak, CCNren prestakuntza eta trebakuntza atariak, 16.500 erabiltzaile baino gehiago ditu izena emanda.
- STIC CCN-CERT XVI. Jardunaldiak, Espainiako zibersegurtasun ekitaldirik handiena.
- Inteligentzia Akademiaren parte-hartzea Nafarroako Inteligentzia Elkargoan.

Segurtasun Nazionalako Departamentua

- Prestakuntza-jarduera ugaritan parte hartzen du, bereziki hitzaldiak (% 73) eta mahai-inguruak (% 17).
- NATOk Madrilan egindako goi-bilera zela eta, maiatza eta ekaina bitartean bost mintegi egin ziren — «Gure segurtasuna, guztion ardura» — lurralde osoko unibertsitate pribatuetan, eta hainbat ministeriotako ordezkariak parte hartu zuten, DSNren koordinaziopean.
- 2022an, DSN unibertsitateaz kanpoko hezkuntza-komunitatera ere hurbildu da.

Segurtasun Nazionalaren kulturaren beste eremu batzuk

Bestalde, Presidentetzako, Gorteekiko Harremanetako eta Memoria Demokratikoko Ministerioaren Publizitate eta Komunikazio Institutuzionalari buruzko 2022 Planaren esparruan, 2022an, Segurtasun Nazionalaren kultura zabaltzeko jardueren artean, DSNk Segurtasun Nazionalari buruzko lehen bideo instituzionala —baita zortzi bertsio labur ere— egin zuen, sare sozialetan zabaldutako kanpaina bat egiteko. Hainbat erakunde publikok, sektore pribatuko eta gizarte zibileko ordezkariak, Ministerioarteko Taldeko eta/edo Foroko kide guztiek —hala nola Industria, Merkataritza eta Turismo Ministerioak, Lurralde Politikako Ministerioak edo Lanbide Batasunak— parte hartu dute bideo hori beren sare sozialetan zabaltzen. Zehazki, Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioak Segurtasun Nazionaleko Kultura Plan Integralari buruzko informazioa eman zuen, eta saileko langile eta erakunde guztien artean zabaldu zuen bideo instituzionala. Gainera, Ministerioaren egoitza nagusiko eta gune komunitario informazio pantailetan proiektatu zuen.

Bestalde, ministerio guztiek presentzia aktiboa dute sare sozialetan —haien profilen bidez, mezu giltzarrien edo dibulgazio-bideoen bidez—, komunikabideen elkarrizketak artatzen dituzte, eta txostenak, web-artikuluak eta prentsa-oharrak argitaratzen dituzte giza segurtasunaren/segurtasun nazionalaren esparruan bakoitzak dituen eskumen-eremuei buruz. Era berean, dibulgazio-ekintzak nabarmentzen dira publizitate-kanpainen bidez, sariak emanez, erakusketak antolatuz, podcastak eginez edo inprimatutako zabalkundea eginez.

2022an, garrantzi berezia izan dute Ukrainako Errusiaren inbasioari buruzko komunikazio-kanpainen eta NATOk Madrilen egingo duen goi-bilerak, besteak beste. Gainera, bere hogeigarren urteurrenarekin bat eginez, CNik bere webgunea berritu du —CNI Causa de Ser dokumentuaren edizio berri bat argitaratu da eta erakundearen lehen bideo korporatiboa zabaldu da— Espainiako gizartearen artean inteligentziaren kultura hobetzeko helburuarekin. Era berean, Kirolaren abenduaren 30eko 39/2022 Lege berria argitaratu da, zeinak aurrerapen nabarmena suposatzen duen kiroleko indarkeriaren, arrazakeriaren eta intolerantziaren prebentzioan.

Kanpo-garrantziari dagokionez, ministerioek Segurtasun Nazionalaren kultura kanpoan sustatzen duten jardueretan parte hartzen dute, bai Europar Batasunaren esparruan, bai Nazio Batuen edo Ekonomia Lankidetzaren eta Garapenerako Erakundearen (ELGA) esparruan. Besteak beste, krimen antolatuen aurkako borroka, babes zibila, hondamendi naturalak, klima-aldaketa, krisien kudeaketa, teknologia berrien garapena, gorroto-delituen aurkako borroka, erradikalizazio bortitzaren aurkako borroka, garraioaren segurtasuna, laneko segurtasuna eta osasuna, eta elikagaien segurtasuna jorratu ziren.

Besteak beste, Espainiako Gobernu Irekiaren III. Planak puntazio handia lortu du nazioartean; ELGak gonbita egin zion Espainiari emakumeen eta gizonen arteko III. Berdintasun Plana aurkez zezan Estatuko Administrazio Orokorrean eta haren erakunde publikoetan; eta, azkenik, Ondare Nazionalak, NATOk Madrilen egin zuen Parlamentu Batzarrean, beste herrialde batzuekin partekatu zituen esperientziak, ministerioetako sail guztien inplikazioarekin Segurtasun Nazionalaren kultura sustatzeko beharrari buruz. Halaber, DSNk Hagako mintegi batean

parte hartu zuen, Herbehereetako eta Espainiako bi ikasketa-zentro estrategikok antolatuta —bi herrialdeetako Kanpo Arazoetako ministerioekin lankidetzan—, Ukrainako inbasio erru-siarrak eragindako pertsonak Espainian hartu eta hartzeko kudeaketa integrala aurkezteko.

2021eko segurtasun nazionalako kultura-jarduerei dagokienez, 2022an herritarrek eta gizarte zibileko erakundeek parte hartzeko ekintzen kopurua handitzen saiatu gara. Zentzu horretan, ministerio batzuek sendotu egiten dute herritarrekiko komunikazioa, hainbat gizarte-solaskideren bidez, eta foroak sortzen eta bultzatzen dituzte, herritarrek parte hartzeko, komunikatzeko eta elkarrizketarako bide gisa: besteak beste, Gobernu Irekiaren Foroa eta Enpresa Handien Foroa (Ogasuneko eta Funtzio Publikoko Ministerioa), sexu-esplotaziorako salerosketaren aurkako Foro Soziala (Berdintasun Ministerioa) eta Etorkinen Integrazio Sozialerako Foroa (Inklusio, Gizarte Segurantza eta Migrazio Ministerioa).

Balorazioa

Ministro Kontseiluak 2021eko maiatzean onartu zuenetik, Segurtasun Nazionalako Kultura Plan Integrala —bai eta plan hori garatzen duen egitura ere (Ministerioarteko Taldea eta Foro Integrala)— oso bide eraginkorra izan da administrazio publikoaren, gizartearen eta sektore pribatuaren artean jarduera bateratuak koordinatu, partekatu eta egiteko onura sendotzeko. Hori guztia, eguneroko bizitzaren babesa bermatzeko kontzientzia eta erantzukizun kolektiboa areagotzeko helburu erkidearekin, herritarren askatasunak, eskubideak eta ongizatea gozatzeko funtsezko oinarri gisa.

2021eko maiatzetik, jarduerak modu esponontzialean hazi dira, eta asko dira —administrazio-tik eta gizarte-erakundeetatik eta sektore pribatutik— segurtasun nazionalaren kulturaren garapen oparoa iragartzen duten proiektuak; izan ere, uste osoa dugu ezagutza, kontzientziazio eta konpromiso handiagoa izatea izango dela funtsezko oinarria herritarren jokabidea gizarte jasangarriago, erresilienteago eta seguruago bat sortzera bidera dadin.

GLOSATEGIA

A

AAS	Alerta Azkarreko Sistema
ACDC	Advanced Cyber Defense Centre
ADIF	Trenbide Azpiegituren Administratzailea
AEAT	Zerga Administrazioako Estatu Agentzia
AEE	Espainiako Espazio Agentzia
AEI	Estatuko Ikerketa Agentzia
AEMET	Estatuko Meteorologia Agentzia
AENA	Espainiako Aireportuak eta Aireko Nabigazioa
AESA	Aire Segurtasuneko Estatu Agentzia
ANPAQ	Arma Kimikoen Prebentziorako Agintaritza Nazionala
APTs	Mehatxu Iraunkor Aurreratuak
AQ	Al Qaeda
ASOP	Anti-Smuggling Operational Partnership

B

BAP	Baltikoko Aireko Polizia
BEC	Business Email Compromise
BEG	Berreskurapen, Eraldaketa eta Erresilientzia Plana
BEG	Berotegi-efektuko gasak
BPG	Balio Erantsiaren Zerga
BSG	Barne Produktu Gordinaren

C

CABT	Arma Biologiko eta Toxinikoen Konbentzioa
CAQ	Arma Kimikoen Konbentzioa
CARF	Crypto-Asset Reportin Framwork

CCINIF	Baso-suteei buruzko Informazio Nazionalea Koordinatzeko Zentroa
CCN	Zentro Kriptologiko Nazionalea
CEAC	Abiazio Zibilari buruzko Europako Konferentzia
CEAM	Mediterraneoko Ingurumen Ikasketen Zentroa
CENP	Suntsipen handiko armak ez ugaltzeko batzorde espezializatua
CDTI	Teknologia eta Industria Garapeneko Zentroa
CECT	Terrorismoaren aurkako Batzorde Espezializatua
CEDEX	Herri Lanen Ikerketa eta Esperimentazio Zentroa
CENEM	Larrialdien Jarraipen eta Koordinaziorako Zentro Nazionalea
CERT	Computer Emergency Response Team
CETI	Etorkinen Aldi Baterako Egonaldi Zentroak
CIAF	Trenbide Istripuen Ikerketa Batzordea
CIAIAC	Abiazio Zibileko Istripuak eta Jazoerak Ikertzeko Batzordea
CIAIM	Itsas istripuak eta jazoerak ikertzeko batzordea
CIEMAT	Energia, Ingurumen eta Teknologia Ikerketen Zentroa
CITCO	Terrorismoaren eta Krimen Antolatuen aurkako Inteligentzia Zentroa
CNCS	Zibersegurtasuneko Kontseilu Nazionalea
CNI	Inteligentzia Zentro Nazionalea
CNPIC	Azpiegiturak eta Zibersegurtasuna Babesteko Zentro Nazionalea
COCS	Zibersegurtasun Eragiketen Zentroa
CORES	Petrolio Produktuen Erreserba Estrategikoen Korporazioa
COVE	Espazioko Zaintza Eragiketen Zentroa
CREADE	Harrera, Arreta eta Deribazio Zentroak
CRS	Common Reporting Standard
CS	Sahelerako Koalizioa
CSIC	Ikerketa Zientifikoaren Kontseilu Gorena
CSN	Abiazio Zibilari buruzko Europako Konferentzia
CSN	Mediterraneoko Ingurumen Ikasketen Zentroa
CTE	Atzerriko Borrokalari Terroristak
CT MENA	Terrorismoaren aurkako borroka MENA eskualdean

CyNAMON	Cybersecurity, Network Analysis And Monitoring
D	
DAESH	Dawla al Islamia fi al-Iraq ual – Sham, Estado Islámico
DGPCE	Babes Zibileko eta Larrialdietako Zuzendaritza Nagusia
DGPEM	Energia Politikako eta Meatzeetako Zuzendaritza Nagusia
DMA	Uraren Esparru Zuzentaraua
DOE	Estatu Batuetako Energia Departamentua
DSN	Segurtasun Nazionaleko Departamentua
E	
EAO	Estatuko Administrazio Orokorra
EASA	Abiazioaren Segurtasunerako Europako Agentzia
EC3	EUROPOLen Ziberdelinkuentziaren aurkako Zentroa
ECI	Baterako Ikerketa Taldea
ECPIC	Azpiegitura kritikoen Babesa Ziurtatzeko Eskema
eFP	Presentzia Indartuko Eragiketa Aurreratua
ELN	Nazio Askapenerako Armada (Kolonbia))
ELP	Epe Luzerako Estrategia
EL PAcCTO	Europa Latinoamerika Krimen Transnazional Antolatuen aurkako Laguntza Programa
EMPACT	European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats
ENAIRE	Aireko nabigazioaren kudeatzailea Espainian eta Mendebaldeko Saharan
ENCOT	Terrorismoaren aurkako Estrategia Nazionala
ENISA	Sareen eta Informazioaren Segurtasunerako Europako Agentzia
ENS	Segurtasun Eskema Nazionala
ENTSOG	Gas Sistemako Operadoreak Transmitzeko Europako Sarea
EPA	Laguntza emateko polizia-taldea
EPPO	European Plant Protection Organization
ESA	Agencia Espacial Europea

ESIK	Estatuko Segurtasun Indar eta Kidegoak
ESN21	2021eko Segurtasun Nazionaleko Estrategia
ETA	Euskadi Ta Askatasuna
ETEE	Enpresa txiki eta ertainak
EUCAP	Europar Batasunaren Trebakuntza Misioa
EUCTF	European Union Cybercrime Task Force
EU HRSN	High Risk Security Network
EUNAVFOR	European Union Naval Forces
EUROSUR	Mugak Zaintzeko Europako Sistema
EU SST	European Union Space Surveillance and Tracking
EUMAN	European Union Military Advisory Mission
EURONGENDFOR	Europako Jendarmeria Indarra (ingelesezko siglak)
EUTM	EU Training Mission
F	
FCG5S	G5 Sahel Baterako Indarra
FIIAPP	Administrazio eta Politika Publikoen Nazioarteko eta Iberoamerikarako Fundazioa
FIVAAF	Aireko Istripuen Biktimen Elkarteen Nazioarteko Federazioa
FIMI	Foreign Information Manipulation and Interference
FMI/NDS	Nazioarteko Diru Funtza
FRONTEX	Mugetako eta Kostaldeetako Guardiari Europako Agentzia
G	
GAFI	Nazioarteko Finantza Ekintzako Taldea
GAR-SI	Groupes d'Action Rapides – Surveillance et Intervention
GNL	Gas natural likidotua
GSN	Hornitzaile Nuklearren Taldea
I	
IA	Adimen Artifiziala
IBERIFIER	Hedabide digitalen eta desinformazioaren behatokia Espainian eta Portugalen

ICS2	Import Control System 2
I+D+i	Ikerketa, Garapena eta Berrikuntza
IEO	Espainiako Ozeanografia Institutua
IGME	Espainiako Meatze Geologia Institutua
IGN	Geografia Institutu Nazionala
INCIBE	Zibersegurtasuneko Institutu Nazionala
INE	Estatistikako Institutu Nazionala
INES	Segurtasun Estatuaren Txosten Nazionala
InSAR	Interferometric Synthetic Aperture Radar
INTA	Teknika Aeroespazialeko Institutu Nazionala
INTCEN	Europar Batasuneko Inteligentzia eta Egoera Zentroa
INTERPOL	Polizia Kriminalaren Nazioarteko Erakundea
INVEAT	Goi Teknologiako Ekipoetan Inbertitzea
ISCAP	Estatu Islamikoa Afrika Erdialdeko Probintzian
ISCI	Carlos III.a Osasun Institutua
ISGS	Sahara Handiko Estatu Islamikoa
ISWAP	Estatu Islamikoa Afrika Mendebaldeko probintzian
IT	Informatio Technologies
ITEFI-CSIC	Ikerketa Zientifikoaren Goi Mailako Zentroko Informatika eta Informazio Teknologien Institutua
IVA	Balio erantsiaren gaineko zerga
J	
J-Cat	Joint Cybercrime Task Force
JCPoA	Joint Comprehensive Plan of Action
L	
LACAR	Erradiometroak eta dosimetroak kalibratzeko laborategia
LAEDEQ	Defentsa kimikoko ekipamendua ebaluatzeko laborategia
LARA	Ingurumen Erradioaktibitatearen Analisisako Laborategia
LAVEMA	Arma Kimikoak Egiatzatzeko Laborategia
LULUCF	Lurzoruaren erabilera-aldaketetatik eta basogintzatik eratorritako xurgapenak (ingelesezko siglak)

M

MACOM	Aireko Borroka Agintea
MCCE	Ziberespazioko Aginte Bateratua
MENA	Middle East and North Africa
MIBGAS	Gasaren Merkatu Iberikoa
MINUSMA	Nazio Batuen Egonkortze Misio Multidimentsional Integratua Malin
MINUSCA	Nazio Batuen Misioa Afrika Erdiko Errepublikan
MITECO	Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioa
MITMA	Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agenda Ministerioa
MOOC	Massive Open Online Course
MTCR	Misilen teknologia kontrolatzeko araubidea

N

NATO	Ipar Atlantikoko Itunaren Erakundea
NATO STC	NATO Science and Technology Organization
NBE	Nazio Batuen Erakundea
NDF	Nazioarteko Diru Funtza
NIST	National Institute of Standard and Technology
NMI	NATO Mission Iraq
NEBK	Nuklearra, Erradiologikoa, Biologikoa eta Kimikoa
NSE	Espainiako Sismorresistente Araudia

O

OACI	Hegazkintza Zibilaren Nazioarteko Erakundea
OAV	Aireko Istripuen Biktimei Laguntzeko Bulegoa
OCC	Zibersegurtasuna Koordinatzeko Bulegoa
OCDE	Ekonomia Lankidetzeta eta Garapenerako Erakundea
OEDE	Atxilotzeko eta Entregatzeko Europako Agindua
OEIs	Europako Ikerketa Aginduak
OIEA	Energia Atomikoaren Nazioarteko Erakundea
OLAF	Iruzurraren aurkako Europako Bulegoa

OMA	Aduanen Munduko Erakundea
OMI	Nazioarteko Itsas Erakundea
OMM	Meteorologiako Mundu Erakundea
OMS	Osasunaren Mundu Erakundea
ONDOC	Gorroto Delituen aurkako Bulego Nazionala
ONS	Segurtasun Bulego Nazionala
ONU	Nazio Batuen Erakundea
OPAQ	Arma Kimikoak Debekatzeko Erakundea
ORGA	Aktiboak Berreskuratu eta Kudeatzeko Bulegoa
OSI	Internautaren Segurtasun Bulegoa
OT	Operation Technologies
P	
PACIAP	Arrantza Jardueren Kontrol Integraleko Urteko Programak
PCT(r)-GRAPO	Langileen Alderdi Komunista (berreratua) - Erresistentzia Antifaxistako Taldea Urriaren Lehena
PCSD	Segurtasun eta Defentsarako Politika Erkidea
PECC	Ziberkriminalitatearen aurkako Plan Estrategikoa
PEINPAL	La Palmako Emergezien Uharteko Plana
PELCEIL	Erakunde Kriminaren eta Gaizkileen Legez Kontrako Aberastearen Aurka Borrokatzeko Plan Estrategikoa
PENCFIT	Terrorismoaren Finantzaketaren aurkako Plan Estrategiko Nazionala
PENCEIL	Legez Kontrako Aberastearen Aurkako Plan Estrategiko Nazionala
PENCRAV	Erradikalizazio Bortitzaren aurka Borrokatzeko Plan Estrategiko Nazionala
PENTRA	Gizakien Salerosketaren eta Esplotazioaren aurkako Plan Estrategiko Nazionala
PERTE	Ekonomia berreskuratu eta eraldatzeko proiektu estrategikoak
PESEG	Informazioaren Segurtasunerako Plan Estrategikoa
PEVOLCA	Kanarietako Larrialdi Bolkanikoen Plana
PIMA	Ingurumena Bultzatzeko Plana
PLEVAPAL	La Palmako ebakuazio-plana

PNACC	Klima Aldaketara Egokitzeko Plan Nazionala
PNIEC	Energia eta Klimaren Plan Nazional Integratua 2021- 2030
PPC	Arrantza Politika Bateratua
PPE	Berriazko babes-planak
PRTR	Berreskuratze-, eraldatze- eta erresilientzia-plana
PSO	Operadorearen segurtasun-planak
PVB	Balantze-puntu birtualak
P3WG	Public Private Partnership Working Group
Q	
QKD	Quantum Key Distribution
QR	Quantum Resistant
R	
RAD	Referral Action Days
RAN	Alerta Sare Nazionala
RAR	Erradioaktibitateko Alerten Sarea
RASTOOL	Risk Assessment Tool
REDO	Gorroto-delituen aurreko erantzuna
RDT	Remote Data Transmission
RENIC	Zibersegurtasuneko Ikerketa Sare Nazionala
RPA	Remotely Piloted Aircraft
RPIC	Erantzun Politiko Integratua Krisiei
RSCG	Parke Nazionaletako Aldaketa Globalaren Jarraipen Sarea
RSN	Sare Sismiko Nazionala
S	
SCEPyLT	Terrorismoaren Aurkako Borrokarako eta Prebentziorako Lehergailuak Kontrolatzeko eta Babesteko Sistema
S3TSR	Spanish Space Surveillance and Tracking
SASEMAR	Itsas Salbamenduko Espainiako Elkarte
SEAE	Kanpo Harremanetarako Europako Zerbitzua

SEGINFOSIT	Informazioaren Segurtasuna Informazio eta Telekomunikazio Sistemetan
SEPRONA	Natura Babesteko Zerbitzua
SETN	Segurtasun Estatuaren Txosten Nazionala
SIGE	Larrialdiak Kudeatzeko Sistema Integratua
SIGLO CD	Droneen Aurkako Sistema Globala
SNCA	Iruzurraren aurkako Koordinazio Zerbitzu Nazionala
SIVE	Kanpo Zaintzako Sistema Integratua
SSA	Space Situational Awareness
SST	Space Surveillance and Tracking
STM	Europar Batasuneko Space Traffic Management
SVCCAUL	Aireko Zaintza, Kontrol eta Koordinazioko Azpisistema VAS-LSS intonuan
T	
TCO	Eduki terroristak
T-CY	Budapesteko Ziberdelinkuentzia Hitzarmena
TNP	Nuklearrik Ez Ugaltzeko Tratatu
TPAN	Arma Nuklearren Debekuari buruzko Tratatu
TPI	Transmisioa Babesteko Tresna
TTF	Title Transfer Facility
U	
UAS	Unmanned Aerial System
UME	Larrialdietako Unitate Militarra
UNE	Normalizazioko Epañola Elkarte
UNESEV	Hegaldiko Segurtasuneko Eskolten Unitate Nazionala
UNIFIL	United Nations Interim Force in Lebanon
UNCTAD	Merkataritza eta Garapenari buruzko Nazio Batuen Biltzarra
UNOCT	Terrorismoaren aurkako Nazio Batuen Bulegoaren Proiektuen Bulego
UNSGM	Arma kimiko, biologiko edo toxikoen ustezko erabilera ikertzeko Nazio Batuen Idazkari Nagusiaren Mekanismoa
UVR	Arriskua Baloratzeko Unitate

DSN

www.dsn.gob.es